NŐK LAPJA

ÉVKÖNYVE 1966

OPERA
LUXUS

ROYAL OPERA MÉH-PEMPŐS KRÉM

rendszeres használata a bőrt simává, rugalmassá és fiatalossá teszi

NŐK LAPJA ÉVKÖNYVE 1966

SZERKESZTETTE: NÉMETI IRÉN

Kiadja a Hírlapkiadó Vállalat, felelős kiadó Csollány Ferenc. A borítólap Bara István felvétele. A foto- és rajzillusztrációkat Bohanek Miklós, Gadányi György, Farkas Tamás, Kaján Tibor, Koczeth Katalin, Korniss Péter, MTI fotó- és külföldi képszolgálata, Szávay Edit, Szepes Magda, Szitás Gyula, Szőnyi Gyula és TASS-fotó készítették. A címlapterv és tipográfia dr. Koczeth Ferenc munkája. Készült az Athenaeum Nyomda (színes borító), Egyetemi Nyomda (mélynyomású ívrész), Kossuth Nyomda (naptár és gyermekeknek ívrész) és Szikra Lapnyomda (magasnyomású ívrész) előállításában 230 000 példányban.

JANUÁR

Vízöntő hava — 31 nap

1	Sz	Újév
2	V	Ábel
3	H	Genovéva
4	K	Leona
5	Sz	Simon
6	Cs	Boldizsár
7	P	Attila
8	Sz	Szeverin
9	V	Marcell
10	H	Melánia
11	K	Ágota
12	Sz	Ernő
13	Cs	Veronika
14	P	Bódog
15	Sz	Loránd
16	V	Gusztáv
17	H	Antal
18	K	Piroska
19	Sz	Sára
20	Cs	Fábián
21	P	Ágnes
22	Sz	Artúr
23	V	Zelma
24	H	Timót
25	K	Pál
26	Sz	Vanda
27	Cs	Angelika
28	P	Károly
29	Sz	Adél
30	V	Martina
31	H	János

Holdtölte 7-én 6[17]
Ut. negyed 13-án 21[00]
Újhold 21-án 16[47]
Első negyed 29-án 20[48]

12 HÓNAP* 12 ANEKDOTA

GÖMBÖS GYULA, a tengely-miniszterelnök, a hazai fasizmus és a nyilas uralom szálláscsinálója, a tudás és tapasztalat bősége helyett mellbőségére büszke kocapolitikus — felfuvalkodott, öntelt ember volt. Nagy garral meghirdetett 95 pontos „nemzeti munkatervére" mondották akkoriban, hogy annak csak a 96. pontja igaz. Az az elmaradt 96. pont, amelyben az állott volna, hogy a 95 megelőzőből egy betű sem igaz...

1932-ben, miniszterelnöksége mézeshetelben elcsípte egyszer a parlamentben hajdani fegyvertársát, Bajcsy-Zsilinszky Endrét, aki közben a haladó eszmék vonzásába kerülve, messze eltávolodott tőle.

— Mit gondolsz, Bandi — kérdezte —, meddig leszek én miniszterelnök?

Zsilinszky, aki szentül hitt a parlamenti formák hatékonyságában, röviden felelt:

— Amíg leszavaznak!

De Gömbös harsányan nevetett:

— Hogy engem leszavaznak?... Neeem, barátom! Engem csak az úristen billenthet ki a miniszterelnökségből!

Ez volt a Gömbös-féle munkaterv egyetlen pontja, ami szóról szóra bevált. Négy év múlva hirtelen meghalt. Az úristen, leszavazás nélkül, kibillentette a miniszterelnöki székből.

Gömbös Gyula a hitleri cvikipuszi után
Gáspár Antal rajza, 1933

*Az anekdotákat Békés István „Új Magyar anekdotakincs" c. könyvéből válogattuk.

Halak hava — 28 nap

FEBRUÁR

1	K	Ignác
2	Sz	Karolina
3	Cs	Balázs
4	P	Rachel
5	Sz	Ágota
6	V	Dorottya
7	H	Tódor
8	K	Aranka
9	Sz	Abigél
10	Cs	Elvira
11	P	Bertold
12	Sz	Lídia
13	V	Ella
14	H	Bálint
15	K	Kolos
16	Sz	Julianna
17	Cs	Donát
18	P	Simon
19	Sz	Zsuzsánna
20	V	Farsang v.
21	H	Eleonóra
22	K	Gerzson
23	Sz	Alfréd
24	Cs	Mátyás
25	P	Géza
26	Sz	Sándor
27	V	Ákos
28	H	Elemér

Holdtölte	5-én	16[illegible]
Ut. negyed	12-én	9[illegible]
Újhold	20-án	11[illegible]
Első negyed	28-án	11[illegible]

FÉNYES ADOLF, a „Szegény emberek életé"-nek érzelmekben gazdag festője a század elejétől kezdve Szolnokon ütötte fel törzstanyáját. Sokat dolgozott, vidáman élt, és az éjszakai álom hiányát nagy délutáni szundításokkal pótolta. Ilyenkor, ebéd után rendszerint bezárkózott műtermébe, és hogy szendergését ne zavarják, a bezárt ajtóra táblát akasztott ki:

Fényes Adolf
Pólya Tibor rajza,
1918

„Dolgozom. Nem fogadok."

Egy délután Bihari Sándornak, a szolnoki művésztelep egyik alapítójának valami dolga lett volna vele. Elment a műtermébe, de az ajtóban útját állotta a tábla. Bihari volt olyan tapintatos, hogy nem kopogott rá festőtársára, de volt olyan rosszmájú is, hogy nem állotta meg egy kis őszinteség nélkül.

Mielőtt visszaindult volna, határozott mozdulattal megfordította Fényes ajtaján a táblát, és ezt az új szöveget írta a hátára:

„Fogadok: nem dolgozol!"

Fényes Adolf modelleket toboroz.
Pólya Tibor rajza, 1933.

MÁRCIUS

Kos hava 31 — nap

1	K	Albin
2	Sz	Lujza
3	Cs	Kornélia
4	P	Kázmér
5	Sz	Adorján
6	V	Gottlieb
7	H	Tamás
8	K	Zoltán
9	Sz	Franciska
10	Cs	Ildikó
11	P	Aladár
12	Sz	Gergely
13	V	Krisztián
14	H	Matild
15	K	Nemzeti ü.
16	Sz	Henrietta
17	Cs	Gertrúd
18	P	Sándor, Ede
19	Sz	József
20	V	Hubert
21	H	Benedek
22	K	Oktavián
23	Sz	Ottó
24	Cs	Gábor
25	P	Mária
26	Sz	Manó
27	V	Hajnalka
28	H	Gedeon
29	K	Cirill
30	Sz	Izidor
31	Cs	Árpád

Holdtölte	7-én	2[44]
Ut. negyed	14-én	1[19]
Újhold	22-én	5[47]
Első negyed	29-én	21[44]

A fasizmus hírhedett bértollnoka, MILOTAY ISTVÁN egy pogrom-hecclap szerkesztője volt. Akkor is rosszhiszemű, rossz jellemű, sekélyes tehetségű és politikai, társadalmi, magánéleti vonatkozásban egyként posványos erkölcsű ember, akiről alapos okkal, széltében beszéltek, hogy nemcsak újságírói, de férfiúi mivoltában is kitartott selyemfiú...

Milotay István az összeomlás végnapjaiban gyalázkodó cikket írt a forradalom embereiről. Fröcsköit, fenyegetőzött, a vidéket igyekezett a főváros ellen uszítani. A forradalom győzelme után pedig, mintha mi sem történt volna, elegánsan, selymesen, pomádésan megjelent az Otthon Körben, és kávét rendelt.

De még meg sem keverhette a feketéjét, mellette termett Győri Illés István hadnagy, újságíró és rákiáltott:

— Hordja el magát, ilyen szemét fráterekre semmi szükségünk sincs!

Milotay hápogni akart valamit, de a hadnagy letorkollta:

— Hordd el magad, hallod, mert kidoblak!

A félreérthetetlen felszólítás hatott.

Milotay felugrott, otthagyta a kávét, és hanyatt-homlok rohant le a lépcsőn. Már túl volt az első emeleten, mikor fentről megdördült Miska főúr hangja:

— Milotay úr! Forradalom van! Legalább most ne tessék bliccelni!

Bika hava — 30 nap

ÁPRILIS

1	P	Hugó
2	Sz	Áron
3	V	Richárd
4	H	Felsz. ünn.
5	K	Vince
6	Sz	Celesztin
7	Cs	Herman
8	P	Dénes
9	Sz	Erhard
10	V	Húsvét v.
11	H	Húsvét h.
12	K	Gyula
13	Sz	Ida
14	Cs	Tibor
15	P	Tas
16	Sz	Lambert
17	V	Csongor
18	H	Ilma
19	K	Kocsárd
20	Sz	Tivadar
21	Cs	Anzeim
22	P	Csilla
23	Sz	Béla
24	V	György
25	H	Márk
26	K	Ervin
27	Sz	Arisztid
28	Cs	Valéria
29	P	Péter
30	Sz	Katalin

Holdtölte	5-án	12^{14}
Ut. negyed	12-án	18^{08}
Újhold	20-án	21^{44}
Első negyed	28-án	4^{49}

A húszas években a székesfőváros törvényhatóságának valamilyen bizottsága látogatta meg a Kerepesi-temetőt. A sírkert rendezéséről volt szó, a bizottság megvizsgálta a parcellákat, kijelölték az exhumálandó tetemeket, s közben meg-megállottak egy-egy feltűnő nagyságú vagy szépségű síremlék előtt.

Hosszabb időt töltöttek LENDVAY MÁRTONNAK, a Nemzeti Színház egykori kiválóságának művészi emléke előtt. Egyik bizottsági tagnak különösen tetszhetett az egyszerűségében is megragadó emlékmű, mert érdeklődve járta körül. Egész közel hajolt a kőből faragott tölgykoszorúhoz, amelynek minden levelére Lendvay Márton egy-egy híres szerepét vésték.

— Micsoda furcsa nevek! — betűzte a bizottsági tag a kőbe vésett névsort. — Sir Patrick... Rubin de Bois...

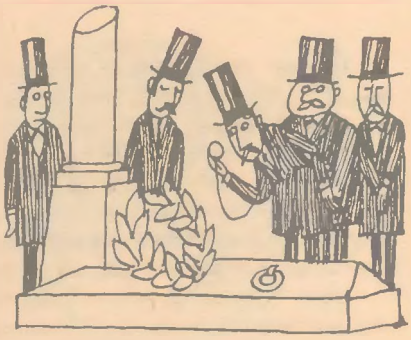

Romeo... Kemény Simon... Bánk bán... Pókai Péter... Leone... Zách... Hunyadi László... Othello... Fiesco... Antonius... III. Richard... Don Caesar de Basan... Kik ezek...?

Egy másik bizottsági tag, aki mellette állt, hirtelen a fejére ütött.

— Megvan! — kiáltott örömmel. — Ez nyilván azoknak a névsora, akik a síremlék költségére adakoztak...

Hogy is mondja Hamlet: a többi néma csend...

MÁJUS

Ikrek hava — 31 nap

1	V	Munka ünn.
2	H	Zsigmond
3	K	Irma
4	Sz	Flórián
5	Cs	Irén
6	P	Frida
7	Sz	Gizella
8	V	Mihály
9	H	Gergely
10	K	Ármin
11	Sz	Ferenc
12	Cs	Pongrác
13	P	Szervác
14	Sz	Bonifác
15	V	Zsófia
16	H	Mózes
17	K	Paszkál
18	Sz	Erik
19	Cs	Patrik
20	P	Bernát
21	Sz	Konstantin
22	V	Júlia
23	H	Dezső
24	K	Eszter
25	Sz	Orbán
26	Cs	Fülöp
27	P	Hella
28	Sz	Emil
29	V	Pünkösd
30	H	Nándor
31	K	Petronella

Holdtölte	4-én	22^{21}
Ut. negyed	12-én	12^{10}
Újhold	20-án	10^{40}
Első negyed	27-én	9^{11}

MAJOR TAMÁS elismert, sikeres színpadi színész volt már, mikor a harmincas évek végén, mint tapasztalatlan szavaló, először ment a vasasokhoz, verset mondani. Major nagyközönség előtt soha nem szavalt még, s ezt az estét máig is úgy emlegeti: sikertelen kísérlet, de sok későbbi sikeres szavalat próbaköve volt.

József Attila verse: A város peremén alaposan megsínylette a drukkos bemutatkozást. Bizony, még szöveghibák is csúsztak az előadásba.

Végre túl volt rajta. A műsor is befejeződött. Major Tamás megtörölte verejtékező homlokát és indult hazafelé. A folyosón húsz-harminc ifjúmunkás várta.

— Ide hallgasson, elvtárs! — kezdte az egyik komolyan, s némi szemrehányással a hangjában. — Ismerjük mi az elvtársat színpadról. Sokszor megtapsoltuk. De azért munkásoknak ilyen rosszul szavalni mégsem lehet...

Major zavartan toporgott. A másik ifi hozzátette:

— És nem úgy van, hogy „az elme felismerI", hanem, hogy „az elme tudomásul veszi a véges végtelent..."

— Meg a város peremén nem „süvít e dal", hanem sivít... Vigyázni kell minden betűre, elvtárs...

Ez az igény és ez a bírálat indította el és emelte kivételes szintre — maga Major Tamás vallja és mondja így — jeles színészünk versmondópályáját.

Major Tamás. Beck Judit rajza, 1942.

Rák hava — 30 nap

JÚNIUS

1	Sz	Tünde
2	Cs	Irma
3	P	Klotild
4	Sz	Bulcsú
5	V	Angéla
6	H	Norbert
7	K	Róbert
8	Sz	Medárd
9	Cs	Félix
10	P	Margit
11	Sz	Barnabás
12	V	Villő
13	H	Tóbiás
14	K	Zaránd
15	Sz	Vid
16	Cs	Jusztin
17	P	Laura
18	Sz	Arnold
19	V	Gyárfás
20	H	Rafael
21	K	Alajos
22	Sz	Paulina
23	Cs	Zoltán
24	P	Iván
25	Sz	Vilmos
26	V	János és Pál
27	H	László
28	K	Levente
29	Sz	Péter és Pál
30	Cs	Pál

Holdtölte	3-án	8[41]
Ut. negyed	11-én	5[53]
Újhold	18-án	21[06]
Első negyed	25-én	14[22]

A pár soros, pár szavas elmeszipor-kák rajokban röpködtek körötte. Érdemes volna egyszer összegyűjteni azokat a jellegzetes ajánlásokat, amiket jó ismerőseinek, barátainak ajándékozott könyveibe írt. Szinte mindegyik, amit ismerünk, azt mutatja: mennyire irtózott a sablontól. Egy jellegzetes példa.

1915 körül KARINTHY gyakori vendég volt Bródy Pál későbbi színházi rendező és színigazgató családjánál, és szívesen elbeszélgetett az akkoriban hatodhetedgimnazista Bródy-gyerekkel. Kikérdezte középiskolai élményeiről, az órák hangulatáról, az „esetekről", a diákcsínyekről — ugyanis abban az időben jelentek meg újsághasábokon azóta klaszszikussá vált művének, a Tanár úr kéremnek részletei. Bródy Pali boldogan mesélt, annál boldogabban, mert Karinthy kilátásba helyezte, hogy a legsavasabb, legborsosabb történeteket középiskolai képeiben fel fogja használni. S valóban, az elmesélt diákkalandok nem egy részlete, figurája, szituációja szövődött bele a Tanár úr kérem anyagába, többek között a Stanci néninél tett gyászvizit híres humoreszkje is egy valóságos részvétlátogatás akkor hallott történetében gyökerezik.

1916 elején könyvalakban is megjelent a Tanár úr kérem, és Karinthy tiszteletpéldányt ajándékozott ifjú „társszerzőjének". Némi habozás után megszületett a dedikáció, amely elég meghökkentő formában fejezte ki az ajándékozó és a megajándékozott közötti viszonyt.

Karinthy Frigyes
Feiks Jenő rajza, 1917

Az ajánlás így szólt:

„Bródy Palinak iránt am való tiszteletem jeléül

Karinthy Frigyes
1916. február 27."

JÚLIUS

Oroszlán hava — 31 nap

1	P	Tihamér
2	Sz	Ottokár
3	V	Kornél
4	H	Ulrik
5	K	Emese
6	Sz	Csaba
7	Cs	Cirill, Met.
8	P	Teréz
9	Sz	Lukrécia
10	V	Amália
11	H	Lilla
12	K	Izabella
13	Sz	Jenő
14	Cs	Örs
15	P	Henrik
16	Sz	Valter
17	V	Elek
18	H	Frigyes
19	K	Emília
20	Sz	Illés
21	Cs	Dániel
22	P	Magdolna
23	Sz	Lenke
24	V	Krisztina
25	H	Jakab
26	K	Anna
27	Sz	Olga
28	Cs	Szabolcs
29	P	Márta
30	Sz	Judit
31	V	Oszkár

Holdtölte	2-án	20^{37}
Ut. negyed	10-én	22^{48}
Újhold	18-án	5^{00}
Első negyed	24-én	20^{21}

CSONTVÁRY TIVADAR — teljes nevén Csontváry Kosztka Mihály Tivadar — művészetét jóformán egész életén át hóbortos különcködésnek tartották. Egy évtizeddel azután, hogy úgyszólván éhen halt, felfedezték költői látomások erejével ható kompozícióit, és Csontváryt ma a legérdekesebb magyar piktorok között tartják számon.

A művész értékelésének ez a forgandósága nem változtat azon, hogy Csontváry bogaras ember volt. Fantasztikus ötleteinek se szeri, se száma. Akadozva kelepelő, s szűnni nem akaró előadásai teljesen kimerítették a Japán kávéház törzsasztalának vendégeit. Néha döbbenetes megállapításokkal ütötte mellbe hallgatóit.

— Megrendelésre nem lehet igaz mesterművet alkotni! — harsogta, mivelhogy soha nem tolakodtak körülötte a megrendelők.

— Dehogyisnem! — vitatkoztak a többiek. — Ott van például Michelangelo. A Sixtusi-kápolna mennyezetfreskóit is II. Gyula pápa megrendelésére festette...

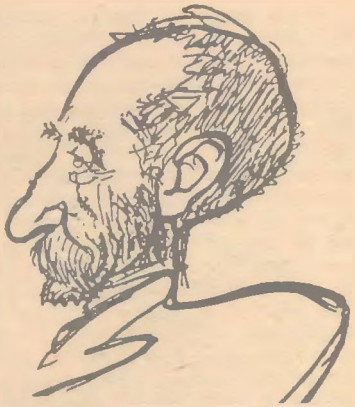

Csontváry Kosztka Tivadar
Pólya Tibor rajza, 1912

Csontváry legyintett:

— Olyan is az — mondta megvetően.

Szűz hava — 31 nap

AUGUSZTUS

1	H	Péter	14	V	Özséb	28	V	Ágoston
2	K	Lehel	15	H	Márta	29	H	Ernesztin
3	Sz	Hermin	16	K	Ábrahám	30	K	Rózsa
4	Cs	Domonkos	17	Sz	Jácint	31	Sz	Erika
5	P	Oszvald	18	Cs	Ilona			
6	Sz	Berta	19	P	Huba			
			20	SZ	Alkotm. ü.			
7	V	Ibolya	21	V	Sámuel			
8	H	László	22	H	Menyhért			
9	K	Emőd	23	K	Fülöp			
10	Sz	Lőrinc	24	Sz	Bertalan			
11	Cs	Tibor	25	Cs	Lajos			
12	P	Klára	26	P	Izsó			
13	Sz	Ipoly	27	Sz	József			

Holdtölte	1-én	10^{00}
Ut. negyed	9-én	13^{34}
Újhold	16-án	12^{48}
Első negyed	23-án	4^{03}
Holdtölte	31-én	1^{14}

Tisza István „kezdeményezésére" FÉNYES LÁSZLÓ sajtóvétségért fogházba került. Régi szokás szerint a cellát naponta egy közbűncselekményes rab takarította. A rab jó kiállású ember volt, Fényes hamarosan megbarátkozott vele. Egy reggel csendesen mellé áll a rab.

— Mondanék valamit — fogja halkra a szót —, tessék már egy jó tanácsot adni!

— Szívesen, ha tudok — feleli Fényes.

— Újrafelvételt szeretnék — suttogja a rab. — Jó ügyvéd kéne.

— Eddig nem kérdeztem, de akkor mondja meg, miért ítélték el!

— Templomrablásért — hangzik a válasz — három esztendőre. Pedig, könyörgöm alássan, semmit sem tudtak rám bizonyítani. Ha jó ügyvédem van, felmentenek. De nagyon buta ügyvédem volt.

— Hát miért választott buta ügyvédet?

— Nem én választottam, az Almássy grófnő.

— Almássy grófnő? — csodálkozik az újságíró, s kissé mulatságosnak találja, hogy a templomrablónak Tisza István sógornője ajánl védőügyvédet. — Hogy került maga össze Almássy grófnővel?

— Szamár fejjel azt gondoltam, tőle kérek tanácsot, ha már úgyis egy templomba járunk...

— Egy templomba?

— Egy ugyanabba kérem. Ő imádkozni, én meg rabolni. Onnan ismerjük egymást, könyörgöm alássan...

Fényes László
Pólya Tibor rajza, 1918

SZEPTEMBER

Mérleg hava — 30 nap

1	Cs	Egyed
2	P	Levente
3	Sz	Hilda
4	V	Rozália
5	H	Viktor
6	K	Ida
7	Sz	Regina
8	Cs	Mária
9	P	Ádám
10	Sz	Hunor
11	V	Teodóra
12	H	Mária
13	K	Ludovika
14	Sz	Szeréna
15	Cs	Enikő
16	P	Edit
17	Sz	Ludmilla
18	V	Diana
19	H	Vilma
20	K	Friderika
21	Sz	Máté
22	Cs	Móric
23	P	Tekla
24	Sz	Gellért
25	V	Töhötöm
26	H	Jusztina
27	K	Adalbert
28	Sz	Vencel
29	Cs	Mihály
30	P	Jeromos

Ut. negyed	8-án	3[00]
Újhold	14-én	20[14]
Első negyed	21-én	15[16]
Holdtölte	29-én	17[48]

MÓRA FERENC a tíz ujján megszámlálhatta azokat az embereket, akikkel legszűkebb környezetén kívül tegezési viszonyba lépett. Pedig sokan pályáztak rá, hogy „brudert" igyanak az országos nevű, szeretett és becsült íróval.

Egyik ismert pesti könyvkiadó már több kísérletet tett, hogy Móra Ferenc ezeu barátai sorába léphessen. Egyszer aztán leruccant Szegedre, s megvárta Mórát kedvelt söröződében. Mellé telepedett, és leste az alkalmas pillanatot. Végül, mikor látta, hogy az alkalmas pillanat sehogy sem érkezik el, elhatározta: maga vág neki a dolognak. Valahogy csak elsül.

Hozták a habzó söröskorsókat, letették a Móra-asztal vendégei elé, a pesti kiadó megragadta a magáét, felpattant és kivágta a következő dikciót:

— Mester! Köztudomású, ön előtt is ismert tény, hogy én könyvei forgalomba hozatalával és terjesztésével sokak sikert szereztem önnek. Talán nem szerénytelenség a kérésem: tekintsen engem benső barátjának, és méltasson arra, hogy tegezzen!

Móra Ferenc
Major Henrik rajza, 1925.

Lakoppantotta poharát az asztalhoz, és gyöngéden hozzátette:

— Szervusz!

— Szervusz — viszonozta Móra, aztán elhallgatott. Néhány pillanat múlva új barátjára emelte okos szemét, és szelíden megszólalt:

— Kérlek, adj nekem háromezer pengő előleget!

Skorpió hava — 31 nap

OKTÓBER

1	Sz	Malvin
2	V	Petra
3	H	Helga
4	K	Ferenc
5	Sz	Aurél
6	Cs	Brunó
7	P	Amália
8	Sz	Koppány
9	V	Dénes
10	H	Gedeon
11	K	Brigitta
12	Sz	Miksa
13	Cs	Kálmán
14	P	Helén
15	Sz	Teréz
16	V	Gál
17	H	Hedvig
18	K	Lukács
19	Sz	Luclusz
20	Cs	Iréne
21	P	Orsolya
22	Sz	Előd
23	V	Gyöngyi
24	H	Salamon
25	K	Blanka
26	Sz	Dömötör
27	Cs	Szabina
28	P	Simon
29	Sz	Zénó
30	V	Alfonz
31	H	Farkas

Ut. negyed 7-én 14[00]
Újhold 14-én 4[28]
Első negyed 21-én 6[50]
Holdtölte 29-én 11[01]

Egy pesti nagykereskedő özvegye többször kérte KISFALUDI STRÓBL ZSIGMONDOT, hogy készítse el a szobrát. A művész megnézte a modellt, minden ihlete elszállt, és a legkülönbözőbb kifogásokat hangoztatva, következetesen elutasította a megbízást.

Egyszer kora reggel megszólal a műtermében a telefon. A makacs megrendelő jelentkezik.

— Mester — csicsergi a telefonba —, az este izgalmas szeanszon voltam.

Kisfaludi Stróbl Zsigmond
· Pólya Tibor rajza, 1922.

Stróbl hallgat.

— Beszéltem boldogult urammal. És képzelje, azt mondta: hívjam fel önt ma reggel, s biztosan elkészíti a szobromat.

— Asszonyom — felelte a művész: higgadtan — ha legközelebb beszél meg boldogult férjével, mondja meg neki, hogy tévedett.

* * *

Kollegiális pletykák szerint — Kisfaludi Stróbl mester nem vetette meg a jövedelmező megbízásokat. Művésztársai a ritka jómódú művészek között tartották számon, s el nem mulasztották, hogy ezért adódó alkalommal meg ne csipkedjék.

A negyvenes években, mikor a Szinyei Társaság megszűnt, néhány volt tag még össze-összegyűlt a Bristol éttermében. Indulnak egy este a művészek hazafelé, s a fizetésnél valami pénzzavar támad.

— Lesz Zsigánál — mondják többen, de Stróbl ezúttal hiába nézi a tárcáját, hiába forgatja ki a zsebeit, nem tudja összehozni a hiányzó összeget.

— Restellem... De nincsen...

S ekkor megszólal Pátzay Pál:

— Megállj csak, Zsiga! Nézd meg még előbb a bőröd alatt!

NOVEMBER

Nyilas hava — 30 nap

1	K	Marianna
2	Sz	Achill
3	Cs	Győző
4	P	Károly
5	Sz	Imre
6	V	**Lénárd**
7	H	**Szoc. Forr.**
8	K	Gottfried
9	Sz	Tivadar
10	Cs	Réka
11	P	Márton
12	Sz	Tihamér
13	V	**Szilvia**
14	H	Alisz
15	K	Albert
16	Sz	Ödön
17	Cs	Hortenzia
18	P	Jenő, Jolán
19	Sz	Erzsébet
20	V	**Félix**
21	H	Olivér
22	K	Cecília
23	Sz	Kelemen
24	Cs	Emma
25	P	Katalin
26	Sz	Virág
27	V	**Szidónia**
28	H	Stefánia
29	K	Taksony
30	Sz	András

Ut. negyed	5-én	23[10]
Újhold	12-én	15[37]
Első negyed	20-án	1[31]
Holdtölte	28-án	3[42]

A debreceni Déri Múzeum parkjában áll MEDGYESSY FERENCnek egy szép lovasszobra. A kis méretű bronzparipán meztelen alak ül, könnyed, izmos tartással. A parknak komoly dísze ez a pompás műalkotás.

Mikor a szobor még Medgyessy műtermében állott, meglátogatta a művészt egy állatorvos barátja, aki el-eljárt hozzá bogarászni. Végignézegette, végigsimogatta a készülő plasztikákat, és gyakran nem is oktalan megjegyzéseket tett.

A kis bronzló gerincét, a formák harmóniájának minél tökéletesebb megszerkesztésére, a művész vízszintes hullámvonalban kissé elferdítette. A gondosan vizsgálgató állatorvos figyelmét ez a művészi szabadosság nem kerülte el, s bizony súlyosan rosszallotta, hogy a való életben csak függőleges mozgású lógerinc ilyen anatómiailag lehetetlen elmozdulásban örökítődött meg.

Komor tekintetét a bronzló gerincéről Medgyessy felé fordította, és megvetően legyintett:

— Hallod-e, barátom! Nem ló ez!

Medgyessy gyors mozdulattal megtörölte a bajszát.

— Nem is ló! — felelte vidáman hunyorítva. — Szobor!

Medgyessy Ferenc. Dr. Medgyessy Gábor rajza. 1935.

Bak hava — 31 nap

DECEMBER

1	Cs	Elza
2	P	Bibiana
3	Sz	Ferenc
4	V	**Borbála**
5	H	Vilma
6	K	Miklós
7	Sz	Ambrus
8	Cs	Mária
9	P	Györgyi
10	Sz	Judit
11	V	**Árpád**
12	H	Ottilia
13	K	Luca
14	Sz	Szilárdka
15	Cs	Valér
16	P	Etelka
17	Sz	Lázár
18	V	**Auguszta**
19	H	Viola
20	K	Teofil
21	Sz	Tamás
22	Cs	Anikó
23	P	Viktória
24	Sz	Ádám, Éva
25	V	**Karácsony**
26	H	**István**
27	K	János
28	Sz	Kamilla
29	Cs	Dávid
30	P	Zalán
31	Sz	Szilveszter

Ut. negyed	5-én	7^{33}
Újhold	12-én	4^{14}
Első negyed	19-én	22^{41}
Holdtölte	27-én	18^{44}

RUDAS LÁSZLÓ a mindenkit szükséglete szerint ellátó kommunista társadalomról tartott egyízben konzultációt. Egyik fiatalasszony hallgatója azzal a meglepő kérdéssel fordult hozzá, hogy mi történnék akkor, ha ő a kommunizmus korszakában bemenne egy közösségi elosztóhelyre, és három nercbundát kérne magának. Rudas professzor pillanatig hallgatott.

— Elvtársnő — felelte aztán határozottan —, maga nem kérne három nercbundát.

— De kérnék! — kötötte az ebet a karóhoz a fiatalasszony. — Miért ne kérnék?...

...Rudas László szája sarkában alig látható mosoly bujkált. Alaposabban szemügyre vette makacs hallgatóját. És hirtelen mozdulattal odamutatott maga mellé.

— Jöjjön ide, kérem, a katedrára.

A fiatalasszony meglepetten tett eleget a felhívásnak.

— Vetkőzzék le! — kiáltott rá ekkor ellentmondást nem tűrő hangon Rudas. És mikor a nő riadt habozását látta, még erélyesebben ismételte meg a felszólítást!

— Azonnal vetkőzzék le! Mezteleníre!

A nő lángvörös lett. Alig birta kidadogni:

— De professzor elvtárs... Itt... mindenki előtt...Lehetetlen... Nem tudom... Képtelen vagyok...

— De miért? — faggatta a professzor. — Miért nem tud itt levetkőzni? Miért képtelen rá?

— Mert szégyellem magam — nyögte ki teljesen megzavarodva az előbb annyira magabiztos asszony.

— No látja, látja — szólt végre Rudas megenyhülve. — Ezért nem fog maga a kommunizmusban három nercbundát kérni. Pontosan ezért. Mert szégyellené magát...

Fehér Klára:

Bezzeg az én időmben

Szigorúan bizalmas történet 16 éven aluliaknak

Kedves Olvasók, dugjátok el jól ezt az írást, nem akarom, hogy más is meglássa. Tudniillik, amit itt elmesélek, az legyen a közös titkunk. Azt észrevehettétek, hogy a felnőttek, papák, mamák, tanárok, nagynénik valahányszor nem tetszik nekik valami, összeráncolják a homlokukat, vagy éppen kiabálnak és ilyeneket mondanak: „ezek a mai fiatalok... tiszteletlenek, neveletlenek, követelőzőek, nagyszájúak... bezzeg az én időmben..." És hivatkoznak arra, hogy ők mindig tiszta kitűnők voltak, ők kezet csókoltak, ha kaphattak egy tányér finom répafőzeléket, ők... Különben, mit folytassam? Ezt igazán ti is tudjátok...

Nahát, én elárulom nektek, hogy nincs semmiféle „bezzeg". Bezzeg a papák és mamák sem tudták mindig kitűnőre a leckét, bezzeg ők is szerettek torkoskodni, bezzeg ők se voltak angyalok. Ami például az én kamaszkoromat illeti... Kérlek, figyeljetek ide. Elmesélek egy történetet.

De mégegyszer: mélységes mély hallgatást kérek!!!

A papám alsónadrágja

Irtózatosan rendetlen voltam. Pedig én nem akartam rendetlen lenni. Időről-időre rendbehoztam a fiókomat, (már tudniillik akkor, amikor a mamám nagyon veszekedett velem, hogy egy ilyen nagy lány, nem szégyelli magát). Ilyenkor tiszta papírt terítettem a fehérneműs polcra, kék papírba kötöttem a tankönyveimet. Aztán, isten tudja, hogyan, másnap benyúltam, kirángattam valamit... és máris olyan volt a szekrényem, mint egy nappal a takarítás előtt...

„Szekrényem" — mondom, pedig szekrényről szó sem volt, csak két polcról. Ugyanis mi hárman vagyunk testvérek, három lány. Én vagyok a legidősebb, a középső húgom egy évvel, a kicsi két évvel fiatalabb nálam. A középső jelenleg számtantanár és iskolaigazgató, a kicsi tisztviselő és kétgyerekes családanya. Hát mi hárman kaptunk összesen egy szekrényt. Tizenöt évig volt közös ez a szekrény és én tizenöt év alatt nem tudtam megtanulni, hogy mit hová tehetek. Folyton veszekedtek velem. A Klári, már megint rendetlenül vágta be a cipőjét. A Klára már megint az én polcomra tette a zsebkendőit. A Klára elfoglalta a kézimunka-kosaramat.

Szörnyű volt. Ahányszor hazaértem az iskolából, bűneim gazdag listáját hallhattam.

De, — meg kell mondanom — volt ennek a közös szekrénynek sok előnye is. Például a harisnyák. Nem tudom, kedves Olvasók, ti hogyan tudjátok megismerni, hogy melyik harisnya a tietek? Mert én erre mindig képtelen voltam. Harisnya — harisnya. Kotorásztam a szekrényben. Ez rongyos harisnya, nem

kell. Ez piszkos, ez sem kell. No végre, valami rendes. Boldogan elvettem, felhúztam, elmentem. Délben — jön a borrány. Milyen harisnyában voltál az iskolában? Látod anyu, milyen disznó ez a Klára? Nem mos harisnyát, nem stoppol, megint az enyémet vette el?!!! Én meg csak hebegtem, levettem a harisnyát, de azon már akkor lyuk is volt, sírás, fenyegetés... Nem értem, nem értem, nem értem.

Az igazsághoz tartozik, hogy ugyanígy voltam a kombinékkal, sőt, bocsánatot kérek, ennél intimebb fehérneműdarabokkal is. Láttam a szekrényben, kivettem, felvettem, aztán jött a sírás és veszekedés.

Így ment ez hónapokig, sőt talán esztendőkig, amíg két húgom és a mamám összeesküvést szőttek ellenem. (Ők ezt persze nem összeesküvésnek nevezték, ők azt mondták, hogy csak rendre szoktatnak.) Egy reggel arra ébredtem, hogy kívülem senki sincs otthon. Ijedten néztem az órát —, de semmi baj, még csak félhét. Rohanok mosakodni, ejnye, ma nagymosás lesz? A fürdőkádban a beáztatott ruhanemű. Zsupsz, hozzáhajítom a fehérneműmet — majd veszek tisztát. Beszaladok a szobába, nyitom a szekrényt. Az én polcomon egy fia tiszta holmit sem találok — de hát ezt előre sejtettem. Nézem egyik húgom fiókját — üres. Most már ijedten rángatom a másikat. Üres. A mamám szekrénye zárva. Rémületemben addig tépem a zárat, amíg letörik. A szekrény kinyílik — fehérnemű sehol. Ott állok egy szál hálóingben, mindjárt félnyolc, mi lesz velem? Az iskolából nem mulaszthatok... de hát valamit mégis csak fel kell húznom a matróz-szoknyám alá... Tizenötéves nagylány létemre... Várjunk, hol a tavalyi fürdőtrikóm? Persze, sehol. Az iskolai tornaöltözőben, mert együtt járunk tréningre...

Így álltam, kétségbeesetten, ingben, glóriában a szekrény előtt, amikor egy elszánt ötlettel — kirángattam a szekrényből a papám habselyem alsónadrágját, — magamra kaptam és elszaladtam az iskolába.

Furcsa és kényelmetlen viselet volt, de hát, úgy gondoltam, egy délelőttre megjárja. Hogy otthon mekkora cirkusz lesz — ó, hol van még a délután...

Gyanútlanul, sőt derűsen baktattam végig a Körúton, a számtan dolgozatra és a kedvenc történelemórára gondoltam. Mire az iskolához értem, már meg is feledkeztem róla, hogy öltözékem nem a legkifogástalanabb. Felszaladtam a lépcsőn, be az osztályba... és itt egyszerre elöntött a veríték. A táblán, nagy betűkkel a következő felirat volt:

Nyolctól tízig a II. osztály orvosi vizsgálatra megy
Doktor Anderjka
iskolaorvos

Osztálytársaim csak annyit láttak, hogy rémülten felordítok, felkapom az aktatáskámat és a lépcsőn felfelé jövő tanárokkal szemben, az iskolakapuban őrtálló pedellust félrelökve ámokfutóként menekülök ki az iskolából...

Hazarohantam, fehérneműt mosni.

Asszonylevelek lúdtollal

Lovas futár vágtatott a Felvidék hóval fedett hegyei, zúzmarától díszes erdői között. Régen volt bizony, az Úrnak 1556-ik esztendejében. A lovacska prüszkölve fújta a meleg párát. A postó zekés lovasa estszállta előtt célba akart érni, úrnője lelkére parancsolt: sürgős az üzenet!

Zekéje alatt levél, selymes papíron, rajta pecsét és címzés: „*Adassék e levél Nagyságos Révai Mihály uramnak, énnekem szerelmes uramnak*".

És belül megírva a fontos üzenet: „*Szerelmes uram, kérem Kegyelmedet, hogy vegyen aprógombot harmincat, az én spaniol köntösömre, feketét, mert egyébként kész volna, csak az híjával vagyon.*" És még egy utólagos figyelmeztetés: „*Az gyöngyöt és zöldselymet el ne feledje!*"

A férj, Révai Mihály — egykoron Túróc vármegye főispánja — valamiféle korabeli kiküldetésben járt éppen Pozsonyban, oda indította utána e levélkét felesége, Bakics Anna. Mert ugye, ha már kiküldetésben van, miért ne hozna az a férj gyöngyöt, meg selymet?

Szépelegni mindenkor szerettek az asszonyok — alig harminc évvel a mohácsi vész után is.

Hogy ez pedig így volt és nem másként, azt Deák Farkastól, az Akadémia néhai tagjától tudom, ki nyomtatott könyvben ránk hagyta réges-régen élt magyar hölgyek lúdtollal írott leveleit. Mineket utána pedig elolvastam e leveleket, magamban feloldottam minden penitencia alól amaz érdemes és fő-fő okos professzorunk feleségét, aki férjét egyik külföldi kiküldetése alkalmával így buzdítgatta: „*Kedvesem, maga ott nagyon spóroljon a napidíjával. Kedvesem, maga ott alaposan nézzen széjjel és feltétlenül hozzon nekem ezüstrókát.*"

Szóval, mondom, most már nem tartom megbotránkoztatónak az ilyen irányú honleányi buzdítást, hiszen ahogy látom, a napidíjat ősidőktől a feleségekre költötték...

A hiúság kis ördöge még *Luránffy Zsuzsánna* vaspántos ruhás ládájában is benne üldögélt. S időnként, amikor a nagyasszony két hitvita között levelet írt távollevő férjének, arra intve: „*ne szerezzen több adósságot, mert nem tudjuk míg élünk, és neveletlen gyermekeink vannak*" — a kisördög azt is beparancsolta az erényes hölgy levelébe: „*Kegyelmed csináltasson Samulkának vagy két süvegcsét... és skófijumért való selyemért is elküldtem*".

Megkapta-e amit kért? Biztosan. Egyrészt I. Rákóczi György a leggazdagabb magyar földesúr volt, másrészt szerette a feleségét. Még húsz év múlva is ilyen vallomásokat ír hozzá: „*Édes atyámfia, szerelmes feleségem, mitől fogva az úristen összehozott bennünket, se szebbet, se okosabbat, gazdagabbat, akármi dicséretre méltó személyt náladon kívül nem láttam, néztem, s hozzád igaz tökéletes szerelemmel voltam...*"

1586-ban, harminc évvel később kelt levél Révai Mihályné Bakics Anna családi gondjairól számol be egy ismerősének. Írja, hogy Zsófi nevű lányát megkérte Fancsy uram. Csakhogy a lánynak valami okból Fancsy uram nem tetszik. Ez persze nem befolyásolta a családi tanács döntését: „*Mindent meghántunk, vetettünk magunkban* — írja a nagyasszony — *azt is, hogy az főember szűk, és mi halandók vagyunk, az dögös idő kerülünk szünetlen, és minékünk több gyermekeink is vannak. Azt is, hogy a lányoknak a válogatással mint szokott megtartozni szerencséjük.*" És Zsófiát Fancsy urammal eljegyezték, természetesen. Elvégre a házasságok az égben köttettek!

Szebelkó Erzsébet

KIS KÉPES KRÓNIKA

Az országgyűlés februári ülésszakán tárgyalta meg az idei esztendő legfőbb tennivalóit. Az ülésszak második napján felszólalt Kádár János is

Hazánk felszabadulásának 20. évfordulója alkalmából az országgyűlés ünnepi ülésen iktatta törvénybe az ország felszabadulásának történelmi jelentőségét. Képünk: az országgyűlés tagjai megszavazzák a törvényjavaslatot

Az ünnepségek sorába tartozott mindazoknak a személyiségeknek a kitüntetése, akik elévülhetetlen érdemeket szereztek Magyarország felszabadításában. Dobi István, az Elnöki Tanács elnöke átadja a kitüntetést Malinovszkij marsallnak

A Dózsa György úton felállították és az április 4.-i ünnepségek során ünnepélyesen felavatták a világ proletáriátusának nagy tanítómestere, Lenin szobrát

Valentyina Tyereskova Nyikolajeva, a világ első női űrrepülője magyarországi tartózkodása során felkereste a Magyar Nők Országos Tanácsát. Képünkön középen Erdei Lászlóné, a Nőtanács elnöke, jobbszélen Ortutay Zsuzsa, a Nőtanács titkára

Színpompás felvonulással köszöntötte Budapest népe a munkásosztály nemzetközi ünnepét, május elsejét. A hatodik kerületi dolgozók élén Kállai Gyula, Sarlós István, Csanádi György és Ilku Pál vonul a menetben

Irodalmi életünk nagy esemenye volt Mihail Solohovnak, a világhírű szovjet írónak látogatása hazánkban. Képünkön Aczél György, a művelődésügyi miniszter első helyettese társaságában látjuk a Csendes Don alkotóját

Iparunk termékeinek változatos, gazdag seregszemléje volt a Budapesti Nemzetközi Vásár. A pavilonokban számos külföldi állam is bemutatta gyártmányait, így a nemzetközi vásár gazdasági életünk fejlődő külföldi kapcsolatait is tanúsította. Képünkön: a kiállításra érkezett MI-6-os szovjet óriáshelikopter, amelyet a Dózsa György úton tizezrek tekintettek meg

Az amerikai agresszorok ellen küzdő hős vietnami nép is elküldte hozzánk képviselőit — a vietnami kormányküldöttséget Le Thanh Nghi miniszterelnökhelyettes, a Vietnami Dolgozók Pártja Politikai Bizottságának tagja vezette. Felvételünk a Csepel Vas- és Fémművekben tett látogatáson készült

Emlékezetes sikert aratott fővárosunkban a Moszkvai Nagy Színház balett-együttese. Képünk a Chopiniana című műsorukból mutat be egy jelenetet

Árvizvédelmi szerveink, fegyveres alakulataink, a dunaparti községek lakossága emberfeletti erőfeszítéssel küzdött hónapokon át, hogy gátjai között tartsa a több hónapig áradó Dunát

Kállai Gyula, a kormány új elnöke a Parlamentben letette a hivatali esküt Dobi Istvánnak, az Elnöki Tanács elnökének kezébe. Az eskütételen megjelent Kádár János, Biszku Béla, Fehér Lajos, Fock Jenő, Vas Istvánné és Erdei Ferenc

Kádár János, az MSZMP Központi Bizottságának első titkára látogatást tett Nógrád megyében. A szécsényi művelődési házban hollókői asszonyok adtak át ajándéktárgyakat Kádár Jánosnak

Ünnepélyesen felavatták iparunk új nagy létesítményét, a Dunai Vasmű hideghengermüvet. Az avatóünnepségen Kádár János mondott beszédet

Zenei életünk nagy eseménye volt Szvjatoszlav Richternek, a világhírű zongoraművésznek magyarországi vendégszereplése

Ebben az esztendőben is ünnepélyes külsőségek között rendezték meg a Szegedi Szabadtéri Játékokat. Képünk a Bánk bán előadásán készült — Gertrudis: Komlóssy Erzsébet

A „NAGY CSALÁD”

20 éves a Nemzetközi Demokratikus Nőszövetség

Elindulnak... Egy régi kép 1945-ből. Az NDN híres életrehívói: Dzsina Weltfish, Nyina Popova, Eugenie Cotton, és Dolores Ibarruri (balról jobbra)

Ha majd a történészek a XX. század históriáját megírják, jónéhány lapot kell a nőknek szentelniök. Ez a század sok újat hozott, sok minden átalakult a világban, megváltozott a nők élete is. Nemcsak azért, mert a fejlődés megkövetelte a nők helyzetének, státuszának rendezését, hanem mert a nők bebizonyították egyenrangúságukat és harcoltak érte. A második világháború utáni szakasz különösen jelentős.

Hogyan is kezdődött?

A szovjet, francia, lengyel, jugoszláv és más európai országok katonanői, partizán-leányai, ellenállói hősi harc után örülhettek a békének.

A spanyol szabadságharcosok legendás vezetője, Dolores Ibarruri

ÚJ ÉLETET KEZDHETTEK

Párizsban született meg a gondolat, hogy fogjanak össze a világ asszonyai. És a rádión szárnyra kelt a felhívás (rádión, mert a posta még csak szórványosan működött): jöjjenek a francia fővárosba, beszéljék meg közös ügyeiket. Teherauton, vagonokban, rombadőlt állomásokon éjszakázva, kalandos és vi-

szontagságos utazással jutottak el a delegációk Párizsba. A tiztagú magyar nőküldöttség november 18-án indult el Budapestről és november 25-én éjjel érkezett meg a nők párizsi világkongresszusára...

A Mutualité fűtetlen termében ültek, ennivalójuk alig volt, de ki bánta ezt! Ott volt a Nobeldíjas *Irene Joliot Curie*, a legendáshírű *Dolores Ibarruri*, a hős *Nyina Popova* és sokan mások, akiknek nevét világszerte ismerték és tisztelték. Négy kérdés szerepelt a kongresszus napirendjén: a béke és a demokrácia megszilárdítása; a fasizmus elleni harc; a nők társadalmi, gazdasági és politikai helyzetének javítása: a gyermekek védelme, demokratikus nevelése. És már ekkor: az atomrobbantás kérdése is Hirosima és Nagaszaki bombázása után szenvedélyesen tiltakoztak az atombomba ellen.

December 1-én, néhány hónappal a háború befejezése után megszületett a

NEMZETKÖZI DEMOKRATIKUS NŐK SZÖVETSÉGE

Negyven ország asszonyai hívták életre és tizezer francia nő köszöntötte a Velodrome d'Hiverben az első nagy nemzetközi nőmozgalom elindítóit.

Utópia egy ilyen mammutszervezet létrehozása — gondolták sokan. Száz és ezer nőszervezet működik szerte a világban. Hogyan lehet ezeket csoportba tömöríteni? De az optimistáknak lett igazuk.

Reményteli szívvel, sok jóakarattal, tettrekészen érkeztek Párizsba az asszonyok, s amikor a

Nincs béke az olajfák alatt ... Fáradságos munkát végeznek hajnaltól napestig a görög parasztasszonyok — ébbérért

Marisa Rodano, az olasz parlament alelnöke, kislányával. Húsz esztendővel ezelőtt vívták ki az olasz nők a szavazati jogot

Bilincsbe vert rabszolgákat szállítanak titokban a sivatagon át a tengerhez. A Perzsa-öböl partjain az emberkereskedők megvásárolják az „árut"

párizsi pályaudvaron elbúcsúztak egymástól, már tudták: nem utópia, valóság lesz a nők erejének egyesítése, szolidaritásuk, közös harcuk megszervezése. A programnak, amelyet magukkal vittek — nem kellett útlevél. Eljutott minden- földrészre. Az NDN világszervezete működni kezdett, s negyven ország 81 millió asszonya tartozott hozzá.

Az NDN nagy családja évről évre nőtt, új szervezetek csatlakoztak hozzá, új országok zárkóztak fel a többiek mellé. Ime néhány beszédes statisztikai adat:

1945-ben	Párizsban	40
1948-ban	Budapesten	51
1952-ben	Bécsben	64
1958-ban	Bécsben	70
1963-ban	Moszkvában	113

ország nőszervezete vett részt az NDN kongresszusán. S hadd tegyük hozzá, hogy Moszkvában 40 afrikai ország küldöttei jelentek meg. (Tehát annyi országból egyedül e földrészről, mint az NDN alapításakor Párizsban!)

Budapesten a nők társadalmi és politikai jogairól tárgyaltak. Koppenhágában az eltelt 50 évre tekintettek vissza (itt hirdették először meg a Nemzetközi Nőnapot). Moszkvában a béke és a leszerelés kérdése került előtérbe.

Az NDN-hez tartozó nőszervezetek megostromolták a bevehetetlennek látszó bástyákat. Olyan posztokon jelentek meg az asszonyok, amelyeket azelőtt elzártak előlük. Az ENSZ kimutatása szerint

Tizennyolc fiatal asszonyt tart — a feleségeit — a milliomos Khotso Sethunmos Khotso Sethunmos a „csodadoktor".

A városban már egyetemre járnak a lányok, és néhány kilométernyire a faluban a régi hagyományoknak megfelelően a menyasszonyt elrabják a szülők Szenegálban

27 országban
vannak női miniszterek
14 országban
vannak női bírók
14 országban
vannak női nagykövetek, követek

Sokat hivatkozunk 1963 óta *Valentyina Tyereskovára*. És ez természetes is. Ő az „évszázad lánya". Válja megmutatta országnak-világnak, hogy a nők ugyanolyan bátrak, ügyesek, gyors gondolkodásúak, mint a férfiak.

A függetlenségi harcok során a nők csodálatra méltó bátorságról tettek tanúságot. Megérdemlik a jogokat is

AZ EGYENJOGÚSÁG REÁLIS KÖVETELMÉNY

Nézzük meg közelebbről, hol tartunk ma ezen a téren. A világ összdolgozóinak egyharmada nő. Egyes országokban ez a szám természetesen sokkal magasabb: a Szovjetunióban 48, az Egyesült Államokban 33 százalék. De sokhelyütt nincs lehetőségük arra, hogy szakmát tanuljanak. Ők a legolcsóbb munkaerők. Először őket bocsátják el, ha munkanélküliség fenyeget. Fizetésük a kapitalista országokban még mindig alacsonyabb, mint a férfiaké. Az egyenlő munkáért egyenlő bér követelése nem elavult jelszó; tüntetnek, sztrájkolnak, harcolnak érte. Dániában a nők azonos munkáért a férfiak bérének 75 szazalékát kapják. Japánban akad munkaterület, ahol keresetük a férfiak munkabérének 50 százaléka. De ezek csak kiragadott példák. Annál figyelemre méltóbb, hogy olyan volt gyarmati országban, mint Guinea, már fontosnak tartják az egyenlő bér elvét. A parasztasszonyok helyzete azonban ennél is rosszabb. Mexikóban az ültetvényeken a parasztasszonyok a bé-

A 27 éves Katina Gholam az első arab bíróné Libanonban. Három év múlva „Kádi" lesz belőle

Ez a szép kubai leany egy a sok közül, aki a hazáját védi

A Nílus leányainak élete fokozatosan átalakul. A fellah nők egész testét beborítja fekete lepel. Ő már fehér nadrágot visel

A világ első női miniszterelnöke, Bandaraneike asszony. Képünkön az elhunyt Nehru miniszterelnök, Indira Gandhi társaságában látható a volt ceyloni miniszterelnöknő

Hogyan kerülhetők el a betegségek? Ez a fiatal asszony azt szeretné, ha fia egészséges, erős lenne; ezért jött el az UNESCO kiállítására

Röpgyűlés Abeokutában. Az előadó, Ransome Kuti, a nigériai nőszövetség elnöke

rüket sem vehetik fel, mert ez a jog a családfőt illeti.

A nők sokhelyütt csak óriási erőfeszítéssel tudják ellátni feladatukat. Igen kevés a bölcsőde, az óvoda. (Az olasz munkásnők most folytatnak széles hadjáratot érte.) Franciaországban kiszámították: többgyerekes dolgozó nők hetenként 84—100 órát töltenek munkával.

Ma már természetesnek tartjuk, hogy még a lefátyolozott mohamedán asszonyok is az urnákhoz vonulnak és szavaznak. Pedig a második világháború előtt csak néhány országban ismerték el a nők választójogát, vagy olyan korlátok közé szorították e jogukat, hogy alig gyakorolhatták. Ma a világ legtöbb országában van a nőknek szavazati joguk, de például Svájc kantonjaiban még most sem mindenütt rendelkeznek vele. A női képviselők száma a parlamentekben távolról sincs arányban a a szavazók számával. Angliában például, ahol az elsők között vívták ki a nők választójogát, 620 képviselő között csak 28 nő ül az alsóházban, nem is egészen 5 százalék. A Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsának 1378 küldötte közül 380 a nő.

A politikai jogokkal szorosan összefüggnek a polgári,

CSALÁDI JOGOK

is. Szinte hihetetlennek hangzik, hogy ma, a XX. században még vannak rabszolgák is. Ezek a szerencsétlenek nem hivatkozhatnak az emberi jogok chartájára — hiszen nem is ismerik azt. Több mint egy millió ember él a Perzsa-öböl partjain rabszolgaként, s ennek jelentős része nő.

A hárem, bár ritka jelenség, még mindig létezik. Amikor *Ibn Szaud* uralkodó Európába jött gyógykezeltetni magát, csak tucatnyi kedvenc feleségét hozta magával — de közismert, hogy 102 feleséget és 300 kegyencnőt tartott. Anakronizmus? Az. A háremek rácsai mögé is eljutnak az események hírei. *Malamma Gambót* egy törzsfőnök vásárolta meg. Hosszú éveket töltött a háremben. Unalmában — olvasni tanult. Egy újság került a kezébe, a nigériai függetlenségi mozgalom lapja. Malamma elragadtatással betűzte a szöveget, majd megszökött a háremből, s maga is hirdetni kezdte: fel kell szabadítani a nőket minden rabság alól. Ma ő az észak-nigériai haladó nőszervezet titkárnője.

A többnejűség is virágzik még, bár sok függetlenné vált országban lassú elhalásra ítélték ezt a régi mohamedán szokást. India asszonyai 1958-ban követelték, hozzanak törvényt a hozomány eltörlésére. Marokkóban egy szintén 1958-as törvény megtiltja a szülőknek, hogy leányukat 15 éves koruk előtt férjhez adják, vagy beleegyezése nélkül kényszerítsék a házasságra.

Egyes országokban a nők csak addig kapnak munkát, amíg férjhez nem mennek. Olaszországban óriási harc folyt e lehetetlen helyzet megszüntetéséért. A japán lányoknak is vállalniuk kell még a modern, nagy üzemekben is, hogy néhány évig nem mennek férjhez. „Hatálytalanítsák a férjhezmenési tilalmat" — követelte a bombay-i gyógyszergyár háromszáz fiatal munkásnője. Éhségsztrájkot folytattak, s az állam főminiszterének petíciót nyújtottak át — követelve, hogy hatálytalanítsák a férjhezmenést megtiltó rendelkezést. Ha egy asszony gyereket vár, sok országban kidobják a munkahelyéről. Szó sincs szülési szabad-

Az emlékezetes utolsó nagy nőkongresszus. 1963. Moszkva. Az első sorban a legkedvesebb vendég az urból a kongresszusra érkező Valentyina Tyereskova

Mme Cottont a Magyar Tudományos Akadémia disztagjává avatják. Sok elismerést, kitüntetést kap a szeretett tudós nő.
Tudományos tevékenységéért, eredményeiért Nobel-díjjal tüntették ki 1964-ben dr. Dorothy Hodgkins-Crowfoot-ot. A vegyésznő együtt dolgozott Bernal professzorral, a Béke Világtanács volt elnökével (bal oldali kép)

Operáció. A híres szovjet szemésznőt, Rosa Gundurovát az asszisztensek és a tanítványok veszik körül

Az első lengyel hajóskapitánynő. „Eltanácsolták" kezdetben, mert „nőknek nem való ez a mesterség". Bebizonyította, hogy ugyanolyan jó „tengeri medve", mint a férfiak (bal oldali kép)
Angela Grimau nemcsak két kis árván maradt leányával törődik, a spanyol népért is küzd mártírhalált halt férje helyett is. Julian Grimaut 1963. április 20-án végeztette ki Franco vérbirósága

ságról. De már nem olyan egyszerű „elbánni" az asszonyokkal. A haladó nőszervezetek elszánt harcot folytatnak a nők jogaiért.

Ne gondoljuk, hogy a jogfosztottság csak az elmaradott országokra jellemző. A francia nők jelenlegi helyzete az 1804-es Code Napoleonon alapul. Az asszony teljes mértékben a férjétől függ, aki „ura és parancsolója": ő dönt a család sorsáról. Bizonyos körülmények között megtilthatja feleségének, hogy állást vállaljon, és saját belátása szerint rendelkezik az asszony vagyonával. A mindennapi élet természetesen mérsékli a férfi mindenhatóságát.

A nők családiogi helyzetével sokat foglalkozik az NDN. A haladó gondolkodású jogásznők végzik e téren a legtöbb munkát. Az ENSZ-nek a nők helyzetével foglalkozó bizottsága legutóbb Teheránban tárgyalt.

MINDENT A GYERMEKÉRT!

Ha csak arra gondolunk: mit tett az NDN a gyermekekért két évtized alatt, már akkor is elismerés illeti munkáját. „Megnyugodhat-e egyetlen édesanya, egyetlen nőszervezet addig, amíg a világ gyermekeinek kétharmada éhezik, amíg a gyermekek fele nem jár iskolába?" — tette fel a kérdést Eugenie Cotton asszony a moszkvai világkongresszuson. Nem lehet tétlenül nézni a magas csecsemőhalandóságot, az éhező gyerekeket, akiknek nincs tisztességes otthonuk, az iskola, a kórház, a gyógyszerek hiányát. Peruban, Angolában minden ötödik csecsemő meghal. Szudánban a dolgozók 25 százaléka 5—14 év közötti

gyermek. Félelmetes adat: az iskolakötelesek közül 200 millió nem jár iskolába. Az UNESCO szerint Dél-Vietnamban, Pakisztánban, Iránban a gyerekek felének reménye sincs arra, hogy megtanulja a betűvetést. Portugáliában hivatalos adatok szerint 44 százalékos az írástudatlanság. Tizezrével dolgoznak kiskorúak a szicíliai márványbányában, a mészgyárban, éjjel a konzervgyárakban — éhbérért.

Az elriasztó adatok közül ragadtunk ki néhányat. De hosszan lehetne beszélni az eredményekről is: hogyan lett Kuba az első amerikai ország, ahol felszámolták az analfabetizmust, milyen áldozatos munkát végeznek az indonéz nők az írástudásért, a szocialista országok hogyan csökkentették a gyermekhalandóságot.

SZOLIDARITÁS

Ez volt talán az első szó, melyet az asszonyok közösen kiejtettek. Koreai, vietnami, spanyol, portugál, vagy más, az imperialisták gaztetteit sínylő országok asszonyainak gondját-baját is átérzik a NDN asszonyai. Tiltakoznak, segítenek, mellettük állnak, mikor mire van szükség. A szolidaritásnak is vannak hősnői. Gondoljunk arra a francia leányra, aki a vonat elé feküdt, tiltakozva a vietnami fegyverszállítás ellen.

Osztoztak *Angela Grimau* gyászában, akinek férjét megölték Spanyolországban, s büszkén néztek a bánatában is erőslelkű asszonyra, akit nem tudtak megtörni, sőt férje helyett is tovább küzd a fasizmus ellen.

A „frontok" különbözőek. A Délafrikai Unióban a nők a faji megkülönböztetés ellen szállnak

A vietnami népet az amerikai imperialisták háborúja megfosztja a szabad, békés élettől. A nők is elszántan harcolnak nemzeti függetlenségükért, szabadságukért

A Ku-Klux-Klan áldozata Viola Liuzzo. Ez a kegyetlen fasiszta szervezet nyugodtan garázdálkodik az Egyesült Államokban. Megölnek egy asszonyt — Violát azért, mert a négerek egyenjogúságát hirdette — s a gyilkosoknak semmi bántódásuk

Eva Hall börtönbe menetele előtt búcsúzik barátaitól. „Bűne", hogy nem nézi tétlenül a Délafrikai Unióban tomboló fajgyülöletet

A francia művészek, írók között sok a maga módján a haladás ügyét szolgáló nő, az igazi humanista: (balról) Simone Signoret, a világhírű filmszínésznő, Julietta Greco, a nagy sanzonénekesnő, Josephine Baker, a táncosnő (kilenc különböző nemzetiségű gyereket fogadott örökbe!) Simone de Beauvoir, az ismert írónő.

A „hattyú" Maja Pliszeckája. A szovjet táncosnőről azt mondják, hogy ő a balerinák balerinája (balról).
Az örökifjú Marlene Dietrich, aki gyűlöli a fasizmust és a békéről énekel

síkra. Börtön vár rájuk, de ezzel számolnak. Ebben az országban még az is bűn, ha valaki „fehérek" számára fenntartott padra ül. Mégis akadt „fehér" képviselőnő, újságírónő, aki inkább vállalta a meghurcolást, de nem tudott hallgatni. Az Egyesült Államokban a négerek jogaiért kell még ma is harcolni. Ezért ölték meg a 38 éves *Viola Liuzzo* négygyerekes anyát. A Német Szövetségi Köztársaságban a fasizmus, a militarizmus újjáéledése ellen szenvedélyesen fellépő asszonyokra is újra letartóztatás vár.

HARC A BÉKÉÉRT

A nők a legelszántabban a háború ellen, a békéért küzdenek. Szentül elhatározták már az NDN születésekor, hogy minden erővel védik az életet, a békét. És alig hallgattak el a fegyverek az imperialisták újból készülődni kezdtek. Fenyegetőztek az atomfegyverek monopóliumával. Szerencsére nem sokáig kérkedtek előnyükkel. Mikor a Szovjetunió bebizonyította, hogy nincsenek katonai fölényben, a leszerelés helyett vad fegyverkezésbe kezdtek az Egyesült Államokban.

Hányszor és hány országban tüntettek az asszonyok a militarizmus megfékezéséért, hány millió aláírást gyűjtöttek, hány békemenetet tartottak — senki sem tudná összeszámolni. De a világ minden részén megmozdultak és megmozdulnak a háború ellen. Országonként és közösen is. A NATO országok asszonyai, látva az őket fenyegető veszélyt, Angliában, Franciaországban, Hollandiában, a Német Szövetségi Köztársaságban közös offenzívát is folytatnak — a békéért.

Az amerikaiak vietnami agresszióját nemcsak elítélik az NDN asszonyai, hanem biztosítják is a bátor vietnami nőket, hogy mellettük állnak, s minden segítséget megadnak nekik.

A nők missziója az esztelen fegyverkezés elleni harc. Egyetlen esztendő fegyverkezési költségéből 15 millió lakást lehetne építeni 50 millió ember részére! Vagy iskolát építhetnének 250 millió gyermeknek.

A világ asszonyai érdeklődéssel figyelik, hogyan alakul a szocialista országokban a nők, a gyermekek élete. Tudják, hogy a nők emancipációja, teljes elismerése és megbecsülése a történelemben először a Szovjetunióban vált valóra. Húsz év alatt az asszonyok meggyőződtek arról világszerte, hogy a szocializmust építő országokban nemcsak papíron, a valóságban is élnek a nők és a gyermekek jogait biztosító törvénnyel. Errefelé fordulnak, innen várnak bátorítást és mindez kötelez is. Szolidaritásra kötelez azokkal szemben, akik függetlenségükért, szabadságukért harcolnak, akik a fasizmus, a militarizmus újjáéledése ellen, vagy elemi emberi jogaikért küzdenek.

Az NDN-hez tartozó asszonyok érzik és tudják, hogy ők is a történelem formálói, s rajtuk is múlik hogyan alakul a világ sora. Büszkék lehetnek az eredményeikre. Ha valami szép, jó, pozitív történik a világban, ha a nép sorsa jobbra fordul, ez sok-sok millió asszonynak is köszönhető, a hétköznapok hőseinek, akik a békés holnapért nem sokalják a fáradságot, a munkát. Nemes, nagy, emlékezetes feladat az, amelyet az NDN kitűzött, érdemes harcolni érte!

„Ne lőjj Fiam, mert én is ott leszek". Várnai Zseni a béke és a szabadság költőnője. Születésnapján szeretettel köszönti őt Szabó Piroska és Erdei Lászlóné a MNOT-ban

Fischer Anniet a hangversenyek közönsége világszerte ismeri és ünnepli. A Kossuth-díjas magyar művésznő utazó „zenei nagykövetünk"

Gyakran keresik fel ismert személyiségek a MNOT-ot, hogy megismerkedjenek a magyar nők helyzetével. Lotte Ulbrichtot és Kádár Jánosnét köszönti Erdei Lászlóné

SZÁZADUNK IZMUSAI

A képzőművészet utóbbi száz esztendejében felgyorsult a különböző stílusirányzatok váltakozása. Míg a román vagy a gót stílus hatása századokig tartott, most legfeljebb 1—2 évtizedről beszélhetünk, ráadásul nincsenek éles korszak- és stílushatárok: az irányzatok egymással egyidőben jelentkeznek, sőt egy-egy festőnél nemcsak az életművön, hanem 1—1 alkotáson belül is keveredtek.

L'ART POUR L'ART

A századforduló hozta felszínre a l'art pour l'art, a művészet a művészetért elméletét, amely csak a művész és a mű kapcsolatát ismeri el, s az alkotó tevékenységben a társadalmi környezettől független, elvont esztétikumot keres, végeredményben tehát öncélúságot. A művészt eszerint ne érdekelje a közönség tetszése vagy nem tetszése, a mű társadalmi hatásával ne törődjön és ő maga se igyekezzék hatni a társadalomra. Lényegében két „izmus" (századunk gombamódra szaporodó irányzatainak összefoglaló neve) tette magáévá ezt a nézetet: a fauvizmus és a kubizmus.

Fauves-nak, vagyis vadaknak csúfolta a közvélemény a poszt-impresszionista művészeknek azt a csoportját, amely Henri Matisse-t vette körül. Dinamikus szinhatásokra törekedtek, ügyeltek a világos képszerkezetre, s festményeiken a hideg és a meleg színek váltogatása adja meg a tárgyak térbeli helyét. Műveik igen dekoratívak. A csoporthoz tartozott Bonnard, Vuilliard, Derain, Dufy, Marquet, Vlaminck, s munkásságának kezdeti szakaszában Braque is, akinek munkássága átvezet minket a kubistákhoz.

A kubizmus a század első két évtizedének egyik uralkodó irányzata — neve a cubus latin szóból ered (kockát jelent). A természeti látványt geometrikus elemekre bontották, megkeresték az ember, a tárgy, a táj összetevő alapformáit, a kockát, a gömböt, a kúpot, a hengert, az érintkező pontokon pedig háromszögek, négyszögek, körök jelentkeztek. Elsősorban hol találkoztak ilyen, a geometria elemeire visszavezethető formákkal? Az emberi fejen, húros hangszereken, épületeken, csendéleteken (alma = kör, citrom = ellipszis, ház = kocka). A formákat ők bontották fel először, így például az emberi fej két

Derain pointillista (pontokból, azaz pettyekből összeállított) festménye

Braque: ZENÉLŐ NŐ

nézetben is szerepel a képen, elülről és oldalról ábrázolva. A tárgyakat végül jelekké sűrítették, s tevékenységük leszűrt eredményeit átvette a plakátművészet.

Közéjük tartozott, hogy csak néhány nagyobb nevet soroljunk fel: Léger, Villon, Gris, Derain, Marc, Gleizes, Delaunay. Vezéralakjuk eleinte Picasso, de ő később más stílusirányzatokat is magába olvasztott, így századunk legnagyobb — és haladó állásfoglalásai miatt is becsült — festőművészét nehéz lenne egyetlen stílus korlátai közé szorít ani. Ő alkotta a század talán legnagyobb mesterművét, a Guerni cát, amely filmszerű pergésben, a fájdalom és a pusztulás nagy tablójával mutatja meg a fasiszta bombázók által elpusztított spanyol városka lakóinak szenvedéseit.

Már az első világháború is mérhetetlen borzalmakat zúdított Európa népeire. A bomladozó polgári társadalom árnyai sok művész előtt elfedték a kivezető utat, s mert nem ismerték az emberi közösség fejlődésének törvényszerűségeit, eljutottak a teljes tagadásig és megteremtették a dadaizmust. Ez a név a francia vesszőparipa szóból ered. A mozgalmat 1916-ban Zürichből indította el Alp és Tzara. Megtagadtak minden elméletet, rendet, hagyományt, ismert és szokásos festői eljárást, szembehelyezkedtek minden olyan ábrázolási móddal, amely valamilyen formában a valósághoz kötődik. Deszkákra vagy vászonra különböző tárgyakat szögeztek, ragasztottak, kanáltól a konzervdobozig, s ezeket a rákent festékkel próbálták valamiféle, általuk elképzelt egységbe foglalni.

SZÜRREALISTÁKTÓL AZ ABSZTRAKTOKIG

A szürrealizmus szó gyökere annyit jelent, hogy: valóságfeletti. Filozófiai és irodalmi, majd ennek nyomán képzőművészeti irányként indult el a mozgalom, a húszas években Franciaországból. A lélektani elemzések, jelképek és álmok irányzata. Kirekesztve az ész ellenőrzőfunkcióját, a tudat alattiból bányásszák ki a lélek rejtelmeit (*lásd*: Freud), a gondolkodás szerkezetét keresik, kedvelik a hallucinációkat, a fantasztikumot. Ábrázolási módjukban szívesen alkalmazzák a valóságos formák (emberek, állatok, tárgyak) vegyítését elvont, képzelt, álombeli elemekkel. Előfutáruk Chagall volt, jelentősebb festőik Ernst, Dali, Masson, Miró és Tanguy.

Az absztraktok 1910 körül jelentek meg a festészetben

Picasso: GUERNICA

és a szobrászatban. (Absztrakt = elvont, kivonatolt.) Megjelölésük meglehetősen felületes, irányzatukat inkább nonfiguratív, vagyis nem ábrázoló, alaknélküli festészetnek nevezhetnénk. Ez a nyugati országokban ma is divatos izmus teljesen elszakította magát a természettől, a valóságtól, nem ismer természeti formákat, nem is igénye a rájuk való utalás, s a többnyire Kompozició-nak nevezett műveken csupán a színek, vonalak, formák kölcsönhatása és játéka ismerhető fel és kelt bizonyos képzeteket. Az absztrakt művészet tagadja a nemzeti jelleget és a kozmopolitizmus festészeti letéteményese. Két fő irányzatot különböztethetünk meg: Kandinskyet és követőiét, akik a tiszta festészet jelszavát hirdették meg, utalva arra, hogy ők is a látható formákat nélkülöző zenéhez hasonló hatást akarnak kelteni színekkel és vonalakkal. Mondrian és társai viszont konstruktivisták lettek, (konstrukció = szerkezet) vagyis mértani formák pontos megszerkesztésével „továbbfejlesztették" a kubizmust. Több más irányzat is létezik, de ezeket inkább a hozzátartozó művészek ismerik fel, mint a közönség, amely többnyire értetlenül áll munkáik előtt.

Léger: MECHANIKAI ELEMEK

Chagall: PARTTALAN IDO

EXPRESSZIONIZMUS — REALIZMUS

Az expresszió latin szó, kifejezést jelent. Azok a művészek, akik a múlt század nyolcvanas éveiben, majd a századfordulón ezt írták zászlajukra, belső gondolati és érzésvilágukat

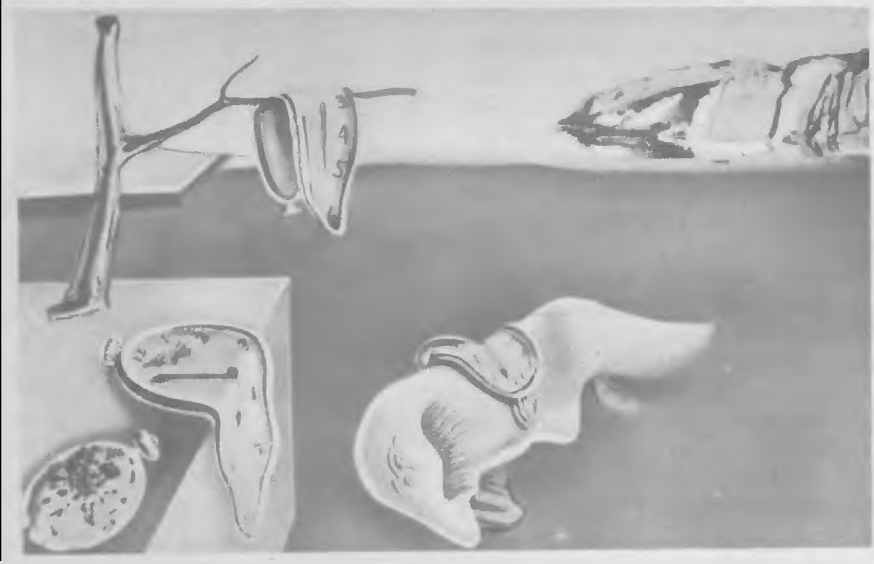

Dali: AZ EMLÉKEZET ÁLLHATATOSSÁGA

Kandinsky egyik absztrakt kompozíciója

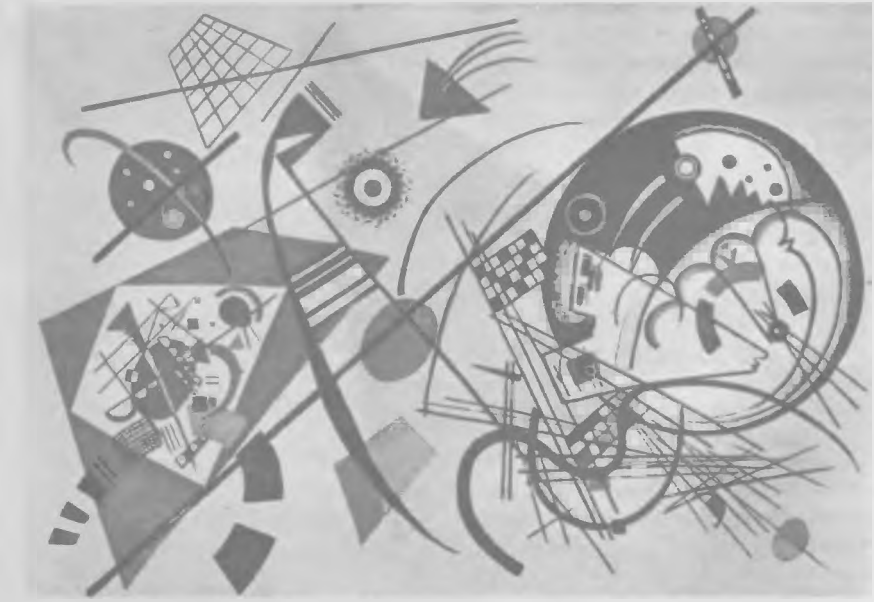

akarták kivetiteni, s a vászon négyszögében úgy alakítani át a valóság tárgyait, hogy azok megfeleljenek közölnivalójuknak. Egy embertelen világ légkörében, a háború fojtogatásában, majd a gondolatok és tettek forradalmának éveiben az emberért és világáért, s az antihumanizmus ellen küzdöttek. Legalábbis a legjobbjaik. A munkásság sorsának jobbrafordulásáért harcoló művészek közül is sokan választották ezt a kifejezési formát, amely megragadó, dinamikus (Európában például Masereel, Kollwitz, Mexikóban Rivera, Siqueiros, Orozco). Főleg Németországban uralkodott az expresszionizmus, amelynek több neves képviselője emigrált a fasizmus előretörésének éveiben. Legnevezetesebb művészei, az említetteken kívül Nolde, Grosz, Rouault, Kokoschka. Tulajdonképpen az expresszionizmusból fejlődött ki a modern olasz realizmus. Legkiválóbb festője a híres haladó művész, Guttuso.

***

Az izmusokról kívántunk vázlatosan beszámolni, mégsem lenne teljes a körkép, ha nem korunk nagyhatású eszmei-művészi irányzatával, a szocialista realizmussal tennénk teljessé a körképet. A szocialista realizmus — nem izmus; többféle kifejezési formát enged meg, kettős követelménnyel: az egyik a szocialista eszmeiség, a másik a közérthetőség. Ez a pártos művészeti irányzat a Szovjetunióban hódított tért először, a húszas évek végén, a harmincas évek elején — és különösen az utóbbi évtizedben fej-

Grosz: HEARTFIELD MÉRNÖK

Nolde: BEVONULÁS JERUZSÁLEMBE

lődik, új és új művekkel gazdagodik. Célja az emberi tudat formálása, a tömegekre ható kifejezési eszközök igénybevételével széles művészeti közvélemény, a műértő közönség milliós táborának kialakítása.

A művészet napról-napra, a viták tüzében és sokszor kitérőkkel, de állandóan fejlődik. És ha korunk művészete leküzdi gyermekbetegségeit,

Guttuso: KIVÉGZÉS

s az elődökhöz hasonlóan képes megragadni a művészt körülvevő társadalom bonyolult problémáit, felmutatva a ma emberét, gondolatait és világát a holnapnak, akkor méltó lesz az utókor elismerésére.

- y -

Dejneka: PETROGRÁD VÉDELME

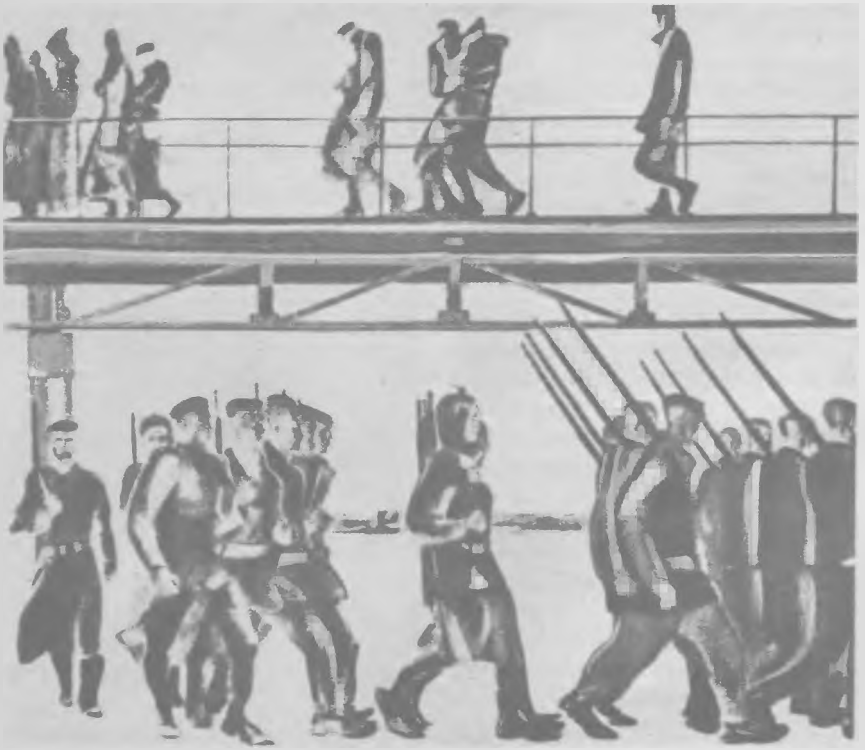

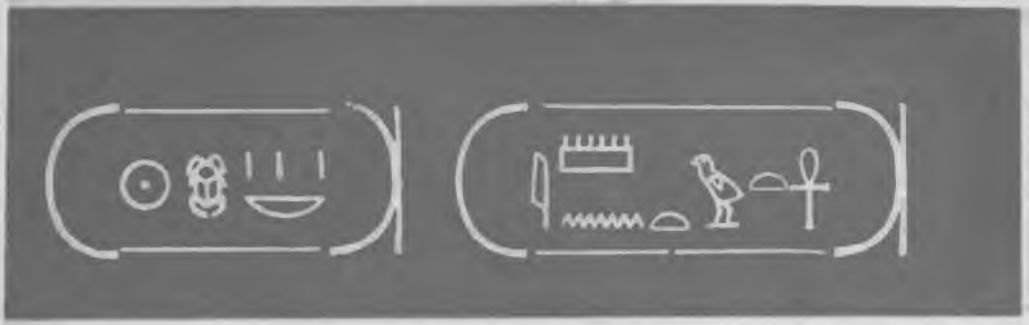

Tutankhamon nevének hieroglifája (kepirása)

TUTANKHAMON KINCSEI

Háromezer evig őrizte a sír a titkot, rejtette el Tutankhamon koporsóit, kincseit. Csak a véletlennek köszönhető, hogy e csodálatos, gazdag anyag megmaradt, s az is, hogy nyomára bukkantak.

SÍRRABLÓK A KIRÁLYOK VÖLGYÉBEN

Az egyiptomi uralkodók temetkezési módja szerint mindazt, amit a király használt, vagy amire az életben szüksége lehetett — a bútortól az ékszerig, a legnagyobb berendezési tárgyaktól az apró csecsebecsékig — eltemették vele, nehogy szükséget szenvedjen... Felmérhetetlen kincsek kerültek igy a thébai Királyok Völgyébe — ahová az időszámítás előtt 1580-tól 1085-ig a 18, 19, 20. dinasztia fáraóit temették — a hegyekbe rejtett hatalmas termekbe, sírboltokba. Tudták ezt az akkori sírrablók is, egy kivételével mondhatni minden sírt ügyesen kirámoltak.

Tutankhamon arany maszkja — a király múmiáját takarta —, mely egyben csodálatos portré is a fiatal uralkodóról

Tutankhamon sírja majdnem teljesen megmenekült. Ez nagyrészt annak köszönhető, hogy amikor VI. Ramses sírját építették, a kőtörmelékek teljesen elborították Tutankhamon sírboltjának a bejáratát, s másrészt talán annak, hogy nevét halála után elhallgatták a többi „eretnekkel" együtt, s igy feledésbe merült. A nagybani sírrablások miatt a 21. dinasztia papkirályai a thébai királysírokban eltemetett múmiák többségét elszállitották egy régebbi sírba El-Deir el Bahariba, ahol a helyi lakosok 1875-ben meg is találták azokat.

Az uralkodók feleségeiket — a hercegnőket és hercegeket is — a Királynők Völgyébe temették el. Ez is mutatja, milyen rangos helyet foglaltak el az

egyiptomi királynők a férjük oldalán, s talán azt is, hogy az ősi Egyiptomban a nők helyzete jelentősebb volt, mint a későbbiek során.

HOVÁ VEZET A 16 LÉPCSŐ?

A Királyok Völgyében évtizedekig ásatásokat folytattak a régészek. Belsoni 1815-től 20-ig, majd egy évszázaddal később Theodore Davis 1904-től 14-ig dolgozott itt, s mindketten azt hitték, hogy feltáratlan sír nem maradt. Carnarvon gróf és Howard Carter régészek 1914-től 31-ig folytattak ásatásokat Egyiptomban. 1922-ben a Királyok Völgyébe vezető modern gyalogjáró alatt végezték ásatásaikat — mondván, hogy ez még az egyetlen átvizsgálatlan terület. Néhány kis kőépület maradványára bukkantak. Valószínűnek tartották, hogy a VI. Ramses sírját faragó munkások laktak itt. Az ásatást folytatták, s egy bejárathoz jutottak, melyből 16 lépcső vezetett le egy másik kapuhoz, de ezt teljesen elzárták a hatalmas kövek. Mikor megtisztították a bejáratot, a záron Tutankhamon pecsétjét pillantották meg. A bejárattal szemben, az úgynevezett előcsarnokban már különféle tárgyakra akadtak. Egy újabb bezárt, lepecsételt aitó előtt, mintegy őrt állva, a király két életnagyságú szobra vált láthatóvá. Két újabb helyiség tárult eléjük, a bal oldaliban egymásba helyezve a négy ereklyetartó. A legbelsőben egy szarkofág feküdt, rózsaszín gránitfedővel takarva. A szarkofágban három múmia formájú koporsó: a külső fából, a középső fából arany- és üvegberakással, a legbelső aranyból, súlya mintegy 110 kilogramm. A legbelsőben feküdt a király, fején diadém (az egészet káprázatos aranymaszk fedte), rajta amulettek,

A Királyok Völgye, ahová az időszámítás előtt 1580—1085-ig az uralkodókat temették. Tutankhamon híres sírjának bejárata látható képünkön, ahol 1922-ben a mesés kincseket találták

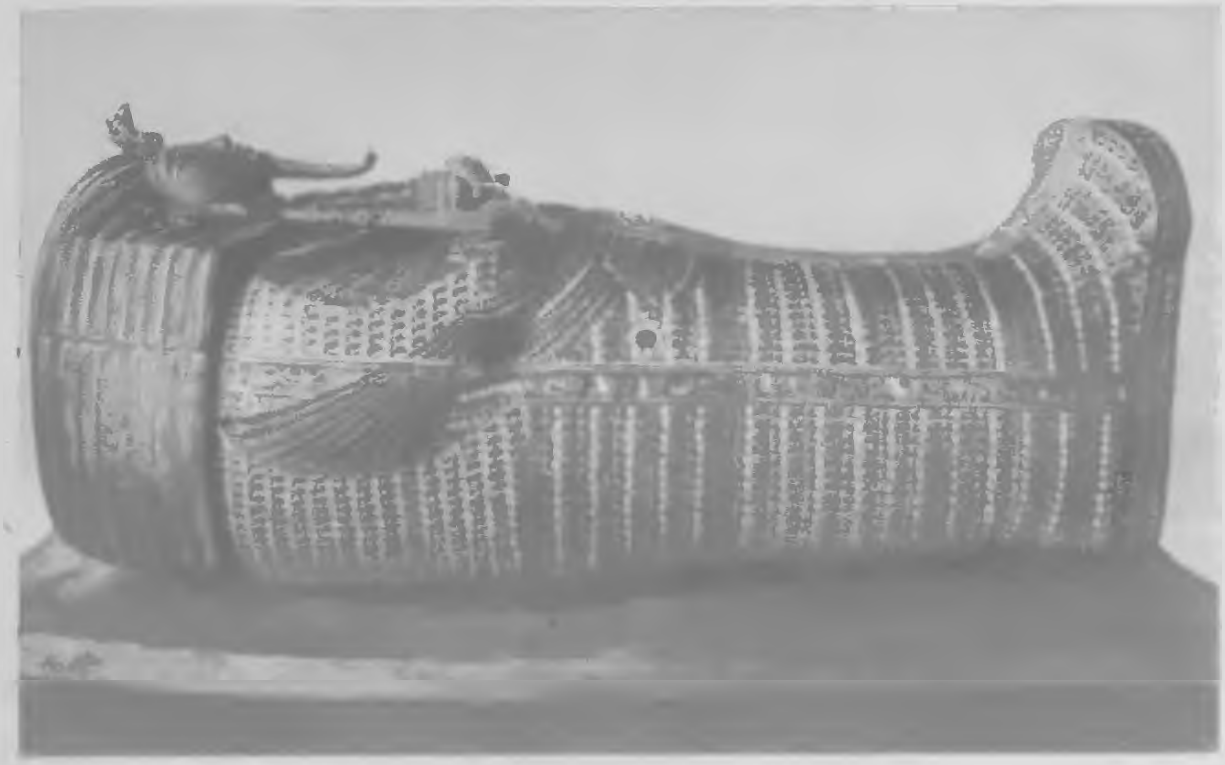

A második koporsó alakja követi a múmia formáját, arannyal fedett és fél drágakövekkel díszített

A harmadik koporsó Luxorban maradt és ma is az uralkodó múmiáját őrzi

ékszerek, legértékesebb tárgyai, s Osirisnek, a halál istenének jelképei.

A GYERMEKKIRÁLY KINCSEI

Tutankhamon király sírjának tartalma ámulatba ejtette nemcsak az egész világot, de még az archeológusokat is. Mint kiderült, Tutankhamon, a „gyermekkirály" sírját is megpróbálták kirabolni, de ez valamilyen oknál fogva vagy nem, vagy csak részben sikerülhetett, erre mutat, hogy a sírt ismét lepecsételték, no és a megmaradt káprázatos kincsek.

A hármas koporsón kívül a trónja — arannyal borítva, díszítve — ágya, kocsija, használati tárgyai, lámpák, dobozok, vázák, ékszerek, amulettek, szobrok. Nem, nem lehet felsorolni, mi minden került napvilágra. A kairói múzeum katalógusában 1703 tárgyat sorol fel, mely mind Tutankhamon sírjában volt található.

S ezek a tárgyak nemcsak azért érdekesek az utókor számára, mert megtudjuk belőlük, hogyan éltek az akkori emberek, milyen szokásaik voltak, de azért is, mert felbecsülhetetlen kulturális értékük van. Egy olyan művészetről adnak számot, amelyről Tutankhamon sírjának feltárása előtt is tudtak a régészek, műveszettörténészek, de e kincsek birtokában mindenki számára megfoghatóvá válik e kor képe. Hogy tudtak faragni, arannyal, ezüsttel, bronzzal bánni, fajansszal, üveggel, kővel, elefántcsonttal dekorálni. Ismerték a hatalmas kövek titkát — gigantikus epitkezések mutatják ezt, ma is ámulunk csak a piramisokon, az egy kőből kifaragott obeliszkeken, a monumentális szobrokon —és ismerték a„kis kövek", a drágakövek titkát is.

„ÁMON ÉLŐ KÉPMÁSA"

Tutankhamon az időszámítás előtt 1358—1350-ig uralkodott. Kilencéves volt, amikor Smenkhkare utóda lett.

Tutankhamon király szobra. Fején az alsó-egyiptomi vörös korona. Egy lapos csónakon áll és szigonyt dob

A király trónjának támlája. A királynőt ábrázolja, amint férje előtt áll, kezében kis vázával

Visszaköltözött az udvarral Thébába, melynek nagyságát Homérosz is leírja az Iliászban, a városba, ahol a fáraók több évszázadon át óriás templomokat építettek Amon isten tiszteletére, Luxor és Karnak ma is hirdeti művészetüket. Hogy önként, vagy a papok kívánságára tért-e vissza a fiatal uralkodó Thébába, azt nem tudni pontosan, de ezzel eldől a kor vallási vitája, újra Amon lett a főisten, a fáraó is őt tisztelte olyannyira, hogy nevét is megváltoztatta: eredetileg Tutankhatennek hívták, s Tutankhamon'ra változtatta, ami annyit jelent, hogy „Amon élő képmása".

Tizennyolc éves volt, amikor meghalt. Utóda Eye temettette el — ezt a sír falán feljegyezték — aki valószínűleg feleségül vette Tutankhamon özvegyét Ankhesenamunt. A régészek szerint a sírt eredetileg nem Tutankhamonnak készítették és a kincseket sem az ő részére gyűjtötték. Egy boroskancsó elárulja, hogy 18 éves volt, amikor meghalt. Készíthettek volna kilencéves uralkodása alatt sírhelyet számára — hiszen hatalmas építkezések folytak e periódusban — de valószínű, hogy korára való tekintettel erre nem is gondoltak. Feltehető, hogy a sír, ahová temették eredetileg Eye számára készült.

A Királyok Völgyének az archeológusok szerint nincs több titka. Tutankhamon kincseinek feltárása, azaz 1922 óta ilyen értékre nem akadtak. Az egyik koporsóját a három közül és múmiáját Thébában hagyták. A többi értéket Kairóba szállították, s a világ legnagyobb, s leghíresebb Egyiptológiai múzeumába állították ki, hogy gyönyörködjenek benne a látogatók.

A hatalmas Amon templom bejárata Karnakban

A kincsek között egy különösen szép darab. Faláda, miniatűr munkára emlékeztető gazdag díszítéssel

SZÉP OTTHON

MODERNSÉG A LAKÁSBAN

Amint belépünk egy lakásba, a háziakkal folytatott beszélgetés nélkül is rögtön meg tudjuk állapítani, hogy a lakás gazdája megcsontosodott gondolkozású, régimódi ember-e, vagy modern, haladó szellemű.

Tévedés ne essék, ezt a következtetést nem csak a bútorok formájából és színéből vonhatjuk le. Lakóinak szemlélete, életfelfogása a bútorok minőségétől függetlenül is meghatározza az otthon jellegét. Közelebbről: a modernségnek nemcsak az újonnan vásárolt Varia-bútor az ismérve. Régi berendezési tárgyak, örökölt családi darabok között is lehet korszerű életformában élni — és fordítva. A mérce: hogyan használjuk fel a lakás adottságait, a berendezés elemeit, milyenfajta (rendezett, vagy hanyag, kultúrált, vagy primitív) életvitelhez alakítjuk otthonunkat. Sorrendben tehát — még az egyes bútordarabok elemzése előtt — az első helyre a modern felfogás tisztázása kívánkozik, nevezetesen: mit jelent a modern szemlélet a lakás berendezésében?

A modern gondolkozású emberre otthoni életében sem a múlthoz, az előítéletekhez való görcsös ragaszkodás, hanem *az új befogadására való készség* a jellemző. Hogy példával is éljünk: pár évtizede még a falusi otthonokban szinte áhitatos megbecsülés illette a csak vendégeknek fenntartott „tiszta szobát", melyet a család egyébként nem használt. Inkább a konyhában kuporogtak, gyermekestől, nagyszülőstől; kényelmetlenül és egészségtelenül éltek, de a „tiszta szoba" érinthetetlen maradt. Ez idejétmúlt előítélet. A lakás az emberért van és nem fordítva; tehát merjük használni, sőt a legjobban kihasználni otthonunkat. A lakás legjobb kihasználása érdekében pedig merjük otthoni életünkben is alkalmazni az újat, — mindazt, ami a réginél valamilyen oknál fogva jobb, jobban szolgálja céljainkat. A régi lakásokat gyakran hivalkodó pompa, aranycirádás fal, faragott bútor, sokágú, szikrázó csillár díszítette. A modern lakásnak nem a külsőséges pompa, hanem a *célszerűséggel párosuló szépség* a jellemzője: bútorban, világításban, díszítésben mindaz, ami nemcsak öncélúan szép, hanem a szép kivitel mellett jól szolgálja munkánkat és pihenésünket, családi életünket, otthonosság-igényünket.

Ez a célszerűség természetesen a lakás adottságai és a család létszáma szerint változik: tehát nem lehet általános érvénnyel előírni, hanem esetenként kell kialakítani a leghelyesebb elrendezést. Többgyermekes családnál, ahol legalább kétszobás a lakás, célszerű — és nevelési szempontból is feltétlenül szük-

A heverőt kiegészítő ágyneműtartó — mely polcnak is használható — megkönnyíti a ki- és beágyazást. Stílusos dísze a szobasaroknak a fekhely fölé függesztett virágkosár, amelyből futónövény hull alá.

A társalgó-sarokba megvilágításnak elég egy újvonalú, szűrt fényt adó hangulatlámpa. A falat modern, színes kerámiatál díszíti.

Régi bútorok között is lehet korszerű, kulturált életformát teremteni. A zöld szobanövény, a mintázatlan, egyszínű szőnyeg, az áttetsző nyolcsipke-függöny egyképp ízléses, hangulatos kiegészítője a modern, vagy éppen antik bútorral berendezett szobának

A modern kisfotel formája, vonalvezetése, az ülő, olvasó, csevegő ember testhelyzetéhez igazodik. Az egyszínű, mintázatlan huzatot szépen egészíti ki az absztrakt-mintás színes függöny

seges —, hogy az egyik szoba a gyermekeké legyen. Ugyanilyen fontos egyszobás lakásban, egy gyermek esetében is, hogy a kicsinek állandó helyet biztosítsunk a lakásban, amely a felnőttek életétől jól elkülöníthető. Ha nagyszülő is él a családban, a gyermekekkel egy szobában legyen inkább, semhogy a kiskorú, vagy serdülő gyermekek szüleikkel közös helyiségben aludjanak. Ha csak lehet, ugyancsak elkülönített hálószobája legyen a házaspárnak, mert az egészségesebb, mint az egész napon át használt helyiségben aludni. Fontos elv, hogy minden lakóhelyiségben megfelelő, szabad mozgást biztosító tér alakuljon ki; hogy ne kelljen a bútorokat kerülgetni, és minden berendezési tárgyhoz a legrövidebb, legkényelmesebb közlekedési utat biztosítsuk. Hasonló helyes elv a bútordarabok feladat szerinti csoportosítása; tehát a hasonló

feladatot szolgáló berendezési elemeket egymás közelében, összetartozásuk sorrendjében állítsuk fel.

Mint elöljáróban mondottuk, ez az elrendezésben jelentkező modernség nemcsak az új bútorokra érvényes. Régi, masszív, valamilyen korábbi stílust képviselő berendezési darabokat is lehet levegősen, kellemesen csoportosítani, új elemekkel összehangolni; csak az a fontos, hogy jó ízlés, mértéktartás nyilvánuljon meg az egyes darabok összeválogatásában. A modern otthon célszerűségi elveit természetesen jobban képviselik az új bútorformák. Rögtön felismerjük ezt, ha szemügyre vesszük az egyes bútordarabokat, régi és mai kivitelben.

Az alacsony, lapos kisasztalt, a kézzel elérhető magasságú szekrényt nemcsak azért részesítjük előnyben, mert divatos, — hanem mert használata kényelmesebb és könnyebben tisztán tartható. Miért modernebb például az új, alacsony lengyel kisfotel egy pompás, régi, mély fotelnél? Mert könnyebben mozgatható, kisebb erőkifejtéssel vihetjük egyik helyről a másikra. Azonfelül: formája, vonalvezetése jobban igazodik az ülő, olvasó, író, csevegő ember testhelyzetéhez, tehát használatban kényelmesebb. A jól felszerelt modern otthonban azonban többféle ülőbútor, szék és fotel foglal helyet — éppen az előbb felsorolt, különféle testhelyzethez igazodó megoldásban. Sőt a fejtámlás fotelnek is van létjogosultsága, mert az otthonában pihenő ember kényelmét szolgálja. Az alacsony szekrényről könnyebben takarítjuk a port; az elég magas lábakon álló sublót, vagy fekhely alá seprűvel, partvissal, porszívóval alkalmasan benyúlhatunk — tehát feltétlenül korszerűbb — mert ke-

A toalettasztalhoz a régifajta, kétágyas hálószobának is modernebb külsőt ad — különösen franciaágyszerűen felállított kettős heverővel, amelyet ágyazáskor sem kell emelgetni

Ez a felcsukható fekhely-megoldás a kislakásba tervezett „mindenes"-szekrenysor egyik eleme. A szekrénybútor a ruhásszekrényen kívül könyvespolcot, felcsukható írólapos munkaasztalt és rádióasztalkát egyesít magában

A tükrösszekrény helyébe lépett toalettasztalka felhajtható lapjára erősítették a tükröt. Az asztal lecsukva írásra, olvasásra is használható — tehát nem csak hálószobai darab hanem helyet kaphat bármilyen, korszerű lakószobában is

zelése higiénikusabb —, mint a padlón lábak nélkül álló szekrény, vagy heverő. A kerekeken gördülő zsúrkocsi modernebb a régi, ebédlői tálalónál, a „dinernél" — éppen a kerék miatt, melynek segítségével ide-oda guríthatjuk a lakásban. Az ágyneműtartós fekhely, vagy franciaágy azért modern forma, mert ki-, beágyazásnál nem kell a fekvőrészt emelgetni, tehát kíméli az emberi erőt. Kis lakásban azonban még egy fiókos, csak emelgetve beágyazható rekamié is modernebb a régifajta ágynál. Igaz, kevésbé kényelmes, de nappal ülőbútornak is használható, tehát ugyancsak a családi élet kényelmét szolgálja. A kihúzható és használat után összecsukható étkezőasztal is helytakarékosság miatt korszerűbb a régi, nem növelhető asztalnál. Viszont ennél is modernebb megoldás az étkezőasztallal felszerelt, beépített konyha, vagy az elkülönített étkezőfülkével épült lakás. Az állólámpák, olvasólámpák, falikarok modernebbek a mennyezet közepéről alászálló csillárnál, mert azt a „célvilágítás" néven ismert egészségügyi követelményt szolgálják, hogy a fényforrásnak a foglalkozás tárgyát kell megvilágítania. Egy mennyezetlámpa helyett több kisebb fényforrás a lakás különböző pontjain — ugyancsak az egészségvédelem tényezője, hiszen a szórt fény és szűrt fény szemünk egészsége szempontjából kívánatosabb az egy pontra irányuló, éles fénynél. Mivel ismeretes, hogy munkához erősebb megvilágítás kell, mint például csevegéshez — a társalgósarokba bőven elég egy szűrt fényt sugárzó, nagyernyős hangulatlámpa. Az íróasztalra viszont a könyvet, jegyzetfüzetet balról megvilágító, jó fényerősségű lámpa szükséges. A mennyezetig érő beépített szekrény felső része csak létráról, vagy állványról közelíthető meg; mégis korszerűbb a különálló szekrényeknél, mert nagyobb benne a rakodótér. A szekrényt előnyösebb az előszobába, vagy a hallba helyezni, mint a lakószobába, — mert ott nincs rá feltétlenül szükség, csak szűkíti a lakóteret. És így folytathatnánk a bútordarabok elemzését, akár minden berendezési tárgynál. Ám úgy véljük, ennyiből is kiderül: a modern lakberendezésnek, bútor-megválasztásnak nincsenek és nem lehetnek mindenkire érvényes szabályai. Ami az egyik lakásban a legmodernebb, tehát a lakók életmódját legjobban szolgáló megoldás — az a másikban esetleg éppen zsúfoltságot okoz, mert nincs hozzá megfelelő férőhely. A modern lakberendezés a lakás adottságai, méretei és betöltendő feladatai szerint változik, azt minden otthonban a család igényei szerint kell kialakítani. Egyetlen, mindenütt egyformán érvényes szabály: a célszerűség.

Ez alapvető célszerűség érdekében jelenik meg az újtervezésű bútorokon a sokféle új anyag, amely azelőtt a lakberendezésben nem volt használatos. A rafia, fém, vas, műbőr és sokféle műanyag az új lakberendezési tárgyakon nemcsak azért kedvező, mert divatos — hanem azért lett divatossá, mert előnyt jelent a hagyományos anyagokkal szemben. A gömbvas-állványzatú könyvespolc népgazdaságilag előnyösebb, mert olcsóbb a régi, tiszta nemesfából készült könyvszekrénynél. De előnyösebb a mindennapi használatban is; (feketére lakkozott) vasállványzat kopásállóbb, hordképessége biztosabb; amellett a nyersszínűre pácolt fapolcokkal újszerű és igen mutatós. A lemosható műanyaglapú asztalka können tisztán tartható. A karszék műanyagbevonatú ülőpárnáját ugyancsak lemoshatjuk nedves ruhá-

A gurítható asztalka étkezésre, vagy munkára szolgál. A hozzá csatlakozó, fiókos kispad könyv, füzet, munkaeszközök elhelyezésére, valamint ülésre és napközbeni pihenésre alkalmas. újszerű bútora egy „garzon"-szobának

A szobai étkezősarok fölé szerelt falikar a legmegfelelőbb célvilágítás. A szobában alkalmazott egyéb, helyi fényforrásokkal együtt — feleslegessé teszi a mennyezetlámpát

val, tehát ha bepiszkolódik, nem kell rögtön huzatot cserélni. Az újabb gyártmányú fekhelyek, fotelek habszivacskárpitozása célszerűbb a hagyományos lószőr-matracnál, vagy afrik-töltésnél, mert a habszivacs a hosszú használatban sem törik meg. A fotel kiemelhető ülőpárnája lehetővé teszi, hogy alatta a fa tartórészt mindennap leporolhatjuk. A rafiafonatos székek tartósságban, könnyűségben, tisztíthatóságban felülmúlják a fa ülőbútor tulajdonságait. A modern formatervezők az új anyagok e sok előnyét a szép kivitellel egyesítik, sok esetben igen szerencsésen. Olyan új bútordarabok kerülnek forgalomba, melyek porfogó, felesleges, faragott cifraságok helyett egyszerűbben kezelhető, sima formáikkal az anyag eredeti szépségét (a fa erezését, a fonás technikáját) érvényesítik, ezek a bútorok nem kívánnak külön borítást, terítőt, díszt.

Az új anyagok alkalmazása tért hódít a modern lakberendezésben a falak festésénél is. Az egészségügyi követelményeket ezen a téren is a szépség és célszerűség szolgálatával egyesítik. A mellékhelyiségek mosható olajfestése újabban az ugyancsak mosható Wallkyd-festéssel, vagy a műanyag-csempével bővül. A szobafalak festésénél felhasználják a meleg és hideg színek adottságait. Meleg színeket (sárga, narancs, vöröses) alkalmaznak a sötét helyiségek festésénél, míg a hideg színek (kék, zöld, szürke árnyalatok) az amúgyis napsütötte falfelületeken kapnak helyet.

Kislakásban a falra szerelt könyvespolc a legkorszerűbb megoldás, mivel a szoba alapterületéből nem foglal el egyetlen centiméternyi helyet sem. Tetejét modern kerámia, váza, cserép virág díszítheti

A szemnek legegészségesebb almazöld szín nemcsak a modern nagyüzemek gépein, de a lakásokban is nyugtató, derűs hatású. Ugyancsak a pihenést szolgálják a semleges színek; a drapp, a szürke. A korszerű lakásfestésnél kerülik a felesleges cifraságot, hivalkodó pompát; tehát az ezüst, aranymintás hengerelt falak helyett sima, egyszínűre festett falakat alkalmaznak gyakran olyan megoldásban, hogy a szoba négy fala közül három egyféle színárnyalatú, a negyedik egy sötétebb fal, mely elé világos bútorzat kerül. A falszíneket a helyiségben szereplő textiliák (bútorhuzat, függöny, szőnyeg) színeivel hozzák összhangba. Mindennek megválasztásában nagy szerep jut az egyéni ízlésnek, az alkotó fantáziának, melynek nyomán kialakul a lakás egyénisége. Ez sok embert foglalkoztató kérdés. A futószalagon, nagy tömegben gyártott, új bútor egyesekben azt az aggályt kelti — nem is indokolatlanul —, hogy a szériában gyártott, modern bútorok elterjedésével nem lesz-e minden lakás azonos jellegű, tehát uniformizált, sablonos?

Nem szükségszerű, hogy az legyen — hiszen ezek az „egyforma" bútorok annyiféle változatban rendezhetők el, ahogy csak akarjuk. A Varia-szó eredetileg is azt jelenti: változatos, illetőleg variálható, tehát előregyártott elemekből különféleképpen összeállítható berendezés. S ha a Varia bútor néven ismert szobák eltérnek is az eredeti jelentéstől pl. a Varia-szekrény egyelőre

Többrészes, mosható műbőr-bevonatú ülőpad és fémlábazaton álló, forgatható fotel — egy budapesti lakberendezési kiállításról

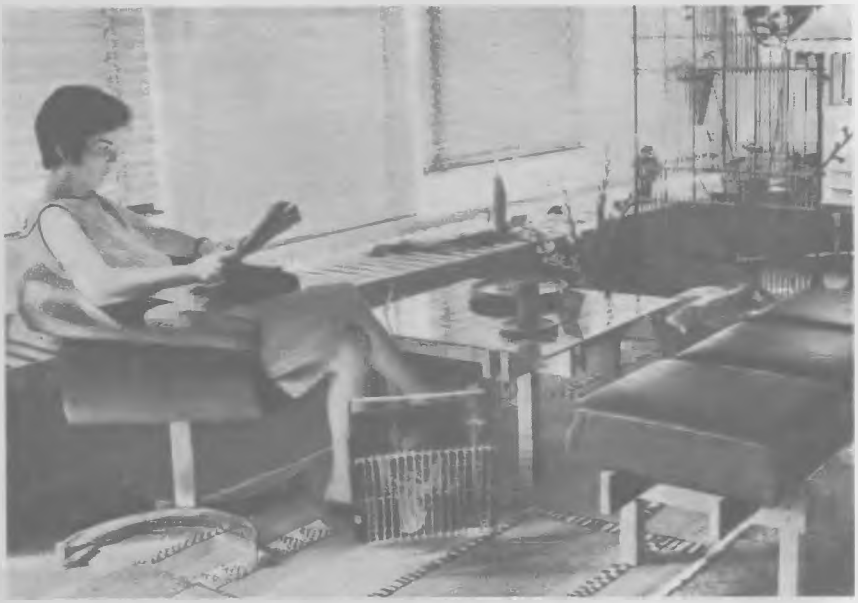

csak annyit jelent, hogy gyakorlatilag két- vagy háromajtós, különben egyforma szekrénybútorok között választhatunk —, az egyéni ízlésnek az elrendezésben mégis nagy szerepe van.

Csak az a fontos, hogy minden darabnak, melyet otthonunkba viszünk, célja, rendeltetése legyen. Ne terheljük tehát lakásunkat felesleges csecsebecsékkel. A nem mindennapos használatra szánt, csak a szépérzéket szolgáló díszítőelemeket tanácsos művészeti szaküzletben (népművészeti boltok, a Képcsarnok V. iparművészeti boltjai) vásárolni, ahol csak művészeti zsüri jóváhagyásával készült darabokat árusítanak. Így a képzőművészetben járatlan ember sem kerül útvesztőbe, s nem teszi ki magát annak, hogy értéktelen giccseket halmozzon fel otthonában.

Az orvosok, pszichológusok sokat írnak arról, milyen nagy jelentőségű a környezet hatása az emberre. Ez a környezeti hatás nemcsak a munkahelyen fontos, de legalább ilyen súllyal az otthonban is. A lakásnak megnyugtatónak, derűsnek, színesnek kell lennie hogy aki benne él, betű szerinti értelemben *otthonosan* érezze magát; s aki csak rövid látogasásra lép be, egy kényelmes, barátságos, a kultúrált életet sugárzó, *igazi otthon* képét vigye magával.

B. S.

Új anyagok felhasználásával készülnek az újtervezésű bútorok. Az ülőgarnitúra fonott háttámlája csíkos huzattal bevont, habszivacs-kárpitozású, kiemelhető ülőrésze könnyen tisztítható. A nagy falsikot díszítő, figurás, népiszőttes faliszőnyeg mellé szőttes függöny társul. (A felvétel a Mezőgazdasági-kiállítás borászati termében készült. De ugyanezek a bútorok hasonló elrendezésben lakószobába is illenek.)

Grafitszürke, vastag szövetből készült ceruza-vonalú télikabát

Pasztell színű könnyű szövetruha

KIS DIVATLAP

A „Nők Lapja Évkönyvé"-ben évről évre megtalálhatják olvasóink kis divatösszeállításunkat. Ezúttal arra hívjuk fel figyelmüket, hogy az új év szerencsére semmilyen divatszenzációt nem ígér. A szoknyák hossza marad a régi, és a ruhák vonala követi a test természetes formáját. A legnagyobb külföldi divatcégek természetesen az új évadban is hoznak meghökkentő divatújdonságokat, hóbortos ruhakölteményeket, s a harsogó reklámhadjárat hatása — mint minden csoda — három napig tart. Feltűnés betegségben szenvedő sztárok, vagy milliomos feleségek megvásárolják és fel is öltik azokat, de a nők nagy többsége — még ha lenne is rá pénze — külső megjelenésében sem akar ízléstelen, agyoncicomázott, paradicsommadárra változni.

Fontos, hogy senki ne a kora, hanem egyéniségének megfelelően öltözzék. Ha egy nő jól ismeri önmagát, biztosan megtalálja a neki legjobban megfelelő öltözéket. A világos színű anyagból készült ruhát épp úgy felveheti a húszéves kislány, mint a negyedik X-en túllévő asszony. Csak egyre vigyázzunk: jól válasszuk ki a fazont. Egy fehér muszlin fodros ruha üde és kedves a bakfison, de nevetséges a középkorú hölgyön. Viszont egy sima, angolos fehér tergálkosztüm fiatalossá, bájossá tehet minden nőt.

Az öltözködés aranyszabálya az önmérséklet és az önkontroll. Bizony, bizony, egy világos rakott szoknya, bármennyire is szép a 65-ös derékbőségű manökenen, borzasztó terebélyes asszony-

Nyári ruha fehér vagy színes

Sötétzöld mohair kosztüm kétsoros gombolással

AZ 1966. ÉVRE

sággá formálhatja a 80 centiméteres derekú, 106-os csípőjű rajongóját.

A ruházkodás fogalma azt is jelenti, hogy minden nő változatosan, öltözzön. Nem kell ahhoz vagonnyi ruhatár. Mégis, ismerőseink körében hányan vannak, akiknek csinos ruháit a szekrény rejti el a világ elől. Mert, ha már beszerezték az új ruhát, sajnálják viselni. Mint féltve őrzött kincset tartogatják, s csak akkor „fogják be", ha már divatjamúlt. Minden ruhát akkor kell viselni, amikor új. És az sem szabály, hogy egy ruhát addig kell viselni, amíg bepiszkolódik. Ha például valakinek van három csinos kartonruhája, helyesebb, ha felváltva viseli azokat, hiszen a végeredmény úgyis azonos. Három kartonruhát kilenc napig viselhetünk mosás nélkül. Sokkal üdébb és változatosabb a hordásuk, ha naponta váltjuk. Ugyanez áll a blúzokra és pulóverekre is.

Eldöntetlen vita a drága és olcsó anyag kérdése. Vannak, akik arra esküsznek, hogy inkább egy évben csak egy ruhát csináltatnak vagy vásárolnak, de ahogy mondani szokták — az öt év mulva is ruha legyen. Mások úgy vélekednek: vigye az ördög a drága anyagokat, inkább olcsót és többet vásárolnak. Mi mindkét félnek igazat adunk. Mindenki olyan ruhát hordjon, ami legjobban áll egyéniségéhez, amelyben legjobban érzi magát, s amely számára a legelőnyösebb.

Új kollekciónkat évszakok szerint gyűjtöttük össze, tessék válogatni.

KOSZTÜMÖK

1. Sima, könnyű átmeneti viselet, sálgallérral
2. Vastag gyapjú, sötét drapp színű utazókosztüm. A drága biber szörmegallér helyett jól melegít és csinos a panofix is
3. Fekete-fehér mintás tweed anyagból készült sima téli kosztüm, bőrrel vagy sky-ból bevont gombokkal
4. A sötétszürke velour kockás szövet nagyon divatos és hálás. Ismét viselik a muffot

③

KABÁTOK

①

Sima, egyszerű, mégis különlegesen elegáns köpeny. A szövet színe és a pénztárca tartalma szerint választhatunk hozzá szürke mókus, pézsma, szürke perzsaláb, esetleg fekete perzsaprémet

②

Alkalmi köpeny. Bármilyen színű anyagból készíthető, a lényeg, hogy a szövet sima legyen

③

Fiatalos, kétsoros gombolással készült télikabát. A bubigallér panofix prémmel is díszíthető

④

Egyenesszabású tweed télikabát. A magasított zárt kis körgallér csinossá teszi. A masni elmaradhat

②

③

④

KOSZTÜM

1

A pepita minden tavasz divatja

2

Fekete-fehér csíkos angol kosztüm

3

Világosszürke szövet-kosztüm érdekes derékmegoldással, a kihajtó sötét-szürke

4

Shetland sportkosztüm minden korosztály részére

5

Sötétkék-fehér csíkos rakottszoknyás kosztüm, fehér szövet blúzzal

KABÁTOK

(1) Sportos tweed kabát

(2) Angolszabású, jól hordható kabát

RUHÁK

1
Hat angolos egyszerű és csinos tavaszi kis ruha, — tweed, kamgarn, jersey anyagból

2
Fekete csíkos könnyű szövetből készült ingruha, fehér szövet bubi-gallérral

3
Pasztell színű könnyű szövet ruha

4
Világos szürke vagy drapp jersey ingruha muszlin masnival és keskeny lakkövvel

5
Sötét szövet kötényruha, színes, mintás blúzzal

RUHÁK

1. Két, minden alkalomra viselhető nyári ruha shantungból vagy lenvászonból
2. Szilvakék puplinból készült ez a két modell
3. Pasztel színű jersey vagy műszálas kétrészes ruha. Külön is viselhető
4. Piros lenvászon egybeszabott, alul kissé bővülő ruha
5. Nyersszínű shantung nyári kosztüm, a színes selyemsál jól élénkíti

4

5

INGRUHÁK

Mintás kockás és egyszínű anyagokból elkészíthetők

Ismét nagy divat a mintás anyag. Muszlin, selyem, szatén-karton.

① Buklé angolos őszi átmeneti kabát

② Piros buklé szövetből készült alul bővülő kabát

KABÁTOK

1
3

2

RUHÁK

1. Angolos ingruha, fehér gallérral és kézelővel
2. Élénk terakotta jersey hosszított derekú ruha, bársony díszítéssel
3. Szürke-fekete csíkos sima ruha, feketebőr gallérral, keskeny börövvel
4. Gyapjúzsorzset sima ruha zsabóval és az ujjakon fodrokkal
5. Egybeszabott hólos terilén ruha érdekes nyakmegoldással
6. Hosszított derekú terilén anyagból készült, délutáni ruha golyó gombokkal

1

2

3

KOSZTÜM

(1)
Háromrészes összeállítás, háromnegyedes kabáttal

(2)
Őszi pepita kosztüm börövvel, prémgallérral

(3)
Különleges pepita sportkosztüm, börgombokkal

(4)
Aranybarna-barna pepita gyapjúszövetből készült őszi sportkosztüm, ferde zseb-megoldással

(5)
Fekete fehér mintás tweed átmeneti kosztüm, szőrme-gallérral

FRIZURÁK

Köztudott, de sajnos a gyakorlatban még nem eléggé érvényesülő elv, hogy a nőnek a hajviseletére éppen olyan gondot kell fordítania, mint az öltözködésére.

Felvehetünk bármilyen szép ruhát, de ha a „fejünk nincs rendben" (külsőleg is!) teljesen lerontja az elegáns ruha keltette hatást, gondozatlannak, ápolatlannak látszik.

Nem elég, ha a dolgozó nő nincs haragban a fésűvel: időt kell szakítania, hogy frizuráját akár önmaga, akár fodrász segítségével mindig rendben tartsa. És még valamit: amikor reggel felkelünk, azonnal fésülködjünk meg! Családtagjaink ne lássanak bennünket egy percig se kócos hajjal. Higyjék el kedves Olvasóink, a borzas fej legalább olyan lehangoló, degusztáló látvány, mint a félretaposott sarkú cipő.

Fontos, hogy arcunkhoz illő frizurát válasszunk. Más hajviselet való a kerek, más az ovális archoz.

Bemutatunk egy-egy arcformához illő frizurát, tessék a megfelelőt kiválasztani.

Háromszögletű archoz

Kerek archoz

Négyszögletes archoz

Hosszúkás archoz

Ovális archoz

KÉZIMUNKA

Ingruha csomós horgolással. (Leírás a 166. old.)

Csipkeblúz fiatal lányoknak. (Leírás a 167. old.)

Horgolt blúz vékony gyapjú fonalból. (Leírás a 166. old.)

Sportpulóver
és sapka
(Leírás
a 168. old.)

Férfi-
pulóver
(Leírás
a 167. old.)

KONSZTANTYIN PAUSZTOVSZKIJ:

Madame Beauvais imája

MINDENKI madame-nak szólította, még Fjodor is, a vizesember, aki reggelenként nagy zöld hordóban hozta a vizet a Moszkva környéki nyaralóba: ott lakott a madame.

Kilépett a házból, hogy segítsen Fjodornak átönteni a vizet a hordóból a kiskádba, s hozott egy darab kenyeret a vízhordó gebének. A szunyókáló paci tüstént fölneszelt, meleg pofájával óvatosan elvette a kenyeret madame Beauvais kezéből, sokáig rágcsálta és bólogatott.

— Ah! — mosolygott a hölgy —, megköszöni nekem, az öreg lovacska.

A madame nem tudott arról, hogy őt, Jeanne Beauvais-t a szomszédok közül valaki „öreg gebé"-nek nevezte el.

Öreg volt, de olyan szaporán jöttment, beszélt és oly pirospozsgás volt az orcája, hogy megtévesztette környezetét: fiatalabbnak nézték, mint amennyi valójában volt.

Már régóta Oroszországban élt a madame, idegen családoknál; franciára tanította a gyerekeket, Lafontaine állatmeséit olvasta föl nekik kántálva, sétálni vitte és jómodorra nevelte őket. Végül csaknem elfeledkezett Normandiáról, ahol valamikor régen hosszúlábú fruskává serdült.

Amikor a németek észak felől áttörték a Maginot-vonalat és benyomultak Franciaországba — a tábornokok elárulta francia hadsereg letette a fegyvert és Párizs elesett — a madame egy szót sem szólt. Csak azon a reggelen nem jött le teázni.

A gyerekek, a két kislány, halkan mesélték szüleiknek, hogy látták a madame-ot, amint térdelt szobájában az erdőre nyíló ablak előtt és sírt.

Kakukkok lármáztak az erdőben. Sűrű volt az erdő, mélye visszaverte a kakukkok szavát.

— Most már mindig sírni fog — szólt apjához a nagyobbik lányka. Két hajfonatát kiszívta a nap.

— Miért sírna?

— Merthogy nincs neki többé Franciaországa — felelt és huzogatni kezdte a copfját.

— Ne bontsd ki a hajad — szólt rá édesapja. És lesz neki Franciaországa.

A madame csak ebédhez jött le szobájából. Keményen, aszottan ült az asztalnál. Ajkát összeszorította, beesett orcájáról lehervadt a pirosság.

Senki nem említette Franciaországot, hallgatott ő is.

A következő nyáron Németország megtámadta a Szovjetuniót. A németek berepültek Moszkva fölé, nehéz bombák hullottak nem messze a nyaralótól.

Ezekben a súlyos időkben a madame mindenkit elképesztett, olyan tevékeny volt. Kora reggeltől késő éjszakáig sürgött-forgott, bejárt Moszkvába élelemért, mosott, foltozott, elkészítette a szerény enniva-

lót, vattakabátot varrt a katonáknak. És miközben elmélyülten dolgozott, egy francia dalt kezdett dalolni, csak úgy magának: „Quand les lilas refleuriront."

— „Majd ha megint virágzik az orgona" — fordította le a dalt a nagyobbik leány. — Miért ezt dalolja mindig, madame?

— Ah, régi kis dal ez — hangzott a válasz. — Valahányszor tűrni kellett, és várni valamire sokáig, szegény jó édesanyám ezt mondta nekem: „Csak semmi kesergés, Jeanne! Meglesz, majd ha megint virágzik az orgona."

— És most tetszik várni valamire? — kérdezte a kislány.

— Erről ne kérdezz — felelte a madame, és ránézett szigorú szürke szemével. — Megértettél?

A kislány bólintott és elszaladt. Attól fogva ő is, a madame is az orgona virágzásáról énekelt. Tetszett a kislánynak a dal.

Mind gyakrabban fölrémlett előtte a tündöklő tavasz, a kertek reggeli csöndje s a nyíló orgona a tó partján. Quand les lilas... quand les lilas refleuriront... refleuriront...

MELEG IDŐK jártak 1944 tavaszán, üde volt a levegő a gyakori futó záporoktól. Június elején a nyaraló kertjében kinyílt az orgona. Halvány fürtjeit mindig harmat lepte, ha valaki meg akarta szagolni, benedvesedett tőle az arca. Az erdőt teledalolták a madarak. Mindenkit jókedvvel töltött el egy ismeretlen madár, el is nevezték „órás mester"-nek; „trr-trr-trr" — rikácsolta, s ez a fémes csattogás arra a hangra emlékeztetett, amelyet a falióra ad, ha fölhúzzák.

De legkellemesebb volt naplementekor, amidőn az ezüstszínű nyírfaligetek fölött felkelt a pára-fátylas hold, s az estébe hajló égboltra szomorúfüzek ágainak karcsú árnya vetült. Majd az elcsituló végtelen föld felett átvette birodalmát az éjszaka, s az egész táj megtelt a vizek jószagú, hűvös leheletével.

A madame lefektette a gyerekeket, aztán kiment a kertbe, az orgonabokroknál a padra ült, hogy megpihenjen. Hallgatott, figyelt. Odahallatszott a helyiérdekű vasút távolodó zaja s az országúton hazafelé igyekvők beszéde. Körösközül semmi nem emlékeztetett a háborúra, pedig az folyt súlyosan, kegyetlenül. Lehet, hogy azon a nyáron ezért vették észre az emberek különös erővel az erdők, a madárdal, s a csillagokkal lepte égbolt gyönyörűségét.

Ezen a tavaszon ment el a madame először templomba, a szomszédos faluba. Pünkösd napja volt. Nyírfaágakkal díszítették föl a templomot, kőpadlatát fűvel hintették be; a füvet már letaposták: bánatosédesen illatozott, az ősz érkezett benne, a hervadás.

Ősz-öreg pap mondta a misét, nehézkesen, vontatottan, így a madame sokmindent megértett belőle. Fölsóhajtott, amikor a pap „A levegő tisztaságáról, a földek és a békességes idők gyümölcseinek bőségéről" szóló imádságot olvasta. Mikor térnek vissza ezek az idők a messzi-messzi hazába, amelyről már -már elfeledkezett?!

AZNAP ESTE a madame a szokásosnál később ment ki a kertbe. A ház asszonya Moszkvába utazott, a madame-nak több tennivalója akadt, mint máskor.

Nagy-nagy csönd lepte a kertet. A hold áttetsző árnyakat szitált. Térdére tett kézzel ült a madame, gondolataiba merülten. Majd hátrapillantott, s fölállt: mintha valaki elfutott volna a nyaraló mellett. A kiskapuhoz ment, megpillantotta a szomszédék kisfiát, Ványát.

— Ván! — szólt rá.

— Moszkvából jövök! — rikkantott a gyerek futás közben. — Meg-

kezdődött a partraszállás! Ma reggel! Normandiában! Végre!

— Hogyan? Micsoda? — kérdezte a madame, de a gyerek válasz nélkül futott tovább.

A madame összeszorította kezét s gyorsan bement a házba. Az ebédlőben ült a házigazda, s mint mindig egy pohár kihűlt tea mellett könyvet olvasott.

Egy pillanatig állt a madame, majd gyorsan, lihegve mondta:

— Partraszálltak... nálunk... Normandiában! Ugye megmondtam... Quand les lilas refleuriront...

A házigazda az asztalra hajította könyvét, fölpattant, furcsán nézett a madame-ra, fölborzolta a haját s így suttogta: „Ez aztán igen!" — és átment a szomszédos nyaralóba, hogy híreket halljon.

EGY ÓRA múlva jött vissza, és megtorpant az ebédlő küszöbén. A szoba fényesen ki volt világítva, valamennyi lámpa égett. A zongorán viaszgyertyák füstölögtek. Nehéz, hófehér damaszttérítő borította a kerek asztalt; rajta sötéten csillogott két üveg pezsgő.

És mindenütt: asztalokon, ablakpárkányon, zongorán, padlón, vázákban, korsókban, tálakban, sőt még a tölgyfavödörben is orgona, rengeteg orgona!

A madame talpas poharakat helyezett az asztalra. A meglepődött házigazda csak nézett rá és hallgatott. Abban a pillanatban nem ismert rá az öreg, mindig gondterhelt, sürgő-forgó s munkától kiveresedett kezű madame-jára ebben a szürke selyemruhás, őszhajú kis asszonyban. Ilyen elegáns, bár ódivatú ruhát csak gyermekkorában látott bálakon és családi ünnepségeken. Gyöngynyakék fénylett a selyemruhán, és fekete legyező csattant össze a madame kezében: épp egy aranyláncra akasztotta, amikor észrevette a házigazdát. Elmosolyodott és kedveskedve így szólt:

— Bocsásson meg, monsieur, de azt hiszem ebből az alkalomból egy percre fölébreszthetnénk a leánykákat.

— Hogyne... hát persze! — dünnyögött a házigazda; és még mindig nem értett semmit.

A madame kiment, de a szobában valami enyhe illat maradt utána, biztosan párizsi parfümé.

„Mi ez? — töprengett a gazda. — Ez a csillogás a szemében, a mosoly, a könnyed mozdulat, ahogyan becsattantotta a legyezőt? Honnét van mindez? Istenem, milyen szép is lehetett fiatal korában! És az a ruha! Egyetlen ruhája, amelyet az egyetlen bálon viselt, talán Cannesban vagy Grandeville-ben. Mostanáig senki sem tudta ebben a házban, hogy ilyen ruhája is van a madame-nak, nyakéke, legyezője, meg ilyen parfümje. És honnét szerezte a két üveg pezsgőt?"

JÖTT LE a két kislány, meglepetten, izgatottan. A madame szaporán lépdelt mögöttük, majd leült a zongorához, megigazította haját és játszani kezdett.

Igen, a házigazda eltalálta! Mint mindig, a szíve táján valami frisset érzett ettől a megragadóan csengő zenétől:

„Előre ország népe harcra!
Ma diadal vár, hív hazánk!"

A gazda csak hallgatta s felbontotta a pezsgőt. A kislányok az ebédlő közepén álltak, egymáshoz bújva, és fényes szemmel nézték a madame-ot.

„Hajrá, fegyverbe hát!" — harsogott a „Marseillaise". Betöltötte a házat, a kertet, szinte az egész erdőt, az egész éjszakát.

Sírt a madame, lehajtotta fejét, behunyta szemét, de játszott.

Ütemes zengéssel énekelt a zongora. Mennek! Indulnak Franciaország gyermekei, a gyönyörű szülőhaza fiai, leányai! Nagy francia hazafiak kiszállnak sírjukból, hogy meggyalázott földjük szabadságának, boldogságának, dicsőségének tanúi lehessenek.

„Hajrá, fegyverbe hát!" A normandiai, burgundiai, champagne-i, languedoc-i szél elfújja arcukról a könnyet, a hála könnyét, amelyet angol, orosz és amerikai katonák ezrei iránt éreznek, mert haláluk által megsemmisítették a halált s visszaadták életét, hazáját becsületét egy meggyötört népnek.

A madame abbahagyta a zongorázást, átölelte a kislányokat, s az asztalhoz vezette őket. A két kislány hozzábújt, simogattak a kezét.

A ház ura karosszékébe ült, tenyerével elfödte szemét, úgy itta a pohár pezsgőt: tenyerét nem emelte föl. A nagyobbik lány arra gondolt, biztosan fáj a szeme a túl éles fénytől.

HAJNALBAN a nagyobbik lány fölébredt, csöndesen fölkelt, ruhát vett magára és elindult a madame szobája felé.

Az ajtó nyitva volt. Szürke selyemruhájában ott térdelt a madame a kitárt ablak előtt, a párkányon nyugtatott kezére hajtotta fejét, s valamit suttogott.

A kislány felfigyelt, s azt hitte: imádkozik a madame, mivel idegen szavak hagytak el ajkát.

— Szűzanya Mária! — suttogta a madame. — Add nekem, hogy viszontláthassam Franciaországot, megcsókolhassam a szülői ház küszöbét, virággal díszíthessem föl az én drága Charles-om sírját. Szűzanya Mária!

Mozdulatlanul állt a kislány. Az erdő felett fölkelt a nap, első sugarai játszani kezdtek a legyező kis aranyláncával, amely még mindig ott függött a madame kezén.

Dalos László fordítása

JÖN? A JÉGKORSZAK

A bronzkorszak óta, kereken 3000 éve állandóan csökken a Föld hőmérséklete s ebből sokan arra következtetnek, hogy új jégkorszak felé tartunk. Érvek és ellenérvek állnak egymással szemben, érdemes közelebbről betekinteni tartalmukba.

20 EZER ÉVVEL EZELŐTT...

Akkor volt bolygónkon a legutóbbi jégkorszak. Különös módon, a Föld számos része barátságosabb volt, mint ma. A Szahara és más sivatagok még termékenyek voltak, a sarki jégtakaróban lekötött vízmennyiség miatt pedig kereken 100 méterrel alacsonyabban állt a világóceánok szintje. Ember kevés élt még akkor, becslések szerint legfeljebb néhány százezer. Annál gazdagabb volt a növény- és állatvilág. A sarkokról könyörtelenül lehúzódó jégpáncél az élőlények mérhetetlen tömegét pusztította el. Néha váratlan gyorsasággal — erről tanúskodnak a Szibériában talált, jégbe fagyott mammut-tetemek.

...ÉS MA?

A pontos és részletes meteorológiai feljegyzések alig száz esztendősek. Mégis évezredekre visszamenően következtethetünk az időjárás változásaira. Krónikák, irodalmi művek hírt adnak a nagy aszályokról, szokatlan hidegekről, a növények és állatok maradványai arról tanúskodnak, meddig terjedt északnak és délnek a mérsékelt égöv. A tudományos időjáráskutatás sok millió hőmérsékleti adata kiegészíti az utóbbi évezredek meteorológiai képét.

Nos, ez a kép némelyek szerint nem valami biztató. Riasztó jelnek tartják, hogy lassan, de egyenletesen csökken az európai kontinens hőmérséklete, ezzel párhuzamosan uralkodó jellegűvé kezd válni az északi szél. A hőmérséklet csökkenése 20—30 évenként mindössze alig *negyed fok* — hangoztatják a jégkorszak-elmélet ellenzői. Igen, de nem csekélység — válaszolják az elmélet hirdetői, hiszen bizonyítható, hogy a 4—6 Celsius fokos süllyedés, ha tartóssá válik, mindig jégkorszak következik. (Bolygónkon ugyanis már több ilyen periódus volt.)

Eltérnek a vélemények arról is, milyen időköz választja el a jégkorszakokat. Amennyiben csak 20 ezer év, akkor éppen a küszöbön állunk... Ha több tízezer év, akkor ráérünk meg törni a fejünket. Nem érünk rá — mondják mások, mert a mai emberiségnek kötelessége tisztán látni, s ha lehet, megelőzni a távoli ka-

tasztrófákat is. Igaz, állítják mások, de ki tudja, hol tart a tudomány és a technika csak néhány évtized múlva, tehát minden mo tni elképzelés halomra dőlhet, gyerekesnek tűnhet majd fel utódaink szemében.

PÁNIKRA NINCS OK!

Ebben nagyjából megegyeznek a vitatkozó felek· már ma olyan eszközök és módszerek vannak az emberiség birtokában, amelyekkel meg tudná akadályozni a közelítő „jégözönt", s ezek az eszközök a jövőben még hatásosabbak lesznek.

A nagy ütőkártya természetesen az atomenergia. Segítségével meg lehetne olvasztani a sarkok jégpáncélját, s arról is gondoskodni tudnának, hogy az így felszabadult, megolvadt mérhetetlen víztömeg a tengerek szintjének emelésével ne okozzon egy másik katasztrófát.

Az atomerő már birtokunkban van, csak sajnos, az emberiség túlnyomó többségének akaratával ellentétben, a szocialista tábor ésszerű javaslatait mellőzve, a fegyverkezés nyeli el a mérhetetlen energia tekintélyes részét. . Sok pénz és nemzetközi együttműködés kellene az atomerő világméretű, békés felhasználásához. Ahhoz is, hogy feltárjuk és hasznosítsuk a Föld mélyében rejlő hatalmas hőenergiát. Ezzel az energiával bolygónk egész felszínét „fűteni" lehetne, s így is megakadályozhatnánk az új jégkorszakot.

Pánikra nincs ok, mert a Föld jelentős lehüléséig évszázadok állnak előttünk, s bíznunk kell abban, hogy az emberiség *sokkal előbb* megtalálja békés boldogulásának útját.

(gy.)

A MAI GYEREKEK

Evikének kis öccse születik. Amikor a kórházból hazahozzák és megmutatják neki, rövid tűnődés után megkérdezi:
— OTP-re vettétek, vagy kápé?

●

Pistike: ma igazán játszhatnánk papát-mamát.
Csöpike: nem lehet, ma jó műsor van a tv-ben, a szomszédéknál van a fél ház, nekünk tehát csendben kell maradnunk.

●

Pötyike: miért van az ujjad bekötve, Lacika?
Lacika: mert fogtam egy szarvasbogarat, amelyik nem volt leföldelve.

●

— Te például miért jársz iskolába? — kérdeztem az egyik gyereket.
— Csak azért, hogy a tanító néni ki tudja pihenni a táborban töltött napok fáradalmait.

●

— Ki volt II. József?
— Major Tamás.

●

— Mennyi három meg három?
— Döntetlen.

MIÉRT FÁJ?

„Isteni dolog a fájdalmat enyhíteni!" Hippokratésztől, az orvostudományok atyjától származik ez a mondás, és görög honfitársaitól ez a másik: „A fájdalom az egészség házőrzője." Kezdjük ezzel a második igazsággal, hiszen a fájdalomérzés ősibb, mint csillapítása.

Érzékeny pontok

Sokféleképpen próbálták meghatározni a testi fájdalmakat. A legegyszerűbb definíció: kellemetlen vagy gyötrően kínos érzés, amely erős külső vagy a szervezetben keletkező, belső ingerekből ered. Külső inger például a tűszúrás, belső a gyomorfekély. Mindkettőt — mint a világon mindent — idegrendszerünkkel és agyunkkal vesszük tudomásul. A belső szervek kóros ingerületét az idegrendszer sajátos pályái és rostjai vezetik a központba, az agykéregbe. A külső fájdalomingereket a bőrben levő, ugyancsak erre a célra specializálódott szabad idegvégződések, az ún. fájdalomérző pontok fogják fel és továbbítják az agyba. E pontok száma elég nagy, négyzetcentiméterenként átlag 50—200, az egész testfelületen tehát több millió.

A szervezet érzékenysége nem egyforma. Az agyvelő érintése például nem fájdalmas, az agyhártyáé annál inkább. Általában érzékenyek a belső szerveket burkoló hártyák (mell-, has-, csonthártya) s ezek bővebben vannak ellátva vészjelző idegrostokkal.

A fájdalmat kiváltó okok

A fájdalmat kiváltó ok többféle lehet. Mechanikai hatás pl. a szúrás, vágás, nyomás. Termikus ok lehet a szokatlanul erős hideg vagy meleg (fagyás, forrázás). Az elektromos áram ugyancsak heves fájdalmat okoz. Éppen így egyes belső szervek hiányos vérellátása, mint a szív ereinek görcse, vagy rögösödése, vagy valamelyik végtag ereinek leszorítása. Ha sérülés miatt elkötjük valakinek például a karját, a kötést mintegy félóra elteltével nemcsak az elhalás veszélye, hanem a beteg nagy fájdalma miatt is meg kell oldani. Újabban felfedezték, hogy a nagyon magas hangok, melyeket fülünkkel már nem is érzékelünk, viszkető fájdalomérzést keltenek.

Vészcsengő?

Kétségtelen, hogy a fájdalom mindig valamilyen rendellenességet jelez. Akár a házőrző kutya ugatása, a görög mondás szerint. Vagy modernebb hasonlattal: mint a páncélszekrényekre szerelt vészcsengő. Az emberi (és az állati) szervezet, mint láttuk, számos ilyen vészcsengőt tart üzemben, s a fájdalomérző készülékek egész hálózatát fejlesztette ki, hogy idejében értesüljön a fenyegető veszedelemről és minél előbb megszabaduljon tőle.

A természet azonban olykor túllő a célon. Ha a fájdalomérzés bajt, betegséget jelez, pozitív értékű; de ha úgyszólván „önállósul", függetlenné válik a kiváltó októl: gyötrelmek forrása lehet, rongálja, sőt pusztítja a szervezetet. Ebben az esetben felesleges és káros a fájdalom.

A „kejgaz"

Évezredeken át vagy egyáltalán nem végeztek fájdalomcsillapító érzéstelenítést, vagy nagyon drasztikus anyagokat — kábítószert,

alkoholt — használtak erre a célra. A sebészet azonban az újkorban rohamosan fejlődött — valaminek történnie kellett az érzéstelenítés terén is, mert számos, technikailag jól kidolgozott műtét sikerét veszélyeztette a gyilkos fájdalom.

A múlt század közepén Amerikában egy cirkuszi mutatványos a „kéjgáznak" nevezett nitrogénvegyülettel ért el nevettető hatást. Akik ebből a gázból szippantottak, a cirkusz porondján bolondos jókedvre kerekedtek, utólag nem emlékeztek semmire, s ha közben megütötték magukat, észre sem vették. Ezt viszont észrevette *dr. Wells* harfordi fogorvos. Betegeken kezdett kísérletezni, több-kevesebb sikerrel. A híres *Warren* sebész felismerte a nagy lehetőséget, ő operált először érzéstelenítéssel, 1846-ban. *Balassa* János, a nagy magyar sebész, néhány hónappal később már Budapesten alkalmazta annak a kornak legjelentősebb orvostudományi felfedezését.

ERDÉLYI JÓZSEF:

ÖRÖK TAVASZ

Felébred az ibolya,
ha a nyárnak vége;
felébreszti álmából
az ég tiszta kékje.

Virágzik az ibolya,
mintha tavasz volna;
pedig ősz van, sárga ősz,
de ő nem tud róla.

Nem tud őszről, derekről,
télről sem havasról, —
nem tud a szív semmiről,
csak örök tavaszról...

Új tudományág

Elindult diadalútjára s azóta új tudományággá fejlődött az *anaesthesia*, az érzéstelenítés. Vannak orvosok, akik egész életük munkásságát ennek szentelik. Így váltak lehetővé a „nagy" hasi, mellkasi és egyéb műtétek, mert közben teljes fény derült a fájdalomérzés és a csillapítás mechanizmusára is.

Az *általános* érzéstelenítés (altatás) kikapcsolja az agyműködést és az egész testben megakadályozza a fájdalomérzés keletkezését. Ez nem mindig szükséges, gyakran elegendő a *helyi* érzéstelenítés, melynek szintén igen széleskörű alkalmazása fejlődött ki, sokféle hatóanyaggal és módszerrel. A *vezetéses* érzéstelenítés lényege, hogy nem a szövetben levő idegeket, hanem az idegtörzset bénítják. Előnye, hogy nem kell a szervezetben nagyobb területeket elárasztani érzéstelenítő oldattal (ez néha nehézségekbe is ütközik), mégis kiterjedt beavatkozásokat lehet elvégezni. Vezetéses erzéstelenítés a lumbálanesztézis módszere is, a gerincvelő megfelelő ducainak kikapcsolása, ami az aisó végtagokon és a medencében végzett műtétekhez szükséges.

Az érzéstelenítési módszereket és gyógyszereket ma már a szükségnek megfelelően kombinálják, s tekintetbe veszik a beteg életkorát, állapotát, egyéni érzékenységét. Ma már semmi ok arra, hogy valaki a fájdalomtól való félelmében visszariadjon az egészségét helyreállító vagy éppen az életét megmentő műtéttől.

„Isteni dolog..." — mondta Hippokratész. A fájdalom enyhítésére, megszüntetésére irányuló törekvés az orvosi humanitásból, emberszeretetből született s az egyik legnagyobb áldás, amellyel a tudomány megajándékozta a szenvedő emberiséget.

Gy. I.

ERICH KÄSTNER:

EGY GYERMEK BÁNATA

„JÓ ÉTVÁGYAT, mama" — mondta Jochen, amikor édesanyja ajtót nyitott neki és a jobb lábán ugrándozott előtte az előszobán végig. A nappaliban bukfencet vetett, laposan terült el a hátán, hangosan felnevetett, s közben a kis hasát tartotta. Anyja csendesen a pamlagra ült, és egy újságban lapozgatott.

Jochen a délelőttre emlékezve, mégegyszer felnevetett, majd felült, letette iskolatáskáját és anyja arcát fürkészte. „Ma nincs kedved tréfálni?" — kérdezte gondolkodóan, mint egy háziorvos.

Az anya felállt és így szólt. „Együnk". „Mi van?" „Makaróni sonkával". „És reszelt sajttal?" „Azzal is." „Óh, mennyire örülök neki"

Jochen felállt és indiántáncot kezdett járni. Ez az ugrándozás nem nagyon illett ahhoz a komoly pillantáshoz, amellyel édesanyját vizsgálta. Az anya ezután behozta az ételt, a fiút pedig a makaróni felszurkálása és a szájába egyensúlyozása foglalkoztatta. Miután a tányért kiürítette, még kapott. Lelkesen pillantott reá és közben látta, hogy az anyja tányérja még érintetlen volt. Sokáig nem merte megkérdezni, hogy miért és búsan turkált az ételben. Végülis nem bírta tovább a hallgatást. „Mama... Talán nem voltam szófogadó? Az ember maga sem tudja néha... Vagy talán nincs pénzünk? Tudod, a sonka egyáltalán nem volt fontos". Majd gyengéden tette kezét az övére. De az anya gyorsan lehordta az edényeket, feltette a kis kalapját és azt mondta, hogy rövidesen visszajön. Ő pedig kezdjen hozzá az iskolai feladatokhoz.

Az anya hamar visszajött. Virágot vásárolt, a képpettyes vázába vizet hozott, a csokrot beleállította, a szárakat huzigálta, becsukta az ablakot, némán megállt előtte, a fiúnak hátat fordított és hallgatott.

„Szép virágok" — mondta Jochen, közben a kezét szorosan összekulcsolva tartotta és alig tudott lélegzeni. Anyja mint idegen vendég állt a szobában, a kalapját elfelejtette letenni, és a vállát rángatta. A legszívesebben hozzáfutott volna. De csak félig emelkedett fel a székéről és kérlelte: „Szólj már egy szót, mama!"

Ő, anélkül, hogy hozzáfutott volna, megkérdezte: „Hányadika van ma?" Jochen, bár csodálkozott a kérdésen, gyorsan a falinaptárhoz futott és hangosan olvasta: „Április kilencedike!" „Április kilencedike" — ismételte halkan az anya és zsebkendőjét a szájára szorította. Jochen hirtelen ráeszmélt, hogy mi történt! Édesanyjának születésnapja van, és ő elfelejtette. Visszaesett a székére és reszketett. Barátok és rokonok nélkül éltek a városban. A gyermeken kívül nem voltak más gondolatai, ő pedig egy kigúnyolt mintafiúvá vált, hogy minden bánattól megkímélje. És most elfelejtette a születésnapját!

SAJÁT MAGÁNAK kellett virágcsokrot vásárolnia, az ablaknál állt, a világtól elhagyatottan. És neki még csak nem is volt szabad hozzámennie és megsimogatni. Hiszen anyja nem bocsátott meg neki.

A fiú felállt és halkan az ajtóhoz ment. Ott mégegyszer visszafordult és könyörögve kérdezte: „Hívtál, mama?" De ő csendesen és mozdulatlanul átment a hálószobába, majd a megtakarított pénzét kereste. Egy bádogperselyben csörgött. Majdnem két márka volt. Az egésznek már nem volt semmi célja... Mégis kiszedte és a zsebébe tette. Talán szaladjon le és hozzon valamit? Utána a levélszekrénybe dobhatja és elszaladhat.

Lábujjhegyen kisurrant a szobából, végig az előszobán, majd kinyitotta az ajtót, kilépett a lépcsőházba, és mint egy tolvaj csukta be az ajtót... Anyja még sokáig az ablaknál állt és úgy nézett az üvegtáblákon át, mintha ott kinn feküdne kiterítve egész szegény, szomorú élete. Fia születésnapi feledékenységének titokzatos jelentőséget tulajdonított. Őt is lassankint elveszíti, mint mindent ennekelőtte és így tűnik el most élete utolsó értelme. Végül is egy kis részvét ébredezett benne a kis kölyök iránt. Vajon hová tűnt most? A feledékenységét a gyerek már régen megbánta. Nem szabad keménynek lennie. Annyira megijedt és azt kérdezte: „Hívtál, mama?", mielőtt bátortalanul elhagyta a szobát. Keresni kezdte. Belépett a hálószobába. Kiment a konyhába. Futott a fürdőszobába. Szorongva átkutatta az előszobát és a szekrények mögé nézett. Előbb hangosan, majd gyengéden szólongatta. „Jochen, gyere! Én ismét jó vagyok hozzád — Jochen!" Ő nem volt a lakásban. Elfutott. Ekkor felrántotta a lakásajtót, lefutott, hogy fiát megkeresse.

JOCHEN időközben csokoládét vásárolt. Az eladónő — egy idős, golyvás asszonyság — bizalmatlanul pillantott reá, amikor halálkomoly arccal két tábla tejcsokoládét kért a legjobbikból. „Születésnapra lesz" — mondotta. A nő ekkor egy kicsit barátságosabbá vált, selyempapírral ajándékcsomagot készített, sőt még egy halványkék selyemszalaggal is ákötötte. Megköszönte, fizetett, majd egy írószerboltba ment. Egy üdvözlőkártyát választott ki. Csodálatos volt: Egy kedélyesen mosolygó hordár látszott rajta, aki mindkét kezében virágcserepet tartott. A lábánál cikornyás aranybetűkkel ez állott: „A legjobb szerencse- és áldáskívánságokkal születésnapra". A szép képet a fiú nagyon szomorúan nézte, az íróállvány mögé állt és gondos szépírással a hátlapjára rajzolta: ‚Nagyon szerencsétlen fiadtól, Jochentől És ne haragudj reám többé, kedves, jó mama. Sok csók és élj boldogan!"

A házba lépve, nagy ijedtség fogta el. Felnyitotta a levélszekrény csapóját és bedobta az ajándékát. Ez zajt ütött, és szívdobogást kapott. De a lakásban semmi nem mozdult. Talán a mama nem is volt a lakásban? Ha valami baja történt volna! Az ajtóhoz rohant, csöngetett, kopogott, a levélszekrényt ütötte, öklével verte az ajtófélfát. Bekiáltott a kulcslyukon: „Mama, mama! Én vagyok! Nyisd hát ki!" Majd zokogva a lábtörlőn térdre roskadt.

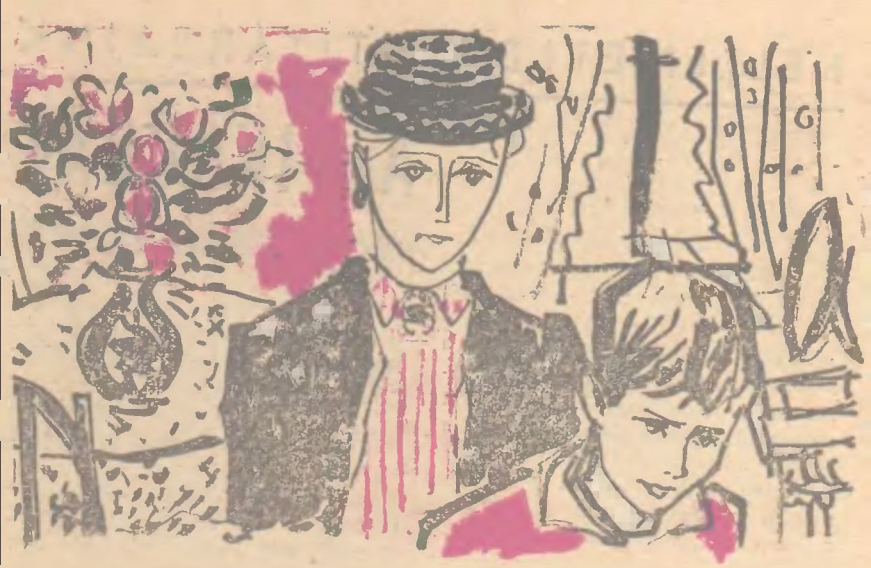

Az anya hiába futotta be a környező üzleteket. Mindenütt megkérdezte, ahol ismerték, nem látták-e a fiát. Senki sem tudott róla mit mondani. Erre hazament. Talán a pincében volt? Átrohant az utcákon, a ház udvarán.

EKKOR a lépcsőházban hallotta, hogy valaki sír. Ez ő! Vidáman és idegesen nevetett, majd kiáltott: „Jochen!" És felülről hallatszott: „Mami, Mami!" Ezután rohanás kezdődött a lépcsőn fel és a lépcsőn le.

Félúton találkoztak és egymás karjába omlottak. Fáradhatatlanul simogatták egymást, vajon igaz-e, hogy ismét egymásra találtak. A lépcsőfokon ültek, csacsi és kedveskedő dolgokat suttogtak, nevetgéltek és minden szomorúságot lesöpörtek magukról. Majd csendesen és fáradtan ültek egymás mellett, csak azt tudták, hogy boldogok és egymás kezét fogták..

Végülis így szólt az anya: „Gyere fiam! Nem maradhatunk itt örökké ülve. Ha valaki látna bennünket!"

„Persze, ez nem megy. Nem értenék meg" — ismerte el. A lépcsőkön fáradságosan baktattak fel, mintha sokáig betegek lettek volna, és az első lépéseket próbálgatnák... Amidőn az anya utolérte, a fülébe suttogta: „Mami pillants a levélszekrénybe!" Így tett, összecsapta a tenyerét és így szólt: „Oh, egy kis születésnapi ember volt itt!"

„Igen, igen! Nem igaz?" — mondta önmagára titokban büszkén, s nevetett. És egy kis rejtett sóhaj is vegyült bele.

„Egy jó születésnapi emberke. Vajon most hová bújt el?"

„Na itt" — kiáltotta. — „Hiszen itt van!"

Az üdvözlőkártya másik felét — egészen titokban — kávéfőzés közben és este még sokszor elolvasta, amikor Jochen már régen az ágyban feküdt. Ilyenkor még egy kicsit sírt is.

De a sírás most valósággal örömet okozott neki.

Fordította:
Kozma Borbála

KELLEMETLEN UTITÁRSAINK

A MIKRÓBÁK

Mikrobák (mikroorganizmusok) a legkisebb, csupán mikroszkóppal látható állati és növényi élőlények. Sok száz millió évvel előbb léteztek a Földön minden növénynél, állatnál, az embernél; közülük sok a leghasznosabb barátunk, másik csoportjuk, a kórokozók, legveszedelmesebb ellenségeink.

Segítő tevékenységük

főként abban áll, hogy például termékennyé teszik a talajt, elősegítik az emésztőszervek működését, lebontják a növényi és állati tetemek fontos anyagait, s ezeket ismét használható formában újra felépítik. Elvégzik a sör, az élesztő, a szőlő erjesztését, nélkülözhetetlenek a gyógyszer- és konzervgyártásban, a sajt, vaj, mindenféle tejtermék előállításában.

A tengerek mélyétől a magas légkörig mindenütt megtalálhatók, nem is csekély számban. Egy köbméter városi levegő mintegy 500—1000 ilyen parányi élőlényt tartalmaz, egy gramm termőtalajban pedig kereken 10 millió van!

Ha valamennyi ártalmas lenne, ki sem fejlődhetett volna az élet bolygónkon, szó szerint „csírájában" elpusztítottak volna mindent. Szerencsére

csak kis részük okoz betegséget

s ezek ellen is mind hatásosabb eszközökkel küzd az orvostudomány. Nemrég, még *bacillusnak* neveztek minden kórokozó mikrobát, s nemcsak a laikusok éltek ezzel a pontatlan megjelöléssel; Kruif, a kiváló szakember, nyilván tekintettel a szó közkeletű használatára, *Bacillusvadászok* címet adta híressé vált könyvének Pedig a bacillus (latin szó, pálcaalakút jelent) a baktériumok népes családjának csak egyik alcsoportja. A mai természettudományos tájékozottság megkívánja, hogy különbséget tegyünk e parányi élőlények között. A különbség köztük egyébként méretre is óriási: ha a legkisebb mikrobát 1 egységnek vesszük, akkor a legnagyobb 5000 egység! Természetes, hogy a legkisebbek sokáig még mikroszkóppal sem voltak láthatók, csak a százezerszeres nagyítású elektronmikroszkóp tette őket érzékelhetővé az emberi szem számára.

Mint említettük, a bacillusok csoportja csak egyik része

a baktériumok

népes táborának. Lélegzenek, anyagcserét folytatnak, élettelen táptalajon is szaporodnak; rendkívül szívósak, elviselik a +140 Celsius foktól —250 fokig terjedő hőmérsékleti különbségeket. Ha az ember szervezetébe jutnak és ott nem találnak kellő ellenállásra, súlyos fertőző betegségeket okozhatnak, mint amilyen a vörheny, vérhas, diftéria. Életműködésük jórészt független az emberi szervezettől s ez megkönnyíti a védekezést pusztító tevékenységük ellen. Viszonylag könnyű ugyanis olyan hatóanyagokat találni, amelyek megakadályozzák a baktérium elszaporodását (a betegség végzetessé válását), de ártalmatlanok az emberre. Az antibiotikumokban (penicillin-készítmények, Chlorocid, Tetran stb.) meg is találták ezeket a gyógyszereket.

A baktériumoknál veszedelmesebb kórokozók

a vírusok

s veszélyességük az emberre éppen a baktériumoktól eltérő természetükből következik. A vírus csak élő szövetben, fogékony gazdasejten belül tenyészik. Anyagcseréje, szaporodása a legszorosabban összefügg az emberi szervezet sejtjeinek életműködésével. Tehát mindig a gazdaszervezet rovására él. Ezért volt olyan sokáig rettegett betegség a járványos gyermekbénulás, a himlő, vagy a veszettség. Olyan fertőző betegségeket említettünk, amelyeknek a nehézségek ellenére megtalálták gyógyszerét, illetve védőoltását. Nem mondhatjuk egyelőre ugyanezt például a szintén vírus okozta influenzáról, a fertőző májgyulladásról, vagy száj- és körömfájásról. A vírusok egy része ugyanis a védőoltásnak ellenálló, alkalmazkodó változatokat fejleszt ki, más részük mint kórokozó nem vihető át állatra, csak emberen tanulmányozható; ezért nem sikerült eddig hatékony oltóanyagot, vagy gyógyszert kitermelni ellenük.

A fentiekben röviden vázolt alapfogalmak ismerete azért is fontos,

nehogy öngyógyítással ártsunk

magunknak, vagy hozzátartozóinknak. Tudnunk kell, hogy a penicillin és más antibiotikumok egyáltalán nem hatnak a vírusra. Önkényes szedésük viszont védtelenné teheti a szervezetet arra az esetre, ha igazi vírus-betegség támadja meg. Ha az orvos mégis antibiotikumot rendel például influenzánál, ez a kezdeti stádiumban levő, baktérium okozta szövődmény kifejlődését gátolja. Más gyógyszerek a lázat és a fájdalmakat csillapítják, vagy fokozzák a szervezet ellenállóképességét, s így kerülőúton küzdenek a vírus-támadás ellen.

Egyelőre kellemetlen útitársaink a kórokozó mikrobák, különösen bizonyos vírusfajták. A kutatás lázas erőfeszítéssel folyik, hogy megszabaduljunk tőlük. Már ma is hatásos eszközök vannak ellenük a tudomány fegyvertárában, de mindig bízzuk az orvosra a döntést, a fegyver megválasztását.

Gyenes István

A nemzet csalogánya

Negyven évvel ezelőtt hunyt el Blaha Lujza

Hangját még őrzi egy-két nyikorgó fonográflemez, alakját néhány tucat fénykép, de játékára már csak a legidősebb emberek emlékeznek — és mégis, nevét változatlan fénnyel őrzi az utókor. Mert olyan ez a név, *Blaha Lujzáé*, hogy elegendő kiejteni és már látjuk őt a színpadon, csípőre tett kézzel, mint Finum Rózsit, szinte halljuk a hangját is — pedig sohasem láttuk, hallottuk. A miértre nehéz feleletet adni. Blaha Lujza, halála után negyven évvel is — él.

Csodagyerek?

1850 szeptemberében Rimaszombatban játszott egy vándor színtársulat. Tagjai között volt egy Várai nevű színész — akit valójában *Reindl Sándornak* hívtak. Mindenki tudta róla, hogy valamikor katonatisztként szolgált, majd lemondott rangjáról, hogy feleségül vehesse a szép nyíregyházi lányt, *Ponti Lujzát*. Később még egyszer felvette az uniformist: 1848-ban beállt a honvédek közé, s harcolt a szabadságharc bukásáig. Reindl Sándor honvédtiszt akkor eltűnt — és egy színésztruppban felbukkant Várai Sándor, hogy feleségével együtt szekerezzen végig az országon. Első gyermekük, Ludovika, itt született Rimaszombaton. Ludovikából később Lujza lett, s a Reindl nevet is felcserélte a Kölesivel (özvegyen maradt édesanyja Kölesi Antal színházi festőhöz ment feleségül). A vándorlások közben színészektől tanult írni, olvasni, énekelni és 1858-ban lépett első ízben színpadra, mégpedig Győrött.

A helyi lap kritikusa ezt írta akkortájt: *„Szívem mélyéből ajánlom Kölesi Lujza szüleinek, hogy ezt az ügyes kis fekete lányt szorgalmasan képezzék, mert ily rejtett bimbókból nyílnak később a büszke rózsák."* Öt évvel később szülővárosában kapta első nagyobb, önálló szerepét, s nagybátyjának írt levelében megjósolja: nemsokára büszke lehet majd őrá. Budai szereplésekor az egyik lap *„csodatehetségnek"* nevezte, aki *„túl fogja szárnyalni valamennyi elődjét."*

A szabadkai színháznál tevékenykedett akkoriban egy *Blaha János* nevű karmester. Mikor új tagot szerződtetett az igazgató, a szép és fiatal Kölesi Lujzát, a korosodó karmester először zenei tehetséget fedezett fel benne. Tanítani kezdte, s az énekórák közben feltámadt benne a szerelem. A társulat összesúgott, mindenki az „öreg" karmester vonzódásáról pletykált. Kaján hunyorgatásokkal. De arra már senki sem számíthatott, hogy az egyoldalú szerelemből házasság lesz. A fiatal színésznő — hálából, szánalomból? — feleségül ment Blahához. Ezzel a névvel vált külföldön is megbecsült nagy művésznővé, ezt a nevet mentette át a halhatatlanságba.

Debrecentől Budapestig

A debreceni színház direktora egyszer elvetődött Szabadkára, hogy megnézze a társulatot. Alig ért véget az első felvonás, rohant a színpadra Blahánéhoz. Szinte térden állva kérte, szerződjék Debrecenbe.

— Hát az urammal mi lesz? — kérdezte a fiatal színésznő.

A direktor nem habozott. Ha csak ez az akadály...

— Őt is magunkkal visszük karmesternek, csak még ma írják alá a szerződést!

Egy kis színházból Debrecenbe kerülni — dicsőség. Ott aratta élete első nagy sikereit, a Gerolsteini nagyhercegnőtől a Szép Galatheáig számos operettben, de hamarosan magához vonzotta a népszínmű. Igaz, hamisan romantizált, idealizált paraszti valóságot mutattak be ezek a színdarabok, de hát abban a korban ezek játszása is valamiképpen szembenállást jelentett a németesítő törekvésekkel. A 19 éves korában özvegyen maradt fiatal színésznőt 1870-ben érte az első nagy meglepetés: vendégszereplésre kapott meghívást a Nemzeti Színháztól.

A cívisvárosban nagy felzúdulás támadt a hírre, hiszen egy ilyen meghívást rendesen követett a szerződtetés. Fenyegető levelek áradatát hozta a postás a művésznő lakására és a színházba: ha nem marad Debrecenben, rajongói felutaznak Pestre és — kifütyülik a Nemzetiben. Ekkor gondolkodóba esett és várt. Egy évre rá újabb levél érkezett a Nemzeti Színházból, de az igazgató ezúttal már a szerződést is mellékelte.

Tovább nem habozott: Pest a befutást, az érvényesülést jelentette.

1871. május 7-én mutatkozott be a Nemzeti Színházban, a Tündérlak Magyarhonban Marcsa szerepében.

A színház megtelt debrecenlekkel. A művésznő megtudta ezt, s alig mert kimenni a színpadra. Mikor mégis kilépett, fergeteges taps köszöntötte.

Debrecen megértette őt és Pest az ország első színpadára emelte.

Sorakoztak a népszínműszerepek — a hanyatló műfaj neki köszönhette másodvirágzását. Már pályázatokat is írtak ki, hogy Blahánét szereputánpótlását biztosítsák. Közben operákban is színre lépett: a Faustban, a Hunyadi Lászlóban, a Nabukodonozorban, a Bűvös vadászban, a Normában De csak visszatért a népszínműhöz, amelyben partnere a híres, népszerű *Tamássy József*.

1875-ben a Népszínházhoz szerződött (akkor épült ez a teátrum), Tamássyval együtt. Ekkoriban ment újra férjhez *Soldos Sándorhoz*, aki azt követelte nejétől, hogy szakítson a színpaddal — örökre. Négy évig tartott ez a házasság; mindketten belátták, hogy nem egymáshoz valók, s jobb, ha békességben elválnak.

Tóth Ede, Szigligeti, Csepreghy darabjaiba Blaha Lujza öntött lelket, majd ismét operettkorszak következett: a színház direktora ki akarta facsarni a pesti német színházak kezéből a legerősebb fegyvert, az operettet.

Jött Bécs, amelynek közönségét a Koldusdiákban nyügözte le (így írt az egyik bécsi lap: *„Párizsig kell utaznunk, hogy Blahánénak, mint operetténekesnőnek párját találjuk."*), majd Párizs, ahol szintén tűzbehozta a közönséget.

1881-ben újra férjhez ment, *Splény Ödönhöz*, akivel Gyöngyösön ismerkedett meg, egy jótékonycélú hangversenyen.

Blaháné híre eljutott a számüzetésben élő Kossuthhoz is, aki így nyilatkozott: *„A magyar köznép géniuszát az utóbbi időben senki sem fogta fel jobban, mint Blaháné, Munkácsy és Teleky Sándor."*

Csinálunk egy kis statisztikát: 1863-tól (13 éves korától) 1896-ig 119 népszínműben, 58 operettben, 10—10 operában és vígjátékban szerepelt, s körülbelül két és félezerszer lépett színpadra.

A kulisszák mögött

Blaha Lujza sohasem késett el egyetlen próbáról sem — ha kimentette magát, alapos indoka volt. Már az első próbán teljesen tudta a szerepét. Lelkesedése a többieket is magával ragadta. A paraszti alakok megformálásához az életből merítette tapasztalatait: részben még emlékezett gyermekkorának élményeire, amikor kis parasztgyerekekkel játszott a legszívesebben, másrészt országjáró útjain állandóan gyűjtötte a megfigyeléseket. Dicsőségének tetőpontján is együttérzett a nyomorgókkal: számos jótékonycélú hangversenyen lépett fel. Egyízben Ágai Adolf kérte meg, hogy egy szerencsétlen sorsú többgyermekes családapán segítsen és fonográfjába énekeljen néhány dalt — megtette.

1901-ben visszaszerződött a Nemzeti Színházhoz, amelynek örökös tagja lett.

Lassan visszavonult a színpadtól. 1926. január 18-án halt meg, s az egész ország gyászolt. A Kerepesi temetőben helyezték örök nyugalomra, annak a Jókai Mórnak a közelében, aki annak idején így írt róla:

„Nevezzék őt csillagnak, csalogánynak, tündérnek, csak egyet nem mondtak el róla, hogy milyen nagy drámai művésznő!"

M. B.

JÓKAI MÓR *egyik ismerősét Ghyczy Károly miniszter figyelmébe ajánlotta. Az író hangsúlyozta, hogy nagy súlyt fektet védence előléptetésére.*

— No, és arra méltó ember az illető? — kérdezte a miniszter. — Jó a minősítése? S elég hosszú a szolgálati ideje?

— Hm — morogta Jókai. — Rátermett is legyen, jól kvalifikált is, meg még öreg szolgálat is álljon mögötte? Ha ez mind megvolna, akkor mi a fenének kellene az én protekcióm?

HAYDN, *a nagy osztrák zeneszerző nem éppen harmonikus házasságban élt; hosszú ideig külön is lakott a feleségétől. Krauss, a híres karnagy egyszer meglátogatta Haydnt, s az asztalon jókora halom felbontatlan levelet talált.*

— Miféle levelek ezek? — kérdezte Krauss, csodálkozva.

— Eh — szólt Haydn —, ezek az én feleségem gyülölettől tajtékzó, ostoba levelei. Minden hónapban ír két levelet, de sohasem bontom fel őket, hanem olvasatlanul válaszolok rájuk. Ő hasonlóképp cselekszik az én leveleimmel.

PAJOR ÖDÖNT, *a valaha népszerű színészt Budapest legrosszmájúbb emberének tartották. Egyszer feleségével a Körúton sétált. Az asszony a kirakatokat nézegette, míg aztán Pajor váratlanul rászólt:*

— Róza, kérem, menjen egy kicsit előre!

Az asszony néhány lépést előrement. Pajor megállt.

— Miért kellett előrejönnöm? — kérdezte Pajorné.

— Csak azt akartam megnézi, ha nem ismerném, megszólítanám-e? Hát nem! — hangzott a gonosz felelet.

KÉPZŐMŰVÉSZETI kislexikon

Kis képzőművészeti ábécét kívánunk az olvasó kezébe adni, korántsem a teljesség igényével, hiszen ezt a feladatot legfeljebb egy testes lexikon képes ellátni. Néhány alapfogalmat ismertetünk csupán, olyanokat, amelyekkel a lapok hasábjain, a mindennapi életben sűrűn találkoznak.

Acélmetszet. A művész acéllemezre karcolja rajzát, a lemezt festékréteggel vonják be, és a művet így sokszorosítják. Főleg a múlt században volt divatban.

Ajtókopogtató. Vasból, bronzból készült, kör vagy kengyel alakú fogantyú — a középkorban ezzel adott jelt a látogató.

Alapozás. A befestendő felület bevonása, hogy a vászon egyenletes legyen, s a festéket ne szívja be.

Al fresco. Nedves vakolatra történő falfestés.

Al secco. Száraz vakolatra történő falfestés.

Antikizáló. *A görög és* római művészet szellemében született mű jelzője.

Apszis. Templomokban a főhajó, vagy szentély félkör, illetve sokszög alakú lezárása.

Arabeszk. Szalagszerűen elhelyezett indadísz, az arab művészetből származik.

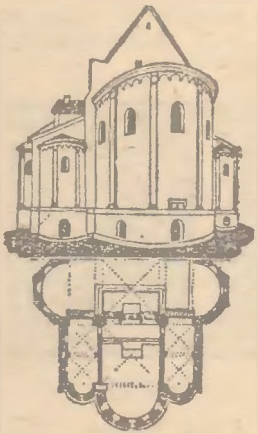

Apszis

Aranymetszés. Meg*határozott viszony:* valamely tárgy két része közül a kisebbik úgy aránylik a nagyobbhoz, mint a nagyobb az egészhez.

Bibliofil. Könyvbarát.

Bordür. Szegélyezés, főleg gobelineken.

Campanile. Különálló harangtorony — főleg Itáliában építettek ilyeneket a templomok mellé.

Cinquecento. A XVI. század elnevezése az olasz művészet történetében.

Cizellálás. Az ötvösmű végső megmunkálása, finom díszítések bevésése.

Csehboltozat. Négyzetes teret lezáró, félgömb alakú boltozat.

Dzsámi. Mohamedán főtemplom, minarettel — tengelye Mekka felé irányul.

Eklektika. Több korábbi stílus egyvelege.

Embléma. Jelkép, egy eszme szimbolikus ábrázolása.

En face. Szemben való ábrázolás az arcképfestésben.

En profil. Portréfestészetben az oldalnézetben való ábrázolás.

Epigon. Olyan művész, aki eredeti gondolatok híján másokat — elődöket — utánoz.

Ex libris. Tulajdonjogot jelképező kisgrafika, melyet a könyv belső oldalára ragasztanak.

Fajansz. Ónmázas cserép, Faenzából (innen a neve) származik.

Faktúra. A mű kidolgozásának módja, technikája.

Fejléc

Fametszet. Falemezen mélyített, vésett mű, festékkel bevonva készítenek róla levonatokat.

Fejléc. Kódexekben, könyvekben az oldal tetejét díszítő, téglalapalakú művészi munka, amelynek szélessége azonos a sorokéval.

Filigrán. Ötvöstárgyak díszítménye arany vagy ezüst sodronyból, fémszálakból.

Formabontás. A természetes látvány átalakítása, bizonyos elérendő hatás kedvéért.

Friz. Díszítőszalag, az épületrész tagolására, lezárására.

Galéria. Kiállítási helyiség, karzat; régebben folyosószerű térség, a teremsor előtt.

Gemma. Vésett ábra dragakövön.

Gobelin. Szövött fali kárpit; nevét a Gobelin-családtól kapta, amelynek megvásárolt műhelyeibe kárpitszövőket helyezett XIV. Lajos.

Gemma

Grafika. Rajz, metszet. Vagy: sokszorosító eljárások összessége.

Gravírozás. Vésés.

Ikon. Fatáblára festett, arany-ezüstlemezekkel, drágakövekkel díszített szentkép a görögkeleti egyházban.

Iniciálé. Új szakasz, fejezet díszes kezdőbetűje.

Iniciálé

Janus. Kétarcú isten a rómaiaknál. Ő adta az év első hónapjának nevét: január.

Kaszkád. Vízesés — természetes vagy mesterséges — a palota, kastély kertjében.

Kazetta. Az ún. kazettás mennyezet bemélyített négyzetes darabja, rekesze.

Kerengő. Árkádos folyosó, amely a kolostorok négyszög alakú udvara mentén fut körbe.

Kolonnád. Lapostetejű folyosó, két oldalán oszlopsorral.

Kolorista. A színeket minden más fölé helyező művész.

Kontraposzt. Egyensúlyi helyzet, amely az emberi testnek ellentétes mozdulataiból alakul ki.

Konzol. Falbaillesztett kiugró tartóelem.

Kőkarc. Finom kőlapot aszfalttal vonnak be, tűvel belevésik a rajzot, majd kimaratják a szabadon maradt vonalakat.

Kvádер. Szabályos, négyszögletes építőkő.

Lábasház. Épület, amelynek emeleti homlokzatát a földszint boltíves oszlopai tartják.

L'art pour l'art. A művészet öncélúságát valló felfogás.

Lavírozás. A rajz árnyékainak elmélyítése, illetve akvarellen a vízfesték elmosása.

Lizéna. Függőleges kiugró falsáv.

Loggia. Nyitott, oszlopokra támaszkodó csarnok, galéria.

Matrica. Negatív forma, melybe öntve vagy préselve az anyagot, domború lenyomatot kapunk.

Janus

Máz. Ráégetett bevonat a cserépedényeken.

Mecénás. Művészetpártoló, gazdag ember — de lehet ilyen intézmény jelzője is.

Mérmű. Kőrács, amelyet geometriai elemek kombinációjával szerkesztettek. Tulajdonképpen gótikus kőrácsozat.

Miniátor. Kéziratos könyveket illusztráló festőművész; kisméretű, gondos részletezéssel készített műve a miniatúra.

Miniatűr. Kisméretű, elefántcsontra festett arckép.

Mozaik. Kisméretű márvány-, kő-, üveglapokból összerakott kép.

Numizmatika. Éremtan; pénzek, plakettek, érmék történetével foglalkozó tudományág.

Oeuvre. A szerző minden munkáját magábafoglaló életmű.

Orkhésztra. Görög színházban a kórus helye, a színpad és a nézőközönség ülőhelyei között, a mai színházban a zenekar számára süllyesztett rész.

Ornamentika. A különböző díszítőelemek gyűjtőneve.

Ökörszem. Főleg barokk épületek díszes foglalatú, ovális vagy kerek ablaka.

Ősnyomtatvány. 1501 előtt megjelent, szedett betűkkel nyomtatott könyv.

Pantheon. Az összes isteneknek szentelt templom.

Párkázat. Várfal tetejének különböző mintázatú része.

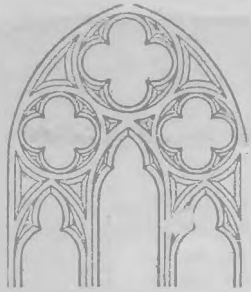

Mérmű

Pergola. Nyitott pavilon, tornác.

Perspektíva. A tárgyak térbeliségének ábrázolása a síkban.

Piktoreszk. Ecsetre méltó, festői hatású látvány jelzője.

Plein air. A természetes, szabadban való megvilágítási hatásokat kedvelő festészeti modor.

Portikusz. Oszlopcsarnok az épület előtt.

Quattrocento. A XV. század az olasz művészettörténetben.

Rekeszzománc. Úgy készül, hogy a fémfelületre fémszalagokat forrasztanak, és ezek közeit töltik ki zománccal.

Rézkarc. Rézlemezre kent saválló rétegre tűvel rajzol a művész, majd maratja. A rézmetszetnél mindjárt a rézlemezre vési, karcolja az ábrát.

Rozetta. Építészeti díszítőelem: stilizált rózsa.

Rövidülés (skurc). Távolabb álló alakok arányos kisebbítése.

Secento. A XVII. század olasz művészetének megjelölése.

Settecento. Az olasz művészet XVIII. százada.

Sgraffito. Kétszínű vakolatrétegből, a felsőnek tetszőleges kimetszésével kialakuló építészeti dísz.

Sodronyzománc. Sodronyból készült rekeszekbe öntött zománc.

Stukkó. Plasztikus faldíszítésre szolgáló anyag, massza, melyet megszáradás után csiszolnak a kívánt formákra.

Szignatúra. A művész aláírása, ismertetőjele a művön.

Tableau. Festmény, táblakép.

Tempera. Festékanyag, amelynek kötőanyaga rendszerint enyv, méz, tej, tojás sárgája. Azonnal szárad.

Terrakotta. Agyagból készült, máznélküli cserép.

Timpanon. Klasszikus épületek háromszögalakú oromzata.

Trébelés. Fémlemezek domborítása, kalapács segítségével.

Trecento. A XIV. század olasz művészete.

Ülőfülke. Falba mélyített fülkesor, kapualjakban. Az őrök alkalmazottak használták.

Vernisszázs. A kiállítás ünnepélyes megnyitása (régebben: az előző nap, mikor a festők fírnisszel kentek át képeiket).

Vízköpő. Faragott emberi vagy állati fej, amelynek száján át a falról távolabb zuhog le a tetőcsatorna vize.

Zárókő. A boltív, boltozat legfelső, az íveket lezáró köve.

MIÉRT UTAZUNK A VILÁGŰRBE

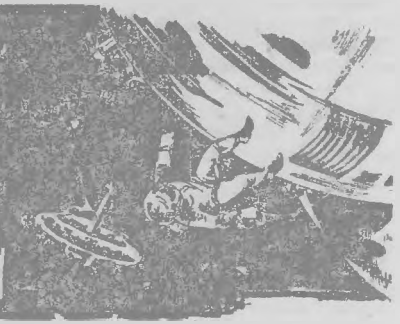

Szinte hihetetlen, de vannak, akik ellenzik az űrhajózást. „Nem helyes megbontani a természet rendjét" — hangoztatják. S bekapcsolják a rádiót, felgyújtják a villanyt, autóznak, talán még repülőgépre is szállnak — holott a munkára fogott elektromosság, a benzinben felszabadított mozgási energia vagy a nehézségi erő legyőzése: mindmind „a természet rendjének megbontása". Persze, helyesen azt kell mondanunk, hogy az ember a maga javára használja fel a természet erőit. Egész kultúránk és civilizációnk alapja a természeti törvények megismerése és alkalmazása.

Másoknak egyéb aggályaik vannak: mire való az egész űrhajózás, megéri-e a költséget és fáradságot, hiszen olyan lassan halad előre az egész...

Ezeknek már a múlt században válaszolt *M. Faraday*, a nagy angol fizikus. Így szólt azokhoz, akik ellenvetéseket tettek az új tudományokkal és tudományágakkal szemben: „Mire való egy újszülött gyerek?..." Valóban, ha szigorúan vesszük, semmire „nem való", aki most látta meg a napvilágot. Mégis felneveljük a csecsemőket, s majd meglátjuk, mi lesz belőle.

Az űrhajózás még gyerekcipőkben jár, bár haladása sokkal gyorsabb, mint ahogy akár tíz évvel ezelőtt is bárki elképzelte. Még egy évtized sem telt az első szputnyik felbocsátása óta, és Leonov már kiszállt az űrhajóból, a Holdat pedig sok ezer közeli felvétel térképezte fel.

Nem tudjuk pontosan és részletesen, mi minden várható az űrkutatástól, de egyet-mást előre láthatunk.

Jean *Verdier* francia szakíró összegyűjtött a tudósoktól néhány lehetőséget.

Űrkórház

A Holdon létesítendő közvetítőállomás segítségével óriási űrkórház jelenik meg képzeletünkben. Már a méreteit is kiszámították: 200 méter hosszú, 40 méter széles. A betegeket, mély altatásban, rakéták szállítják a kórházba, ahol az orvosok a Földön megvalósíthatatlan gyógymódokat alkalmazzák.

Az égési sebek például négyszer gyorsabban gyógyulnak. A sérült ugyanis a súlytalanság jóvoltából szabadon lebeg, sebeit tehát semmi nem horzsolja. Ugyancsak a súlytalanság könnyű, biztos járást tesz lehetővé az amputáltak és bénultak számára. Addig gyakorolják izmaik mozgatását, amíg a Földre visszatérve is könnyedén mozognak. A szívbetegek hasonló könnyebbséget érezhetnek az űrkórházban, évtizedekkel is meghosszabbodhat életük.

Tudósok paradicsoma

Mindennapi életünk ezernyi vonatkozásában értékesíthető, amit a a „Földön túl" felfedeznek. A kozmikus részecskék mérhetetlen tömegben áramlanak a 100 kilométer hosszú gyorsítóberendezésekbe, ahol energiává alakulnak át. A Földre továbbított kozmikus energia fölöslegessé teszi a bányászast és minden nehéz fizikai munkát. A mesterséges anyagok egész sorát könnyűszerrel lehet előállítani a Holdon vagy az űrállomásokon. Óriás távcsövek a levegő szennyeződésétől mentesen mutatják a csillagokat, betekintést engednek a világegyetem szerkezetébe, aminek ismerete szintén nem a tudósok öncélú kíváncsiságát elégíti ki, hanem földi viszonyok között is hasznosítható tudásanyagot nyújt. Ha tudjuk, hogyan szerveződik az anyag, utánozhatjuk is ezt a folyamatot.

A világűrt, ha egyszer eljut oda az ember, méltán nevezik „a tudósok paradicsomának".

Mint hajdan Amerika...

Verdier szellemes párhuzammal világítja meg, milyen „kincsek" várnak ránk a világűrben. A 16. század végén, Amerika felfedezésekor, kigyúlt az európaiak képzelete. Városokról ábrándoztak azon a távoli földreszen, aranyvárosokról és gyémánthegyekről. Senki nem gondolt arra, hogy az amerikai kontinensről terjed el majd a burgonya, ma egyik legfontosabb élelmezési és ipari növényünk. Vagy a dohány, az ártalmassága ellenére is fontos (egész iparágakat tápláló) élvezeti cikk. Vagy a kinin, az életmentő gyógyszer és alapanyag.

Könnyen úgy járhatunk, mint az európaiak a 16. század végén. Utópiákat szövünk a világűr fantasztikus lehetőségeiről, és közben — sokkal előbb — „csak" olyan kincseket találunk, mint amilyen annakidején a burgonya és a kinin volt.

Az űrkutatást nem lehet „leállítani", mert vele együtt számos más tudomány fejlődése is elakadna. De ha lehetne, akkor sem lenne észszerű. Érdemes és kifizetődő a világűrbe utazni, mert olyan, gyorsan értékesíthető meglepetésekre bukkanhatnak, amelyek egész életünket átalakítják, könnyebbé és gazdagabbá teszik.

Gy.

SZAKASITS ÁRPÁD:

CSECSEMŐ ÁLOM

Klárikának

Labujjhegyen oda osontam,
hol habfehér bölcsője állt.
A tompa fényben, néma
csendben
mesék arany lepkéje szállt.

Fölé hajoltam lesve, lopva:
milyen csodákra lel szemem?
A függönykét most
félrevontam,
s ámultam csak a kisdeden.

Mint bimbó a tavaszi fényben,
szelíd álmában mosolyog...
Mit álmodtál, te, csöppnyi
csöppség,
mitől nyílt ki a mosolvod?

Lesem, lesem a kedves titkot,
s ím: szájacskája cuppogat,
álmában is szopik a drága,
s küld felém mosolyokat.

Duzzadt emlőkről álmodik...
Csurranó édes anyatej!
s lágy kezekről, melyek
simogatják...
Megindultan surrantam el.

1953. június

SZÁNTÓ TIBOR:

A MEGISMERKEDÉS

1.

N. Gábor kilencéves. Növésre kisebb a koránál.

Felébred, sürgősen abbahagyja az alvást. Ma nincs tanítás. A kerület pedagógusai gyülekeznek. Felkel; szeret pizsamában mászkálni. Neki ez a hosszúnadrágja.

A nagyanyja már a csarnokban járt, most a körfolyosón botorkál, egy fiatal nővel jön összekaroltan. Nem férnek el egyvonalban; a folyosó keskeny.

— Ön vagyok az Erzsi néni — mondja a vendég Gabinak. A szüleidet már akkor ismertem, amikor te még a világon sem voltál... De miért vagy ilyen rémült? Mi ébresztettünk?

— Nem... Csak láttam, hogy vezetni tetszik a nagymamát és azt hittem, beteg...

— Ugyan, kis csacsi, hát miért gondolsz te mindjárt a rosszra?

— Azért félek, mert nem egészséges.

A nagymama azt mondja: — Bizony, édes Erzsikém, már jól bent járok a hetvenekben.

A vendég egy kölcsön-szatyorért jött és igyekezett vissza a csarnokba. A nagymama elébe rámolja a lányának, Gabi édesanyjának a leveleit. Erzsi némelyikbe beleolvas, azt mondja Gabinak: — Még rajtuk ez a sok szép kanadai bélyeg... Miért nem gyűjtöd őket?

— Majd elkezdem, talán már hamarosan. De akkor írok édesanyának, hogy ne maradjon mindig Kanadában, utazzon más országokba is.

Beszélgetnek. A nagymama megmondja, hogy Gabi édesapja még sohasem látta a fiát. Hiába élnek egyazon városban.

— Ezt komolyan tetszik mondani? — kérdi Erzsi. — Ezt el sem lehet képzelni! Érthetetlen... Én a néni volt vejét másmilyen embernek ismerem...

A nagymama simogatja Gabi nyakát: — Ez egy olyan áldott jó kisgyerek. Úgy tud örülni a filléres dolgoknak is. Ismeri a helyzetet és nem is kér semmit. Több esze van, mint sok felnőttnek... — A nagymama biztatgatja Gabit, hogy a füzeteit mutassa meg.

Erzsi lapozgat bennük, mondja, mondja a dicséretet, lapozgat, a szeme azonban rebbenéstelen. — E jönnél-e hozzám látogatóba vasárnap? — kérdi Gabit és meséli, hogy az új lakótelepen, ahol lakik, rengeteg a gyerek és játszhatnak az utakon.

Erzsi, már elmenőben, suttogva mondja a nagymamának: — Aranyos ez a kisgyerek. Az apja, ha ismerné, másként viselkedne vele.

2.

Az akvárium kivilágított vizében jó sorsú növényzet. Vízben, nyugalomban állnak. Gabi nézi ezt a kis tenger-mélyet: — Miért nincsenek halak? — kérdi. — Hát olyan nagyon drágák?

— Túl kényesek — feleli Erzsi — könnyen elpusztulnak. De már gyere onnan... Az akváriumhoz jöttél, vagy hozzám? Mondd csak: hiányzik neked az édesapád?

— Nem.

— Nem?... Az hogyan lehetséges?

— Azért, mert nem szeret engem... Mindenki azt tanácsolja, hogy ne igen szeressem, ha ilyen...

— Gabi most Erzsire néz. — De én már gondoltam valamire... Hogy csak próbára tesz. Tehát azért szeretem.. Kellene venni legalább egyetlen halat. Nem; akkor az magányos lenne; két kis halat. Nagyon jó dolguk volna itt.

— Estefelé idejön az édesapád és a mostani felesége. Téged itt fognak találni.

— De nem lesz mérges? — kérdi Gabi.

Erzsi kiküldi a szabadba, aztán egy idő múltán letekint az ablakból és látja, hogy a gyerek magányosan ácsorog a ház közelében. Odakiált neki: — Menj szépen játszani.

A gyerek egészen az ablak alá jön és halkan mondja: — Nézem azokat, akik bemennek a házba. Ki akarom találni, hogy melyik az.

— Csak eredj, nézd, ott a sok gyerek.

Gabi olyanok közé keveredik, akik rabló-pandúrra készülődnek. Óriási a ricsaj. Civakodnak a kiszámolósdinál. Az egyik fiú alig kiabál, Gabi annak mondja: — Jön az apám.

— És mi a baj? — kérdi a gyerek.

— Csak mondom. — Rögtön arrébb is megy és figyeli az érdekes go-kartozást. A játék go-kart széles deszka négy kis kerékkel. Ráhasalnak, kézzel-lábbal taszigálják előre. A vaskerekek gépzajjal zörögnek. Az utakon kilenc go-kart zakatol, kóválygyog.

Erzsi érte megy: — Már itt vannak. — Kézen fogja. A szomszédba vezeti. — Kezed, arcod mosd meg jól. Ő közben elmondja a szomszédasszonynak, hogy mi készül itt. A szomszédasszony kijelenti: — Szerintem kevés a remény. Ha annak az embernek kilenc évig nem moccant meg a szíve...

Erzsi így szól: — Én bizakodón kezdtem hozzá... De azóta megudtam, hogy csibészül fizeti a tartásdíjat. Nem az igazi jövedelme után. Pedig, ha már érzelmet nem ad...

Gabi visszatér a fürdőszobából: — Ez csak ráadás-mosakodás volt — mondja. Mert vigyáztam és egyáltalán nem játszottam.

Erzsi otthon először a konyhába megy, ételekkel teli tálcát emel maga elé. Gabi suttogva kérdi: — És ha az ilyen gyereket, mint én, nem szereti? Vannak erősebbek, jobbak...

— Hallgass, te buta. Ő az apád.

Erzsi a szobában csak így mutatja be a kisfiút: — Ez itt a Gabi.

— No csuda! Házibarátod? — kérdi Gabi apja.

— Nem... Nézd csak meg jól... Fel kellene ismerned.. De, látom, szabad a gazda... A fiad ez, a te fiad.

A férfi változatlanul mosolyog. A kezét nyújtja a gyereknek. — Szevasz — mondja, aztán felkel. A feleségétől kérdi: — Mit csinál ilyenkor az ember? — Nem vár válaszra, lehajol és arcon csókolja a fiát.

Később arról beszélnek, hogy ez a gyerek mennyire hasonlít az apjára. Az apa így szól, tréfás büszkeséggel: — Ez azután igazán a legkevesebb.

A feleség magához vonja a gyereket: — Add nekem a hajad... Ugye, az anyja volt ilyen szőke?

— Ejnye — mondja az apa —, milyen mereven bámul ez a gyerek?! Csak nincs valami baja a szemednek?.. Bamba semmiképpen ne legyél...

— Még nem ismered te ezt a gyereket — mondja a feleség. — Tedd szel neki és azért figyel annyira... Ugye, édes, tetszik neked ez a bácsi? — A gyerek nem mozdul. A feleség újból szól hozzá: — Mondd meg bátran, nem szégyen, hiszen az apukád. Elégedett vagy vele? — A gyerek nagyot bólint, és mondja is: — Igen.

Erzsi néni kérdi: — Egészen ilyennek képzelted?

— Majdnem.

A feleség nevet: — Mi a majdnem?

— Én úgy gondoltam — feleli a gyerek —, hogy katona is volt.

— Megnyugodhatsz — mondja az apja —, bőven voltam.

Amikor elmenni készülnek, hármasban; akkor Erzsi azt mondja: — Jó nézni benneteket így együtt. Szerintem a Klárika is, meg az Öcsi is nagyon hamar megbarátkozna vele... Szeretnél-e egy húgot, meg egy kis öccsöt, Gabi?

— Látatlanban nem tudom.

Hármasban lemennek a lépcsőn, ki a házból, át a rohangáló és gördülő gyerekek közt. A főútnál az apa kinyitja egy mustársárga Wartburg ajtaját.

— Jé? — mondja Gabi.

Az Üllői úton megállnak egy cukrászdánál. Gabit biztatják, hogy akármennyit ehet, ő azonban hamar eltelik. Kicsit szuszog. — Nem tetszett ott lenni a mandula-műtétemnél — mondja az apjának.

— Most hallok róla először!

— Pedig én a kórházban nagyon hittem, hogy meg tetszik látogatni. — Most őszibaracklét iszik.

Az apa csendesen mondja a feleségének: — Ez a gyerek még ma sírni fog. Felkavarták a lelkét. — Gabinak útravalót is csomagoltat.

— Mi a nevük ezeknek a szépeknek? — kérdi a gyerek.

A feleség válaszol: — Mignon... Hát nem ismered?

Az árusító kisasszony papírtálcára sorakoztatja a barna, zöld, fehér mignonokat. Most feltekint.

Gabi így szól: — A nagymamám nagyon finomakat szokott sütni, de egészen másmilyeneket.

Hazáig viszik. Gabi kiszáll, de ott marad a járdán, mozdulatlanul. Kezében a tálca sütemény. A kocsiból mindketten nézik. A feleség szólal meg: — Lehet ám hozzánk, egyszer-egyszer telefonálni is. — És elárulja a számot.

A Wartburg nekiiramodik. Piros stop-lámpája hunyorog.

Gabi odahaza, amint bepakol az iskolatáskájába, beüti a könyökét, aztán a tenyerében dajkálja, az arca elsötétül. Pityereg, aztán hangosan zokog.

— De mi ez? — kérdi a nagymama. — Ez katonadolog. Te nem szoktál kislány lenni...

Gabi hüppögve beszél: — Mégsem megyek el tőled... Sokat eljárok.. hozzájuk... de... veled maradok, nagymama..

3

Gabi kapott pénzt telefontantuszra és Palágyival aki a mögötte levő padban ül, sikeresen elpróbálják a tantuszt.

Palágyi telefonálni tanította egy fülkében. Először hazatelefonált, hogy megmutassa: ilyen az, amikor bemegy a csengetés és nem veszik fel. — Most meg a mással-beszél csengetést fogod hallani — mondta Palágyi. Feltárcsázta a Deli pályaudvart és hallották a szapora jeleket.

Palágyi ezután hazament, Gabi pedig a fülke közelében őgyelgett és amikor elmúlt a megbeszélés szerinti negyed óra, kitűnően utána telefonált. Palágyi telefonon is oktatta: ha valahol nem mondanák be a nevüket, olyankor az ember megkérdezi, hogy ez meg ez a szám beszél-e.

A nagymama újból adott pénzt és Gabi telefonált az apjának.

— Most éppen sietünk el hazulról — mondja az apja. Nagyon rohanunk.

Gabi megkérdezte, hogy mikor telefonáljon.

— Mondd meg most, hogy miről lenne szó — biztatta az apja.

— Úgy nem egyvalamiről... De azért telefonálhatok?

— Telefonálj.

A nagymamának megmondta, hogy az apja most nem ért rá. Újból kapott pénzt.

Gabi így szólt Palágyihoz: — Hamarosan meg fogom neked mondani, hogy az apám milyen mérnök. — Palágyi apja vízépítő mérnök.

Újból telefonált az apjának. Egy férfihang jelentkezett, hogy „Halló". Gabi megkérdezte: ez és ez a szám?

Csend, aztán kattanás. Valahol a telefon legmélyén alig hallható távoli jelek és zúgás.

Több gyerektől kért tíz-húsz fillért. Megkérdezték tőle: — Mi az, koldus lettél?... Itt van két forint.

— Nem kell. Annyit nem tudok megadni.

Aznap már nem, de másnap felhívta az apja számát. A csengő szólt, szólt, aztán abbamaradt. Se itt, se ott egy hang se. Aztán ő megkérdezte, hogy ez meg ez a szám-e. — Mert itt a Gabi — tette hozzá. Csend maradt.

Reggel, iskolába menet, Dobos csatlakozott mellé, Gabi azt mondta neki: — Ha az apám egyszer eljönne szülői értekezletre, akkor megkérem hogy érdeklődjön rád is. Megmondom, hogy neked még nagymamád sincs. Tudod, nálam meg az a baj, hogy a nagymama soha nem szólal fel. Sok ember előtt nem bír beszélni... Pedig csak azt szeretik, akire érdeklődnek, meg aki miatt olyan jön el, aki hozzászól...

— Azért ez nem igaz — mondta Dobos. — Elvált gyereknél ez nem olyan szigorú.

Gabi az osztalyban szólt Palágyinak: — Te őrült vagy... Én nem tudok telefonálni. Hogy tanítottál meg? — Elhatározták, hogy iskola után Palágyi telefonál és aztán átadja Gabinak a kagylót.

Nyolcan-tízen poroszkáltak együtt. A társaság fagylaltot akart. Gabi is bement velük, de csak a feltűnés elkerülése végett. Más penze nem volt, mint amit reggel újabb tantuszra kért.

Palágyival aztán elvonultak telefonálni. Palágyi tárcsázott, kérdezte, hogy ez és ez a szám-e, majd pedig már nyomta is át a kagylót. Női hang szólt Gabihoz: — Nincs értelme, kisfiam, a zavargasnak... Már neked is lehet annyi eszed, hogy az ilyesmit kár erőltetni... Hidd el, én igazán próbálkoztam a te javadra, de hiába... Apádnak más az elve... És az erőszakossággal csak bosszantod.

4.

Későn délután Gabi azt mondja a nagymamának, hogy atmegy Doboshoz leckét tanulni. Aztán fut, fut. Rengeteg villamos elhúz mellette. Az új lakótelepen most kevesebb gyerek játszik.

Csenget és várakozik Erzsi néni lakása előtt. Bentről léptek. — Jaj — mondja Gabi Erzsinek —, pedig azt hittem, hiába jövök. — Aztán odabent, amikor már kiszuszogta magát, megkérdi: — Biztos, hogy az az én apám, aki a múltkor itt járt

Erzsi elmesélteti a gyerekkel, hogy mi történt, aztán szomorúan mondja: — Bizony, Gabikám, neked ő az apád.

Odakint go-kartok zörögnek. Mármár zakatolnak.

— De a nevét nekem sosem mondta...

— Akkor is... Viszont most már ne bánkódj, eddig sem volt vele dolgod, talán ezután se igen lesz.

— De sokkal jobb volt... Amíg elképzeltem, hogy milyen és eljön, mert próbára tett...

— Azért most is gondolhatsz olyasmit.

— Már nem. — Gabi ül, kicsit kalimpál a labával. Az akvárium sötét. Változatlanul nincsenek benne halak

Erzsi integet az ablakból a házhoz közeledő szomszédasszonynak, le is szól neki, hívja, hogy jöjjön be.

Az előszobában beszélnek, nagyon halkan. Gabi a szobában várakozik. Erzsi elmondja, hogy a gyerek apja nem hajlandó a kialakult helyzeten változtatni, mert neki így kényelmesebb. Ezt a gyereket kiiktatta az életéből. Csak az új családjával törődik. — Azt hiszem — mondja Erzsi —, velem többé az életben nem fog szóbaállni, de ezt sajnálom a legkevésbé... Most viszont adjon nekem valami okos tanácsot. Mondhatom én ennek a gyereknek, hogy nem az az apja?

— Ugyan, ezt mégsem szabad!

Amikor Erzsi visszatér a szobába, Gabi, mérgesen, azt mondja neki: — Ha ő az apám, akkor már az sem érdekel, hogy milyen mérnök!

— Beszéltem a szomszéd nénivel — újságolja Erzsi —, ő jobban ismeri a helyzetet; lehet ám, hogy az a múltkori vendég mégsem a te apád.

Gabi mozdulatlanul áll, nézi Erzsit: — Jó... — mondja. — Az jó — de még mindig tétova, aztán elindul az ajtó felé. — Ugye szabad egy kicsit játszanom odakint?... A múltkor nem mertem.

SZŐKÍTÉS

Ősasszonytársunk csapzott hajától a harangfrizuráig sokat játszott a divat a nők fejebúbján, s erről a szokásáról aligha tesz le a következő évezredekben. Mivel jósolni nem tudunk, maradjunk annál, amit ismerünk — néhány érdekességet említünk meg a női frizura több évezredes múltjából.

Nem kezdjük Ádámnál és Évánál, csupán csak a görögöknél, akiknél, mint a fennmaradt szobrok és vázafestmények tanúsítják, sima, egyszerű volt a hajviselet, legfeljebb, Periklész idejétől kezdve már szívesen használták a majorannás hajpomádét. Annál változatosabb képet nyújtanak a római lányok és asszonyok frizurái. Ovidius egy ízben megállapította, hogy a római asszonyok többféle hajdíszt használnak, mint ahány makk lóg a tölgyfán. Tételét bizonyítják a ránkmaradt szobrok is. Még ha csak a díszekről lehetne beszélni... de festették a hajukat — e célra ecetétert és hennát használtak —, s szívesen illesztettek parókát is a fejükre. A fekete haj szinte szégyenszámba ment, a nevesebb hetérák — kéjhölgyek — sárga vagy kék hajat viseltek. Feljegyezték, hogy Messalina, a kalandjairól hírhedt császárné, kiruccanásain mindig parókát viselt. Ha már itt tartunk, említsük meg, hogy még szoborparóka is készült: Lucilla császárné mellszobrának fejéről el lehet távolítani a márványból faragott hajzatot, s másikra lehet cserélni.

És ha Rómában véteknek számított a fekete haj, a középkor már a barna szint is megvetette. Miért? — ki tudja. Mindenesetre tény, hogy a nők — persze, nem a szegény jobbágyasszonyok — szőkítették a hajukat. Berta francia királynőnek, akit a Nagylábú jelzővel ékesített a történelem, bokáig érő haja volt — természetesen szőkére festve. IV. Henrik felesége, Navarrai Margit elrendelte, hogy vágják le tövig a szőkehajú apródok fürtjeit, és azokból készíttetett magának parókát. Ez a viselet a férfiak körében is elharapódzott, s például a porosz királyi hercegek kétéves koruktól kezdve ékesítették az idegen szőrzettel. A vendéghaj sok problémát okozott: szegény sorsú lányok ezrei váltak meg pénzért a hajzatuktól, de még ez a mennyiség is kevésnek bizonyult, s akkor a városok csatornáiból, szemétládáiból kotorták össze a hajszálakat, melyektől fésülködés közben szabadult meg egykori tulajdonosuk.

PARÓKA

A parókáról jut eszünkbe, hogy különös határozati javaslat került az angol parlament elé az 1700-as évek második felében. Érdemes szó szerint idézni: „Minden nő, legyen bármely rangú, hivatású, vagy állapotú, hajadon leány, özvegy vagy elvált, aki Őfelsége valamelyik

HAJTORONY

Korinthoszi női hajviselet

Római frizura

Paróka — női hajból (XIV. Lajos)

alattvalóját házasságba széditi, csábitja vagy csalja, illatszerekkel, hamis hajjal, vagy spanyol kendőzéssel, vagy bármely más szépitőszerrel, acéltartókkal, halcsontos vagy acélkeretes szoknyákkal, magassarkú cipőkkel, vagy hamis csipőkkel, ama büntetések alá esik, amelyek jelenleg hatályban vannak a boszorkányok és más mesterkedések ellen, s a házasság semmisnek és következményeiben is érvénytelennek nyilvánittatik." A parlament nem szavazta meg a javaslatot — társuk javaslatát még a konzervatív angol képviselők is méltánytalannak és túlzónak tartották.

A többemeletes hajviselet XIV. Lajos korában kezdett divatba jönni. „Felfedezéséről" különböző mendemondák keringenek. Az egyik változat szerint a király szivehölgye, Fontange hercegnő egy ízben vadászaton vett részt, s fürtjeit a szél kissé összezilálta. A kedves hölgy szalagot keritett, s a fejtetőre tornyozott frizurát azzal kötötte át. S ebből is divat lett, mint két évszázaddal később a walesi herceg rosszul gombolt mellényéből.

És a tornyok mind magasabbra szökkentek a fejeken. Egy szalag már nem volt elegendő, az épitmény gerincet kivant. Drótból kellett vázat formálni, hogy a to-

Egy régi „vicclap" így gúnyolta ki a szalagokkal, virágokkal ékeskedő párizsi nőket

rony megálljon, s a drótok közé és fölé, a hajba és a haj köré csipkefodrok, színes szalagok, tollak, ékszerek kerültek. Akadt olyan előkelő hölgy, akinek súlyosabb volt a fejdísze, mint ő maga. Megindult a versengés: ki tud még több ékességet elhelyezni a három-négyemeletes tornyokban. Mosolygunk a régi asszonyokon? Nemrég láttunk egy képet valamelyik nyugat-németországi fodrászversenyről: a hölgy frizuráját megtömték apró autókkal és közlekedési jelzőtáblákkal. (Példank bizonyitja, hogy a divat ismétlése olykor bizony blőd tett.)

És mit szóljunk ahhoz a hajviselethez, amely a női fejet a sündisznóhoz tette hasonlóvá? Vagy a fantasztikus formájú, hófehér parókákhoz, amelyek halottsápadttá változtatták volna viselőjüket, ha orcáját nem keni tulipirosra? Sebaj, elmúlt. Szelídebb kor-

Loknis frizura a múlt századból

A századfordulón nagy kalapok alá szorították a női kontyokat

Elrettentésül: a félméteres hajtorony, a fontange

szakok jöttek a divatra, csigás, loknis viseletek, majd századunkban a rövid haj, az Eton-frizura és utódai. A tupírozás mesternői már csak a toronyfrizurák gyengébb másait teremtették fejükre — hol volt ezek magassága a fél métertől? A tupír is már a múlté — várjuk megadással, mi következik.

—mb—

JOBBÁGY KÁROLY:

NE BÁNTS MEG...

Ne bánts meg engem
konnyedén!
Már nem vagyok gyerek,
ki — bárha mosoly ül
szemén —
egy perc és pityereg.

Az érzést nehezen tudom
váltani. Benne ég
örömeimben — bánatom
(akármily' semmiség).

S lehetsz énhozzám végtelen
kedves, szívembe' forr
az emlék: Hogy bántál velem?
— Nem is tudod, mikor.

E. KOVÁCS KÁLMÁN

ITÁLIAI UTAZÁS

A milánói dóm egy költemény,
kőben, bronzban, üvegben
elbeszélve,
mint álmodta az emberek elméje,
hogy a síron túl is van még
remény,
hogy isten nem hagyja az ő
szerény,
hívő népét a megsemmisülésbe
temetve, hanem aki kérve-kérte
a kegyelmét, egy napon majd a
mély
sírból is felkel, harsonák szavára,
és megindul az angyali sereggel
az égbe, hol a létnek nincs határa,
és éjszaka sincs, hanem csupa
reggel.
A boldogság ott földön túli
lenne,
csábít, de mégse tudok hinni
benne.

Utazni jó...

AZ UTAZÁSHOZ — MOSTANÁBAN, mióta megélénkült a hazai idegenforgalommal együtt a magyar turisták külföldreáramlása is, azt mondják nálunk — egyetlen dolog kell: pénz. De abból nem árt, ha minél több van... Nem szeretnénk ezzel a nagyonis „materialista" nézettel vitába szállni, hiszen tapasztalataink szerint is a nyári utazás rendszerint decemberben vagy februárban kezdődik, mikor a családi költségvetésbe bekerül az a tétel, hogy „nyaralásra félretenni". Hónapokkal előbb eltervezzük, hova utazunk, mi legyen a gyerekkel, mikor kell beadni az útlevélkérelmet és mivel kellene kiegészíteni ruhatárunkat, hogy ne maradjunk le az IBUSZ-utazás többi részvevője mögött. Az újságok évente eliátják divat-tanáccsal az utazókat. A biztosító felhívja ügyfeleit, hogy elutazásuk idejére ne felejtsék el biztosítani lakásukat. A gyakorlati tanácsok sorát még kiegészítik a szomszédok is: Kovács néni figyelmeztet, hogy ne felejtsünk el téliszalámit vinni. Mari néni, hogy az unokahúga milyen csodálatos nylon isten tudja-mit vett Velencében, ami ott igazán „csak fillérekbe" kerül.

Gyakorlati tanácsokkal tehát kiki el van látva. Sokszor annyira, hogy utazás előtt azt érzi: teljesen elborítják már az ötletek, intelmek és javaslatok. Világkörüli útra elegendő látnivalót ajánlanak és annyi „filléres apróságot", hogy Darius kincse sem lenne elég.

Mi ezúttal másféle úti tanácsokat gyűjtöttünk egy csokorba; valóraváltásukhoz nem kell sem pénz, sem különösebb lelemény, és mégis megszépítik az utazást. Az útravaló, amit tanácsaink szerint összekészítenek: garantáltan vámmentes; s az ily módon külföldről hazahozott kincsekért még repülőgépen sem kell túlsúlyt fizetni...

A MAGAM TAPASZTALATÁVAL kezdem: minden utat először térképen teszek meg. Aki gépkocsival megy, nem is tehet másként: térképpel, papírral, ceruzával készül az útiterv. A szabadság idő minden napját külön kell megtervezni, hány kilométert teszünk meg, hol, menynyit időzünk, hol töltjük az éjszakát. Az ilyen fajta tervkészítésnek vannak normái is: 300 km-nél többet egy napon vétek megtenni. De nehéz, vagy túlságosan sok látnivalót tartalmazó úton — a Vág völgyében vagy a jugoszláv tengerparton még ez is sok.

Akinek útimarsallja az IBUSZ — annak válláról ezt a gondot levették a szakemberek: az autóbusz körutazások programját nagy körültekintéssel állították össze. Vannak, akik azt mondják, az utasnak nincs más dolga, mint beleülni a buszba — kinézni az ablakon. Jó barátnőm azonban egészen másként készült fel tavaly a csehszlovák—lengyel IBUSZ-túrára: előre feljegyezte, milyen útvonalon haladnak, milyen vidéken, milyen városokon keresztül utaznak majd. Ily módon — a részletes útiterv birtokában, előre megnézte, kikereste a térképen, belenézett egy-egy útikalauzba is. Pontosan tudta, várta a látnivalókat, s ezért sokkalta többet őrzött meg belőle, mint azok, akik kitekintve, csak hegyet és

várat láttak. Ujra elolvasta a Lőcsei fehér asszonyt és Pozsonyban tudta, hogy miért van kalap a prímási palota tetején...

A VILÁG NAGYVÁROSAI, szebbnél-szebb üdülői általában felkészülten várják a turistákat: nemcsak Párizsban,* de Capriban és Dubrovnikban is nagy választékban kaphatók az útikönyvek, bedekkerek, térképek, úti emlékek. Bármilyen gyéren csörögnek is erszényünkben a rejtélyes külsejű külsejű külföldi pénzérmék — ilyesmire ne sajnáljuk a pénzt. Segítségükkel többet látunk, okosabban osztjuk be az időnket, jobban tájékozódunk. Természetesen nem érdemes a legdrágábbat, legrészletesebbet megvenni: turistáknak az olcsóbb is megteszi. A legkörültekintőbb és leggyakorlottabb világjárók azonban még okosabban járnak el: utazás előtt, legalábbis megkísérlik Pesten beszerezni az útikalauzt. Nagy előnye, hogy — legalábbis néhány ország, város esetében, magyar nyelven is hozzáférhető, és mindenképpen: forintért kapható. Nem szólva arról, hogy aki két héttel adriai útja előtt beszerzi a budapesti Idegennyelvű Könyvesboltban a jugoszláv tengerpart útikönyvét — legalábbis gondolatban — két héttel korábban kezdi a nyaralást. „Haladó" világlátók rendszerint nem elégszenek meg a bédekkerrel, hanem más irányban is igyekeznek bővíteni ismereteiket. Hogy az előbbi példánál maradjak: a művészettörténet iránt érdeklődő kolléganőm Split város ismertetésében rábukkant a Mestroviç múzeum címére. Másnap délután felkereste a Szabó Ervin Könyvtárat és hazavitte a legszebb, Magyarországon kapható Mestroviç albumot. A nagy mester műveivel való személyes találkozását ily módon megelőzte a szellemi bevezető. Ismeretekkel felvértezve azután két óra alatt sokszor többet látott, min útitársai: jobban megértette, jobban értékelte a látványt, és bizonyára több megmaradt emlékezetében.

KÖNYVKIADÁSUNK AZ UTÓBBI IDŐBEN kitűnő parónusa az utazóknak. A Regélő Városok sorozatban Leningrádról, Párizsról, Rómáról egy csokorba gyűjtve olvashatjuk mindazt, amit a metropolisok történetéről, életéről, fiairól tudnunk kell. Olaszországi utam előtt valóságos Róma-tanfolyam volt ez a kötet: klasszikus auktorok és kortárs filmírók fogtak kézen, hogy bemutassák nekem — nekünk — a tegnapi és mai Rómát.

Az utazáshoz tartozó szellemi poggyászunkba sok emlék is belefér. Akit Párizsba visz a szerencséje, annak tán mondani sem kell, hogy gondoljon Ady Endrére. Magyar ember aligha mehet úgy végig a San Michel útján, hogy ne keresse, hol szökött be erre az ősz, hol suhant nesztelen... A Gare de l'Esten, Párizs keleti pályaudvarán is Ady Endrével szállunk le, s a Rue Cujas sarkán Radnóti Miklós verse nyomán figyeljük, valóban lejt-e a járda. (Megnyugtatásul: a költő megfigyelése helytálló, valóban lejt!) Prágában pedig minden pohár sör eszünkbe idézi, vajon ilyet ivott e Svejk a híres Kehely kocsmában? Aki tehát Prágába készül, indulás előtt jól teszi, ha elolvassa Hasek híres Svejkjét.

A SZAVAKNÁL IS HÍVEBB ÚTITÁRSUNK külföldön a kép. Ismeretlen utcákon ismerős levelezőlapok, filmek élménye kísér. Az utazást megelőző hónapokban nem árt arra gondolni, hogy a filmek képsora, hangulata, világa, milyen nagyszerű bevezetés lehet a külföldi várossal való személyes

találkozáshoz. A lengyel nép lelkét is jobban érti, Varsó köveinek szavát érzékenyebben hallgatja, az újjaépítők hőstettét jobban becsüli az, aki legalább filmen látta a háborúsújtotta lengyel fővárost.

Útravaló tanácsaink közül talán legfontosabb az; ami az időbeosztásra vonatkozik. A társasutazások résztvevői itt ismét előnyösebb helyzetben vannak, hiszen számukra szakemberek válogatták ki a legfontosabb látnivalókat. Az egyéni turisták programja elsősorban a rendelkezésre álló időtől és az utazó érdeklődésének irányától függ. Más programot választ hétfőre és keddre az, akinek összesen két napja van csak Prágában, mint az, akinek ez a két nap csak bevezető akkordja a kethetes prágai vakációnak. De mást keres Krakkóban a történész, és mást a könyvelő, Párizsban a festő, vagy a matematikatanár. Mégis szeretnénk hangsúlyozni, hogy a legfontosabb látnivalók mindenkinek szólnak. Megválasztásukban érdemes az útikönyvekre vagy az idegenvezetőkre hallgatni. Ha kevés időnk van egy városban — nyugodjunk rögtön bele, hogy mindent nem láthatunk. Inkább nézzünk meg egy múzeummal kevesebbet, de ne váljék a világlátás hajszává. Gondoljunk arra, hogy lábbal is, fejjel is győzzük az utazás minden egyes napjának látnivalóit. Tengerparton a fürdés, hegyvidéken a túra, éppen úgy beletartozik a világlátásba, mint a városnézés. Sőt, külföldön még a nemzeti ételek kóstolója is, hiszen az idegen ízek — egyben idegen színek is, s a népek életébe, lelkébe is megnyitnak egy-egy rést. A férfiak gyakran és hevesen ellenzik a kirakat-szemlét, pedig a céltalan nagyvárosi bolyongás és a kirakatokban való gyönyörködés is része az utazásnak. Ez azonban nem jelenti azt, hogy a múzeumok helyett, megelégedhetünk a pulóver-vizittel.

A KIRAKATOK MARGÓJÁRA még egy jó tanács: ne feledjük el, hogy nem vásárolni, hanem nyaralni, világot látni jöttünk. Aki élmények helyett nylonharisnyákat gyűjt — rossz befektetést választ. Hiszen a harisnya elszakad, s az emlék viszont megmarad. Nyolc esztendővel ezelőtt egy társasutazás keretében jártam Leningrádban. Az Ermitázs Képtár halljában elmerülten válogattam a levelezőlapok között, mikor egy útitársam megkérdezte, mennyibe kerül a „zsákmány". Alighogy válaszoltam, megszólalt mögöttem egy honfitársunk. „De asszonyom, ez harminc deka kávé!" Elnevettem magam. Gyors fejszámolást végeztem: igaza volt. Aztán sürgősen kifizettem a kiválasztott reprodukciókat. És most hogy eszembejut, arra gondolok, vajon hányszor harminc deka kávét fogyasztottam el azóta? Ám a képek ma is megvannak, ma is felidézik az Ermitázsban látott remekműveket.

Persze, szó se róla, minden asszony szívesen választ külföldön egy-egy szép darabot, sálat, gyöngyöt, emléket. És ez rendjén is van így. Ha ráadás ez az utazás öröméhez —, kár lenne lemondani róla. Csak arra vigyázzunk, hogy ez a ráadás ne váljék az utazás céljává, ne töltse be napjainkat, ne keseritse meg a pihenés és világlátás óráit.

Végezetül még valamit, amit voltaképpen elsőnek kellett volna mondani. Az utazás örömét megsokszorozza, teljessé teszi a nyelvtudás. Ha ismerjük vendéglátóink nyelvét, vagy legalább egy olyan nyelvet, amin külföldiekkel szót érthetünk.

Tanácsaink mellé most már csak jó utat és szép utazást kívánunk minél több olvasónknak az 1966-os esztendőre.

Földes Anna

CSALÁDJOGUNK A FEJLŐDÉS TÜKRÉBEN

Minden társadalmi rendszerben — a legfiatalabb és legmodernebb szocializmusban is — a házassággal alapított család a társadalom alapvető láncszeme. Társadalmunkban a házasság két egyenlő fél, a férfi és a nő szilárd érzelmi kapcsolatán nyugszik, s ezen a természetes erkölcsi bázison állva, társadalmi célja a családalapítás és a gyermek gondos nevelése. Abban, hogy a nő legmegtisztelőbb küldetése az anyaság, minden civilizált társadalom egyetért, ám e tény elismerésének mértéke és módja, már a legváltozatosabb formában tükröződik a különböző országok jogszolgáltatásában — különös tekintettel nemcsak az anyagi, hanem a humanitárius, tudati és erkölcsi tényezők szerepére.

A különböző társadalmi rendszerek — beleértve tehát a fejlett kapitalista társadalmakat is — napjainkban már általában törekszenek arra, hogy minél jobban becsüljék meg azokat, akik a gyermekeknek életet adnak, nevelésükért áldozatokat hoznak, s vállalják a közösségből rájukeső felelősséget. Nyilvánvaló, hogy ez a fejlődés a kor parancsából következik, s a folyamat felgyorsulásához a szocialista társadalmak létezése adta meg az erős lökést. Különösen az utóbbi évek tapasztalatai alapján meg kell állapítanunk, hogy ebben a — ma már nagyjából általánosnak mondható — korszerű tendenciában a legkorszerűbb társadalmak, a szocialista országok az eddiginél is erőteljesebben ragadták magukhoz a kezdeményezést. Már korábbról ismeretes előttünk a szovjet családjog haladó szelleme, eltérő volta az egyéni önzést erkölcsi törvénnyé avató burzsoá jogszemlélettől. Most pedig, csupán az eltelt két esztendőben két fontos jogalkotmány látott napvilágot: a Csehszlovák Szocialista Köztársaság Nemzetgyűlése 1963 decemberében emelte jogerőre a 94. számú törvényt a családról, míg a szocialista Lengyelországban 1964 tavaszán született meg az új család- és gyámjogi törvény.

Az alábbiakban — természetesen csak a lényeget érintve, kivonatosan — ismertetjük a két új jogalkotást.

Csehszlovákia: a 94. sz. törvény a családról

A szocializmus felépítése Csehszlovákiában jelentős mértékben megnyilvánul az állam polgárainak családi, házas- és személyes életében is, viszont a család, a gyermek személyes élete közüggyé vált, az egész társadalom gondoskodásának tárgya — ez fejeződik ki az új törvény minden sorában.

„A társadalom minden igyekezetével azon van — olvassuk a bevezetőben —, *hogy a szocialista társadalom erkölcse a családban, a házasságban és a gyermeknevelés során keletkező összes viszonyok alapjává váljék. A házasság, az anyaság, a család és a gyermekek érdekeinek védelmét, valamint a többgyermekes családokról szóló fo-*

kozott gondoskodást egész társadalmunk valósítja meg."

Lássuk, hogyan.

Az első fejezet címe: *Alapelvek.* Hét cikkelyben foglalja össze, hogyan kell az említett alapelvek szellemében alkalmazni a törvény rendelkezéseit és gyakorolni az abban szabályozott jogokat és kötelességeket. A második fejezet címe már sokatmondóbb s főleg gyakorlatibb: *A társadalom részvétele a szülők jogainak gyakorlásában és kötelességeinek teljesítésében.*

Ebben a fejezetben a törvény leszögezi, hogy a társadalom az anyaságnak nemcsak védelmet nyújt, hanem sokoldalú gondoskodást, főleg anyagi támogatást és segítséget a gyermekneveléshez. És most jön a törvény új vonása, az éremnek az a bizonyos másik oldala, ami érzésünk szerint nálunk még nem eléggé hangsúlyozott, noha logikus ellenértéke annak, hogy a társadalom ügyel a gyermekek nevelésére, anyagi és kulturális szükségleteik kielégítésére, és védi őket az állami szervek, társadalmi szervezetek, iskolák, népművelési és egészségügyi intézmények útján. Idézzük a törvényt: *„A szülők a társadalomnak felelősek gyermekeik szellemi és testi fejlődéséért és főleg gondos neveléséért oly módon, hogy a család és a társadalom érdekegysége szilárduljon".*

Ennek szellemében gondoskodik a törvény arról, hogy — amennyiben a szülők jogainak rendes gyakorlása, kötelességeik zavartalan teljesítése megkívánja — bármelyikük jogosult az iskola, a nemzeti bizottság (nálunk a tanácsnak felel meg. A szerk.), a bíróság és egyéb állami szervek vagy társadalmi szervezetek segítségét igénybevenni, majd nyomban hozzáteszi a következő paragrafusban:

A társadalomnak a gyermekek rendes neveléséhez fűződő érdeke feljogosítja a polgárokat és a társadalmi szervezeteket arra, hogy *figyelmeztessék a szülőket gyermekeik kifogásolható magatartására.* A gyermekek ilyen magatartására, vagy a szülők jogainak és kötelességeinek súlyos megsértésére a polgárok és a társadalmi szervezetek felhívhatják a nemzeti bizottság, bíróság, vagy más állami szerv figyelmét, amely azután köteles megfelelő intézkedést tenni.

A 44. paragrafus ennél is tovább megy: „Ha a szülők komoly akadály miatt jogaikat gyakorolni és kötelezettségeiket teljesíteni nem tudják, (vagy ezeknek nem tesznek rendesen eleget) és ha ezt a társadalomnak a gyermekek rendes neveléséhez fűződő érdeke megköveteli, a bíróság *szülői jogaikat korlátozza,* illetve, ha jogaikkal visszaélnek, vagy kötelezettségeiket súlyos módon elhanyagolják, a bíróság őket *szülői jogaiktól megfoszthatja".* Ha a gyermek érdeke megköveteli, a bíróság a gyermeket más, olyan polgár nevelésére bízhatja, akinek személye a rendes nevelés biztosítékául szolgálhat, s ha ezek az intézkedések sem vezetnek javuláshoz, a bíróság intézeti nevelést rendelhet el. *Az elrendelt intézkedések végrehajtását és hatékonyságát a nemzeti bizottság és a bíróság rendszeresen figyelemmel kíséri és megbízottai útján a kiskorú lakóhelyén, az iskolában, esetleg munkahelyén ellenőrizheti.*

Külön figyelmet szentel a törvény az elvált szülők gyermekeinek jogvédelmére, s kimondja: ha a kiskorú szülei nem élnek együtt, a bíróság indítvány nélkül is megállapítja jogaikat és kötelezettségeiket, főként határoz arról, melyikük nevelésére bízza a gyermeket és hogy mindegyik szülő mennyiben köteles hozzájárulni a gyermek tartásához.

Hosszabb kommentálás nélkül is felismerhető e törvény világos, humánus célja, amellyel a gyermek védelmének elsődlegességét konkrétan a társadalom feladatkörébe utalja.

Új családjogi törvény Lengyelországban

A lengyel szejm több hónapos eleven vita után emelte jogerőre a szocialista elveknek minden tekintetben megfelelő új család- és gyámjogi törvényt, melynek egy mondatba sűrített lényege: *óvja a házasság és a család intézményét, biztosítja az egyén, a társadalom boldogulását, és e két tényező kölcsönhatását, védi a gyermeket.*

A csehszlovák és a lengyel törvény közös vonása, hogy ez utóbbi egyrészt bevezeti az úgynevezett *teljes adoptálást*, amely után a szülő és gyermek között minden jogi kapcsolat megszűnik, másrészt pedig leszögezi: amennyiben a szülők visszaélnek jogaikkal, vagy felháborító módon elhanyagolják szülői kötelezettségeiket, a gyámhatóság megfoszthatja őket attól a jogtól, hogy gyermeküket maguknál tarthassák. A cél itt is nyilvánvaló: a rendelkezés sok gyermektragédiát előz meg.

Mik a lengyel családjog új vonásai? Kétségtelenül „legforradalmibbnak" tekinthető *a házasság korhatárának felemelése*, éspedig a a férfiaknál 21, a nőknél 18 évre. Vajon lehet-e indoklásul meggyőzőbb érvet felhozni annál, hogy Lengyelországban a válásoknak csaknem fele a túl fiatal házasok közül kerül ki? A túl korai házasságoknál a családalapításból fakadó kötelezettségek általában nagyobbak a könnyelműen házasulók társadalmi és gazdasági lehetőségeinél, ami természetesen károsan hat ki a születendő gyermek nevelésének feltételeire is. Arról nem is szólva, hogy a korai házasság többnyire gátolja a fiatalokat a fejlődésben, a tanulásban, s tegyük hozzá, a kétéves katonai szolgálat (19 év a katonaköteles kor) is igen sok házasságot bomlasztott szét.

Újszerűen foglal állást a törvény *a válás kérdésében is*, eképpen: *a bíróság csak a házasság teljes és*

ALAXA AMBRUS:

VALLOMÁS

Hajnalban betakarsz,
jó vagy,
fölkelő nap vagy és szépszemű
rigó vagy.

Reggel teát adsz,
jó vagy,
friss kenyér, méz is vagy,
illatos
dió vagy.

Délben is rám gondolsz,
jó vagy,
terített asztalon kristály és
— csillogj csak! —
a só vagy.

Délután sem hagysz el,
jó vagy,
békesség, álom és éneklő
rigó vagy.

Este csak velem vagy,
jó vagy,
a Tebenned hívőnek, fürdőnek
a tó vagy.

Egyre csak velem vagy,
jó vagy,
tíz éve, százszor is tíz éve:
örökre jó vagy.

SGAMBATI *olasz zongoraművész szarkasztikus humorú ember volt. Kortársairól rögtönzött, gúnyos megjegyzései különösen népszerűvé tették. Az egyik zeneszerző alaposan meg is sértődött Sgambati csipkelődése miatt, s így szólt hozzá:*

— Locsoghatsz, amit akarsz, én olyan gyászindulót tudnék írni a temetésedre, hogy még!...

— Ez lenne az első eset, amikor temetésen fütyülnének — felelte Sgambati.

tartós megromlása után mondhatja ki a válást. Továbbá: megtiltja a házasfelek elválasztását, ha az ellentétes a társadalom érdekével (pl. hátrányos lenne a kiskorú gyermekre). Mondanunk sem kell, hogy a gyermektartási kötelezettség teljesítésének megszigorítása is a gyermek védelmét szolgálja.

Említésre méltó még, hogy új módon állapítja meg az új törvény *a házastársak vagyonkötelezettségét* is. Az eddigi gyakorlattal ellentétben, *a házasfelek közös vagyona mindaz, amivel a házasság megkötésétől gyarapodtak, függetlenül attól, hogy e javak a férj, vagy a feleség jövedelméből származnak.*

Összefoglalóul megállapíthatjuk, hogy a törvény alkotói reálisan igazodnak az élet változásaihoz, a lezajlott társadalmi átalakuláshoz. Egyrészről figyelembe vették, hogy a mai házasságokban már nem az anyagiak játszák a főszerepet, hanem az erkölcsi értékek: az érzelmek, a vonzalom kölcsönössége — másfelől a szocialista állam, a társadalom kollektív feladatának tekinti a jövő nemzedék haladó szellemű, egészséges nevelését és hadat üzen a legnagyobb kincsünkkel szembeni felelőtlenségnek, *deklarálja a társadalmi és egyéni felelősség kölcsönösségét.* Az új csenszlovák és lengyel családjog emberséges szigora ezeknek a nemes, civilizált társadalomhoz méltó, korszerű elveknek szerez érvényt — teljesíti, sőt emberségben és korszerűségben felül is múlja a gyermekek jogaira vonatkozó ENSZ deklarációban lefektetett irányelveket.

Hazánkban

a gyermek élvezi a deklarációban foglalt összes jogokat. A Magyar Népköztársaság a jövő nemzedékéről való gondoskodás felelősségének tudatától áthatva biztosítja a gyermekeket megillető jogokat és a jogok megvalósítása céljából az intézmények és intézkedések széles körű rendszerét alkotta meg. A gyermek érdekeinek védelmét nálunk sem tekintik elszigetelt feladatnak, a mi törvényeink is a családot tekintik a társadalom természetes egységének, a mi államunk is a családot, a gyermeket védi és támogatja. Államunk és társadalmunk ugyancsak olyan esetekben vállalja magára a család szerepének pótlását, amikor a gyermek elemi érdekei ezt szükségessé teszik, vagy amikor a család hiányzik. A Magyar Alkotmánynak, a magyar családjogi, munkajogi, oktatásügyi, gyámügyi jogszabályoknak valamennyi rendelkezéséből világosan kitűnik, hogy népköztársaságunkban az élet minden területén a gyermek részesül elsőként védelemben, hogy testileg, szellemileg, erkölcsileg és a társadalom érdekeinek megfelelően normálisan fejlődhessék.

Anélkül, hogy közismert részletekbe belemennénk, említsük meg példaképpen, hogy nálunk is a lengyelországihoz hasonló indítékokból szállították le 1964-ben a bevonulási korhatárt 19-ről 18 évre. És nekünk is van törvényünk az ifjúság elleni bűntettről — a Btk-ban lefektetve —, amelynek 274. paragrafusa három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetheti azt aki a kiskorú nevelésére, vagy gondozására köteles, de a gyermek testi, szellemi vagy erkölcsi fejlődését súlyosan veszélyezteti — és részletezhetnénk még tovább a példákat.

Családjogunk *egészéről* mégis azt kell mondanunk, hogy az 1004/1953. Mt. határozat az anya- és gyermekvédelem továbbfejlesztéséről már annak idején sem felelt meg mindenben a korszerűség követelményeinek, s máig sincs helyette jobb törvény. Ebből a szemszögből érdemes tanulmányoznunk a kivonatosan ismertetett új jogalkotásokat, hogy kellő megvitatás után mi is hozzáláthassunk egy korszerűbb, sajátosságainkra szabott új család- és gyermekvédelmi törvény előkészítéséhez.

Bertalan Imre

BÁBA MIHÁLY:

A VOLÁN MÖGÖTT

NEKEM A VASÁRNAP nem pihenés: gyötrődés, kín. Szeretném, ha sohasem lenne vasárnap, ha sohasem kellene egy órával tovább maradni az ágyban, mert Eti a fülembe duruzsol, hogy most ráérünk, kedves, s olyan jó gondtalanul heverészni reggel, amikor ölelésünket nem rebbenti szét a sürgető idő. Ilyenkor hajamat borzolgatja, fülembe csókol, mellemen zongoráztatja ujjait, s mint egy kis nyafka cica szinte beleprésel magát az ölembe. Nem tudok ellenállni neki, ilyenkor nem józanít a nyitott ablakon beáradó friss levegő sem. Csak akkor eszmélek, amikor mindketten kielégülten, elnyúlva fekszünk.

Megmozdulok.

— Ne, még ne mozdulj, maradj. Olyan jó így, kedves.

Csukott szemét nézem, sima homlokát, ajkának meggyszínű ívét. Vajon, kire gondol most? Vajon kit képzel maga mellé? Milyen fullasztó itt a levegő!

— Ó, miért nem maradsz még, kedves — dünnyögi Eti s apró ökleivel veregeti mellemet. — Olyan rossz vagy, irigyelsz tőlem egy csepp boldogságot.

— Ugyan, szívem, hogy mondhatsz ilyet. De tegnap abban állapodtunk meg, hogy leruccanunk a Balatonhoz...

— Csakugyan. Egészen megfeledkeztem róla. De ennek is te vagy az oka, te, te nőcsábász...

Leugrott már Eti is a heverőről és ficánkolva, szökdécselve tett-vett a szobában, aztán kiszaladt a fürdőszobába és zsupsz, a zuhany alá állt, paskoltatta magát a hideg vízsugárral, míg én a tükör előtt borotválkoztam és közben mosolyogva lestem fesztelen mozdulatait.

Ha látogatóba vagy színházba megyünk, órákig készülődik. Most ő sürget:

— Kész vagy, kedves, akkor mehetünk.

— Azonnal — kiáltok. — Addig vidd le a csomagokat. Mindent előkészítettél?

— Mindent, csak gyere.

TÖRÖLGETI, babusgatja a kocsit, közben ide-oda les a tekintetével. Kockás nadrágja szorosan tapad testéhez, a fehér blúz, amely alatt tudom, hogy nincs ruhadarab, lazán leng rajta. Egy pillanatra megállok a kapuban és csodálkozva nézem. Már sajnálom, hogy nem fekszem mellette a heverőn. A forró hullám előnt, odalépek mellé. Végig lesek arcán, de tekintetem tovább száguld s már teljes szépségében látom mellének körte alakú márványhalmát.

— Ülj a volán mögé — mondja Eti és én szó nélkül megkerülöm a kocsit. — A tömeg elvonult, nyugodtan mehetünk Székesfehérvárón megállunk és eszünk valamit, jó?

Bólintok és bekapcsolom a motort. A motorház megremeg, mintha hideg rázná, és ezt a remegést átveszi a kocsi is. Lassan megnyomom a pedált. A kocsi észrevétlenül meg-

indul, az út közepére kormányozom, aztán egyre gyorsabban hagyjuk magunk mögött a métereket, a kilométereket.

A parlamenter szobor mögött nem sorakoznak az autóstopposok. Úgy látszik, az ügyesebbjeinek sikerült alkalmi járművet szerezni, a gyámoltalanabbak meg visszafordultak, vagy elmentek az állomásra, hogy vonattal menjenek le a Balatonhoz.

— Mit gondolsz, kedves, Juciék lent lesznek? — kérdezi Eti közömbösen. Tekintetét egy pillanatra sem veszi le az útról, mintha ő ülne a volán mögött.

— Azt hiszem, igen — mondtam és Etire pillantottam.

Kire gondol most? Jucira, vagy a férjére, akivel együtt él ugyan Juci, de a közös lakáson kívül, semmi sem fűzi őket egymáshoz. Mostanában Eti sokat találkozik velük, mindennap hallom, hogy hol Jucival, hol Fricivel futott össze véletlenül. Ha a véletlenek gyakoriak, akkor csak arra gondolhatok, hogy mindketten akarják ezt a véletlen találkozást, mindketten keresik, talán előre meg is beszélik, aztán összefutnak, csodálkoznak, játszanak. Csak vasárnap ne lenne, hogy ne gondolnék erre. Hétköznap jó, nagyon jó, beletemetkezem a munkába, elfelejtkezem Etiről, Jucról, Friciről, Béláról, Ederől, meg a többiekről, akik ilyenkor itt nyüzsögnek emlékezetemben, nyugtalanítanak, idegesítenek.

— Ne menj annyira középre — figyelmeztet Eti.

A kormányt kissé jobbra csavarom, a kocsi eltávolodik az utat kettészelő csíktól, egyenletesen robog, alig van előttünk valaki. Székesfehérváron megállunk, reggelizünk, tükörtojást, zsemlyét, utána frissítőül megiszunk egy jó erős duplát és megyünk tovább.

A PART LEGSZEBB helyein gépkocsisor. Be kell préselődnünk a többi kocsi mellé. Eti kicsomagol, átöltözik, bikiniben szökdécsel, nézegeti a kocsikat, hogy nincs-e ismerős. Leszalad a partra, megmerül a vízben, aztán odajön hozzám.

— Isteni a víz, kedves, gyere te is.

— Megyek, csak elrendezek mindent. Menj csak, nyugodtan.

Eti nevet és elmegy. A tűző napfény csillog barna bőrén. A parton megáll, mint egy bronz színű kocsag, hosszú nyakát ide-oda forgatja, szó-

ke haja messziről olyan, mintha szalmakoronát hordana fején.

Becsukom a kocsit, megyek én is fürödni. Lehajtom a fejemet, úgy teszek, mintha a földet figyelném, hogy hová lépek, közben azért látom, hogy Eti a mohó tekintetek mágnese. Mint a vasreszelékpor a mágnes körül, úgy sorakoznak itt is a tekintetek látási szögben. Eti integet és beleveti magát a zöldeskék hullámokba.

Állok a parton és pásztázom a víz tükrét. Eti messze bent úszik, szépen, tempósan, valaki kartávolságnyira felbukkan mellette, egy-két karcsapás és eltűnik. Aláúszott — villan fel bennem — most végig tapogatja. Eti karcsapása egyenetlen. Felbukkan egy fej, de már mögötte. Szinte hallom a nevetését. Disznó!

ETI MEGFORDUL, visszafelé úszik. Amikor derékig ér a víz, kiemelkedik belőle és lassan gázolva jön felém. De nem, megáll. Egy nő siet hozzá, beszélgetnek.

— Szevasz, Lakatos!

Hátrafordulok, T., a volt osztálytársam áll mögöttem.

— Szevasz. Ezer éve nem láttalak.

— Mi van veled?

— Semmi, élek.

— Itt nyaralsz?

— Á, csak leruccantam.

— Az klassz. Akkor kocsid van.

— Van.

— Isteni itt, mi?

— Az.

— Látod, azt a nőt?

— Melyiket?

— Azt a nyúlánk termetűt, ott ni, azzal a dundival beszélget — mutat Etire. — Isteni alakja van. Micsoda nő. Ha kocsim lenne, nem töprengenék sokáig. Gyere kicsikém, ülj be és előttünk a nagyvilág. Van itt olyan hely, ahol szépen el lehet turbékolgatni Nemrég láttam a Váci utcában...

— Kit?

— Azt a csinos kis dögöt. Micsoda alakja van, öregem?! És hogy öltözik! Klassz. Találkozott egy manuszszal, lementek az Aranykéz utcába és beültek egy kocsiba, aztán eltűntek.

— Hm — mondom, de alig birok nyugton maradni. Milyen jó lenne T.-nek ugrani, szembesíteni őket és...

HOMLOKOM verítékben úszik. És? És mi lenne akkor? Eti elválna, elköltözne. De mi lenne velem, az éjszakáimmal, amit nem tudok Eti nélkül elképzelni, T. összefonja karját a mellén.

— Jön, figyeld csak öregem, jön — mondja diadalmasan.

Mosolygok, közben nagyokat bólogatok. Eti szép testét körültáncolja a fény.

— Integet. Lakatos, nézd csak, felénk integet. Te ismered ezt a nőt?

T.-hez fordulok. Keserű mosoly tükröződik arcomon.

— Igen. A feleségem.

Egy pillanatra lehunyom a szememet. Vízcsobogás, neszek. T. már nincs mellettem, nincs sehol, eltűnt, elnyelte a lármás tömeg. Tudom, hogy messze elkerül ezután. Milyen kár, mert különben rendes fiú. Hiszen nem tudhatta, hogy a feleségem.

Eti ölel át.

— Mi van, kedves, nincs kedved úszkálni?

— Majd később.

— Akkor gyere, kend be a hátamat.

TISZTÁS HELYET keresünk. Eti vállát, hátát, csípőjét, karját, combját dörzsölgetem. Egy pillanatra megfeledkezem mindenről. Bizsereg a bőröm, Eti testének melegét érzem és nem a tűző napét. Aranykéz utca... Aranykéz utca...

— Arany kezed van.

Mi ez? Bók?

— Eti, tudod, hogy van egy Aranykéz utca is Pesten?

— Igen, hogyne. De nem a te kezedről nevezték el — nevet.

Halk nevetése cseng, csilingel a fülemben. Olyan sokáig, hogy hasra

fekve elnyúlok Eti mellett és becsukom a szememet, hogy a hang szerszamait is magam elé képzeljem. Képzeletem csődöt mond, nem tudom elképzelni hangjának piciny csengőit.

— Ebédelünk?

— Igen, szívem — mondom, pedig nem vagyok éhes.

Múlik a délután, Eti hol itt, hol ott tűnik fel, hessegeti maga mellől a tolakodókat. De ismerőse is akad bőven. Bármerre megyünk, mindig ismerősre akadunk. Véletlenül?

A ritkás nádas felől könnyű szél bukik a vízre, fodrozza a víztükröt. A nap pirosan nevet ránk. Gúnyolódik egy kicsit, aztán lebukik, elmerül a messzeségbe.

— Akarod, hogy vezessek?

— Nem, szívem, minek tárasztanád magadat.

A kocsisor már régen elindult, szándékosan maradtunk tovább, hogy nyugodtabban vezethessek.

— Eti, szívem, te jártál az Aranykéz utcában?

A JKÁT biggyeszti, hátradől. — Miért kérdezed, kedves? Azt hiszem, hogy igen... De nem emlékszem pontosan...

— Egy kocsihoz mentetek.

— Lehetséges, kedves. Ha te mondod, biztosan úgy volt...

Fák, árnyékok, kilométerkövek. Fák, árnyékok, kilométerkövek. A táj elmarad, minden elmarad mögöttünk, a fák, az árnyékok, a kilométerkövek. Csak mi száguldunk. Hová? Miért? Minek? Aranykéz utca... Kocsi... Aranykéz utca... Napszúrás...

— Voltál valakivel?

— Kedves, mi bajod? Ne rontsd el ezt a szép napot. Ugye megállapodtunk abban, hogy ha megunjuk egymást, akkor szépen megbeszéljük. Istenem, kedves, ne gyötörj ilyesmivel.

Csak vasárnap ne lenne, amikor egész nap együtt vagyunk és minden csepp emlék árnyékként tör rám s eltakar minden mást. Pedig én nem akarom, nem akarom.

— Nagyon szélén vezeted a kocsit, kedves.

Olyan hirtelen kaptam vissza a kormányt, hogy a kocsi hátsó fele csapódott. Etire pillantottam. Nyugodt, szép arca egy szempillantás alatt eltorzult. Szemöldöke a haja tövéig szökött és a sikolyt szájára kapott tenyere fogta vissza. Miért fél? Mitől fél? Aranykéz utca. És a többi utca. Mit számít már az, hogy melyik utca?! Két hete három óráig bent úszkált a vízben Siófokon. Ott ültem a parton s mire feleszméltem, már csak azt láttam, hogy ott fekszik két ismerőse között a tarka pléden. Nevetgélt, hallgatta a férfiak csípős vicceit. Odamentem, bemutatkoztunk, de észre sem vettek. Harmadnap találkoztam az egyikkel Pesten. Én bolond, még köszöntem is neki, de elment mellettem. Nem ismert meg.

— Ne menj olyan szélén, kedves. Jobbra, jobbra, jobbra.

AZ OPERÁBAN. Mint egy páva úgy sétált. Csak bólogatott jobbra, balra. Bárgyún vigyorogtam én is és halkan kérdeztem: — Honnan ismered?

— Kit? Ja, nem emlékszem, kedves, amikor Esztiéknél voltunk...

Nem emlékszem, semmire sem emlékszem..

— Á, Madame Eti...

Ki ez a varjú-ijesztő? Kultúrattasé. Klarisz tanítványa, magyarul tanul. De mi köze Etihez? Miért van vasárnap? Estére már olyan fáradt vagyok a töprengéstől, a tépelődéstől, hogy alig bírok a lábamon állni. Hétfőn reggel, mintha kicserélnének. Feszes, merev a testem, intézkedem, verem az asztalt, ordítok, telefonálok, embereket dobok ki a szobámból, goromba vagyok, ha a legkisebb lazaságot észlelem. Hátam mögött goromba disznónak neveznek, szocialista hajcsárnak, meg isten tudja, hogy minek. Azt nem sejtik, hogy nekem ez a rohanás menekülés a tépelődő gondolatok elől. És vasárnap?

— Ha akarod, vezetek?!

Vezetsz te úgyis engem, iszapban, mocsárban volán nélkül s azt akarod elhitetni velem, hogy most ez a divat, ez a tipp-topp élet. Hát csak vezess, de a volánhoz nem engedlek, hiába nézel úgy rám, mintha miattam aggódnál. Magad miatt aggódsz, magadat félted, magasfeszültségű árammal telített életedet. Nem, szívem, a volán mögé nem engedlek soha.

— Tessék, kedves? Szóltál valamit?

— Nem, semmit.

— Lassabban menjünk, ráérünk. Menj középre.

Jobbra, jobbra, jobbra. Mint a mágnes, úgy vonzanak magukhoz az útszéli fák. Hiába fordítom a kormányt balra, balra, balra. Mi ez? Uristen, én szüntelenül balra fordítom a kormányt és a kocsi megy jobbra, jobbra, jobbra megy, akaratom ellenére. Már körbe forog a volán balra. Eti feszülten mered előre, balkeze az ülésen, jobbal az ajtókilincset fogja. Zúg, dobol a dobhártyám... Utcák, nevek. Aranykéz utca, nevek, árnyak, arcok, mezítelen felsőtestek, karok, lábak, nevető száj, gúnyos, szánakozó pillantás. Elég, elég!

Megpörgetem a volánt és hamarosan röhögve hátravetem magamat az ülésen...

...A vasárnap szörnyű, rettenetes. Jönnek a látogatók a szomszédos betegekhez. Én egyedül, magányosan fekszem. Hozzám nem jön senki.

Jobb lábamat térdig amputálták. Etit az eset után egy hét múlva eltemették. A biztosító értesített, hogy a kocsi biztosítási díját felvehetem. A műlábat már megrendelték.

Nem szeretem a vasárnapot. Vasárnap tétlenségre, tépelődésre vagyok ítélve.

Ha a vasárnap is hétköznap lenne! De a vasárnap sohasem lehet hétköznap!

Egészséges lakás, fűtés, világítás

Sok családnak még gond a megfelelő lakás. De a túlnyomó többség már berendezte otthonát és mind többen építkeznek állami támogatással vagy saját erejükből. A modern lakáskultúra nem hagyhatja figyelmen kívül az *egészségügyi* szempontokat sem. Ime, néhány jótanács.

Régi mondás, hogy „amelyik lakást a Nap elkerüli, azt az orvos látogatja". A típusterveket mar eszerint készítik, de ha tőlünk függ, mi is úgy válasszuk meg a lakás fekvését, hogy a lakó- és hálószoba ablaka délkeletnek, a konyháé északnyugatnak, az éléskamráé pedig északnak nézzen. Fontos a jó szigetelés, mert a nedves, hideg falak meghűlést, nehezen gyógyítható reumát okozhatnak.

Jó időben minél hosszabb ideig tartsuk nyitva az ablakokat, de szellőztetni télen is kell. Legjobb néhány percig egészen kitárni az ablakokat. Igy kicserélődik a levegő, és nem hűlnek le a falak. Télen hasznos az ajtó- és ablakrések tömítése, de még fontosabbá válik a rövid és alapos szellőztetés, mert a meleggel együtt az elhasznált levegő is a lakásban marad. Dohányzó családban sokszorosan fontos a lefekvés előtti szellőztetés. Huzatot lehetőleg ne csináljunk, ez újabb orvosi megállapítás szerint, ártalmas. Sokan azzal edzik magukat, hogy télen-nyáron nyitott ablaknál alszanak. Ezt sem szabad túlzásba vinni. Csak akkor hagyjuk éjszakára nyitva az ablakot, ha a hőmérséklet a szabadban legalább néhány fokkal fagypont fölött van.

A seprést, portörlést nyitott ablaknál végezzük. Minden porszem kórokozó baktériumok „utasszállítója" lehet, tehát gyakran és alaposan portalanítsuk a lakást (ruházatunkat és könyveinket is.)

A legegészségesebb egyenletes meleget a fával fűtött cserépkályha adja. Ha széntüzelésű vaskályhánk van, nem lehetünk elég óvatosak, nehogy a kipattanó szikra tüzet okozzon, vagy pedig mérgező széngáz keletkezzék. Gyúlékony anyag, bútor, ne legyen a kályha közelében, és ajtaját csak akkor csukjuk be, ha a tüzelőanyag teljesen leégett. Utántöltésnél vigyázzunk arra, hogy a tüzelő ne fedje be egészen a parazsat, mert így is fojtott gáz szivároghat ki.

A központi fűtés szárazzá teszi a levegőt, hamarosan kapar a torkunk, köhécselünk. Tegyünk a radiátorra vízelpárologtatót.

A gáz- és olajkályhák rendkívül célszerűek, csak pontosan tartsuk

be a kezelési utasításokat. A háztartási (főző) gáz egyáltalán nem való fűtésre; a szabadon égő lángok elfogyasztják a levegő oxigénjét, s már rövid tartózkodás is ilyen helyiségben lélegzési zavarokat, mérgezési tüneteket válthat ki.

Ne legyen a lakásnak egy „fűtött" szobája, míg a többi hideg. Két, egyformán 18 fokos szoba egészségesebb, mint egy 22, és egy 16 fokos, mert mégiscsak járkálunk a lakásban, és a hőmérsékleti különbségtől megfázhatunk.

Az ajtókat, ablakokat világos színűre, lehetőleg fehérre mázoltassuk. Nemcsak azért, mert a fehér szín derűs, barátságos és világosabbá teszi a lakást, hanem, mert a rárakódó por, piszok könnyebben észrevehető rajta, azonnal eltávolítható. Ha a fehér túlságosan költséges, a világoszöld vagy szürke még mindig jobb a barnánál.

A döngölt agyagpadló szerencsére már falun is egyre ritkább. A deszkapadló bizonyos tekintetben a parkettnál is jobb; nem vetemedik, hézagaiban nem gyűlik össze por, piszok. „Ha a parketta „púposodik", gyorsan javíttassuk meg, mert alatta valószínűleg egészségtelen gombásodás kezdődött. Sokan elhanyagolják a konyhakagylók, mosdók, kádak, toalettek lefolyó vezetékeit, pedig ezek rendben tartása elsőrendű egészségügyi követelmény. A lefolyók ugyanis a szennyvízcsatornába vezetnek, ahol a szerves anyagok állandó rothadása miatt mérges gázok keletkeznek és ezek a lakásba is behatolhatnak. Gyakori a lefolyók duglása (elromlanak a bűzelzárók), ha tehát a mellékhelyiségekben kellemetlen csatornaszagot érznük, azonnal javíttassuk ki a hibát.

Az árammal takarékoskodjunk, (oltsuk le a villanyt az éppen nem használt helyiségben) a fénnyel ne! A modern világítótesteket, csillárokat az egészségügyi követelményeknek megfelelően készítik. Tompított és szórt fényt adnak. A drótról lecsüngő, csupasz, égő rontja a szemet. Asztali lámpánk ernyője zöld vagy barna árnyalatú legyen, mert a szemnek ez a két szín a legmegnyugtatóbb. Legrosszabb a vörös és a lila. Ha íróasztalnál dolgozunk, akkor is legyen még egy fényforrás a szobában (ernyős állólámpa a másik sarokban), mert a nagy fénykülönbség is ártalmas.

Otthonunk, ahol napjaink jelentős részét töltjük, ne csak szép legyen, hanem egészséges is.

(—es)

A RÉGI VÍGSZINHÁZBAN

történt, egy baljósan induló szezonban. Az első két darab csúfosan megbukott. Már éppen a harmadikat próbálták, de a színházi haruspexek annak sem jósoltak nagy sikert. Ideges, feszült volt a hangulat. Jób Dániel, az igazgató rendezte a darabot. Az egyik próbán, egy nagy drámai jelenet közepén Jób felkiabált a színpadra:

— Rossz az egész, kérem! Álljanak le, menjenek vissza...

Az egyik színész udvariasan megkérdezte:

— Meddig menjünk vissza, direktor úr kérem?

Jób idegesen, kurtán válaszolt:

— Odáig, ahonnét rossz volt.

Mire a színpadon eddig csendesen álldogáló Makláry Zoltán megszólalt:

— Egészen a szezon elejéig?

JÓ TUDNI

Életünket át, meg átszövik a jogszabályok. A születéssel. nemcsak vérségi, hanem jogi kapcsolatokba is kerülünk: névviselésre, tartásra, örökösödésre keletkezik jogunk, s jórészt megszabottak majdani kötelezettségeink is. Vitás ügyeink eldöntését időnként a bíróságokra bízzuk. — s mert a törvény nem tudása senkit nem mentesít — terheltként. vádlottként is oda kerülhetünk akaratlanul is. (Nem mindenki tudja például, hogy *aranytárgyat eladni és venni*, csak az Óra- és Ékszerkereskedelmi Vállalat boltjaiban szabad, hogy ilyet *fedezetül*, zálogba) *adni nem szabad*, még szívességi kölcsönért sem. Hogy *büntettet követ el* az a magyar állampolgár, aki itt tartózkodó külfölditől forintért árut vásárol, külföldön ottani pénzért magyar árut elad, vagy külföldön járva ott pénzt fogad el s az ellenértéket itthon forintban valakinek megfizeti stb.

Vitájuk eldöntését sokan bízzák a bíróságokra, de a *bizonyítás fontosságára* már nem gondolnak. Elvárják, hogy a bíróság az általuk előadottakat fogadja el valónak. „Tudja az egész falu" s más hasonlóra hivatkoznak, s állításaik bizonyítékait nem tárják a bíróság elé. Az ellenfél viszont felkészülten bizonyít, s így előfordulhat téves ítélet. Az elsőfokon hozott ilyen ítélet másodfokon még megváltoztatható, azaz megfellebbezhető. A fellebbezést a *másodfokú bírósághoz kell címezni*, de *mindig az elsőfokon* eljárt bíróságon kell benyújtani. Ez fontos, mert a fellebbezési határidő utolsó napjának 24. órájáig ajánlottan postára adott fellebbezés csak akkor nem késett el, ha az elsőfokú bírósághoz küldték.

A fellebbezés szólhat az *ítélet bármely rendelkezése*, vagy *tény-megállapítása ellen*, de szólhat — a rendelkező rész és a ténymegállapítás elfogadása mellett — kizárólag *az indokolás ellen is*. Fontos tudni, hogy *a fellebbezés az ítélet jogerejét kizárólag a megfellebbezett részekben függeszti fel*. Az ügyvéd nélkül pereskedőknél a rész-jogerő nem ismerete sok, gyakran jóvátehetetlen tévedést okoz. A fellebbezésnek vagy azt kell tartalmaznia, hogy az ítéletet *teljes terjedelmében* megfellebbezik, vagy *pontosan meg kell jelölni*, hogy az ítéletnek *mely* rendelkezése, *ténymegállapítása, vagy* az *indokolás mely része ellen* szól. Ismerünk esetet például, amikor a házassági bontóperben alperesként szereplő asszony a bontást kimondó ítéletet megfellebbezte ugyan, de csak azt sorolta fel, hogy az elsőfokú ítéletnek mely ténymegállapításaival és indokolásaival nem ért egyet, s hogy e kérdésekben szerinte mi a valóság. Tájékozatlansága miatt a házasság felbontását kimondó rész — a rendelkező rész — azonban fellebbezetlen maradt s jogerőssé vált. Másodfokon — a volt férj addigra új házasságot is kötött — már csak a jogerősen felbontott házasság megromlásának okait tárgyalták. Fontos tudni azt is, hogy *kik jogosultak* fellebbezésre. A jogosultak köre némileg eltér a büntető és a polgari eljárásban, de nagyjában azonos. Az alábbiakban a büntető eljárásban fellebbezésre jogosultakról adunk tájékoztatást:

Az ügyész a terheltnek nemcsak terhére, hanem a javára is fellebbezhet. A terheltnek csak javára: a terhelt, vagy helyette házastársa,

a védő a saját nevében is, a terhelt kifejezett akarata ellenére is,

a terhelt örököse (csak a polgári jogi igényre vonatkozó vagyoni marasztalás tekintetében.)

A terhelt terhére: a magánvádló (könnyű testi sértéses, becsületsértéses ügyek)

a magánfél, a büntetés mértéke ellen nem, csak a polgári jogi igényét elbíráló rendelkezés ellen. (Magánfel a büntető eljárások során, akiktől például a terhelt pénzt csalt ki.)

az akivel szemben az ítélet rendelkezést tartalmaz az adott rendelkezés ellen.

Fontos a fellebbezés határideje is.

Polgári peres ügyekben általában az ítélet kézbesítésétől számított **15 nap.** Büntető ügyekben ennél kevesebb. Akivel az ítéletet kihirdetéssel közlik, fellebbezését **azonnal** bejelentheti, vagy **három napi gondolkodási időt tarthat fenn.** E határidő elmulasztása miatt igazolásnak nincs helye. A kézbesítés útján közölt ítélet ellen a jogosult nyolc nap alatt jelenthet be fellebbezést. A fellebbezést az első fokú bíróságnál kell jegyzőkönyvbe mondani, vagy írásban benyújtani. A fellebbezésben **új tényt** is lehet állítani és **új bizonyítékra** is lehet hivatkozni. A fellebbezés írásban részletesen indokolható. Az indoklást legkésőbb a tárgyalást megelőző nyolcadik napon kell előterjeszteni. A benyújtott fellebbezésekre az eljárásban részvevő személyek legkésőbb a tárgyalást megelőző harmadik napon írásban észrevételeket tehetnek. Az elkésett, a törvényben kizárt, vagy az arra nem jogosulttól származó fellebbezést még az elsőfokú bíróság elutasítja. Amíg a bíróság a másodfokú ítélet meghozatala céljából vissza nem vonul, a fellebbezést vissza lehet vonni. A terhelt javára más által bejelentett fellebbezést csak a terhelt beleegyezésével lehet visszavonni. A visszavont fellebbezést újból előterjeszteni még akkor sem lehet, ha a fellebbezési határidő nem telt le.

Érdekes az eltérés a másodfokú eljárásban a felülbírálat terjedelménél. Míg a polgári perben a másodfokú bíróság kötve van a fellebbezés kereteihez, a büntetőperben — amennyiben a törvény kivételt nem tesz — a fellebbezéssel megtámadott ítéletet és az azt megelőző bírósági eljárást egészében felülbírálja, tekintet nélkül arra, hogy ki, s milyen okból élt fellebbezéssel. Figyeljük meg, az alábbi eljárási szabályok a terheltre mennyire kedvezőek.

Ha a terhelt ellen több büntett miatt emeltek vádat és az elsőfokú bíróság ezek egy részének vádja alól felmentette, az ítélet felmentő része csak akkor másítható felül, ha ellene felebbezéssel éltek. Ha az elsőfokú ítélet több terhelt ellen rendelkezik, a másodfokú bíróság az ítéletet csak azokra a terheltekre vonatkozóan bírálja felül, akikre a fellebbezés vonatkozik. Ha a fellebbezéssel érintett terhelt felmentésének, vele szemben az eljárás megszüntetésének, vagy a terhelt érdekeit sértő eljárási szabálysértés miatt az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezésének van helye és azok az okok, amelyek a másodfokú bíróságot a határozat meghozatalára indítják, a fellebbezéssel nem érintett terheltre is fennállanak, ugyanilyen határozatot kell hozni a fellebbezéssel nem érintett terheltre is.

Nem nagyon ismert a közönség körében a **súlyosbítási tilalom** sem; gyakran hallani büntető ügyekben megjegyzéseket, az ügyész tudomásul vette az ítéletet, ő meg enyhítésért fellebbezett, úgy kell neki, még majd többet kap. Ez téves. Az elsőfokú bíróság által felmentett terhelt bűnösségét megállapítani és a bűnösnek kimondott terhelt büntetését súlyosbítani csak a terhére bejelentett fellebbezés alapján lehet.

A fellebbezésről természetesen még sok mindent lehetne és kellene tudni. Még csak annyit: a másodfokú ítélet ellen fellebbezni már nem lehet, a kihirdetéskor jogerőssé válik és végrehajtásra kerül. A jogerős ítélet megváltoztatása csak **kivételesen** lehetséges, még pedig **törvényességi óvás útján** — ennek benyújtására csak a legfelsőbb ügyész és a Legfelsőbb Bíróság elnöke jogosult és **perújítással.**

Perújításnak mind a terhelt javára, mind a terhelt **terhére** helye van. Perújításnak van helye, ha az alap-ügyben hamis, vagy hamisított okiratot, mint valódit használtak fel bizonyítékul, vagy hamis tanúzást követtek el, illetve hamis szakértői véleményt, fordítást terjesztettek elő, az alap-ügyben akár szerepelt, akár nem szerepelt tényre olyan új bizonyítékot hoznak fel, ami valószínűvé teszi, hogy a terheltet fel kell menteni, vagy csupán enyhébb büntettben lehet bűnösnek kimondani. (Vagy a terheltet el kell ítélni, vagy súlyosabb büntettben kell bűnösnek kimondani.) A terhelt javára perújítási kérelmet terjeszthet elő a terhelt, vagy helyette házastársa, a védő, a terhelt kifejezett akarata ellenére is, a terhelt halála után perújítást csak a terhelt javára lehet előterjeszteni. Erre jogosult bármelyik egyenesági rokona.

Hazánkban ügyvéd-kényszer nincsen, ügyvéd igénybe vétele általában nem kötelező, de hasznos. Még hasznosabb, ha egyezség-kötések, megállapodások előtt *hozzáértőtől* tanácsot kérünk. *Előzetes tájékozódással és meggondolt kötelezettség vállalással* megkímélhetjük magunkat a rendszerint sok időt és erőt igénybevevő és legtöbbször költséges pereskedéstől.

N. G.

TUDOMÁNYOS ABC

KIS ÉRTELMEZŐ SZÓTÁR

Ma már a mindennapi életben is elkerülhetetlen az új tudományos, technikai, egészségügyi fogalmakat jelölő kifejezések és idegen szavak használata. Számuk szinte határtalanul nagy; csak néhány fontosabb rövid magyarázatát nyújtjuk olvasóinknak.

Abszolút nullafok: a világmindenségben lehetséges legalacsonyabb hőmérséklet, — 273,16 C°.

Agrobiológia: a földművelés és az állattenyésztés általános élettani törvényeit kutató tudomány.

Aklimatizálódás: alkalmazkodás az éghajlathoz, tágabb értelemben a környezethez.

Akkumulátor: áramraktározó készülék; segítségével tárolható és szállítható az elektromos áram.

Akusztika: hangtan; a hanghatásokat vizsgáló tudomány.

Allergia: a szervezet veleszületett vagy szerzett túlérzékenysége külső hatásokra (pl. étel, gyógyszer).

Amper: A. M. Ampère (1775—1836) francia fizikus neve után az áramerősség egységének mértéke; 1 amper erősségű áram 1 másodperc alatt 1.118 milligramm ezüstöt választ ki vízben oldott ezüstnitrátból.

Analízis: felbontás, elemzés; lehet minőségi vagy mennyiségi, továbbá súly, térfogat, szín stb. szerint.

Anatómia: bonctan; az élőlények felépítését széttagolás útján vizsgáló tudomány.

Anémia: vérszegénység; a vörös vértestecskék, illetve vérfesték különböző mértékű hiánya.

Antibiotikumok: parányi élőlényekből előállított, bizonyos kórokozókat elpusztító gyógyszerek (pl. penicillin, sztreptomicin).

Antigének: mérgező hatású, idegen fehérjék, melyek a szervezetet ellenanyagok (antitestek) termelésére késztetik.

Artéria: a gerinces állatok véredénye; a szívből elvezeti a vért.

Asszimiláció: idegen anyagok (tápláléki) beépülése a szervezetbe.

Asztrofizika: a világmindenség anyagának (égitesteknek) fizikai, kémiai tulajdonságaival, továbbá keletkezésével, fejlődésével és mozgásával foglalkozó tudomány.

Asztronautika: az űrhajózás tudománya.

Atom: eredetileg „oszthatatlan" része az anyagnak; ma már több tucat atomi részecskét ismerünk, melyek az atommag körül keringenek.

Atomreaktor: az atomenergia hasznosítására szolgáló berendezés.

A-vitamin: biztosítja a bőr és a szem recehártya normális állapotát; tartalmazza: tej, tejtermékek, zsíros halak, máj, vese, szív, zöld növényi részek, tojássárga.

Biogenetikai alaptörvény: minden élőlény magzati fejlődése megismétli a törzsfejlődést (a magzat kopoltyúbarázdái az ember és a hal származásbeli rokonságát bizonyítják).

Biológia: élettan (növény-, állat-, embertan), szemben az élettelen anyag tudományával (fizika, kémia stb.).

B-vitamin: idegtáplálóanyag; tartalmazza: hús, belsősé-

gek, zöld növények, burgonya, sárgarépa, rizs, halak, tej.

Citológia: sejttan; a sejtek felépítésével, működésével, fejlődésével foglalkozó tudomány.

C-vitamin: hormonok építőanyaga; tartalmazza: tej, zöld növények, citrom, paprika, csipkebogyó, burgonya, hagyma, retek.

Darwinizmus: származástan, alkotója Ch. Darwin (1809—1882); annak tudományos bizonyítása, hogy minden élőlény egyszerű ősformákból származott és fejlődött.

Desztillálás: folyadék elpárologtatása; lehetővé teszi a keverék alkotórészeinek szétválasztását.

Diagnózis: kórmegállapítás.

Dimenzió: kiterjedés; a vonal egy-, a sík két-, a test háromdimenziós: több dimenzió matematikai fogalom, a valóságban nem létezik.

Dioptria: a lencseerősség mértéke; 1 dioptriás lencse (szemüveg) gyújtótávolsága 1 méter.

Dizentéria: vérhas; érintkezés, táplálkozás útján terjed, tünetei: véres hasmenés, láz.

Domesztikáció: vadon élő állatok szelídítése, háziasítása.

D-vitamin: csonterősítő anyag (angolkór ellen véd); tartalmazza: csukamájolaj, tengeri halak, tojássárga, tej, zöld növények, gomba.

Egypetéjű ikrek: ugyanabból az (osztódott) petéből fejlődnek, mindig egyneműek.

Elektrokardiogramm: EKG, a szívizom elektromos áramainak ábrázolása; mutatja a szív állapotát, betegségeit (más vizsgálati módszerekkel együtt).

Elektron: a legkisebb tömegű elemi részecske.

Elem: olyan anyag, amely vegyileg nem bontható tovább más anyagokra.

Embólia: idegen test (pl. vérrög) az érrendszerben.

Endokrin: belső elválasztású; pl. a hormonok endokrin mirigyekből közvetlenül a vérbe kerülnek.

Epidémia: járvány; bizonyos betegség elterjedése ugyanazon a helyen, ugyanannyi időn át.

Epikrízis: egy betegség végleges megítélése (keletkezése, lefolyása, gyógyulási kilátása).

Etiológia: a betegségek okának felderítése; ezen alapul az okszerű gyógyítás, szemben a tüneti terápiával.

E-vitamin: hiányában rendellenes a terhesség; tartalmazza: lenolaj, olajbogyó, saláta, paradicsom, marhahús, tej és termékei, disznózsír, tojássárga.

Evolúció: fejlődés; az élőlények származási rendje, s ennek története.

Fagociták: falósejtek; megsemmisítik a kórokozókat.

Faj: az élőlények megegyező tulajdonságokkal rendelkező csoportja; csak azonos fajúak szaporodnak, az emberiség egyetlen faj.

Fajta: a fajon belüli csoport; pl. a szarvasmarha-faj, a magyar tarka, Siementhali- stb. fajta.

Feltételes reflex: a hatás olyan ingerre lép fel, amellyel eredetileg nem állt kapcsolatban (pl. a kutya emésztőnedvet termel egy csengő hangjára, ha etetés közben előzőleg megszólalt a csengő); ellentéte a feltétlen reflex; ez velünk született (pl., ha a szemünkhöz nyúlnak, szemhéjunk önkéntelenül lecsukódik).

Fényév: nem idő, hanem hosszmérték: az a távolság, amit a fény egy év alatt (másodpercenként 300 ezer km-es sebességgel) befut.

Fiziológia: élettan; az élőlények és szerveik működésével foglalkozó tudomány.

Glikogén: keményítőféle, az izmok egyik energiaforrása, szőlőcukorrá alakulva a vérbe kerül.

Gravitáció: kölcsönös tömegvonzás; pl. a bolygórendszert összetartó erő.

Hasadásos elmezavar: skizofrénia, értelmetlen törekvések, zilált gondolkodás jellemzi; gyakori a hallucinálás (pl. a beteg nemlétező hangokat hall).

Hepatitis: (epidemica) járványos májgyulladás; kórokozó vírusa érintkezés útján terjed; tünetei: láz, fejfájás, sárgaság.

Hibernáció: a szervezet hőmérsékletének és anyagcseréjének csökkentése (hűtéssel vagy gyógyszerekkel), több-

nvire nagy műtétek veszélytelen elvégzése céljából.

Higiéne: az egészség ápolása, a betegségek megelőzése tisztasággal, józan életmóddal stb.

Hipertónia: magasvérnyomás-betegség; ellentéte a hipotónia (alacsony vérnyomás).

Hormonok: bonyolult, életfontosságú hatóanyagok, a mirigyekből közvetlenül a vérbe kerülnek; hiányuk vagy túltermelésük súlyos betegségeket okozhat (pl. inzulinhiány, cukorbaj).

Ibolyántúli sugarak: közvetlen az ibolyaszín melletti, de emberi szemmel már nem látható sugarak; élettani hatásuk jelentős.

Immunitás: természetes vagy mesterséges védettseg, kórokozók fertőző betegségek ellen.

Infarktus: egy szervrész (pl. szívizom) elhalása, érelzáródás következtében.

Intramusculáris injekció: gyógyszer bevitele a szervezetbe, az izomzaton át; intravénás: vivőéren át.

Izotópok: azonos kémiai tulajdonságú, különböző atomsúlyú elemek; a radioaktív izotópok (nyomjelző atomok) megfelelő műszerrel követhetők, ezért nagy jelentőségűek a gyógyításban, iparban, mezőgazdaságban.

Kalória: a hőmennyiség egysége; 1 kalória az a hő, ami 1 gramm vizet 14.5 C°-ról 15,5 C°-ra melegít; az ember napi kalóriaszükséglete 2200-tól (ülőfoglalkozás) 4000-ig terjed (nehéz testi munka); 10 deka kenyér 230, ugyanennyi marhahús 120 kalóriát tartalmaz.

Kétpetéjű ikrek: két különböző petéből születnek, tulajdonképpen egy időben született testvérek.

Kibernetika: az elektronikus gépek, berendezések szerkesztésével és működtetésével foglalkozó tudomány; ilyen gépekben majdnem a fény sebességével haladnak a jelzések, tehát másodpercek alatt sok százezer, akár millió műveletet végeznek az ember helyett.

Klimax: a változás évei, amikor megszűnik az ivarmirigyek működése; nőknél általában 45—50 életév között, férfiaknál 60 év után.

Klorofil: zöld festékanyag a növényekben; a Nap energiája segítségével hasznosítja a széndioxidot.

Konstitúció: alkat; a szervezet örökletes készségeinek és hajlamainak összessége.

Kvantum-elmélet: M. Planck (1858—1947) német fizikus felfedezése, amely a fény hullám- és részecsketulajdonságait összekapcsolva, lényegesen előbbre vitte az atomfizikát.

Láncreakció: a hasadás folyamán felszabaduló atomrészecskék (neutronok) újabb magokat hasítanak szét: egy kiló uránban, ha minden atommagja szétt hasad, annyi energia szabadul fel, mint 2500 tonna szén elégetésekor.

Mechanika: a mozgást és okait kutató tudomány.

Metasztázis: rosszindulatú elsődleges daganat (rák) áttételei.

Meteor: a világűrből a Föld légkörébe érkező kő- vagy vasdarab (meteorit) útját kísérő fényjelenség; a meteoritok súlya grammoktól tonnáig terjed; viszonylagos ritkaságuk miatt az űrhajózásra nem veszélyesek.

Metilalkohol: (faszesz) gyanta, zsír oldószere; látási zavart, megvakulást okoz, nagyobb mennyiségben halálos.

Mimikri: alakban, színben alkalmazkodás a környezethez (pl. botsáska).

Molekula: a vegyületek legkisebb része; legalább 2 atomból áll.

Mortalitás: valamely betegségben elhaltak számának aránya a lakosság számához.

Mutáció: hirtelen és ismeretlen okú (spontán) változás az átöröklést hordozó sejtrészekben; az utódokon új tulajdonságok mutatkoznak.

Narkózis: kábítás vegyi anyagokkal; célja a fájdalomérzés kikapcsolása (műtéteknél).

Neutron: az atommag elektromosan semleges (neutrális) alkotórésze.

Normál á hang: másodpercenként 440 rezgésszámú hang.

Nukleinsavak: a sejtmagban levő, nagy élettani jelentőségű foszfortartalmú savak.

Ödéma: vizenyő, a testszövetekben felhalmozódó folyadék.

Paleontológia: (őslénytan) kihalt lények vizsgálatával foglalkozó tudomány, maradványok alapján.

Perigeum: természetes és mesterséges égitesteknek legkisebb távolsága a Földtől.

Pigment: a szervezet, különösen a bőr festékanyaga.

Planetárium: az égitestek, bolygók mozgását szemléltető berendezés (nálunk a Vidám Parkban látható).

Polimerizálás: több azonos molekula egyesülése, bonyolultabb molekulává (műanyaggyártásban).

Potenciális energia: nyugvó testek (pl. felduzzasztott víz) energiája (munkavégző képessége).

Proton: a hidrogén atommagja.

Protoplazma: a sejtek élő anyaga, minden életjelenség hordozója.

Radioaktivitás: nem állandó (instabil) atommagok szétbomlása közben keletkező sugárzás; mesterséges változatát a Joliot-Curie házaspár fedezte fel (1934).

Rák: a rosszindulatú daganatok gyűjtőneve; kóros sejtburjánzás, oka még ismeretlen; nem fertőző és nem öröklődő; korai stádiumban gyógyítható (rákszűrés fontossága!).

Sejt: az élő anyag sajátos szerveződési formája; minden élőlény sejtből alakul ki, annak osztódása (sokszorozódása) útján; szöveteket, majd szerveket alkotnak; a magasabbrendű élőlények sok billió sejtből állnak.

Spektrum: (színkép) a fény felbontásával (pl. prizmán át) keletkező színes fénycsík; a Nap spektrumában minden szín szerepel; spektrálanalízis: színképelemzés, amiből távoli csillagok anyagára is következtethetünk.

Szarkoma: a rosszindulatú daganatok egyik formája, a kötőszövetekből kiinduló izomdaganat.

Szeizmográf: földrengés okozta talajmozgás feljegyzésére szolgáló készülék.

Szimbiózis: két különböző fajú szervezet együttélése, mindkettő hasznára (pl. gombafonalak és virágos növények).

Szkelerózis: egy szövet vagy szerv megkeményedése (elmeszesedése); lehet élettani folyamat vagy kóros.

Tejút: (galaxis) 150—200 milliárd csillagból álló rendszer, melynek a Nap bolygóival együtt tagja; extragalaxis: a Tejúton kívüli csillagrendszerek.

Termonukleáris reakció: az atommag hasadásával ellentétben, atommagok egyesülése, miközben óriási energia szabadul fel (hidrogénbomba).

Tobozmirigy: a nagy- és a kisagy között levő, egyötöd gramm súlyú mirigy; hormonja befolyásolja a növekedést és a nemi érést; a 7. életév után visszafejlődik.

Toxin: szerves méreganyagok gyűjtőneve; kellő adagban a szervezetet védő antitoxinok (ellenmérgek) termelődését váltják ki.

Tumor: (daganat) a szervezet szöveteinek felismerhető, ok nélkül bekövetkező burjánzása; a jóindulatú daganatnak nincsenek áttételei.

Ultrahang: a hallhatóság határa 20 ezer rezgés másodpercenként, ennél nagyobb rezgésszám (200 millióig is terjedhet) ultrahang; a technikában és az orvostudományban alkalmazzák.

Üstökös: a Nap körül keringő meteorfelhő (mag) több millió kilométer hosszú, gáznemű, világító csóvával.

Vegetáció: meghatározott terület növényeinek összessége.

Vércsoport: felfedezésük lehetővé tette a vérátömlesztést; a négy vércsoport: A, B, AB és 0.

Vérsejtsüllyedés: a vörösvértestek ülepedési sebessége (1—10 milliméter óránként); más adatokkal együtt fontos betegségmeghatározó.

Viszkozitás: (tapadás) anyagok belső surlódása, a molekulák ellenállása következtében.

Zsírok: az állati szervezet tartalékanyagai (nem vesznek részt közvetlenül az anyagcserében, mint a szénhidrátok és fehérjék); túlzott fogyasztása elhízást és érelmeszesedést okozhat.

Királyok és milliomosok hódoltak a „Szép Oteró"-nak 1900-ban, mikor ez a kép készült róla, 15 millió aranymárkája volt . . .

A végzet asszonya

Elhagyatva, elfeledve, koldusszegényen halt meg a „végzet asszonya". Kilencvenhat éves volt — a macskáján kívül semmije se maradt. Halálának híre a *Le Figaro* című lap szerint azért okozott meglepetést, „mert ebből tudtuk meg, hogy még él".

Caroline *Otero* Nizzában hunyt el, ő volt a „régi szép idők" — 1880—1914 közötti periódust nevezték a La Belle Epoque-nak — talán utolsó híres „delnője", királyok szerelme, s a színpadok ünnepelt táncosnő-sztárja. Huszonöt évig rajongtak érte királyok, hercegek, grófok, milliomosok, ismert személyiségek. Sokakat tönkretett (filozófiája az volt, hogy legjobb barátai a gyémántjai . . .), ketten vagy hárman öngyilkosok lettek miatta. „Kegyeiért esdekelt" VII. Eduard angol király, XII. Alfonz spanyol király, II. Lipót belga király, Vilmos császár, Sándor cár főhadsegéde, Péter herceg és sokan mások „a felső tízezer" férfitagjai közül. Gabrielle d'Annunzi — az író, aki később fasiszta lett — verseit neki dedikálta, Renoir portrét festett róla. Viselt dolgairól, botrányairól a század elején mondhatni minden újság írt.

1868-ban Andalúziában, Cadizban született, anyja spanyol, apja görög katona. Párbajban pusztult el az apja, s anyja hozzáment a győzteshez, a kis Caroline azonban útjukban volt, iskolakerülő lány lett, kávéházban énekelt és táncolt, így keresett néhány pesetát. Megszökött Lisszabonba, ahol egy operettben kapott szerepet. Tizennégy év körüli, amikor Senor X., „Lisszabon leggazdagabb bankára" lakosztályt bérelt számára. Két hónap múlva elunta magát, becsomagolta holmiját. Rengeteg ruhát, a kutyáját, a szobalányát és százezer pesettát vitt magával Barcelonába. Ahová csak betette a lábát, bonyodalmat, botrányt okozott. Marseille-ben az asszonyok deputációt menesztettek a polgármesterhez és követelték a városból való eltávolítását. Elhatározta, hogy Párizsba költözik Tangót és spanyol táncokat adott elő — több szekszepillel, mint tehetséggel — s „őrült sikert" aratott.

„Az ő ragyogása lángragyújtja a nézőket" — írta róla a Figaro, amikor a Folies Bergère-ben lépett fel. Két eljegyzése között három her-

ceg, egy fejedelem és egy vicomte tartozott a rajongói közé. Néhányan dúsgazdagok voltak és bőkezűek, gyarapították szépen növekvő ékszergyűjteményét, másoknak régi címerük és üres pénztárcájuk volt. Több párbajt folytattak érte, egyet ő maga is vívott egy táncosnő ellenféllel, aki karikatúrában gúnyolta ki táncát. Huszonegy éves korára olyan ékszerkollekciót szerzett, hogy a párizsi hölgyek csodájára jártak. Egy éjszaka úgy jelent meg a Folies Bergère-ben, hogy nyakán három sor nyakláncot viselt. Az egyik Josephine császárnőé volt, a másik Ausztria uralkodónőjéé, a harmadik Gambettáé.

Hogy mennyi a legenda és mennyi a valóság a királyokkal való kapcsolatát illetően — nem tudni. Tény, hogy Vilmos császár jachtján kirándulni vitte, s arra kérte, hogy egy színdarabjában rongyokban jelenjen meg, mint koldusleány...

Spanyol zenekarával bejárta Európa minden nagy városát. Ismerték őt Berlinben, Bécsben, Péterváron. Mindenütt a hódolók várták, az ostromló férfiak elől gyakran menekülnie kellett. Otero túlélte talán valamennyi lovagiát. 1914 után hagyta el a nagyvilági, vagy inkább „ félvilági" élet porondját. Végzete volt a szerencsejáték. A Monte-Carló-i játékkaszinó öreg krupiói még látták, amint a gyönyörű fekete Caroline egyetlen éjszaka százezer arany frankot elveszített. Mindenét elkártyázta, eljátszotta. A „La Belle Otero", a „szép Otero", ha végigsétált a Promenádon, mindenki megcsodálta őt. Az öreg, ráncos, töpörödött Caroline Oterót a nizzai Promenade des Anglais-en már senki sem ismerte fel. Az emlékein és a macskáján kívül nem maradt semmije és senkije a „végzet asszonyának".

— é —

Télapóka és a harisnyatartó

A karácsonyi ünnepek előtt néhány nappal az anyát megkérdezte negyedikes fia, a „Kilenc és fél"-nek becézett Andris:

— Anyu! Mit hozzon neked a Télapó?

Az anya éppen harisnyatartóját varrta. Kezében megállt a tű. Fiára nézett. Arcán nyomát sem látta az angyalváró, áhítatos romantikának, mely valaha régen, s még most is, az ő lelkét a karácsony családi misztériumjátékának megrendezésére ösztönözte. A fiú már az új romantika kedves alakjának, a Télapónak is ráncigálta vattaszakállát szavaival, s bájos tárgyilagossággal keverte a szokásos játékszabályokat. Olyan volt a helyzet, mintha a családban már csak az anya hinne a Télapó létezésében. Az anya érezte az „objektív romantika" derűs ellentmondásának őszinte érzelmi alapját, a fiú

ajándékozási vágyát. Rövid tűnődés után tárgyilagosan válaszolt:

— Hát tudod, kisfiam, pillanatnyilag új harisnyatartóra lenne leginkább szükségem. Nézd, milyen ócska már! Nem győzöm javítgatni!... De ilyenféle ajándékot Télapó nem szokott hozni!

— Miért? Tavaly nekem bugyit is hozott! Apunak meg zoknit! Neked, talán nem hozott már kombinét is?

Ebben igazad van. Azért én a te helyedben mégis inkább valami egyszerűbb, könnyebben megszerezhető dolgot hozatnék Télapóval!

— Mit?

— Hát... mondjuk arckrémet, kölnit, vagy finom csokit.

— Még mit nem!? Hogy közösen felfaljuk az egészet? Akkor mi marad neked emlékbe? A sztaniol?... Bízd csak rám! Majd én elintézem az öreggel!...

Ünnepek után az anya felkereste azt az üzletet, ahol Télapóka a harisnyatartót vásárolta.

— Szíveskedjék nagyobbra becserélni!... — kérte az eladónőt.

— Kérem a számlát, asszonyom!

— Sajnos, nincs. A fiam vette önöknél karácsony előtt. Egy tízéves kisfiú!

Az eladók összenéztek, és nevettek.

— Emlékszem már, asszonyom!... — mondta az eladó. — Akkor is sokat nevettünk az esten!...

Elmesélte a vásárlás történetét az anyának:

— Tessék mondani, mennyibe kerül egy harisnyatartó?... — kérdezte egy cérnahang a zsúfolt üzletben. A vásárló nők mozdulata félben maradt, s a fejek mosolyogva fordultak a pöttömnyi emberke felé.

— Az attól függ, hogy olcsót, vagy drágábbat akarasz-e venni! Anyukádnak veszed karácsonyra?

— Hát kinek venném?!... — hangzott a kissé sértődött válasz.

— Mennyi pénzed van, Télapóka?

— Nyolcvan.

— Ez igen! Azért már fűzős harisnyatartót is kaphatsz!

— Az milyen?

— Nézd meg! Látod? Ha felveszi anyukád, karcsúbb lesz tőle!

— Összeszorítja a hasát?

— Igen.

— Akkor olyat tessék adni, mert anyu mostanában hízik...

Az anya pirulva mosolygott a vásárlás történetén. Nem magyarázkodott, mert nem szégyenkezett. Arra gondolt: vajon „ő" is ilyen ügyes, talpraesett Télapóka lesz majd?...

Materényi Jenő

GALGÓCZI ERZSÉBET:

az unoka

HÚSVÉT VASÁRNAP a nagyapa ötéves unokájával végigsétált a falun. Gyönyörűen sütött a nap, szépen fel volt öltöztetve a gyerek, hát elmentek sétálni csak úgy, a maguk gyönyörűségére. Az első igazi tavaszi vasárnap lehetett, mert az egész falu kint ücsörgött fejőszéken, sámlin a házak előtt. A gyerekek meg az árok lejtős oldalán piros-tojással gurigáztak. Ők ketten csak sétálni akartak kézenfogva, a maguk gyönyörűségére, de lépten-nyomon megállították őket.

— Hadd nézzem, ezt a kisleányt! Ez a kis Kati, úgye? Nahát Bandi bácsi, le sem tagadhatná, hogy az unokája... Nézzem csak? Nem, inkább mégis a nagyanyjára hasonlít...

Kis Katinak karcsú, gusztusosan arányos teste van s rendkívül kifejező arca. Amikor megszületett, csak egy nagy, görbe orrból állt — de mostanra az arca többi része már hozzánőtt az orrához. Szürke, fürkésző, nagyon csillogó szem és keskeny, mozgékony száj. Miközben dicsérték s elhalmozták tojáscukorral, meg piros tojással, később egy kosárkát is kaptak Nani nénitől, mert már nem tudták hová tenni a tojásokat — a nagyapa meg sem próbálta elrejteni büszkeségét.

Szerette ezt a gyereket, kicsit szégyellte is, hogy jobban szereti, mint a többit, hogy őt szereti legjobban az unokái közül. Talán valóban a felesége formái miatt... A neve is a nagyanyjáé... Nagy Kati, meg kis Kati.

Amikor kis Kati kinőtt a csecsemőkorból, valaki a felnőttek közül elnevezte „princesznek". Mert valóban olyan affekta, kényes, szuverén kis dög volt. Az egyik nagybátyja szeret játszani — kutyákkal, motorokkal, gyerekekkel, (nőkkel is), széttárja félig behajlított mutató, meg gyűrűsujját s rászól a gyerekre:

— Dugd ide az orrodat!

S az odadugott orrot csöppet megszorítja a két ujjával.

Minden unoka boldogan odadugja az orrát.

Csak „princesz" nem. De nem ám!

A nagybátyja egész közelről rávicsorította a fogait.

— Dugd ide az orrodat!

A gyerek még olyan kicsi volt, hogy ott ült az anyja karján, de még ellenkezett.

— Megverjem anyádat? — fenyegetőzött a gonosz felnőtt.

A GYEREK SZÍVETTÉPŐ pillantást vetett az anyjára — s odadugta az orrat. De gyűlölettől égett a szeme.

Még mindig csak karonülő gyerek volt — talán másfél éves —, amikor a nagyapja azt kérdezte tőle:

— Kis Kati, szeretsz?

Elfintorította rendkívül kifejező arcát.

— Nem — közölte őszintén.

— Ejnye, ejnye — sajnálkozott a nagyapa —, pedig van nekem egy csokim, azt neked akartam adni. — S a csokoládét csábítóan meglengette a gyerek orra előtt. — Szeretsz, engem?

A gyerek hosszú másodpercekig vívódott.

— Szeretlek — hazudta végül. Elmajszolta nagyon lassan a csokit. Nem mohón. Ha egyszerre nem tudta megenni, odaadta az anyjának. De most megette az egészet.

— Kis Kati, szeretsz? — kérdezte megint a nagyapja.

A gyerek ránézett s elfintorította az arcát. — Nem — közölte őszintén.

— Ejnye, kislányom, hát nem most adtam egy csokit...?

— Nem adtál — mondta a gyerek pimaszul.

— Hát ki adta azt a csokit, amit most ettél meg?

— Nem ettem — mondta szemtelenül.

— Nem ettél? — A nagyapa jó erősen ránézett. — A szád szélén még ott van a csoki! Azt ki adta?

Ezt azért már nem merte letagadni. (Másfél éves volt.) Megnyalta szája szélén a bűnjelet s védekezően nézett körül. Meglátta a nagyanyja biztatóan mosolygó arcát. Megkönnyebbült.

— Nagymama adta — mondta kajánul s persze, a nagymama rögtön a segítségére is sietett.

— Persze, kis Kati, persze, hogy én adtam a csokit. Van még a kötényem zsebében egy — no, nova bújtál? — azt is odaadjam?

HÁROMÉVES VOLT a gyerek, amikor az anyja — mint minden évben — hazajött húsvétra, húsvét előtt néhány nappal, hogy segítsen a nagytakarításban. De mindjárt reggel, ahogy kihordta az

udvarra a szőnyegeket és függönyöket, kiderült, hogy Katikától nem tud dolgozni. A gyerek ott tipegett a sarkában, egy pillanatra el nem maradt tőle, s ha az anyja — nem is szándékosan — két lépésre lehagyta, kétségbeesett sikoltozásban tört ki.

— Nem megyek el, kisbogaram, ne sírjál — csitította az anyja, de hasztalan. Amikor vízet húzott — több vödör vízet a padlósikáláshoz — s nem engedte a kút közelébe a gyereket, az állt a tornác előtt és bömbölt torkaszakadtából.

A nagyanyja és a nagyapja figyelmesen nézte.

— Mi baja ennek a gyereknek?

— Fogalmam sincs — fakadt ki Magda idegesen —, hetek óta ezt csinálja. Éjjel arra ébredek, hogy zokog az ágyában, mellém akar jönni. Nappal is magammal kell cipelnem mindenhova. Az apjával sem marad el. Csak én kellek neki, csak én!

— Miért nem magyarázod meg neki...? — kezdte a nagyanya, de Magdi dühösen legyintett.

— Lehet is ennek a taknyosnak megmagyarázni...!

— Hogyne lehetne... Gyere ide, kislányom. Gyere ide, a nagymamához... — s karjaira akarta venni a gyereket, de az úgy felerősítette a bömbölését, hogy ijedten visszaengedte. Kati odarohant az anyjához, görcsösen megmarkolta a köténye sarkát s elhallgatott. Könnyel telt szemét szemrehányóan függesztette a világra.

A NAGYAPA KERESETT az asztalfiókban egy másfél méteres spárgát. Az egyik végét a lánya kötényéhez, a másik végét kis Kati derekára kötötte.

— Kati — guggolt le a gyerekhez s szelíden nézett rá. — Nem akarunk mi elvenni anyukádtól. Sőt, neki se engedem, hogy elhagyjon téged. De, idefigyelj! Ezt a madzagot senki nem bonthatja el, csak én. Érted? Ha azt akarod, hogy elbontsam, szóljál nekem. Jól van?

— Jó — mondta a gyerek boldogan s hűségesen tipegett az anyja után a madzagon. Az anyja dolgozott. Kiporolta a szőnyegeket, bekente lakkal a butorokat, aztán a padlósikálás következett, egymás után három szoba. Ez már egy kicsit unalmasabb munka volt. A gyerek lelkesedése szemlátomást alábbhagyott, nagyapa, aki időnként bekukkantott rájuk, meg is sajnálta.

— Kis Kati, elbontsam a spárgát?

De a gyerek olyan ijedten mondta: Nem kell —, hogy visszaballagott a műhelybe. Kis karókat faragott a rózsák melle. Nem akármilyen karókat — asztalos volt a bútorgyárban, míg nyugdíjba nem ment —, hanem cifrára kifaragta s be is festette őket. Kis kopjafákat faragott. Azt szerette volna, hogy kertjének látogatói ne tudják eldönteni, melyik szebb: a rózsa, vagy a karó?

MEGEBÉDELTEK. A gyerek már négy órája lógott a madzagon. Ebéd után Magdi az ablaküvegek tisztításához fogott. Amikor a nagyapa bekukkantott a szobába, a lánya létráról dörzsölte a felső üveget, Kati pedig lent állt függőlegesen a létra alatt, mert a madzag nem engedte távolabb. Még le sem ülhetett, ha akart volna sem. Ácsorgott hát, kezét görcsösen összekulcsolta hátul, arcán mérhetetlen unalom tükröződött.

— Gyere, kislányom, elbontom a madzagot — mondta a nagyapa.

A gyerek egy pillanatig tétovázott, aztán az anyja mellett döntött. — Nem kell! — De ebben már harag is volt a nagyapja iránt, aki őt ilyen helyzetbe kényszerítette. Az öreg titokban elmosolyodott. — Karakán kis dög — gondolta elégedetten — talán lesz belőle valami... S a kislány jövőjén álmodozva visszaballagott a műhelybe.

Talán egy óra múlva kiment hozzá a gyerek, a madzagon maga után húzva az anyját.

— Nagyapa, bontsd el!

— Elbontom, Kati, de csak akkor, ha itt maradsz velem.

A kislány fájó szívvel pillantott az anyja után, de maradt.

A nagyapa faragott neki is egy virágkarót. S míg az elkészült, beszélgettek, s a gyerek lassan elfeledkezett az anyjáról. Kigyógyult a beteges ragaszkodásból. S a nagyapját is ekkor kezdte szeretni.

S MOST, amikor már ötéves, semmit sem csinálna szívesebben, mint ezt, hogy sétál a nagyapjával a húsvéti utcán, ahol a napfényben nénik sütkéreznek a kis sámlin. Amint visszaérnek, az ő nagyanyja és anyja is ott sütkérez a ház előtt. Magda a kerítésnek támaszkodik, a nagymama pedig olyan kicsi sámlin üldögél, hogy teljesen eltakarja a fekete szoknyája. Kis Kati inkább csak következteti, hogy kell legyen alatta valami, ha nem is látszik.

— Menj arrább, nagymama. Én is hadd üljek le —, mert bizony el is fáradt a sétában, meg tudni akarja, tényleg, min ül a nagymama.

Nagymama föláll. — Ugyis mennem kell megetetni a disznókat... — s szoknyája alól előtűnik egy furcsa alakú kis sámli. Nem olyan négyszögletes, mint az övéké Pesten, hanem szép hullámos az ülőke vonala, s ha jobban megnézi, a lába is. Remekbe faragott kis sámli az. Kati persze, csak annyit lát, hogy szép. S neki ez elég is.

— Nagyapa — mondja leghízelgőbb mosolyával —, elvihetem?

— Ezt?... — A nagyapa megdöbben. Úgy összeszűkülnek homlokan a ráncok, mintha valami kellemetlen hírt kapott volna. — Ezt nem lehet, kisleányom — mondja ki nagynehezen. — Ez, nagymamádé. Akkor csináltam neki, amikor még lány volt.

— Akkora, mint én?

— Hát egy kicsit nagyobb... Nagyon szereti. Sírna, ha elvinnéd.

Kis Kati nézi a sámlit. És ha ő is sírna.. akkor elvihetné?

— Tudod mit? — derül fel a nagyapja arca. — Neked is csinálok egyet.

NYOMBAN ÁT IS ÖLTÖZÖTT s bementek a műhelybe. Nagyapa alkalmas deszkát keresett s talált is. Mindenfélét csinált vele s mindig meg is magyarázta, hogy most mit csinál. Kati áhítattal bámulta.

Amint bement, nagyapa rögtön leereszkedett a fűrészbak alsó lécére. Ő már tudta, hogy ebből a munkából nem lesz sámli. Olyan kis szögletes sámlit talán még összeütött volna, de „hullámos szélűt" akart, mint amilyet legénykorában csinált a nagymamának. Pontosan olyat, hisz ezt a két embert szerette legjobban az életben: nagy Katit és kis Katit... Csakhogy remegett a keze s remegő kezében remegett a szerszám. A deszka is engedetlenkedett, amikor már majdnem sikerült egy minta, fogta magát és behasadt. Sóhajtva üldögélt a lécen.

— Megöregedtem — gondolta. Egy kicsit szomorú volt. De nem volt vigasztalan.

— Talán a kis Kati... Talán belőle is lesz valami... Ha más nem, boldog ember, akinek mindig lesz szíve törődni másokkal... Mint a nagyanyjának volt...

Szerette volna a feleségének megvallani, hogy mennyire megöregedett, de szégyellte. Pedig a felesége megértette volna, hisz ő is megöregedett már, a télen azt is kihímezte az asztalterítőn: „Fogy. ár: 36,40 Ft". De egy férfi ne mutassa ki a gyengeségét!

Újra felvette az ünneplő kabátját, a zsebébe tett harminc forintot —, mennyibe kerülhet most egy sámli? — s elballagott a téesz asztalosához.

S két nappal később, amikor visszaértek Pestre, Katika áthívta a szomszédék Zolikáját. Büszkén mutatta a szépen faragott sámlit.

— Nagyapa csinálta... Egy kicsit te is ráülhetsz.

NAPIMÁDÓKTÓL A ZSONGLŐRIG

— A CIRKUSZ ÉVEZREDEIBŐL —

A cirkusz több évezredes szórakozása az emberiségnek. Az erő és az ügyesség mindig lenyűgözte a nézőt, aki minden időben valami rendkívülit várt az előadásoktól. Idegborzolót, érdekeset. Sőt. volt idő, voltak korszakok, amikor embertelent, kegyetlent.

Eleinte a napimádók gyűltek egybe, hogy áldozzanak a fény istenének, s ügyességi probákkal összekötött szertartásaikhoz nézőközönséget verbuváltak. A görögöknél a vívás és a lovaglás, a versenyparipák vágtatása gyönyörködtetett — az ügyes ifjak éveken át készültek, hogy bemutathassák ügyességüket. A cirkuszi játékok tulajdonképpeni hazája azonban az ókori Róma lett, amely átvette a görögöktől a vívást és a kocsiversenyeket, általában a versengést és tulajdonképpen nevet adott a műfajnak: cirkusz (latinosan circus) kört jelent, vagyis kör alakú pályát és nézőteret.

HALOTTAK A PORONDON

Eleinte szelíd versenyeket rendeztek: ószvérek, lovak futottak a dicsőség után, a győztes „zsokék" homlokára babérkoszorú került. Később, amikor felépült a Circus Maximus (szó szerint: a legnagyobb cirkusz) — amelynek nézőterén 180—200 ezer néző fért el, fokozatosan elfajultak a játékok. A kegyetlen iramú kocsiversenyeken is mind több baleset történt, de a vívóbajnokok, a gladiátorok mérkőzésein már a vesztes félnek meg kellett halnia. Ha a császár a föld felé fordította hüvelykujját, ez a véget jelentette. Olcsó volt az emberi élet: a gladiátorokat hadifoglyok, bűnözők, rabszolgák közül válogatták ki.

És megkezdődtek az állatviadalok: ember viaskodott oroszlánnal,

elefánttal, párduccal. Csupán Pompeius idejében 600 oroszlán, 400 párduc és 17 elefánt vonult fel a cirkuszban, mindössze öt nap alatt. Az arénában rendezett vadászatok nem elégítették ki a mesterségesen felkorbácsolt vérengző hajlamokat — a császárok úgy rendelkeztek, hogy fegyvertelen emberek álljanak szemben a fenevadakkal: a férfiakon kívül nők és gyerekek is. Ez a „látványosság" főleg a keresztényüldözések idején került a cirkuszi attrakciók közé.

„Panem et circenses": kenyeret és játékokat, ez volt a jelmondat, s amint növekedtek az állam gondjai, úgy fajultak el a cirkuszi előadások is. Elterelték a római nép figyelmét, felkorbácsolták az alantas ösztönöket. Róma urai tengernyi pénzt öltek a cirkuszi játékokba. Például vízzel árasztották el a porondot, s a mesterséges tóban krokodilok és vízilovak viaskodtak egymással. Tengeri hajókat hoztattak a cirkuszba és egész csatákat mutattak be. A tengeri ütközeteket a valósághoz híven kellett lejátszani, eredeti jelmezben és eredeti halottakkal, sebesültekkel. A történészek feljegyezték, miként zajlott le egy ilyen tengeri csata, Róma közelében, az egyik tavon. A játékteret tutajokkal bekerítették, hogy egyetlen hajó se menekülhessen, s a bárkák fedélzetén csaknem húszezer halálra ítélt fogoly és gladiátor küzdött. Az órákig tartó csatában tízezer ember esett el!

NEVETŐ EMBEREK

A középkor misztikus légkore nem kedvezett a „világi" szórakozásoknak, de tudjuk, hogy az előkelőségek udvaraiban bohócok szórakoztatták a nemes embereket. Udvari bolondoknak nevezzük őket, de kevesen tudják, hogy többnyire nyomorékok és törpék voltak, akiknek puszta megjelenését harsány hahotával fogadták az emberi együttérzésről kevéssé nevezetes főurak. S ha nem találtak elegendő szerencsétlent, hát termelték őket. Agyafúrt, lélektelen kereskedők specializálták magukat gyermekek felvásárlására, szájukat fülig felvágták — lásd Victor Hugo regényét, A nevető embert — és az így eltorzított „bohócok" életük végéig

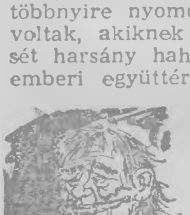

akkor is kacagtak, amikor sírniuk kellett. Az embertelenségben még továbbmentek a császárok Kínájának emberkúfárjai: csecsemőket vásároltak meg szegény szülőktől, a kicsinyeket fantasztikus formájú vázákba gyomöszölték — csak a fejüket és a végtagjaikat hagyták szabadon — s csak 10—12 év múltán szedték szét agyagbörtönüket. A test felvette az edény formáit — elképzelni is rossz, milyen embereket „gyártottak" ilyenformán.

MODERN CIRKUSZ

A cirkuszi játékok újabb felvirágzása a XVIII. század második felében következett be. *Philipp Astley* ekkoriban rendezte műlovagló előadásait és lovakkal bemutatott drámáit, s ekkor lépett fel *Eckenberg*, aki hatalmas testi erejét árusította ki a porondon. A cirkusz műfaji gazdagodását teremtette meg ez a két évszázad, s emlékezetes mutatványokkal gazdagította a műfaj történetét. Szólhatunk például egy hamburgi csaposlegényről, *Karl Absról*, aki cirkuszi birkózókkal szállt versenyre,

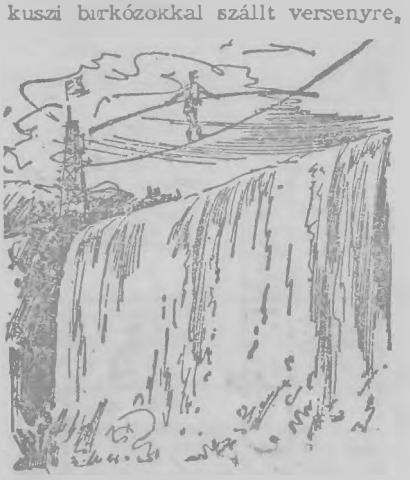

valamennyiüket legyőzte és végül maga is soraikba állt. *Blondin*, minden idők egyik legnagyobb kötéltáncosa egy szál kötélen sétált végig a Niagara vízesés fölött, mígnem az ő dicsőségét is elhalványította egy olasz artistanő, aki nemcsak átment a vízesés fölött, hanem visszafelé is megtette az utat, háttal sétálva végig a kötélen, bekötött szemmel. És miközben egymás után léptek porondra a bűvészek, légtornászok, egyensúlyozók, a régi cirkuszok kegyetlen mutatványaival is találkozhatunk. Spanyolországban még ma is dívik az állatok nyílt színi lemészárlása, a bikaviadal, és a nyugati országokban még ma sem rettennek vissza attól, hogy szerencsétlen torzszülötteket nyilvánosan mutogassanak.

Budapesten kerek hetven évvel ezelőtt, 1896-ban nyílt meg az első cirkusz, amelynek tulajdonosa *E. Wulf* német mutatványos volt, s tőle négy év múlva *Beketow* vásárolta meg a faépítményt. A mai Vidám Park helyén néhány évtizeddel ezelőtt egy másik cirkusz is működött, ezt *Barokaldi* olasz kötéltáncos alapította.

Miként a baráti országokban, a felszabadulás után nálunk is megváltozott a cirkusz jellege. Nem az emberi életet veszélyeztető, vagy szánalmas figurákat felvonultató mutatványok egészítik ki a műsort, hanem annak minden száma az emberi erőt, szépséget és ügyességet hangsúlyozza.

Az évtizedek óta ismert Barnum cirkusz mellé újabb világhíres együttesek sorakoztak, mint a moszkvai Nagy Cirkusz, a francia Médranó, a német Aeros és Busch. S hogy ne feledkezzünk el magunkról sem: a magyar cirkusz művészeit ma már a külföld számos országának porondjain is szívesen látja a közönség.

— m —

15 ezer forintos nyereménypályázat

Évkönyvünkben ebben az évben is meghirdetjük a szokásos nagy rejtvénypályázatot — a díjak összértéke most ismét 15 000 forint. Többféle rejtvényt közlünk, ezek egymás után történő megfejtésével két versszakot kapunk. Csupán azt kell megírnunk egy postai levelezőlapon, melyik költő melyik verséből idéztük a két versszakaszt. A postai levelezőlapra írjuk rá nagy betűkkel: Kalendáriumi rejtvénypályázat — és semmiképpen se felejtsük el rágragasztani a mellékelt rejtvényszelvényt! Tehát a két versszakot ne másoljuk le, csak a költő nevét és a vers címét közöljük.

Címünk: **Nők Lapja szerkesztősége, Budapest, VIII., Blaha Lujza tér 3. A beküldési határidő 1966. február 15-e.** A helyes megfejtést és a nyertesek névsorát az 1966. márciusi utolsó számunkban közöljük

DÍJAK:

1. díj: Nagyképernyős televízió
2. díj: Táska-varrógép
3. díj: Mosógép
4. díj: Táskarádió
5— 6. díj: 1—1 kis háztartási gép
7—16. díj: 1—1 száz forintos könyvutalvány
17—26. díj: 1—1 száz forintos vásárlási utalvány

REJTVÉNYSZELVÉNY

NŐK LAPJA ÉVKÖNYVE 1966

1. LÓUGRÁSSAL

Itt rejtőzik az első versszak első két sora. Az egyik helyen nyíllal jelöltük, hol kell a sarkosan érintkező szomszéd kockába ugrani, egyébként lóugrás szerint kell a rejtvényt megfejteni, az ismert szabályok szerint, a csillaggal jelölt kockából kiinduva.

T	K*	V	Y	I	R	L
A	O	L	D	E	M	T
Ö	Ő	G	K	É	N	K
É	Ö	Z	M	E	N	M
E	A	T	K	E	A	E
L	S	T	G	E	A	G

2. ÁTLÓSAN

A kockákba az alábbi meghatározásoknak megfelelő válaszokat írjuk, s ha jól fejtettük meg a rejtvényt, a bal felső saroktól a jobb alsó sarokig futó, vastagított kockákba kerülő betűk az első versszak harmadik sorának első két szavát adják. Kezdjük el. (Csak vízszintesek vannak!)

1. Diktátor és császár
2. Kérést visszautasít
3. Mosoly nélkül, igazán
4. Az élet legfőbb akusztikai jele
5. Várat akar bevenni
6. Munka a legelőn
7. Csodás bibliai táplálék
8. Állam Ázsiában

3. CSAK KÖZÉPEN...

A harmadik sor négy másik szavát találjuk meg, ha az ötbetűs válaszokat beírjuk a pontok helyére, és a kockákba — s a kockákba kerülő betűket felülről lefelé haladva összeolvassuk.

1. Kopíroz
2. Nedves
3. Ez a hősiesség is
4. Arca fakó lesz
5. Ilyen a fatörzs északi oldala
6. Ruhavarró férfiú
7. Szezon
8. Adósságot törleszt
9. A locsolatlan út jelzője
10. Jókai-hős, kettő volt belőlük ilyen néven
11. Malteroz
12. Egy hang sincs
13. Mátrai tető
14. Mécses része
15. Adás-vétel primitív fokon

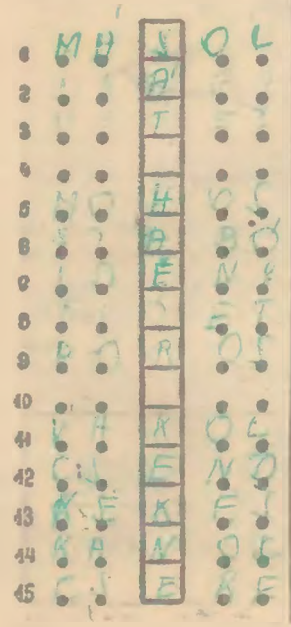

4. EGY KIS KERESZTREJTVÉNY

Az első versszak negyedik sorát megkapjuk, ha megfejtjük a keresztrejtvény vízsz. 1. sorát, amely a sor végén a függőlegesben folytatódik.

Vízsz.: 9. Ritka férfinév. 10. Fenyőfajta, névelővel. 11. Nem anyám. 12. Ford. latin iskola. 13. Komisz része. 14. V. K. 15. Hónapnév, id. nyelven. 16. Az argon vegyjele. 17. Lova kevert betűi. 19. Tál szélei. 20. A vitorlázó repülés megteremtője. 23. Lábaidhoz. 24. ..... kréon. 25. A Hawai-szigetek fővárosa. 27. Régi ipari tanuló. 28. Erősebb szűrő.

Függ.: 1. Al-dunai sziget lakója. 2. Két szó: zuhogó eső és női becenév. 3. Női név, kedves megszólítás formájában. 4. Id. férfinév. 5. Idősebb. 6. Ford.: ...-Tse, kínai bölcs. 7. Ford. lágy, zenei műszóval. 8. Mexikói félsziget. 12. A körvonal. 14. Jaj, latin szóval. 17. Híres bohóc. 18. L. T. 21. Szibériai folyó. 22. Ház, id. nyelven. 26. Háziállat.

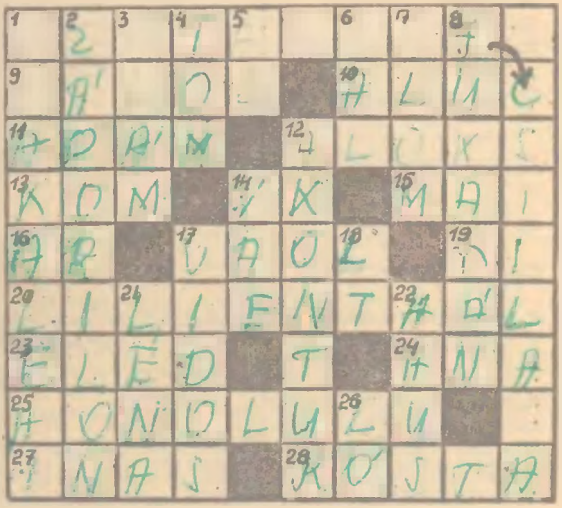

5. KI MIT TUD?

Különböző kérdéseket teszünk fel olvasóinknak, a válasz mindig egy név, egy szó, egy kifejezés. Ha ezek első betűit összeolvassuk, megkapjuk a második versszak első két sorát.

1. A Családi kör szerzője
2. A Nana írója
3. Nóra szerzője
4. Kormányzótanács (fr. forr. és Tanácsköztársaság!)

5. Sopron német neve
6. Francia királyok gyakori neve (szám szerint 18 volt)
7. Norvég sarkutazó
8. Híres római rabszolga
9. Japán méltóság volt
10. Világhírű meseíró
11. Nagynevű svéd utazó és néprajztudós
12. Angol város, kollégiuma nevezetes
13. Tűzhányó terméke
14. Ő írta a Gullivert
15. Négybetűs megyénk
16. Attilát így nevezték a nyugati mondákban
17. A Traviata szerzője
18. Árpád apja
19. Flettner találmánya
20. Ariosto eposzának hőse
21. Olasz szabadsághős (1807—1882)
22. Verne kapitánya
23. Híres humanista (Rotterdami)
24. A kritikai realizmus legnagyobb magyar képviselője volt
25. Híres skót utazó (1813—1873)
26. Az elektromos ellenállás egysége
27. Más néven: Medúza
28. A Vasgyáros szerzője
29. Neves angol író, 1907-ben Nobel-díjat kapott
30. Déli sarkvidék
31. Egyeduralom
32. A szerelmi líra múzsája
33. Osztrák zeneszerző, a modern dalforma megteremtője (1797—1828)
34. Több görög tragédia hősnője
35. Szocialista ország a tengeren túl
36. Osztrák-olasz tartomány
37. Nobel-díjas feltaláló — ezer szabadalma volt
38. Az aranygyapjú megszerzője
39. Balti szovjet köztársaság
40. Erdélyi szél

6. MIVEL KEZDŐDNEK?

Különböző tárgyakat, állatokat látunk ezen az ábrán. Nézzük meg jól, melyik, mit ábrázol, és az első betűket írjuk egymás mögé. Ha sikerült a megfejtés, eredményül megkapjuk a második versszak harmadik sorát.

7. KÉPREJTVÉNY

Végül bemutatjuk ezt a kis képrejtvényt. Ha megfejtettük, máris megleltük a második versszak — és ezzel a megfejtendő nagy rejtvény — utolsó sorát. Most már csak azt kell tudnunk, kinek és melyik verséből idéztük ezt a két versszakot. Szerencsés megfejtést!

Legjobb szórakozás a jó könyv!

SZÉPIRODALMI KÖNYVEK
IFJÚSÁGI REGÉNYEK
ISMERETTERJESZTŐ MŰVEK
ÉS
MŰVÉSZETI KIADVÁNYOK

NAGY VÁLASZTÉKBAN KAPHATÓK

AZ

ÁLLAMI KÖNYVTERJESZTŐ VÁLLALAT

KÖNYVESBOLTJAIBAN

BUDAPESTEN ÉS MINDEN MEGYESZÉKHELYEN

A SZÁZAD HIRHEDT BŰNÜGYE

LÉDERERNÉ MI VAN A KOSÁRBAN?

A húszas évek végén a belvárosi mulatókban egy különös szövegű zeneszámra ropták a táncot:

„Lédererné, mi van a kosárba?
Kodelkának keze, feje, lába...”

A táncdal szövege egy korábban páratlan kegyetlenséggel végrehajtott gyilkosságra utalt, amely 1925. január 9-én pattant ki, és amelynek elkövetője Léderer Gusztáv 26 éves csendőrfőhadnagy volt. A bűncselekményben részt vett felesége, Léderer Gusztávné is. Ez a rablógyilkosság —, amelynek során megölték Kodelka Ferenc hentesmestert —, napokig ontotta magáról a szenzációs sajtóközleményeket, ugyanis a bestiális bűnügy kapcsán olyan részletek tárulkoztak fel Léderer csendőrfőhadnagy múltjából, amelyekről — bár eladdig is tudtak —, amelyekről ilyen pontossággal, precizitással sohasem esett szó. S e csendőrfőhadnagyi múlt összefonódott az ellenforradalmi rendszerrel. Így, a bűnügy kapcsán, a nyilvánosság elé került az is, milyen hallatlan vérengzést vittek véghez Horthyék és különítményesei a húszas évek elején...

A fekete zsakett-darab

1925. január 9-én, délután, a csepeli rendőrség értesítette a budapesti főkapitányságot, hogy két nappal előbb Csepelen egy egyenruhás férfi, továbbá egy civil férfi és egy elegánsan öltözött hölgy gyanús csomagot cipelt a Weiss Manfréd gyár közelében, a Duna-parton. A sötétben surranó embereket a gyár környékén cirkáló éjjeliőr pillantotta meg, és meg is állította őket. Az éjjeliőr észrevette, hogy a csomagot cipelő egyenruhás férfi nem más, mint a csepeli csendőrség parancsnoka. Ott, a helyszínen, nem is mert erélyesebben fellépni a kis társasággal szemben. A főhadnagy viszont, hogy megnyugtassa az esetleg gyanút fogó éjjeliőrt, minden kérdezősködés nélkül ezt mondta:

— Megdöglött a kutyám, most akarjuk a hulláját a Dunába dobni.

Az éjjeliőr tudomásul vette ezt, a társaság pedig ment tovább. De azért az öregember előtt gyanús volt ez az éjszakai kirándulás, s másnap reggel — talán kíváncsiságból is — visszament a Dunapartra, pontosan arra a helyre, ahol a főhadnagyékkal találkozott. Itt nézelődni kezdett. S ez az ártatlan nézelődés eredménnyel járt, mert talált egy szakadt, fekete zsakett-darabot. Nem tudta ugyan, van-e valami összefüggés e fekete zsakett-darab és az éjszakai társaság között, de azért engedve gyanújának, bement a csepeli rendőrségre és elmondta, mit látott az éjjel, aztán átadta a kis zsakett-darabkát.

A csepeli rendőrség két detektívje, akiknek az éjjeliőr elmondta az éjszaka látottakat, rettenetesen lehordta az öregembert, s éppen csak felelősségre nem vonták azért, hogy egyáltalán feltételezni merni a

csendőrparancsnok úrról az esetleges bűntényt...

Az öreg eltávozott, aztán ismét visszament a Duna-partra. Most már szenvedélyesen kutatott, mert ösztöne azt mondta, hogy az éjszakai társaság rosszban sántikált. És ekkor a köveken vérnyomokat fedezett fel. Két-három méter hosszúságban lehetett látni a vércsöppeket, s mi másra gondolhatott volna az idős éjjeliőr, mint arra, hogy ha valóban a döglött kutyát dobták a Dunába, akkor az semmiképpen sem vérezhetett volna. Visszament tehát ismét a csepeli rendőrségre. Ugyanaz a két nyomozó fogadta ezúttal is, mint nénány órával előbb. Elmondta, mit látott a Duna-parton. A két detektív még mindig nem akart hinni az éjjeliőrnek, de a fegyelmi vétség bűnébe sem akartak esni, ezért beszóltak a főkapitányságra, hogy küldjenek ki valakit a Tölgyfa utca 4. számú házban lakó Léderer Gusztáv csendőrfőhadnagynoz és érdeklődjenek nála, mi is történt a kutyájával?

Két kisebb bőröndbe csomagoltuk

Két detektív ment ki a csendes Tölgyfa utcába, és Lédererék lakását zárva találták. Várakoztak egy kicsit, gondolván, hátha mégis van valaki a lakásban, vagy ha nincs is senki, az különben is nem mehetett messzire, mert a lakat nem volt feltéve az ajtóra. Az egyik detektív — talán csak merő megszokásból — lement a földszintre, a háztulajdonoshoz, hogy ott kérjen valamiféle felvilágosítást. Az alkalmazott nyitott ajtót. Nem kellett faggatni, magától mondta, hogy a főhadnagyné még a kora reggeli órákban elkérte a padlás kulcsát, amit ő oda is adott neki. Ez már feltűnt a detektívnek: mit kereshetett a főhadnagyné korán reggel a padláson, amikor az alkalmazott szerint, korábban soha nem ő mosott. A detektív szólt a társának, s most már nem várakoztak tovább, hanem felmentek a padlásra, hogy körülnézzenek. Némi kutatás után két kis lapos bőröndöt találtak. Felnyitották. Hullaszag csapott ki a bőröndből. Mindkettőben apró darabokra vágott emberi hús volt becsomagolva... Azonnal lesiettek a kapu elé, hogy ha Lédererék közül valaki időközben hazajönne, azonnal elfoghassák. De sokáig kellett várniok — csak este kilenckor érkezett haza az elegánsan öltözött, hirtelenszőke, roppant csinos, fiatal Lédererné. Felment a lakásba. A detektívek utána...

Az egyik detektív váratlanul így szólt hozzá, anélkül, hogy bemutatkozott volna:

— Mit keresett a kora reggeli órákban a padláson?

Lédererné elsápadt, aztán ezt válaszolta:

— Ruhát vittem fel száradni.

— Miért ilyen korán?

— Mert nem akartam senkit háborgatni.

— Hogyan került a két koffer emberi hússal a padlásra?

Lédererné ebben a pillanatban elájult. A detektívek térítették magához, s amikor visszanyerte eszméletét, vallani kezdett.

— Férjem a Prónay-különítmény tisztje volt. Ebben az időben ismerkedett meg Kodelka Ferenc hentesmesterrel, aki húsárut szállított a különítménynek. A férjem és Kodelka később is fenntartották a barátságot, és amikor a férjemet kivezényelték Csepelre, ismét üzleti összeköttetésben álltak egymással. Kodelka négy nappal ezelőtt meglátogatott bennünket. Hosszasan elbeszélgettünk... Időközben férjem a farkaskutyáját levitte az utcára sétáltatni. Negyedóra múlva tért vissza, s amikor benyitott az ebédlőbe, Kodelka éppen át akart ölelni. A férjemet erre a látványra, hirtelen indulat fogta el és mielőtt magához tért volna, előrántotta szolgálat jegyverét és hátulról le-

lőtte Kodelka Ferencet. Persze, én magamból kikelve felugrottam és kirohantam a konyhába. Félórát lehettem odakint, s amikor visszajöttem, láttam, amint férjem a jól megtermett, erős embernek vagdossa a kezeit, lábait. Egy ideig néztem, aztán rámparancsolt, hogy segítsek neki. A holttestet kisebb darabokra vagdostuk, és egy nagy, valamint két kisebb bőröndbe csomagoltuk. Megállapodtunk, hogy kivisszük a Dunához, bedobjuk a vízbe és ha valakivel találkozunk, azt mondjuk, hogy megdöglött kutyánkat daraboltuk fel és azt dobjuk a Dunába. A férjem elhívta a testvérét is, Léderer Sándor banktisztviselőt, hogy ő is segítsen kivinni a csomagokat...

Mik történtek A Britannia Szálló pincéjében?

A detektívek, persze, Léderernét bevitték a rendőrségre. Néhány órán belül letartóztatták Léderer Gusztáv csendőrfőhadnagyot és Léderer Sándor banktisztviselőt is.

A tisztviselő eleinte azt vallotta, hogy a fivére felkérésére azért segített a bőröndök szállításában, mert az neki azt mondta, hogy farkaskutyáját viszik a Dunához. Léderer Gusztáv viszont azt vallotta első kihallgatása alkalmával, hogy fontos iratokat akart elrejteni.

A rendőrorvosok eközben megállapították, hogy Kodelkát szabályosan, szinte mesteri hozzáértéssel feldarabolták.

Közben a hentesmester lakásán is megkezdték a kihallgatásokat. A családtagok ennek során azt mondották, hogy Kodelka úgy búcsúzott el hozzátartozóitól, hogy közben ezt mondta: „Léderer főhadnagyékhoz megyek látogatóba". Aztán házkutatást tartottak Kodelka lakásán s részben a családtagok állítása, részben a megtalált feljegyzések alapján, megállapították, hogy a hentesmester 70 millió koronát vitt magával, amikor Lédererekhez ment. A nyomozás rövidesen azt is kiderítette, hogy Léderer kutyája a csendőrfőhadnagy másik, zugligeti lakásában él, valószínű, tehát az a feltevés, hogy a kutyát már néhány nappal előbb elszállították a Tölgyfa utcai lakásból, így előre eltervezvén azt, hogy ha kérdezik tőle, mit visz a csomagban, nyugodtan mondhassa: a kutyáját. A Tölgyfa utcai ház lakói vallomásukban arról is beszéltek, hogy Lédererék öt évvel előbb költöztek a házba, mégpedig egyenesen a hírhedt Britannia Szállóból és holmijaikat is onnan hozták.

A gyilkosság kipattanásának másnapján, amikor köztudott lett, hogy Léderer a hírhedt Prónay-különítmény tagja volt, a Népszava ezt írta: „Rablógyilkosság történt, és a nyomozóhatóságok kutató lanzettája mellett kibuggyan egy egész förtelem-láva, jogtalan birtok-rekvirálásról, homályos eredetű milliókról... Emlékezzünk csak, hogy mi volt ez a Britannia-beli különítmény Budapesten, az ország szívének kellős közepén? Emlékezzünk, miképpen védelmezte a hatalomnak büntető paragrafusokból szőtt drótsövénye ezt a kelevényt, amelyről beszélni sem volt szabad. Aki csak szólni is mert arról, hogy mik történnek a Britannia Szálló pincéjében, arra menten ráhúzták a paragrafusokat, amely a magyar nemzet becsületének védelmére csinálódott. Ezek után csoda-e, ha a természetüknél amúgy is véres cselekedetekre hajlamos gonosztevők folbuzdultak ezen a védelmen és elkövették mindazt, aminek még csak kis hányada is alig jutott napfényre. A Britannia-beli cinkosok világából fakadt ez a bűn is..."

Néhány újságíró, a többi között, Fényes László, haladó szociáldemokrata hírlapíró, vállalkozott arra, hogy felderíti a Britanniás csendőrtiszt múltját. Tudni kell, hogy a Prónay-különítménynek

nemcsak Szegeden voltak egységei, hanem a Dunántúlon is. Ez az egység is úgynevezett „tisztogató munkát" végzett, vagyis emberek százait gyilkolta halomra. Nos, ennek a dunántúli egységnek volt az egyik tisztje Léderer Gusztáv főhadnagy, aki a Dunántúl számos községében — mint ezt néhány hírlapíró kiderítette — személyesen is résztvett a kivégzésekben. Sok esetben saját maga akasztott. Dunaföldváron sajátkezűleg akasztotta föl a Korona Szálló tulajdonosát, Kovács Józsefet, néhány nappal később pedig Stein Ignác kereskedőt. Különös kedvtelései közé tartozott, hogy a keze közé került áldozatokat megkínozza. Részt vett abban a hírhedt vérengzésben is, amit a Prónay-különítményesek Kecskeméten követtek el. A kecskeméti fogház ebben az időben tömve volt kommunistákkal és más haladó emberekkel. Léderer is azok között volt, akik megrohanták a kecskeméti fogházat, kihurcolták a foglyokat s legyilkolták őket. Aztán Erősszálláson a saját nadrágszíjára akasztotta fel a 17 esztendős Futó Istvánt. Bölcskén Lefkovics Béla kereskedőt agyonlőtte, Somló Györgyöt pedig halálra verte... Itt tanulta Léderer Gusztáv a „böllér mesterséget".

Megfontolt szándékkal

A böllér mesterséget nem egyedül gyakorolta a Prónay-különítményben a főhadnagy úr, hiszen éppen Prónay írja naplójában, hogy olyan félelmetesek voltak ezek az emberek, hogy kezdetben csak a tiszteknek mertek fegyvert adni a kezükbe.

Nos, tehát ezek soraiból került ki Léderer Gusztáv is...

Amikor a detektívek végigkutatták Lédererék lakását, milliárdokat érő értéktárgyakat találtak, amelyekre a főhadnagyi fizetésből aligha tellett volna. Ezek származását is újságírók kutatták fel. Léderer egyszerűen a fővárosi lakásába hozta Dunántúlon és a Duna—Tisza-közén meggyilkolt áldozataitól elrablott értékeket...

A bűnügyi iratok között rengeteg vallomás található, Léderertől és feleségétől. Az asszony első vallomását már ismerjük. A másodikban már elismerte, hogy előre megfontolt szándékkal gyilkolták meg Kodelka Ferenc hentesmestert, de nem a pénz miatt, hanem azért, mert „állandóan szerelmével ostromolta őt", s Léderernét roppant utálta ezért Kodelkát.

A böllérek

— Amikor Kodelka eljött hozzánk vacsorára, rábeszéltük, hogy az éjszakát töltse nálunk. Vacsora után a férjem úgy tett, mintha eltávozna, azonban csak a konyháig ment ki és ott várakozott. Hogy Kodelka minél hamarabb elaludjon, a diványon melléje ültem és simogattam. Amikor a beszédből kifogytam, lefeküdtem melléje... Ő elaludt. Akkor kimentem a konyhába és azt mondtam a férjemnek: végre elérkezett az alkalom. Pár pillanattal később dörrenést hallottam... Azért tettük, mert utáltuk Kodelkát. Én mindig nagyon vallásos asszony voltam, szüleim katolikus szellemben neveltek, és állandóan jártam a templomba imádkozni... Amikor a detektív urak engem a lakáson vártak, akkor is a templomból jöttem.

Miközben a detektívek Léderernét faggatták, véglegesen elkészült a törvényszéki orvosszakértő vizsgálati jelentése is, amely megállapította, hogy a gyilkos „precíz hentesmunkát" végzett. Az idősebb olvasóink bizonyára emlékeznek még arra, hogyan is titulálták a különítményeseket a húszas évek elején: a böllérek. S nem gúnynak szánták ezt, a valóságot ragasztották a különítményes pribékekre, amikor tömören csak annyit mondtak róluk: a böllérek. Ugyanis a

kínzások során rengetegszer előfordult, hogy a különítményesek feldarabolták élő áldozataikat, s élvezték azok kínlódását, agóniáját.

Nagy szenzációja volt egyébként az ügynek, hogy a rendőrség kihallgatta Prónay Pált, aki ekkor már alezredes volt. A rendőrség a kihallgatásról csak annyit közölt a sajtóval, hogy Prónay Pál nem ilyen embernek ismerte meg Léderer főhadnagyot. De a bírósági iratokból fehéren-feketén kiderül, hogy Prónay a rendőrségen vedelmébe vette egykori különítményes tisztjét, s olyan kérdéseket tett fel a kihallgató detektíveknek, amiből arra lehetett következtetni, hogy Prónay indirekt módon a detektívek tudomására akarja hozni: szeretné, ha Léderer ép bőrrel kerülne ki ebből az ügyből.

A tiszti becsület

De adva volt egy bűncselekmény, meghozzá olyan időszakban, amikor a Horthy-rendszernek — a külföld miatt — feltétlenül adnia kellett a törvényesség látszatára. Így aztán inkább valószínűvé vált, hogy Léderer és felesége más gyilkosságokat is elkövetett, s különítményes gyilkosságokon kívül. A bűnügyi iratok szerint valószínűsíteni lehet, hogy ők gyilkolták meg, teljesen hasonló módon, Boross István bútorgyári munkavezetőt is, akinek holttestét ugyanilyen precízen szétdarabolták és a lágymányosi tóba dobták. Végül is azonban a nyomozás nem tudott bizonyítékokat szerezni a Boross-féle gyilkosságra.

A gyilkos házaspárt újból és újból kihallgatták, és ők újból és újból megváltoztatták a vallomásaikat. Az iratok szerint Léderer huszonkétféle változatát adta elő a gyilkosságnak, a felesége tizenhatféleképpen mondta el a gyilkosság részleteit. Aztán ügyeiket szétválasztották: Léderer Gusztávot a katonai bíróság elé állították, amely zárt tárgyaláson kötél általi halálra ítélte a csendőrőrmesterhadnagyot.

Bár a hadbíróság iratait nem sikerült előkerítenünk, csak a magyar királyi budapesti honvéd törvényszék, mint ítélőbíróság ítéletének hiteles másolatát, amelyből kimutatható, mint próbálta a katonai bíróság Léderernére hárítani az „erkölcsi felelősséget", hogy mentse a „tiszti becsületet", amelyen már úgyis oly sok folt esett. Találtam az iratok között egy, az ügyészségnek szóló átiratot, amelyet a M. Kir. budapesti 1. honvédpság, VII. sz. főtiszti becsületügyi választmánya küldött át még akkor, amikor a Léderer-féle gyilkosság csak vizsgálati stádiumban volt. A becsületügyi választmány „kikérte magának", hogy a napilapok azzal vádolnak egy magyar csendőrtisztet, hogy a Dunába ő dobott bele egy összedarabolt hullarészekkel teli bőröndöt. Itt valami súlyos tévedés lehet, sürgős felvilágosítást kérünk önöktől" — írta a „becsületügyi választmány" elnöke!

Zárt tárgyalás

Hogy kinek az agyában született meg a gyilkosság ötlete, nem tudni. Lédererné fejében? Lehet... de nem biztos. Az viszont igen, hogy Léderer Gusztáv ugyanolyan hidegvérrel készült fel erre a gyilkosságra, mint néhány évvel előbb a tömeggyilkosságokra... Léderert a katonai bíróság, persze, halálra ítélte — nem kell az ilyen élő tanú, aki esetleg saját bűneit mentendő, kitálal! Léderert kivégezték, s csak azután tárgyalták a felesége ügyét.

Lédererné ügyében a törvényszéki tárgyalás utolsó napján egy érdekes epizód történt. Lédererné egy kis papírdarabot mutatott fel a tárgyalást vezető bírónak. A céduláin mindössze ennyi állt németül „Schweige!" — Hallgas! Lédererné állítása szerint, ezt a levelet a foghaz cellájának ajtaján dugták

be neki. Találgatások indultak a hallgatók körében arra nézve, vajon ki juttathatta be ezt a cédulát és miért.

A legvalószínűbb feltevés az volt, hogy a már kivegzett Léderer Gusztáv egykori tiszttársai próbálták menteni a menthetőt és hallgatásra bírni az asszonyt, főleg férjének múltbeli cselekedetei illetően. Egyébként Lédererné nem magától adta át a törvényszéki elnöknek azt a cédulát, hanem éppen az elnök felszólítására, miután a fegyőr a motozásnál megtalálta nála a levelet, jelentette, s a dolog a bíróság tudomására jutott.

Lédererné at cédulától függetlenül elsőfokon halálra ítélték. Aztán az ügy a budapesti ítélőtábla elé került, ahol ismét nagy érdeklődés mellett foytatták le az eljárást s itt Lédererné újra csak megváltoztatta a vallomását, ahányszor k hallgatták, annyiszor és annyiféleképpen mondta el a gyilkosság körülményeit. Mindent a férjére próbált hárítani. Itt — zárt tárgyaláson — ismertették a katonai törvényszék tárgyalási anyagát, amiből viszont — mint ez olvashattuk — az derült ki, hogy Léderer a feleségét okolta. Az ítélőtáblai tárgyalás utolsó napján Lédererné felállt és az utolsó szó jogán engedélyt kért, hogy most már véglegesen, „ a valóságnak megfelelően" mondja el a bűncselekmény történetét. És ő újra elmondott egy változatot. Aztán befejezésül annyit mondott:

Elnök Úr, nincs elég szavam

— Amikor néhai tiszt-férjemmel arról beszélgettünk, hogy ki lehet ennek a következménye, arra a megállapításra jutottunk, hogy bennünket semmiképpen nem gyanúsíthatnak, hiszen a férjem Károly csapatkeresztes tiszt, akinek a tiszti bojtjához nem férhet semmi kétség...

Olvashattuk korabban az átiratot, amely a „tiszti bojt becsületét" próbálta tisztára mosni!

Egyébként Lédererné megfogadta az ismeretlen levélíró tanácsat, mert az ítélőtáblai tárgyalás során mindvégig hallgatott Léderer dicstelen múltjáról. Es az ismeretlen levélíró kezei, amelyek a kis cédulácskát a cellába csempészték, minden jel szerint messzire elérhettek, mert a Tábla életfogytiglani fegynazra változtatta a törvényszék halálos ítéletét

Lédererné az ítélet elhangzása után a bírói pulbitus felé fordult és így szólt:

— Elnök úr! Nincs elég szavam ahhoz, hogy megköszönjem az én bíráimnak az ítéletét, hogy megköszönjem azt, hogy önök engem megmentettek a haláltól.

Lédererné rossz helyre intézte köszönetét. Hiszen a Tábla a valóságban csak kimondta azt, amit másutt már elhatározták a hallgatás díjaként...

Eltelt néhány hónap. A szenzációs bűnperről megfeledkeztek az emberek, s a legtöbben elfeledkeztek arról is, milyen szennyest tárt fel ez a bűnügy. Táncdallal „ütötték el" azt a kimondhatatlan vádat, amely a Léderer-ügy kapcsán a rendszer ellen elhangzott...

Lédererné letöltötte 15 évi fegyházbüntetését, közben megöregedett és kiszabadult. A gyilkosság óta eltelt 38 év. 1964-ben Léderer Gusztávnét még ott lehetett látni a Tolbuhin körúti vásárcsarnokban, amit perecet árult. Töpörödött asszony lett belőle, akivel megpróbáltam feleleveníteni a nagy bűnügy néhány részletét, ám ő nem volt hajlandó megszólalni. Mindössze ennyit mondott:

— Letöltöttem a büntetésemet, hagyjanak békén!

Igaz is, azóta 38 év telt el...

Szabó László

LELKI POSTA

„Mert szeretem" jeligére

„17 éves koromban mentem férjhez és 20 évesen — bár az egész családom helytelenítette — elváltam. Férjem sem a családját, sem a munkát nem szerette, csak az italt. Egyéves kislányommal egyedül maradtunk, csak neki éltem. Munkaidő után alig vártam, hogy lássam. Ő volt minden vigaszom. Három éven át nem is gondoltam szórakozásra. Végre ismerősök rávettek, menjek el egy rendezvényre, hisz nekem is van még jogom a kikapcsolódásra. Itt ismerkedtem meg egy fiúval, akivel azóta hetenként találkozom. Sajnos, helytelenül mutatkoztam be, csak a keresztnevem mondtam meg, és azt hiszi, leány vagyok. Nem számoltam azzal, hogy ismeretségünk komolyra fordul. Ő már tervezget, csak rajtam múlik minden — mondja —, én meg úgy érzem, hogy becsaptam. Nem akarok hazugságban élni, de hátha elidegenedik tőlem, ha megtudja az igazat. Mit fog rólam gondolni?"

Nem tudom, mióta járnak együtt, mióta tart ez a felesleges titkolódzás. De minél tovább tart, annál veszélyesebb a barátságukra. Mire is gondolt tulajdonképpen, amikor elkezdte? Csak nincs talán komolyan kisebbségi érzése amiatt, hogy „elvált" asszony? Egy rosszul sikerült házasság fájdalmas csalódás, de szégyellnie annak kell magát, aki bánatot okozott a másiknak, akinek a felelőtlensége miatt ment tönkre a családi élet. Régen, elmaradott emberek úgy vélték, bárhogy fordul is az élet, ha valami nem sikerül, az mindig a nő szégyene. — Rossz az ura? — Biztos nem tud vele bánni! — Elváltak? — No hiszen! Tisztességes asszony tűrjön, alkalmazkodjon, takarja el a szégyenét, de maradjon amellett, akivel megesküdött!

Itt-ott, talán akad még ma is, akinek ez a véleménye, de szerencsére most már a legidősebb nénik nagy része is korszerűbb nézeteket vall. Fiatal létére modernebbül kellett volna gondolkoznia. A múltunk, az életünk hozzánk tartozik, azt letagadni nem kell, minek tüntessük fel magunkat másnak, mint amilyenek vagyunk? Adjuk meg a választás lehetőségét annak, aki közeledik hozzánk: ilyen volt az életem, ez vagyok, ha megfelelnék, örülnék neki, de ha nem fogadsz el olyannak, amilyen vagyok, ezen nem segíthetek.

Nos, ne kockáztassa meg, hogy a véletlen leplezze le. Mondja meg most már kertelés nélkül a barátjának a teljes igazságot. Alighanem kellemetlen és ne-

héz pillanat lesz. Őt nagyon fogja bántani, hogy félrevezette. Lehet, hogy kitárta Magának a lelkét, beszámolt az egész életéről, Maga pedig még a kislányát is elhallgatta előtte.

Talán szakítani azért nem fog Magával, de valószínű, hogy ezután kritikusabban mérlegeli majd a szavait és soká fog tartani, amíg újra a bizalmába fogadja.

„Boldogtalan" jeligére

„Falusi asszony vagyok, 30 éves. Tíz éve mentem férjhez, van egy 8 éves kisfiunk. Esküvőnk előtt rövid ideig ismertük egymást. Férjem iparos, vállalatánál szépen keres, nagyrészt haza is adja. Én a gazdaságban dolgozom, megvan a számításunk. Nem is hiányzik semmi, csak a családi béke. Az keserít el, hogy ritka az olyan hét, amikor férjem ne jönne haza részegen. Emiatt sok közöttünk a harag, és már párszor el is akartam hagyni, de mindig kérlel és mindent megígér. De csak ideig-óráig javul meg. Sajnos, az ő szülei évtizedekig éltek így. Az apósom azt mondja: a felesége lusta volt, azért adta az italnak magát. Nálunk ilyen panaszra nincs ok, amit egy asszony csak bír, én megcsinálom, de hát használ ez? Férjem szerint az ivás nem válóok, mert a fizetéséből nem olyan sokat iszik el, amit pedig mellékesen keres, azzal ne törődjek. Meg, hogy több iszákos ember is van a faluban, olyat azonban nem hallani, hogy emiatt akarna válni az asszony. De ha én nem bírom a részegséget! Túl sokat volt már benne részem! Én a gyerek javát szeretném, nehogy az apja példáját kövesse. De jobb-e neki, ha apa nélkül nevelődik?"

Az alkoholisták mindig találnak önigazolást. Apósa a felesége „lusta"-ságát teszi felelőssé — a Maga férje szerint pedig nem is olyan nagy baj, hogy ő iszik, hiszen állítólag a családja nem vallja kárát. No meg, szerinte más is iszik, nemcsak ő, s ha Maga ezért válni akar, nyilván Maga érdemel elmarasztalást.

Elmaradott emberek bizony néha az asszonyt ítélik el, aki alkoholista férjét megutálja, mert a férfi részegeskedését nem tartják olyan nagy hibának. Az ilyen környezetben esetleg elvárják, hogy a férfi a fizetésének nagyobb részét hazaadja, s ha ezt megteszi, megadják neki a „jogot", hogy kocsmázzon. Az asszonyok jó része is beéri azzal, ha a férfi a fizetését zömében leszámolja. Igaz az, hogy akad olyan részeges családapa is, aki még a gyermekei ellátásával sem törődik, az ő kenyerüket is elissza, és ez persze még rosszabb.

A Maga kisfiának, amint írja, nem hiányzik semmi, de ebben nagy része van annak, hogy Maga nem követi a férje példáját és a saját munkájának eredményét teljes egészében a családra, a közös költségekre fordítja. S mivel Maga hajnaltól késő estig dolgozik, emellett a családot is ellátja és a közös asztalra nemcsak a napi nyolc órai munka ellenértékét teszi le, hasonló kötelesség-vállalást joggal elvárhat a férjétől is.

Különben az iszákosságnak nemcsak anyagi kára lehet. A kocsmából későn hazabotorkáló, hangoskodó apától talán fél a gyereke, de aligha szereti, becsüli, aligha fogadja el tőle az „apai irányítást", s talán jobb is, ha szembe fordul az apjával, ahelyett, hogy róla venne példát, és gátlástalanságát utánozná. Sajnos, azt kell mondanunk, még apa nélkül is könnyebb gyereket nevelni, mint egy részeges apával.

Leveléből azonban mégis azt reméljük, hogy férje őszintén ragaszkodik a családhoz, nem szeretné elveszíteni Magát. Ha nem érezné a faluban egyesek támogatását, apja helyeslését, talán megszabadulna az italtól. A lelkiismeretét az is megnyugtatja, hogy Maga porol ugyan, de aztán mindig kibékül. Akkor minek erőlködjék?

Beszéljen vele most már komolyan és határozottan. Elsősorban a gyerekre hivatkozva kívánja meg tőle, hogy elvonókúrára menjen. Ha nem teszi meg, és újból részegen jön haza, ne főzzön, ne mosson rá! Hadd érezze, hogy türelme fogytán van, hogy változást igényel, és elhatározásából nem enged. Talán eloveszi a jobbik eszét.

„Az utolsó lépés előtt" jeligére

„Többéves ismeretség után nyolc évvel ezelőtt vettem el a feleségemet. Én egyetemet végeztem, ő nyolc általános iskolát. Két gyermek született. Kezdetben szerettük egymást, de ahogy teltek-múltak az évek, úgy romlott közöttünk a viszony. A gyerekekre való tekintettel a családi jeleneteket lehetőleg mellőzöm. A békés egymás mellett élés azonban sokszor idegölő családi diplomáciát követel. Néha napokig nem szólunk egymáshoz. Anyagi gondjaink nincsenek, csak a szeretet és az egymás megbecsülése hiányzik. Úgy érzem, ez sokáig nem mehet így, rámegy az egészségünk. Egy-két éve megismerkedtem egy nagyon kedves és becsületes leánnyal, nagyon megszerettem. Sok töprengés közepette a válás elhatározására jutottam. Ha sikerül, elveszem a nagyon szeretett leányt. Hangsúlyozom, ő nem oka semminek, sőt, arra kér, maradjak a családommal. Mindig azt mondja, változzam meg otthon, és akkor a feleségem is más lesz hozzám. Ezt már nem tudom megtenni. Légüres térben érzem magam, úgy gondolom, tenni kell valamit. Töprengek, helyes-e, ha elválok? Azt gondolom, igen. Jogom van nekem is a boldogsághoz, még akkor is, ha erre árnyékot vet a gyermekek miatti aggodalmam ..."

Leveléből nem jöttünk rá, tulajdonképpen miért ment tönkre a házasságuk. Mi történt Maguk között, hogy már nem szeretetet, sem megbecsülést nem éreznek egymás iránt. A magyarázat talán csak nem abban az odavetett mondatban van, amely a kettőjük közötti műveltségbeli különbséget említi? Erre a házasság előtti több éves ismeretség alatt nem jött rá? Vagy a nagy szintkülönbség az együttélés éveiben alakult ki? (Ha Maga akkor végezte az egyetemi tanulmányait, nem csoda, hogy az asszony, akinek apró gyerekei is voltak, s minden terhet vizsgára készülő férje segítsége nélkül kellett vállalnia, nem tanulhatott.) De azt ki tudná megmondani, hogy az egyetemet végzett férfi leveléből miért nem lehet a családi viszonyai alakulására vonatkozó lényeges mozzanatokat megérteni? Mit válaszoljunk arra a kérdésére, hogy váljon-e, amikor nem tudjuk, tulajdonképpen miért is kellene válnia?

Azt írja, hogy töpreng. Töprengjen nyugodtan tovább — többek között azon is, mitől várhatja az igényelt boldogságot. A „nagyon szeretett leány", akire a további sorsát építeni akarja, azt ajánlja, hogy *változzon meg* — és visszautalja a családjához. Ő ismeri Magát, a körülményeivel együtt, és valószínűleg tudja, mit beszél ...

„Békesség" jeligére

Kisvárosban lakunk, szüleim — úgy mondják — szerelemből házasodtak, nagyszüleink ellenére, de úgy látszik, a szerelem nem tartott sokáig. Három testvér közül én vagyok a legidősebb, 17 éves.. Apám elvált ember volt, első felesége hűtlen lett hozzá. Ő technikus, most 53 éves, anyu tanítónő, 40 éves. Apu talán az első rossz hazasságát bosszulja most meg. Nagyon féltékeny, édesanyát elmondja mindennek, sőt meg is veri Talán el sem tetszik hinni, hogy tanult ember létére ilyen legyen. Állandó rettegésben élünk. Tanáraink nem tudják elgondolni, miért vagyunk olyan idegesek, nem merjük megmondani, hogy élünk. Apám igazságtalan, hiszen anya nem csalta meg soha, neki a család a mindene. Nem mehet ez így tovább, idegileg tönkremegyünk. Nevet, várost nem merek írni. Tessék a lapban válaszolni egy családjáért aggódó csitrinek."

Kár, hogy nem közölted a neved és címed. Bizony megkerestük volna édesapádat, sőt az ő főnökeit is, az iskolátoknak, a gyámhatóságnak is írtunk volna, mert valóban, „ez nem mehet így tovább". De a segítségnek névre és címre kellene irányulnia. Igy csak arra szorítkozhatunk, hogy a leveledből levonjunk egykét következtetést.

Az egyik mindjárt az, hogy helyes, ha az ember nem törődik bele egy méltatlan helyzetbe, amint azt Te is érezted. De ha már itt tartasz, bármi nehéz is az, egy kicsit bátrabban kellene fellépned, s vállalnod a harcot. Biztos, hogy apád nagyon haragudna, ha tudná, hogy panaszkodtál rá. De ha olyanok igyekeznek hatni rá, akiknek a tekintélyét elismeri, talán észhez tér, vagy megbátrál.

Bizony olyasmi is előfordul, hogy jól képzett emberek rosszul viselkednek. A szakmájukat nagyszerűen értik, de emberségből nem remélhetnének jó osztályzatot. Lehet, hogy apádat a családás tette gyűlölködővé. Ha egészségesen gondolkodna, rájöhetne, hogy ha voltak is rossz tapasztalatai, attól még találhatott egy második, nagyon jó feleséget. Sajnos, az ítélőképességét elhomályosította a keserűség és gyanakvás. Igazad lehet abban, hogy régi sérelmeiért áll most bosszút — ártatlanon. Ezzel a magyarázattal nem mentegetjük apádat, viselkedését elítéljük. De figyelmeztetünk arra a tanulságra, hogy ha tapasztalatainkat helytelenül értékeljük, az eltorzíthatja a magatartásunkat. Egy hamis asszony miatt minden nővel szemben bizalmatlannak lenni, ugyanolyan hiba, mintha te például apád vadságától megriasztva, túlságosan félénkké válnál.

Ma még a felnőttek közül sokan hordozzák magukban egy elmúlt korszakban kialakult tapasztalatukat, hogy elszigeteltek, magukra hagyatottak, nem számíthatnak a társadalom segítségére. Talán ezért feszül sokakban még mindig annyi elkeseredett bosszúálló indulat, mint apádban — másokban pedig azért maradt a múltból annyi remegő alázat, mint édesanyádban. (Hiszen fiatal dolgozó nő létére nem kellett volna megalkudnia ilyen lealacsonyító hánásmóddal) — Te azonban fiatal vagy, és lassan rájössz már, hogy sem másokkal önkényeskedni, sem önkényeskedést eltűrni nem szabad. Ha ilyet tapasztalsz, fordulj bátran szembe vele. Te már megkapod társadalmunktól a szükséges segítséget.

„Pályaválasztás" jeligére

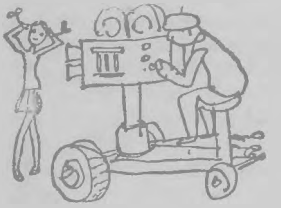

„13 éves, hetedik osztályos, négyesrendű tanuló vagyok. Nagyon szeretem az irodalmat, a zenét, a táncot, az éneket, és nagyon-nagyon szeretnék filmszínésznő lenni. Hároméves koromtól mindig csak a színészi életről álmodom. Szerintem van hozzá tehetségem. Lehetnék-e színésznő? Hány évig kell filmszínésznő-iskolába járni? Csak a nyolcadik osztály után lehet beiratkozni? Hogy szerepelhetnék filmen, gyerekszerepre hol kell jelentkezni? Segítséget várok, hogy elkezdhessem színészi pályafutásom."

Szép pályáról ábrándozol, de hogy odajuss, ahhoz sokat kell tanulnod és dolgoznod, még akkor is, ha majd szakértők is megállapítják, hogy tehetséges vagy. A Színház- és Filmművészeti Főiskolára érettségi után lehet jelentkezni, de az igen komoly felvételi vizsgán az általános műveltséget is alaposan számon kérik. A legtehetségesebbek, legkitűnőbbek között is erősen válogatnak. Aki bejut a főiskolára, sokéves tanulással edződik meg a színészek állandó munkából, erőfeszítésből álló életére.

Gyerekekkel csak kivételes esetekben filmeznek, nem a fiatal idegrendszernek való a filmstúdiók megerőltető munkája. Az a néhány gyermek, akit a múltban a film tett híressé, felnőtt korára elkallódott, semmi sem lett belőle. A „csodagyerekekből" sok esetben szerencsétlen, csalódott, pályatévesztett felnőttek lesznek, nem tudják beváltani azokat a reményeket, amelyeket kiskorukban hozzájuk fűztek, korán kimerülnek és későn döbbennek rá, hogy pályát tévesztettek. Ne vágyakozz gyermekszerepekre, még nincs itt az ideje annak, hogy elkezdhesd „színészi pályafutásodat".

Az érés, a fejlődés hosszú évei állnak előtted, használd ki azokat okosan. Az érettségiig sokat fogsz változni is, talán arra is rájössz, hogy más nagyon szép pályák is léteznek, amelyekhez 18 éves korodban esetleg még több tehetséget és kedvet érzel majd. Bármilyen pályát válassz is, a zene, a tánc, az ének és az irodalom szeretete örökre a tiéd maradhat, hogy megszépítse az életedet...

„Árvácska" jeligére

„32 éves özvegyasszony vagyok, van egy 12 éves kisfiam. Évek óta udvarol nekem egy jelenleg 39 éves férfi. Szabad időnket együtt töltjük, együtt szórakozunk, szeretjük egymást. Nagyon féltékeny, sehová nem enged egyedül. Én az időmet nem akarom így elpocsékolni csak sétálgatással, szórakozással, és ő nem hajlandó nyilatkozni. Egyszer említett valamit, hogy komolyak a szándékai, azóta egy szót sem. Kényelmetlen volna, ha nekem kellene felvetni a kérdést: »meddig várjak még?«"

Csak találgathatjuk, mi jár udvarlója fejében *Talán ezt gondolja:*

— Az én kedves társnőmnek ez a helyzet bizonyára ugyanúgy megfelel, mint nekem, már csak a gyerek miatt is. Hisz a fiú iskolába jár, tanul, kialakul a saját érdeklődési és baráti köre, mi is elvisszük neki való szórakozásra. Ha dolgozó mamája néha később jön haza, ez összeegyeztethető a gyerek napi programjával, és a kisfiú az ilyesmit

jobban elviseli, mintha anyját odahaza állandóan meg kellene osztania velem. Igaz, szüksége volna apára, de a „mostohaapa" tán komplikálná is a fejlődését és nehézségeket okozna hármunk kapcsolatában. Barátnőm élete így nyugodtabb. Ott van mellette a fia, és tudja, hogy mindenkor számíthat rám. Aligha hiányolja a még több lekötöttséget, s egy megnagyobbodott háztartás gondjait. S mint okos asszony, azt is tudja, hogy barátságunk frissességét jobban megőrzik a ritkább együttlétek, az hogy elnyűtt pillanatainktól megkíméljük egymást...

Az is lehet, hogy udvarlója csak a *saját kényelmére gondol:*

— Szeretem ezt az asszonyt, de ha elkerülhető, függetlenségemet nem cserélem el családapai terhekkel. Nem biztos, megbírkóznék-e a kis kamasszal. Az anya sokat várna tőlem, de egyetértene-e a módszereimmel? Nem vágná-e gyakran a fejemhez: látszik, hogy apa nem voltál .. És különben is, minek változtassak a helyzetemen?

Szóval, sok mindent gondolhat egy férfi, aki „nem nyilatkozik". De ha Ön mindenképpen a házasságot akarja, mondja meg neki kereken. Közös dolgaikról beszéljenek világosan, felnőttekhez így illik. Szóból ért az ember...

Tolnai Erzsébet

AFORIZMÁK

Ha nem hiszed, hogy át tudod ugrani a Bodrogot, nem is fogod átugrani.

Akik nem a munkájuk révén akarnak boldogulni, azokból lesznek a gonoszok és a szerencsétlenek.

Az elvtelen minden szélhez igazítja a vitorláját.

A bosszú a kislelkűek szenvedélye.

A dogmatikus a betűtől nem látja az embert.

Akiben szenvedély nincs, abban semmi sincs.

Leggyakrabban a hazug esküszik.

Van olyan gépírónő, akit nem a keze, hanem a lába miatt tartanak.

A kijáró megvesztegetné a saját lelkiismeretét is, ha volna neki.

A hiba világít, az érték beburkolózik; azért vesszük ezt észre nehezebben.

Megszámlálhatatlan a mentségek száma, ha a saját vétkünkről van szó.

Minden lángésznek van humora, de nincs minden humoristának lángesze.

Dicsőség annak a nevelőnek, aki a tanítványait megtanítja gondolkozni!

Fenyegetéstől még senki sem javult meg.

Amiről tudjuk, hogy ismeretlen, az már félig ismert.

Az igazság mezteleuul is erős.

A zene, az alkohol és az utazás csökkentik a nők ellenállását a kísértéssel szemben.

A hős legelőször a saját önzését győzi le.

Nem nevelhet jól az a pedagógus, amelyik nem ébreszt szeretetet.

Minél nagyobb jelvényt viselsz, annál kisebb a meggyőződésed.

Minden ifjú tévelygését megértjük, csak a mi gyermekünkét nem.

E. Kovács Kálmán

Szür-Szabó
Erdei
Fülöp
Várnai
rajzai

HÓBORTOS DIVAT

DIVAT

Férfi egyenjogúság

NEHÉZ KÍVÁNSÁG

— Nézz a szemembe!

HÁZI FÜRDŐRUHA-BEMUTATÓ

TŰSAROK

— Drágám, ha nem tetszik, kicserélhetem más színűre is!

HÚSZ ÉV ELŐTTI DIVAT

— Mit bántod folyton ezt a gyereket, amikor én beléd szerettem a bunkerben, pont így néztél ki!

Szür-Szabó
Gerő
Várnai
Fülöp
Erdei
rajzai

A PEDAGÓGIA REJTELMEIBŐL

URAT NEVEL A FIÁBÓL

— Eleget dolgoztam az életemben, a fiamból futballistát csinálok.

ELNYERI A JUTALMÁT

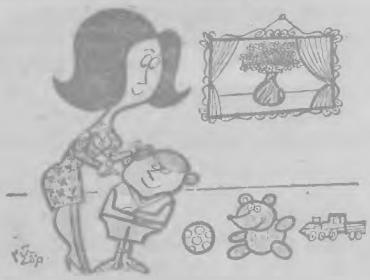

— Ha jó kisfiú leszel, vasárnap kimegyünk a szabadba szemetelni.

AGGODÓ SZÜLŐK

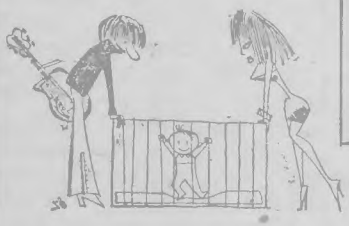

— Szegény gyerek! Kitől fog ez jót tanulni?!

PEDAGOGIA

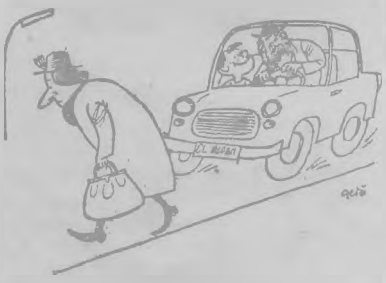

— Figyelj, Lacika, most jól megugratjuk az öreglányt!

— Te csak a leckéddel törődj, kisfiam!...

LEGENDÁS GELLÉRTHEGY

Kevés nagyváros mondhatja el, hogy szívében őrzi az ősterméset egy darabját. Budapest kellős közepén meredek sziklafalak szakadnak le a Duna-partig. Százharminc méter ez a fal; nagy szigorúsággal őrzi a lábánál éppenhogy elférő út, s a dunai hajók békességes futását. A messzire nyúló hegyhát, amelynek legmagasabb orma éppen ennek a sziklafalnak a tetején trónol, távolódóban lankás hegyoldalakba megy át. Hétköznapokon csendes villanegyed a környék, erdős szerpentinjein legfeljebb szerelmespárok baktatnak, de vasárnapokon a kényelmesebb pestiek családostól elindulnak a „magaslatok" felé, hogy a Citadelláról gyönyörködjenek a legszebb budapesti panorámában, aztán kipihenjék a vasárnap fáradalmait — a borozóban.

A boráldozat már hagyományos ezen a helyen. Kétezer évvel ezelőtt — igaz, pincérek nélkül — itt áldozott italt és állatot istenének az eraviszkuszok hada. A kelta törzs a hegyen telepedett meg, melynek barlangjai alkalmas búvóhelyet nyújtottak az ellenség és a vadállatok elől. És itt, az ormon állt az áldozati oltárkő, amelyet ma a Duna túlpartján, a Nemzeti Múzeumban őriznek. Tudomásunk van róla, hogy a III. században még ott volt a hegytetőn.

ŐRSÉG A CSÚCSON

A népvándorlás korának új hazát kereső népei ennek a hegynek a lábánál keltek át a Dunán, a mai Erzsébet-híd táján, s e hely átkelőjellege a honfoglalás után is megmaradt. (A XVIII. században például repülő-komp járt itt, melynek kötelét rúdhoz erősítették, s a faalkotmányt a víz sodrása vitte át a

túlsó partra — innen ered a Rudas-fürdő elnevezése).

A hegy, mint ezt tudjuk, a velencei származású Gellert püspökről kapta nevét, akit a régi pogány hit fellázadt hívei kocsin vetettek le a hegy tetejéről, úgyhogy halálát lelte.

Ez a csúcs nemcsak kultikus, hanem katonai célokat is szolgált. A budai várat, a királyi székhelyet védő csapatok a környező hegyek — így a Gellérthegy — ormára állították az előőrsöket, hogy ne érhesse őket meglepetésszerű támadás. Mátyás király a hegy lábánál negyvenezer katona, a feketesereg tagjai részére hatalmas laktanyát akart építtetni, de terve nem valósult meg. A törökök is korán felismerték a hegy hadászati fontosságát. Őrtornyot, majd kis erődítményt emeltek itt, de ennek már nyoma sincs. Viszont még ma is áll Szokoli Musztafa fürdője, a Rudas, s a Ráczfürdő néhány törökkori részlete.

BOSZORKÁNYÉJSZAKÁK

A környező helységek lakói évszázadokon át babonás félelemmel néztek a Gellérthegyre. Nappal

még csak felmerészkedtek, hogy műveljék szőlőiket — híres szőlő termett itt —, de napnyugta után ugyancsak siettek hazafelé. Úgy hitték, hogy a Gellérthegyen éjszakánkint boszorkányok tartják összejöveteleiket, oda gyűlnek a misztikus hatalmú nőszemélyek, hogy kiforralják rontó terveiket és parázna szövetségre lépjenek az ördöggel. Régmúlt századok boszorkánypereinek aktáiban olvashatjuk, hogy az illető éjszakánkint seprőnyélen lovagolt a Gellérthegyre, ahol „szűkkörű mulatságokat" rendeztek, ettek, ittak, táncoltak, szeretkeztek, s mindenféle varázslatokat űztek. A másfélszázados török uralom azonban megtanította a fogyatkozó magyar lakosságot, hogy nem a gellérthegyi boszorkányoktól kell félni, hanem a szpáhiktól és janicsároktól — Buda visszafoglalása utáni iratokban már nem is találni a boszorkányszombatok nyomát.

Az 1800-as évek elején Budára költöztették a nagyszombati egyetemet, s csillagvizsgálóját a Gellérthegy csúcsára építették fel. Tudós mestere szívesen fogadta az érdeklődőket, bevezette őket a csillag-

TASNÁDI VARGA ÉVA:

HARCOLNI KELL

Harcolni kell már reggel,
Harcolni kell napeste,
— az egész nagyvilágért,
mindenütt verekedve,

hogy csend legyen és béke,
ne szóljon ágyú, fegyver,
ne sirjon többé senki
vad kínba dermedt szemmel.

Harcolni kell a szóért...
— sok gyermek nőjön nagyra,
őrizze boldog álmuk
virág és tejeskanna.

Harcolni kell a percért,
hogy több legyen az élet,
nőjenek termő ágak
napos föld melegének.

Harcolni kell hát mindig!
— harcolni újra-újra.
Gyűlölettől övezve,
a közönybe visszahullva.

Harcolni kell még százszor,
harcolni kell ezerszer...
hogy éljen — szépen éljen,
a tiszta legyen az ember.

világ titkaiba, de ha nappal érkeztek, más látványosságot is nyújtott: a legnagyobb távcsövet nem az égre, hanem a hegyek között felfelbukkanó kék szalagra, a Dunára irányította. És a vendégek csodálkozva látták, hogyan pöfékel Pest felé a bécsi hajó, fedélzetén a bámészkodó utasokkal, vagy Vác székesegyházának tornyáról olvasták le a pontos időt. Másfélszáz éve a hegytetőn afféle „távirda" is működött: itt volt a Bécsből induló, hegyről hegyre adott fényjelek utolsó állomása.

ERŐDBŐL — TURISTASZÁLLÓ

A csillagvizsgáló nem volt hosszú életű: 1849-ben a honvédek innen ágyúzták a budai várat megszállva tartó osztrák katonaságot, s az viszonzásul szétlőtte az épületeket. Két évvel később, a „rebellis magyarok" fékentartására a bécsi kormány felépíttette a ma is álló erődöt, a Citadellát. Az osztrákok nem érezhették magukat valami nagy biztonságban, mert elrendelték a környező házak lebontását is. És arra már mi is emlékezünk, hogy a második világháború végén a megszálló német csapatok betonbunkert építettek a Citadella udvarán, s a hegytetőn állították fel messzehordó ágyúikat, de sorsukon ez már nem változtatott.

Beköszöntött a béke. A Citadella kazamatáiban borozót, szobáiban turistaszállót, udvarán sörözőt rendeztek be, s az egyik bástyán meszszelátók emlékeztetnek az öreg csillagdára: gyerekek és felnőttek kukucskálnak rajtuk pesti házak udvaraiba, a vár utcáiba, szemük elkalandozhat a budai hegyeken, s megleshetik a bécsi szárnyashajót is.

Huszonegy éve már, hogy vége a háborúnak. A felszabadulási emlékmű, amelynek géniusza majdnem harminc méteres magasságba emeli a pálmaágat, a Citadella sarkán szökken az égnek. A huszadik évfordulóra békeliget született a hegy déli lejtőjén: a környékbeli kollégiumok diákjai, a villák lakói is ott munkálkodtak, együtt a földmunkásokkal és kertészekkel.

A Gellérthegyről örökre eltűnt a babona és a félelem.

M. B.

PEDAGÓGIAI KIS ABC

A. — APA, ANYA

A nevelés két alapvető „kelléke". Tévedés azt hinni, hogy bármelyikük nélkülözhető: egyetlen elvált apa vagy anya se higgye, hogy a bontóperi ítélet gyermeke életéből is végérvényesen kikapcsolja volt házastársát. Ideggyógyászok a megmondhatói, a válás milyen sérüléseket okoz a gyermekben. A bántalmak legkésőbb a kamaszkorban jelentkeznek; gyakori, hogy az „elvált gyerek" ilyenkor számon is kéri apjától vagy anyjától a hiányzó felet. A leküzdhetetlen hiányérzet (a legenyhébb bántalom) is életreszóló!

Mindketten pótolhatók, de a pótlás csaknem soha nem tudja betölteni az igazi helyét és hivatását, még a legjobb szándék esetén sem. Bonyodalmakról nem is beszélve!

A kettőjük közötti összhang és egyetértés alapfeltétele a gyermek egészséges testi, érzelmi, szellemi fejlődésének.

Á. — ÁLLHATATOSSÁG

Az természetes, hogy szülői hivatásunkban állhatatosak vagyunk.

Kevésbé természetes — és nehezebb — állhatatosnak maradni nevelési elképzeléseinkben, eszményeinkben, elveinkben. Ehhez mindenekelőtt határozott elképzelések, eszmények, elvek kellenek. Ezeknek kialakításában akar segíteni kis ábécénk.

B. — BÜNTETÉS

A büntetésnél jobb a jutalmazás. Az előbbi — még a legnagyobb óvatosság és tapintat mellett is — alkalmas lehet arra, hogy megalázza a gyermeket, sértse igazságérzetét.

Néha mégis szükség van rá. Recept nincs, mikor mivel büntessünk, de általános szabályként elfogadhatjuk, hogy a büntetést mindig a gyermek testi-szellemi fejlettségéhez és az elkövetett „bűnhöz" mérjük. Értelmetlen (és eredménytelen) egy hat éven aluli gyermeket fehruárban azzal a büntetéssel fenyegetni, hogy nem vehet majd részt a nyárra tervezett családi hajókirándulásón — addigra elfelejti, miért kapta a büntetést; értelmes (és eredményes) a titokban fagylaltozót néhány napra eltiltani a csemegétől. Szabály, hogy bármiért, bármivel, bármikor büntetünk, a gyermek értse, miért kapja a büntetést. S az is szabály, hogy ha kiállta, többé ne hánytorgassuk, felejtsük el.

Szabály, hogy a verés vagy ételelvonás vagy bármilyen más testi bántalmazás nem büntetés. Inkább: durvaság.

C. — CIGI

A cigaretta bevonult pedagógiai fogalmaink közé: 14 éves kortól csaknem minden gyerek megpróbálja, sokan rá is szoknak.

Sok szót nem érdemes vesztegetni rá: épp úgy divat (s mint ilyen, múló), mint a trapézna drág vagy a Beatles-frizura. Csak sajnos károsabb!

Lebeszélni róla a gyermeket mindenesetre kötelességünk. Könnyű a dolgunk, ha magunk nem dohányzunk! Ha igen, akkor sem árt az egészségügyi kioktatás — de nem is használ. Ilyenkor okosabb engedni, a tiltás úgyis eredménytelen, ráadásul titkolózásra, hazudozásra, sőt néha lopásra is vezet! Az engedmény szólhat napi 2—3 cigire, enynyivel a kamasz be is éri legtöbbnyire.

D. — DIVAT

Jellegzetesen kamasz-problémal Nem kötelező engedni minden szélsőséges hóbortnak, de korlátoltság tiltani általánosan elterjedt divatholmik viselését.

Kamasz gyermekünk divatimádatát hasznos pedagógiai tényezővé avathatjuk: ilyenkor érkezik el az ideje annak, hogy megtanítsuk, az éppen uralkodó divaton belül mi az, ami valóban csinossá, jólöltözötté teszi. Ez az ízlésnevelés fő korszaka: a divatban ne ellenséget lássunk, hanem segítőtársat. Nincs olyan divat, melynek ne lennének szép — és gyermekünk egyéniségéhez illő — elemei: tanítsuk meg a divat, az egyéniség és a józlés összeegyeztetésének művészetére.

E. — ENGEDELMESSÉG

Az eszményi gyermek engedelmes. Az igazi rendszerint nem. Illetve: csak akkor az, ha értelmét látja (érzi, tapasztalja) a szófogadásnak.

Az engedetlenség mögött nagyon gyakran szeretetéhség húzódik meg (akár csak a túlélénkség esetében): a gyermek éppen ezzel a magatartással akarja felhívni magára a szülők figyelmét. A csendes, mindig jó, szófogadó gyermekkel nem kell sokat foglalkozni, az enge-

detlennel, rendetlenkedővel annál többet!

Az engedelmességre is kell és lehet szoktatni, s nemcsak következetességgel, hanem ezzel is, hogy megmagyarázzuk a gyermeknek, miért kívánunk tőle ilyen és ilyen magatartást. A magyarázat — és értelem nélküli parancs vagy utasítás legfeljebb pillanatnyi fegyelmezettséget eredményez; a „miért" ismeretében szánhathatunk csak maradandó engedelmességre.

F. — FIGYELMESSÉG

Ne csak mi kívánjuk, hogy gyermekünk emlékezzék meg születés- és névnapunkról, anyák napjáról, vagy a nemzetközi nőnapról, mi is lehetünk és legyünk is figyelmesek hozzá! Egy csokor hóvirág (minden „alkalom" nélkül) épp olyan jól esik a legtöbb gyermeknek, mint egy doboz csokoládé. A néhány szem gesztenyének, ami még süt, s amit „csak úgy" kap, épp úgy örül, mint a villanyvonatnak. A „nagy" ajándék, s az ünnepélyes alkalom a legtöbb gyermeket zavarttá teszi, izgalomba hozza; az ilyen apró figyelmesség az egyszerű, tiszta öröm érzését kelti benne. S ami a lényeg: őt magát is figyelmességre neveli.

G. — GOND

Gondtalan élet nincs: gondjai vannak a négygyermekes családnak épp úgy, mint a jólkereső egykésnek, csak éppen másfélék; s még csak az sem biztos, hogy az utóbbiak könnyebben elviselhetők.

A kérdés az: gondjainkból mennyit közölhetünk gyermekünkkel?

A tapasztalat azt mutatja, hogy anyagi gondjainkat szinte korlátlanul megoszthatjuk velük — természetesen koruknak, értelmességüknek megfelelő adagolásban. A gyermek, akit szülei megtisztelnek bizalmukkal és őszinteségükkel, a ezzel emberszámba vesznek, a legtöbb esetben megértéssel válaszol. Ha a közös gondokat megosztják vele, ő is szívesebben vesz részt a család közös erőfeszítésében; szülei erőfeszítéseit jobban megbecsüli, mint az a gyermek, aki mindent „készen kap", akit valósággal búra alatt nevelnek, hermetikusan elzárva az élet nehézségei elől. Az utóbbira, sajnos, elég sok a példa, éppen a hajdan rossz napokat, nélkülözést megért szülők hajlamosak rá.

Ha nem elkerülhetetlen, ne avassuk be a gyermeket, ne zavarjuk meg olyan gondokkal, melyekkel mi magunk is keservesen küszködünk. Ne állítsuk őt soha semmiféle választ elé. Soha ne kelljen eldöntenie például, hogy veszekedő szülei közül melyiknek van igaza!

GY. — GYENGÉDSÉG

Nem tévesztendő össze a hasonló hangzású, de egészen más jelentésű gyengeséggel. Az utóbbi határozatlanságot, következetlenséget, s néha (a gyermekkel szemben bevallottan vagy titkoltan) bizonyos bűntudatot leplez, s mint ilyen, kiküszöbölendő a nevelésből (és az életből).

Gyengédségre, a szeretet apró megnyilvánulásaira viszont szüksége van a gyermeknek (és a felnőttnek) minden életkorban.

Itt jegyezzük meg, hogy a gyengédség nem jelenti (legalábbis nem szabad, hogy jelentse) az ajándékok, különösen a drága, értékes ajándékok halmozását. Sokan úgy vélik, ezzel tudják le szeretetüket. Az ajándéknak örül a gyermek — de koránsem forintértéke mértékében! — öröme azonban csak pillanatnyi, múló, feledésre ítélt; a gyengédség, a szeretet szavakkal alig kifejezhető, finom megnyilvánulásai viszont maradandó nyomot hagynak lelkében.

Hogyan legyünk gyengédek? Szabály erre nincs. Néha egy rövid, de bensőséges esti beszélgetéssel, néha a gyermek egy rég óhajtott, de csak burkoltan kifejezett vágyának teljesítésével tehetünk eleget a „követelménynek", s néha azzal, hogy osztozunk — de őszintén, egész szívünkből — örömében, bánatában.

H. — HITTAN

A mai negyven éven felülliek könnyen megfeledkeznek arról, őket hogyan neveltek annakidején: szinte belenőttek a valásba, az óvodától az egyetemig „a természetfölötti" erőkben való hitre nevelték őket. A mai gyerek nevelése természettudományos alapon nyugszik az óvodától az egyetemig. A szülő a valóságos, földi élet nagyonis kézzelfogható jelenségeivel és tényeivel szemben nem tud érvelni.

Így nőnek fel hívő családokban felvilágosult, materialista szellemben gondolkozó gyermekek. Tiszteljük gyermekünk világnézetét, így ők is megértők lesznek vallásos szüleik iránt.

Érdemes néhány szót vesztegetni arra is, hogy téved, aki azt hiszi, „kettős nevelés" kizárólag vallási téren lehetséges. „Kettős nevelés" az is, ha a szülő szavai és cselekedetei ellentétbe kerülnek egymással (vizet prédikál és bort iszik); az is, ha magatartásában laza (a munkakerülést, táppénzcsalást a gyermek előbb leleplezi, mint az illetékesek, a hűtlenséget hamarabb megérzi, mint a felszarvazott házastárs); ha másféle erkölcsöt lát, tapasztal otthon, mint amire az iskolában oktatják, épp úgy „kétféle" lesz, mint az idealista és materialista világnézet közott hányódó gyerek.

I. — IDŐ

„Hagyj békén, nem érek rá!" Jaj, de sokszor hangzik ez el manapság a „családi életnek" rendeltetett órákban apák és anyák részéről!

Ne álltassuk magunkat: ilyenkor soha nem az idő hiányzik, hanem a türelem

és az őszinte érdeklődés a gyermek problémái iránt.

A neveléshez nem kell „külön" idő, a gyermek nem valamiféle anyag, melynek megmunkálásához ennyi meg ennyi perc, óra, nap, hónap, év szükségeltetik. Az ember akkor is nevel, ha nem akar nevelni; nevel minden szavával, cselekedetével, rezdülésével. Jól vagy rosszul.

Nagymosás, krumplihámozás vagy barkácsolás közepette lehet értékesebben nevelni, mint a külön erre a célra szánt idő alatt prédikálva; a tett hatásosabb, mint a szó. A gyermek mondanivalójának szórakozott, figyelmetlen meghallgatása épp olyan sértő, mint annak a főnöknek a magatartása, aki újságot olvas, miközben beosztottja élete legkínzóbb problémáját tárja fel.

Ha nagyon fáradtak vagyunk, nagyon tele van a fejünk, mondhatjuk, hogy: „Engedj most gondolkodni, pihenni, maradj egy kicsit csendben" — ez egyenes, nyílt beszéd, a gyermek is méltányolja rendszerint, neki ahhoz is van türelme, hogy kivárja, míg teljes odaadással meg tudjuk hallgatni. Van türelme: nagyon nagy szüksége van ránk.

J. — JÁTÉK

A játék — nem játék.

Ma már köztudomású, hogy a gyermek játéka — akárcsak a kölyökmacskáé — felkészülés az életre. S mint ilyen: komoly tevékenység.

A játszó gyermeket vegyük épp olyan komolyan, mint a dolgozó felnőttet. Ha jól odafigyelünk, már a legkisebbek játékaiban is felfedezhetjük érdeklődési körét, természetadta tehetségét.

Játékszereit gondosan válogassuk meg. Kevés és egyszerű játékra van szüksége. Közhely, hogy a magafabrikálta rongybaba kedvesebb, mint a legdrágább bábu, a gyufaskatulyákból eszkábált vonat értékesebb, mint a drága villanyvasút. Tartóztassuk magunkat még akkor is, ha pénztárcánk megengedné, és hiúságunk is megkívánná, hogy a legrafináltabb játékszerekkel árasszuk el. Az a gyerek, akinek a polca gazdag, nemcsak unatkozik hanem a fantáziája és az alkotó energiája is ellustul.

Jó, ha néha részt veszünk játékában, de ilyenkor is engedjük érvényre jutni az ő akaratát és képzeletét. Ne akadályozzuk, még akkor sem, ha rendetlenséget csinál. Viszont követeljük meg, hogy a játék végeztével maga teremtsen rendet kis birodalmában.

K. — KÖVETKEZETESSÉG

„Csak az ökör következetes". Van ebben valami: legalábbis ami a túlhajtott, erőszakolt következetességet illeti.

Legyünk következetesek, de ha tévedtünk, legyen bátorságunk beismerni tévedésünket, és visszavonni, vagy módosítani helytelen vagy igazságtalan parancsunkat. Egy-egy ilyen „beismerés" néha közelebb hoz gyermekünkhöz, mint az „eszményi" tökéletes, mindenen átgázoló, merev és rideg következetesség.

Jól átgondolt, ésszerű, érthető és érzelmileg is elfogadható utasításainkhoz azonban legyünk valóban hűek. Az ilyen következetességet gyermekünk is tiszteletben tartja. Sőt: méltányolja.

L. — LUSTASÁG

Lusta gyerek nincs. Ha mégis „lusta": vagy beteg, (testileg vagy szellemileg), vagy undorodik attól, amit csinálnia kellene.

Miért merjük mondani, hogy nincs lusta gyerek? Azért, mert a testileg, lelkileg, szellemileg egészséges gyerek mozgási és tevékenységi igénye szinte határtalan. Meg kell tehát keresnünk a „lustaság" okát. Ha betegség — akár testi, akár lelki, akár szellemi — meg kell gyógyítani. Ha undorodik az előtte álló feladattól: a feladatot kell érdekessé, vonzóvá tennünk.

Az adottság (tehetség) hiányát — középiskolás korban és azon túl — azonban már nem minősíthetjük sem betegségnek, sem érdektelenségnek. Az a gyerek, aki matematikából nem tud ötöst szerezni, még akkor sem, ha odafigyel minden magyarázatra, mindig lelkiismeretesen megcsinálja a házi feladatát, nem lusta, nem is beteg, s még csak az sem biztos, hogy undorodik a számok és képletek birodalmától, egyszerűen nincs hozzá érzéke. Kár erőltetni!

A minden tekintetben egészséges gyermek „lustaságának" legbiztosabb ellenszere az érdeklődés felkeltése.

M. — MESE

A mese: létszükséglet. (Mi, felnőttek, nem szoktunk magunknak mesélni?!)

A mese a valóság áhított képe. Nem valóság, de az is lehetne; s mi, akik hallgatjuk (vagy meséljük) szeretnénk a mesebeli hősökhöz hasonlítani.

Tévedés azt hinni, hogy a gyermekkor mindig zavartalanul boldog.

A kisgyerek is szeretne úrrá lenni az igazságtalanságon (most tanulja, hogyan lehetséges; általában ésszel, furfanggal, tehetséggel, állhatatossággal); szeretné legyőzni a rosszat (azt is, ami benne lakik); szeretne eljutni a szépség és jóság és igazságosság hazájába. Úgy gondoljuk, ezért szereti a mesét. Mert még a legvérfagyasztóbb mesében is ide jut el a szegény juhászlegény, a rút kis kacsa, az elvarázsolt királyfi.

A mesét keresi a mesében? Nem. A valóságot.

Meséljünk neki.

N. — NAGYMAMA

Nélkülözhetetlen a nevelésben (és a háztartás vezetésében). Tévedés azt hinni, hogy minden nagymama „szürke tűn-

dér", de legalább akkora tévedés, hogy feltétlenül és mindig ő a maradiság képviselője a családban. Láttunk sok korral haladó, az idő szelleméhez alkalmazkodó nagymamát, aki ugyan nem változtatott világnézetén, de nem is szándékozta azt környezetére, unokáira ráerőszakolni.

Becsüljük még akkor is, ha maradi gondolkodású. Becsüljük meg, hogy nem vonul nyugalomba, hanem vállalja a gyermekgondozás felelősségét, a háztartást — helyettünk. Mindkettőből annyit igyekezzünk levenni a válláról, amennyit csak tudunk. Ne éljünk vissza munkabírásával és áldozatosságával — ha ezt látják gyermekeink, a lehető legrosszabbat tanulják tőlünk.

Akkor se hanyagoljuk őt el, ha már felnőttek gyermekeink, s nem szorulnak gondozásra. A nagymamával szembeni hálátlanság és szívtelenség előbb-utóbb ránk üt vissza!

O. — OSZTÁLYZAT

Alapszabály: ne tulajdonítsunk az osztályzatoknak túlzott jelentőséget. Illetve csak annyit, amennyit valóban jelentenek. Higgadtan vegyük tudomásul, ha gyermekünk „közepes", bizonyára közepesek a képességei is az adott tárgyakban. Lehetséges, hogy még nem találta meg az őt különösen érdeklő területet, ha megtalálja, sem időt, sem fáradságot nem sajnál majd tőle, s „jeles" lesz, ha talán nem is a bizonyítványban — az életben.

Mindezt nem vigasztnak szánjuk a bukás szélén tántorgó diákok szüleinek; az iskolai tananyagot átlagos képességű, egészséges gyermekek közepes szorgalmához mérik minden fokon; ennek elsajátítása legalább „elégséges" színvonalon ép gyermek számára nem jelenthet erején felüli munkát.

A rossz osztályzatért természetesen nem jár jutalom, de túl szigorú büntetés sem! A gyermek képességeit meghaladó, becsvágyból, hiúságból eredő túlzott követelmények előbb-utóbb megbosszulják magukat; ha valóban gyermekünk érdekeit tartjuk szem előtt, nem kívánunk tőle többet, mint amennyire valóban képes. Képességeinek kibontakozásához viszont meg kell adni neki minden segítséget és lehetőséget.

P. — PRÉDIKÁCIÓ

Teljesen felesleges. Nem olyan káros, mint a verés, de csaknem ugyanannyira alkalmatlan a nevelésre.

A kisgyerek még csak unja, a nagyobb (főleg a serdülő), kinevet érte. (Még akkor is, ha elnéző türelemmel meghallgatja.)

A nevelés szótárából törlendő.

Helyette ajánljuk (az ugyancsak P betűvel kezdődő) példamutatást. Sokkal hatásosabb!

R. — REND

Nem igaz, hogy rendes (rendszerető) szülőknek mindig rendes (rendszerető) gyerekeik vannak.

A rendszeretetre való szoktatásban néha teljesen csődöt mond minden pedagógiai optimizmus. De azért ne veszítsük el optimizmusunkat: attól, hogy valakinek rendetlen a szekrénye, még lehet rendes (tisztességes, becsületes) ember!

A kínosan, maniákusan rendes szülő megkeserítheti rendetlen gyermeke életét anélkül, hogy célt érne. Jobban teszi, ha kissé odafigyel: miben és hogyan rendetlen a gyerek? Az úgynevezett „szülelett" és javíthatatlanul rendetlen gyerekek (és felnőttek) rendetlenségében a legtöbb esetben felfedezhető bizonyos sajátos logika: az ilyen gyerek (és felnőtt) a legzűrösebb szekrényben is azonnal megtalálja azt, amit keres. (És teljesen összezavarodik, ha valaki „igazi" rendbe rakja holmiját!)

A rendetlen gyerek másik típusa, akit semmilyen holmiját nem találja soha. Az ilyen gyerek többnyire más vonatkozásban is szétszórt, zilált, koncentrációs zavarokkal küzd. Rendetlenségének oka ideges eredetű lehet. Ebben az esetben ne a játékait — a körülményeit rendezzük!

Folytonosan rámolni utána nemcsak fárasztó, de nem is érdemes, és nem is hasznos. Jó szóval próbáljuk rávenni, hogy legalább a saját kis birodalmában teremtsen rendet. Ha ezt elértük, érjük is be ennyivel!

Erőszakolni a rendszeretetet nem lehet; viszont a legtöbb gyerek a kamaszkorban vagy utána megváltozik, önként szedi rendbe holmiját.

S. — SIKER

A siker lelkesít, új célokra sarkall, a sikertelenség letör. Ebből adódik, hogy segítsük gyermekünket minél több sikerhez. Igen, ebben lehet és kell is segíteni. Hogyan? Vegyük észre — és előbb vegyük észre — a jót, mint a rosszat. Ha valamiben ügyetlen, a legkisebb eredményt is méltányoljuk, dicsérjük. A közepes vagy gyenge képességű gyermek állandó noszogatása nem hogy eredményre nem vezet, inkább hátráltatja még csekély energiájának kifejtésében is. Az ilyen gyermekekből lesznek a kisebbrendűségi érzéssel küszködő felnőttek. Holott lehetséges, hogy csak a serdülőkor viharainak lezajlása után bontakoznak ki — talán nem is közepes — képességei. S vegyük tudomásul, hogy nincs olyan gyermek — feltéve, hogy egészséges — akiben ne szunnyadna valamilyen tehetség. A mi dolgunk felfedezni, segíteni kibontakozásában, és ezzel a siker repítő érzésével megajándékozni.

SZ. — SZÓRAKOZÁS

Általában rábízhatjuk, mivel, mikor, hogyan szórakozzék. Az okosan nevelt, derűs környezetben felnövő gyermek rendszerint ép érzékkel, helyesen választja ki a korának, körülményeinek megfelelő szórakozást.

Ellenőrzésre természetesen szükség van, tapintatos irányításra is, de a nem helyeselt szórakozás indoklás nélküli tiltása nem szokott eredményre vezetni. Itt fontos a magyarázat, az okos érvelés. De két dologról ne feledkezzünk meg: a tiltás általában ellenállást, makacsságot vált ki és az sem biztos, hogy amit mi „rossz" szórakozásnak minősítünk, valóban rossz-e. (Például értelmetlen a táncőrületben szenvedő kamaszt eltiltani a tánctól, úgyis kinövi, és úgyis megtalálja a módját, hogy hódolhon szenvedélyének. Csak éppen titokban, s lehet, hogy végképp nem megfelelő környezetben!)

Minél jobban lekötjük valamilyen hasznos elfoglaltsággal, vagy — ha úgy tetszik, szenvedéllyel — a figyelmét és energiáját, annál kevésbé kell féltenünk rossz társaságtól, nem kívánt szórakozástól. A kétes hírű szórakozóhelyeket unatkozó, szeretetre éhes, a szó valódi vagy átvitt értelmében otthontalan, magányos fiatalok töltik meg.

T. — TANULÁS

Tanulni — meg kell tanulni! Erre nekünk kell megtanítanunk gyermekünket, minél korábban. Amikor beszélni kezd, ne a gügyögésben gyönyörködjünk, hanem igyekezzünk a gyermek összefüggéstelen szavait egyszerű, kerek, kifejező, értelmes mondatokba rendezni. Itt kezdődik a tanulásra tanítás. Az óvodást, kisiskolást szoktassuk arra, hogy élményeit összefüggően, a történés sorrendjében vagy valamilyen logikai rend szerint mesélje el. A már fogalmazót irányítsuk úgy, hogy akár írásban, akár szóban tömören fejezze ki magát. Ezzel neveljük rendszerezésre, fejlesztjük logikai készségét.

Mert a tanulás: a fogalmak megismerése és rendszerbe foglalása. A rendszertelenül megtanult (bemagolt) és így felhalmozott ismeretanyag nem jelent tartós, maradandó tudást, nem is hasznosítható — legfeljebb pillanatnyilag. Mondjuk, egy felelés idejére.

Nagyobb gyermeknél sokat segít, ha megtanítjuk, vázlatot készíteni. (Akkor is, ha az iskolában nem kívánják meg.) Ha felismeri a lényeget, könnyebben megjegyzi a kevésbé fontos tudnivalókat is. S az ismeretek rendszerbe foglalásával tudását biztossá, életreszólóvá tesszük. És időben is, energiában is sokat takarítunk meg neki. A legtöbb gyermek nem tud tanulni, ezért tanul rosszul. Holott az esze megvan hozzá!

U. — UDVARIASSÁG

Ne csak a gyerektől várjuk el: mi is legyünk udvariasak. Hozzá és mindenkihez. A villamoson, közértben tülekedő, gorombáskodó, durva szülő ne csodálkozzék, ha gyermeke sem viselkedik a spanyol etikett szabályai szerint.

V. — VERÉS

Egy több száz gyereknek feltett kérdésre adott névtelen (tehát őszinte) válaszokból kiderült; a testi fenyítés még ma is igen gyakori.

Kétségtelen: egy pofont lekenni egyszerűbb, mint gondolkodni a helyes nevelési módszeren. A pofonnak és a verésnek azonban bumeráng tulajdonsága van: visszajön. Illetve: visszaüt. Ha nem a szó szoros értelmében (néha úgy is), szeretetlenségben, megnemértésben, durvaságban mindig.

De hiszen nincs is talán olyan pedagógiai írásmű vagy előadás, amiben ezt ne taglalták volna! Hogy a szülők mégsem szoknak le róla?! Lehetséges, hogy csupán azt adják tovább, amit ők kaptak?! Egyszer mégiscsak abba kellene hagyni!

Z. — ZÁRKÓZOTTSÁG

Jellegzetesen kamasztulajdonság. (Mint ilyen: múló!)

De éppen a kamaszkorban lenne a legfontosabb a bizalom, a nyíltság, a teljes őszinteség!

Ezt erőszakolni nem lehet. A bezárkózott kamasz szülei akkor cselekszenek helyesen, ha a bizalom és őszinteség erőltetése helyett tapintatosan és gondosan figyelik gyermeküket, s megnyilvánulásaiból következtetnek arra, amit tudni szeretnének (és amit tudni kötelességük!) róla. A játék, a szórakozás, az ilyenkor kibontakozó érdeklődés és szenvedélyek sok mindenre engednek következtetni. A pajtások, barátok jelleme, viselkedése is „árulkodik". (Persze, nem a szó szoros értelmében.)

Ilyenkor érkezik el az ideje az apró bizalmas közléseknek („Csak neked mondom el!") —a szülő részéről. A válasz rendszerint: a bizalom.

És a bizalom a kulcsa a kamasz lelkének. De a közeledő, első lépést nekünk kell megtennünk!

ZS. — ZSARNOKSÁG

Könyörtelenül törlendő minden szülő szótárából!

Inkább ne legyen az ABC-nek utolsó betűje! Mert a zsarnokság megöli az embert!

Zsigmondi Mária

KÉZIMUNKA

INGRUHA CSOMÓS HORGOLÁSSAL

(Kép a 79. oldalon)

Mérettől függően kb. 60—70 deka vékony zefírfonal szükséges hozzá; 6-os horgolótűvel dolgozunk.

A hátrészt a fél csípőbőségnek megfelelő hosszúságú láncszem-sorral kezdjük, amelyhez még 20 centit hozzáadunk (pl. 110-es csípőbőségnél 55 + 20 = 75 cm).

Minta:

1. sor: Megfelelő hosszúságú láncszem-sor.

2 sor: Minden második láncba teszünk 1 egyráhajtásos pálcát, közöttük 1 láncszem.

3. sor (ez a tulajdonképpeni minta): 4 láncszemmel fordulunk. Minden lyukba 8 egyráhajtásos, magasra húzott pálca. Az utolsó hurkot egyszerre húzzuk át, 1 szoros láncszemmel lezárjuk. Egy láncszemmel megyünk át a következő lyukba.

Huszonkét cm magasságban a hozzáadott 20 cm-t hajtás alakjában a középen elvesszük. Most már 55 cm széles a munka. Egyenesen horgolunk tovább a karöltőig. Innen a sor mindkét végén egy-egy pálcacsoportot hagyunk el, aszerint, milyen mély karkivágást akarunk és milyen keskenyre vesszük a vállat. A nyakkivágás elöl és hátul is hegyes, itt is minden sorban 1—1 pálcacsoportot hagyunk el. A kivágás mélysége tetszés szerinti. A vállat egyszerre fejezzük be. Az eleje ugyanígy készül, csak alul nincs hajtóka. A kész részeket a bal oldalon összevarrjuk, egy csomó és 1 lyuk kerüljön egymás mellé. Alul 6—8 cm-t visszahajtunk és láthatatlan öltéssel a bal oldalon eltisztázzuk. A nyakat és a karöltőt pikós rövidpálcasorral horgoljuk körül.

K. E.

HORGOLT BLÚZ VÉKONY GYAPJÚFONALBÓL

(Kép a 79. oldalon)

Kétszálas zefírből, 6-os horgolótűvel dolgozunk. Kb. 20 deka fonal szükséges hozzá. A horgolást alul, fél mellbőségnek megfelelő hosszúságú láncszem-sorral kezdjük az elejét és a hátát is. Az első 6 láncba 6 magasra húzott, egyráhajtásos pálcát teszünk. Egy láncszem kimarad és a következőbe 4 egyráhajtásos, szintén magasra húzott pálca kerül. Ismét 1 láncszem kimarad, megint 4 pálca a következő láncba és még egyszer megismételjük a négyes pálca horgolását. Így 3 négyes pálcacsoportunk lesz. Hat egyráhajtásos pálcával a 6 következő láncba, folytatjuk a sort. Az első sor mintáját úgy osztjuk be, hogy elöl, a blúz közepén legyen a 3 pálcacsoport, tőlük jobbra és balra a 6 egyráhajtásos pálca és így folytatjuk kifelé a mintát. A következő sorokban a 6 pálca fölé ismét 6 pálca kerül. A 3x4 pálcát úgy helyezzük el, hogy azok az előző sor négyes pálcái fölé a 2. és 3. pálca közé kerüljenek. Így folytatjuk a horgolást egészen a karöltő magasságáig. Itt az elején, mindkét oldalon 2—2 centit hagyunk el a karöltő részére. A hátrészen ugyanebben a magasságban másfél centit. Egyenesen horgolunk tovább az elején és egyharmad karöltő magasságban kezdjük a nyakkivágást. Először a három pálcacsoportot fejezzük be, majd lépcsősen haladunk felfelé a vállmagasságig. A vállat egyenesen fejezzük be. A hátán a befejezés előtt 8—10 centivel a munkát kettéosztjuk és külön-külön fejezzük be.

Az ujját a könyök fölötti bőségnek megfelelő hosszúságú láncszem-sorral kezdjük. Itt is a négyes pálcacsoportok legyenek középen. A sorok végén minden sorban 1—1 pálcával szaporítunk. Tizenkét cm magasságnál kezdjük az ujja felső részének fogyasztását. Innen mindkét oldalon 9x2 és 6x1 pálcát elhagyunk. A megmaradt részt egyszerre fejezzük be.

Összeállítás: Az oldalakat és a vállakat a bal oldalon horoköltéssel összevarrjuk, majd bevarrjuk az ujjakat. A nyakkivágást és az ujjakat 4 rövidpálca-sorral horgoljuk körül. A rövidpálcák között 1 láncszem van és a következő sor rövidpálcáját ebbe a láncszembe kapcsoljuk. Hátul egy hurkot és 1 gombot varrunk a befejező sorra a gombolásnak. Ha nem akarunk kendőt kötni a nyakba, úgy kisebb nyakkivágást csinálunk.

K. E.

CSIPKEBLÚZ FIATAL LÁNYOKNAK

(Kép a 79. oldalon)

Perléből vagy bébifonalból, vékony tűvel kötjük. Ezt a mintát felhasználhatjuk ágykabát készítésére is.

Kötésminta: A kötést 1 sima és 1 fordított sor után kezdjük. A páros sorok mind fordítottak.

1. mintás sor: 5 sima, * 2 szemet fordítottan összekötünk, 1 ráhajtás, 3 sima, 1 ráhajtás, 2 szemet fordítottan összekötünk, 7 sima. A *-tól ismételjük a mintát végig a soron.

3. sor: 4 sima, * 2 szemet fordítottan összekötünk, 1 ráhajtás, 6 sima, 1 ráhajtás, 2 szemet fordítottan összekötünk, 5 sima. A *-tól ismételjük a mintát végig a soron.

5. sor: 3 sima, 2 szemet fordítottan összekötünk, 1 ráhajtás, 2 szemet fordítottan összekötünk, 1 ráhajtás, 3 sima, 1 ráhajtás, 2 szemet fordítottan összekötünk, 1 ráhajtás, 2 szemet fordítottan összekötünk. Az egész mintát ismételjük végig a soron.

Háta: 92 szemmel kezdjük, egyenesen kötünk 32 cm magasságig. Itt kezdjük kialakítani a karkivágást 2x2 és 4x1 szem elfogyasztásával. 16 centi magasságban a vállakat fogyasztjuk el 4x6 szemenként. A megmaradt szemeket egyszerre fejezzük be.

Eleje: 2 azonos, ellenkező irányban alakított darabból áll. 49 szemmel kezdjük mindegyiket. A karkivágást és a vállat a hátához hasonlóan fogyasztjuk el. A nyakkivágásnál a nyakvonalat követve fogyasztunk.

Ujja: 62 szemmel kezdjük. 12 cm magasságig kötünk, közben 2 cm-enként 1—1 szemet szaporítunk (74 szem). Az ujja felső részt 2x2, 12x1, 6x2 és 1x3 szemenként fogyasztjuk el. A megmaradt 11 szemet egyszerre fejezzük be.

Az összeállított blúz alját 6 rövidpálca-sorral horgoljuk be, majd 3 láncszem, 5 láncszemes pikó és 3 láncszemes ívvel fejezzük be. Ugyanígy horgoljuk körül a 2. elejét és a nyakát. A jobb elején, mindjárt az első sorban egymástól egyenlő távolságra 6 gomblyukat készítünk, a gomboknak megfelelő nagyságú láncszemívvel. Az elejéről áttérve a nyakvonalra minden sorban 1—2 rövidpálcával szaporítunk, hogy a pánt szépen kifeküdjön. A legfelső gomb ebbe a pántba kerül. **K. E.**

FÉRFIPULÓVER

(Kép a 80. oldalon)

Ötven deka kártolt gyapjúból dupla szállal kötjük, 4-es tűvel. A pulóver alján és az ujjakon 1 sima, 1 fordított kötéssel 7 cm-t kötünk. A nyakkivágást is ugyanígy fejezzük be. A pulóver többi részét a jobb oldalon simán, a visszáján fordított kötéssel kötjük. Felső bőség 100 cm, egész hossza 72 cm.

Háta: 108 szemmel kezdjük. 47 cm magasságig egyenesen kötünk. Innen a karkivágást alakítjuk 2x3, 1x2 szem elfogyasztásával. Ha a karkivágás 21 cm, a vállát 5x6 szemenként fejezzük be.

Eleje: A nyakkivágás kivételével ugyanúgy kötjük, mint a hátát. 41 cm magasságban a szemeket középen kettévesszük és 16x1 szemenként fogyasztjuk le. A megmaradt szemeket a hátrészhez hasonlóan 5x6 szemenként fejezzük be.

Ujja: 52 szemmel kezdjük; az 1 sima, 1 fordított kötés utáni sorban, minden 12. szembe szaporítunk 1 szemet. 52 cm magasságig kötünk, közben minden 3 cm után 1—1 szemet szaporítunk mindkét oldalon 16x (88 szem). Innen kezdjük a felső ujja alakítását 2x5, 1x4, 3x2, 2x3, 1x4 és 1x5 szem elfogyasztásával. A megmaradt 18 szemet egyszerre fejezzük be.

Az összeállított pulóver nyakán 156 szemet szedünk fel és 3 cm-t kötünk 1 sima, 1 fordított kötéssel. Az eleje közepén minden sorban 2 szemet egyszerre kötünk le. A bordás kötés utolsó sorát elütő színű, vastagabb fonallal húzzuk át. **K. E.**

Keresztszemes minták terítőre, párnára, függönyre

(Minta a 172. oldalon)

Ezekkel a terítőkkel előszobát, verandát, konyhát díszíthetünk. A párnára a sorokat sűrűn egymás mellé varrjuk.

Ajtófüggönyt vagy drapériát is díszíthetünk ezzel a mintával. Terítőt, párnát kétféle színű fonallal, a függönyt egy színnel varrjuk. Leszámolható kongréra dolgozunk, Perlé gyöngyfonallal.

K. E.

Modern faliszőnyeg és párnaminta keresztszemes vagy kelimöltéssel varrva

(Minta a 173. oldalon)

Mintánk a párna nagyságának felel meg. Ha faliszőnyeget készítünk, a ferde csíkokat a nagyságnak megfelelően többször megismételjük.

Egy sötétebb és egy világosabb színnel dolgozunk, mindig a szoba színeivel összhangban válogassuk meg azokat. Pl. zöld-drapp; kék-szürke; sárga-fehér stb.

A mintát a szélekig kivisszük, szegélyt nem varrunk hozzá.

K. E.

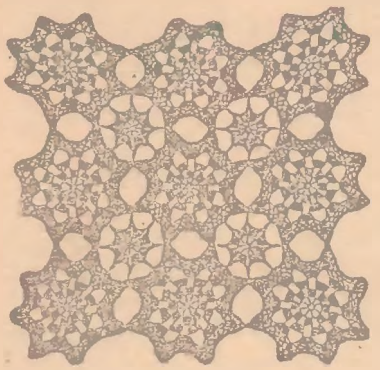

MARGARETTA CSILLAGOK

Anyaga 80-as fonal, 14-es horgolótű.

1. sor: 12 láncszemet összekapcsolunk.

2. sor: 8 kétráhajtásos pálca, közöttük 3 láncszem.

3. sor: Minden ívbe 5 kétráhajtásos pálca, 5 láncszemmel megyünk tovább.

4. sor: Minden ívbe 9 kétráhajtásos pálca, 7 láncszemmel megyünk tovább.

5. sor: Az ívekbe 9 kétráhajtásos pálca, 8 láncszemmel megyünk tovább.

6. sor: 5 láncszemet rövidpálcával kapcsolunk az ötödik pálcához, 5 láncszem, rövidpálcával a 9. pálcához kapcsolva. 5 láncszem rövidpálcával az ív negyedik láncába öltve, 2 láncszem, rövidpálcával az ötödik láncba, 5 láncszem az első pálcához kapcsolva. Öt láncszemmel folytatjuk a sort.

7. sor: A pálcák fölötti 2 ötláncszemes ívbe 3 négyláncszemes ív kerül. 4 láncszem után a kétláncszemes kis ívbe 5 kétráhajtásos pálcát teszünk és 4 láncszemmel folytatjuk a sort.

8. sor: Az előző sor minden ívébe háromláncszemes ívet kapcsolunk rövidpálcával. Az 5 pálca fölé ismét 5 kétráhajtásos pálcát teszünk, közöttük 1 láncszem.

9. sor: Minden ívbe 3 rövidpálca. Az összekapcsolás a csillag 2—2 ágával történik, itt a rövidpálcák helyett kétszer háromláncszemes ívet horgolunk. Ezekkel az ívekkel végezzük a kapcsolást.

Összekötő csillag. Az első 3 sor azonos a nagy csillag első 3 sorával.

4. sor: A kétráhajtásos pálcák mindegyikére 1—1 rövidpálca; a következő ívbe 3 rövidpálca, 5 láncszem után kapcsoljuk a nagy csillaghoz, ismét 5 láncszem és az ívbe tett 3 rövidpálcával folytatjuk a sort.

T. M.

SPORTPULÓVER ÉS SAPKA

(12—13 éves fiúk részére.)

(Kép a 80. oldalon.)

Anyaga 60 deka sötétzöld és 4 deka sárga kártolt gyapjú a pulóverhez és 5 deka zöld és 1 deka sárga a sapkához. 5-ös és 6-os kötőtűvel dolgozunk. Kötésmintánk 15 szem = 10 centi széles, 10 sor = 5 centi hosszú

Hátа: 74 szemmel kezdjük az 5-ös tűvel, 7 sort kötünk a zöld fonallal és 3 sort a sárgával; 1 sima, 1 fordított patentkötéssel. Innen a 6-os tűvel kötünk, a színén simán, a visszáján fordított kötéssel. 36 centinél mindkét oldalon minden második sorban 1—1 szemet elfogyasztunk 6x. Tovább megint egyenesen kötünk, míg a karkivágás 20 cm magas lesz. Mindkét oldalon a vállrészt 2x7 és 1x6 szemenként elfogyasztjuk. A fennmaradt 22 szemet egyszerre fogyasztjuk el.

Eleje: ugyanúgy 74 szemre kezdjük és ugyanolyan patentrészt kötünk, mint a hátán. A minta beosztását a 11. sorban kezdjük, a munka színén. A 10 első szem a színén sima, a visszáján fordított. A következő 13 szem a minta. Középen 28 szem megint sima, a visszáján fordított, 13 szem a másik oldal mintája és az utolsó tíz szem, megint sima-fordított. A 13 szem szélességű minta: **1. sor:** 1 fordított, 2 szemet jobbra keresztbe lekötünk, vagyis először a második szemet előlről simán lekötjük. A szemet a tűn hagyjuk, majd az első szemet kötjük le simán. Még 1 sima és 1 fordított szemmel előlről kezdjük a mintát. **2. sor:** simára sima, fordítottra fordított szem jön. **3. sor:** 1 fordított, 1 sima, 2 szemet balra keresztezünk, vagyis először a második szemet kötjük le hátulról, simán. A szem a tűn marad, majd az első szemet kötjük le simán. Egy fordított szemmel folytatjuk a sort. **4. sor:** simára sima, fordítottra fordított következik. Ez a 4 sor váltakozik a mintában. A karkivágást és a vállakat ugyanúgy alakítjuk ki, mint a hátán. 46 cm magasságban az eleje közepét kettéosztjuk a nyakkivágásnak, és minden második tűn 1—1 szemet elfogyasztunk 11x.

Ujja: 30 szemmel kezdjük, 4 centit patentkötéssel kötünk. Már itt kezdjük a szaporítást, mindig 4 cm után 1—1 szemet szaporítunk a sor végén 9x. (összesen 60 szem). A patentrész után 13 szemet színén simán, visszáján fordítottan kötünk, majd 5 szem a minta (az eleje-

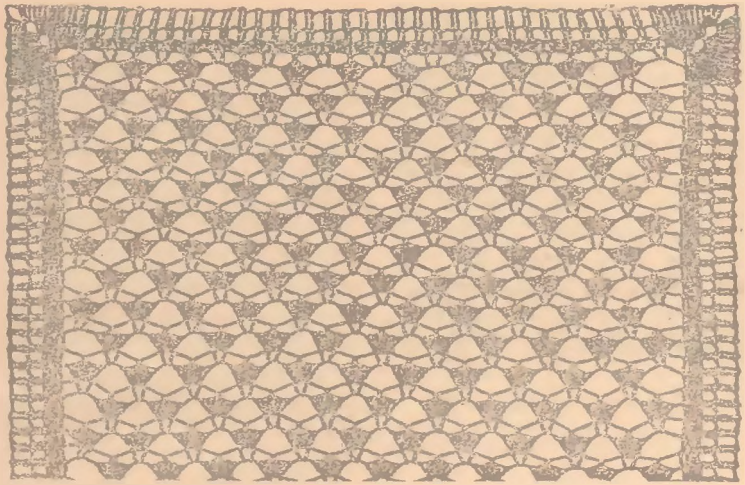

FÜGGÖNY-, TERÍTŐMINTA

Anyaga 60-as fonal, 10-es horgolótű. A horgolást a függöny vagy terítő szélességének megfelelő hosszú láncszem-sorral kezdjük.

1. sor: Magasításnak 3 láncszem, mellé 1 egyráhajtásos pálca (minden sort így kezdjük). 5 láncszem, rövidpálcával az alapsor 6. láncába öltünk. 5 láncszem, 1 egyráhajtásos pálca az alapsor 6. láncába, 3 láncszem, ugyanoda visszaöltünk 1 egyráhajtásos pálcával. Ez a minta ismétlődik végig a soron. Minden sor végére 2 egyráhajtásos pálcát teszünk.

2. sor: A 2 egyráhajtásos pálca közötti 3 láncszembe 7 kétráhajtásos pálca kerül. 5 láncszemmel megyünk át a következő ívbe.

3. sor: Mint az első. A 2 egyráhajtásos pálca az öláncszemes ív közepébe kerül, közöttük 3 láncszem, 5 láncszemmel megyünk tovább és 1 rövidpálcát teszünk a pálcacsoport középső pálcájára. Ismét 5 láncszem.

Ha a megfelelő hosszúságot elértük, az első sorral fejezzük be a mintát.

Ha terítőt készítünk, szélcsipkével horgoljuk körül.

1. sor: Csupa egyráhajtásos pálca. A sarokba 2 egyráhajtásos pálca, közöttük 5 láncszem.

2. sor: 2 egyráhajtásos pálca, 2 láncszem után 2 pálca kihagyásával, a harmadikba öltünk. Minden sor első és utolsó 9 pálcáját sűrűn behorgoljuk. A sarokívbe 3 egyráhajtásos pálca, 5 láncszem, 3 egyráhajtásos pálca kerül.

3. sor: Az egyráhajtásos pálcák fölé kétráhajtásos pálcát horgolunk. A 2 pálca után 2 láncszem. A sarkok azonosak az előző sorral.

Sz. B.

minta harmadrésze) és újabb 13 szem ismét sima-fordított kötéssel készül. 45 cm magasságnál az ujja mindkét oldalán 6x1, 3x6 szemet fogyasztunk el, a fennmaradt 13 szemet egyszerre. A nyakkivágás köré 5 sort zölddel, 3 sort sárgával, patentkötéssel kötünk

Sapka: az elejét és a hátát külön kötjük. Mindegyiket 56 szemmel kezdjük. Ha megkötöttük a két részt, a bal oldalon összevarrjuk. Patent kötéssel kötünk 6 sort a zöld fonallal és 3 sárga sort. A 3. sárga sorban az elején és a hátán is szaporítunk 2 szemet. Mindkét rész közepén 13 szem a minta, jobbról és balról a színén simán, a visszáján fordítottan kötünk. Ha a sapka 17 cm hosszú, minden második sorban a minta mellett jobbról és balról is 1—1 szemet elfogyasztunk 5x. Majd a fejbőségnek megfelelően fogyasztunk tovább. Az utolsó 12 szemet tűbe fűzött fonalra fűzzük és baloldalon elvarrjuk. Befejezésül sárgazöld bojtot varrunk a sapka csúcsára.

K. F.

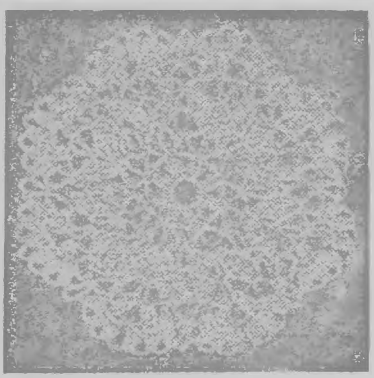

HÓPEHELY CSILLAGOK

Anyaga 100-as fonal, 14-es horgolótű.

1. sor: 12 láncszemet összekapcsolunk.

2. sor: 8x3 kétráhajtásos, egyszerre áthúzott pálca. A pálcacsoportok között 4 láncszem.

3. sor: 4 láncszem magasításnak, minden pálcacsoport tetejére 3 kétráhajtásos pálca, közöttük 4 láncszem. Láncszem nélkül megyünk át a következő pálcacsoportra.

4. sor: A pálcacsoportok feletti pálcába 3 kétráhajtásos pálca, 2 láncszem, 1 kétráhajtásos pálca, 2 láncszem, 3 kétráhajtásos pálca. A csoportok közötti pálcákba 2 kétráhajtásos pálca, közöttük 4 láncszem.

5. sor: Az első 3 pálca tetejére 4 kétráhajtásos, egyszerre áthúzott pálca, a negyedik a 3 pálca melletti láncszembe jön, 4 láncszem, 2 kétráhajtásos pálca az előző sor egyes pálcája fölé, közöttük 2 láncszem, 4 láncszem után ismét a négyes pálcacsoport következik. 4 láncszem, 2 kétráhajtásos pálca a következő 2 pálcára, közöttük nincs láncszem. 4 láncszemmel folytatjuk a mintát.

6. sor: A pálcacsoportok fölé 2 kétráhajtásos pálca, közöttük 4 láncszem. A pálcacsoportok között levő 2 pálcára 3—3 kétráhajtásos pálca. A 2 pálcacsoport között 4 láncszem.

7. sor: A 3—3 pálca mindegyikébe 3 egyszerre áthúzott, kétráhajtásos pálca. A pálcacsoportok között 4 láncszem. A hatodik pálcacsoport után nincs láncszem. 2 kétráhajtásos pálca az előző sor 2 pálcájának találkozási pontjába, közöttük 4 láncszem. Láncszem nélkül folytatjuk a pálcacsoportok horgolását.

A fehér vagy színes vászonból készített terítő szélére férceljük a csillagokat úgy, hogy a hármas pálcacsoportok közötti 4 láncszem találkozzék egymással. Huroköltéssel varrjuk rá a csillag láncszemeit követve. Csak azután vágjuk ki a csillagok alól a felesleges vászondarabokat. Készíthetünk szögletes terítőt is, vagy a csillagokat egymáshoz kapcsolva horgolt terítőt.

K. E.

HIMZETT OZSONNATERÍTŐ

Anyaga 65x45 cm nagyságú fehér vászon, 2—2 motring himzőfonal: zöld, rózsaszín, piros, sárga, középkék és világoskék színben. A beszegett vásznat szélességben ketté hajtjuk, a hajtás vonalát megjelöljük, erre jön a középső sor himzés. A két oldalt ismét ketté hajtjuk és a felezővonalra ismét hímzést teszünk. Mintánkat eredeti nagyságban adjuk, a függőleges szaggatott vonal adja a minta felét. A leveleket és a virágokat lapos hímzéssel, a vastag kontúrokat és a szárakat száröltéssel, a virágok porzóit csomós öltéssel varrjuk ki. Csomós öltés: a szál a munka jobb oldalán legyen, azon a ponton, ahová a porzót helyezzük. Most 3x, vagy 4x rácsavarjuk a fonalat a tűre és a szál mellé öltünk. A tűre csavart fonal adja a csomót. Illetve a porzót.

K. E.

Színmagyarázat:

1 — sárga,
2 — középkék,
3 — világoskék,
4 — zöld,
5 — rózsaszín,
6 — piros.

ANTIKHATÁSÚ TERÍTŐ

Anyaga 20-as fonal, 6-os horgolótű.

1. sor: 10 láncszemet összekapcsolunk.

2. sor: 5 kétráhajtásos pálca, 2 láncszem váltakozik négyszer a sorban.

3. sor: Az 5 pálca fölé 2 ötláncszemes ívet kapcsolunk 1 rövidpálcával; a 2 láncszem fölé 9 láncszemes ív kerül.

4. sor: A 2 kis ív fölé 1 ötláncszemes ív 1—1 rövidpálcával a 2 kis ívbe kapcsolva. 3 láncszem után 3 kétráhajtásos pálca, 3 láncszem és 3 kétráhajtásos pálca a nagy ívbe, 3 láncszemmel folytatjuk a sort.

5. sor: Az ötláncszemes kis ívbe 2 háromráhajtásos pálca, 5 láncszem, 2 háromráhajtásos pálca kerül. 9 láncszem után 1 rövidpálcát teszünk a négyszög csúcsában levő 3 láncszembe és 9 láncszemmel folytatjuk a sort.

6. sor: A 2 háromráhajtásos pálcára 2 kétráhajtásos pálca, majd mellé az ívbe még 3. Két láncszem után az ívbe 3 kétráhajtásos pálca és a 2 pálca fölé még kettő. 8 láncszem után 3 rövidpálca: 1 az ívbe, 1 az előző sor rövidpálcájára és 1 mellé az ívbe. 8 láncszemmel folytatjuk a sort.

7. sor: 7 kétráhajtásos pálca, 3 láncszem és 7 kétráhajtásos pálca a pálcák fölé. 7 láncszem után a rövidpálcák fölé 5 rövidpálca. 7 láncszemmel folytatjuk a sort.

8. sor: A pálcák fölé megint 7 kétráhajtásos pálca. 3 láncszem, 1 kétráhajtásos pálca a saroklyukba, 3 láncszem, 7 kétráhajtásos pálca. 8 láncszem, 5 rövidpálca és 8 láncszemmel folytatjuk a sort.

9. sor: 7 kétráhajtásos pálca, a 2 saroklyukba 3 lyuk, 7 kétráhajtásos pálca, 9 láncszem, 5 rövidpálca és 9 láncszemmel folytatjuk a sort.

10. sor: 7 kétráhajtásos pálca, 4 háromláncszemes lyuk a sarokba, 7 kétráhajtásos pálca, 10 láncszem, 5 rövidpálca és 10 láncszemmel folytatjuk a sort.

A négyzeteket az utolsó sor pálcáival és a sarok első és utolsó ívével kapcsoljuk egymáshoz. **Sz. B.**

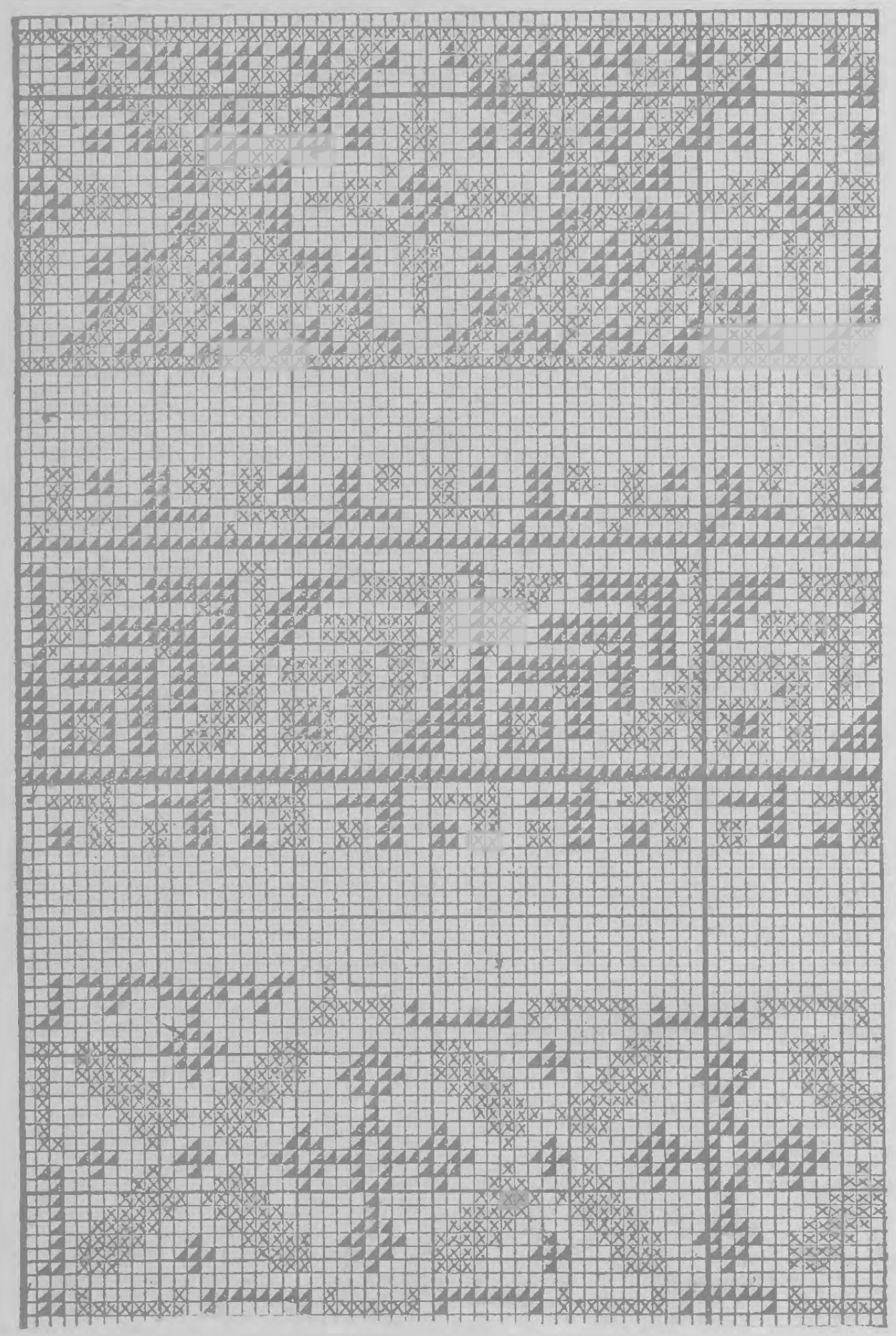

Keresztszemes minták terítőre, párnára, függönyre. (Leírását lásd a 167. oldalon.)

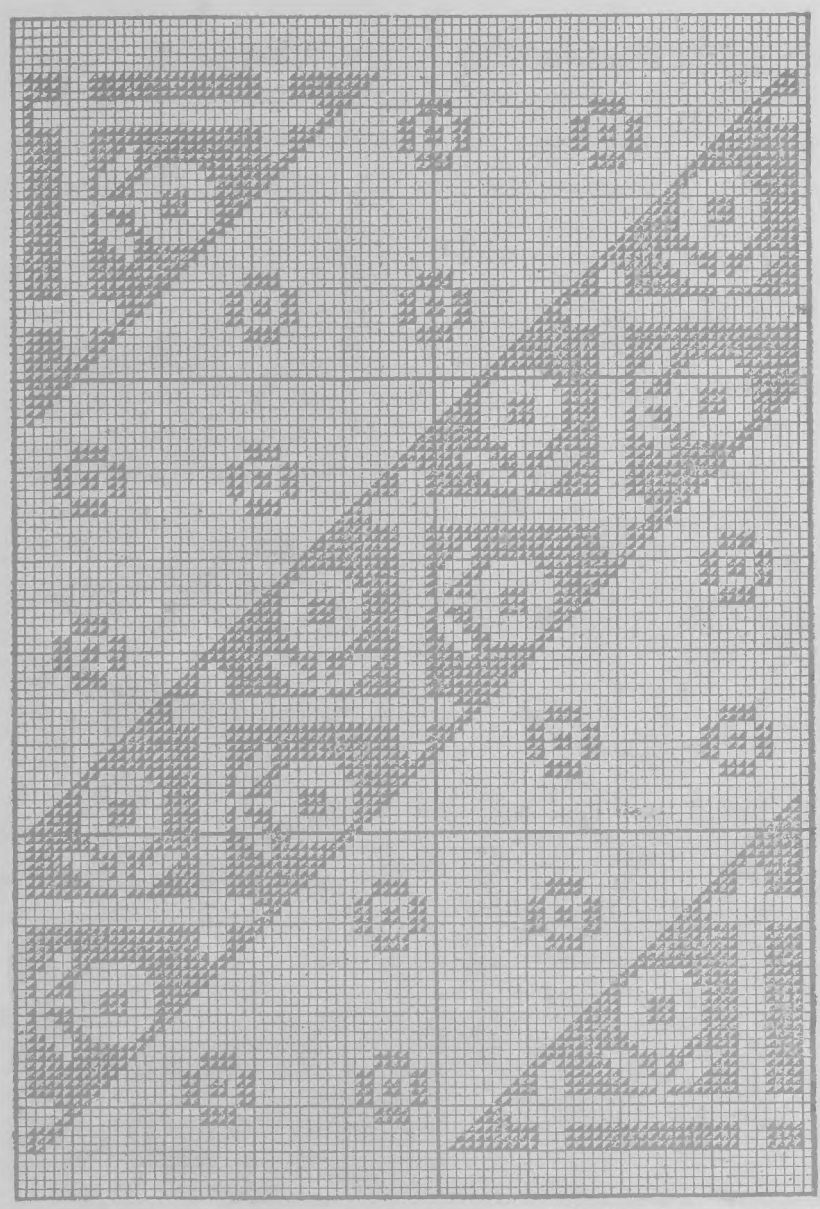

Modern faliszőnyeg és párnaminta keresztszemes vagy kelimöltéssel varrva. (Leírását lásd a 167. oldalon.)

HIMZETT SELYEMTERÍTŐ

Középkék, zöld selyemre fehérrel, barnára világos zölddel vagy sárgával hímzünk. Mintánk eredeti nagyságú. Szároltéssel, laposhímzéssel, a négyszögek határán keresztöltéssel varrunk. Mellékelt kis mintánk a boszorkányöltés egyik fajtáját mutatja, a minta hullám- és csavart vonalát varrjuk ezzel az öltéssel. A terítőt 5 cm szélesen szegjük be, kézzel varrott, apró egyforma gépöltéssel, a selyem színével azonos színű selyemfonallal.

K. E.

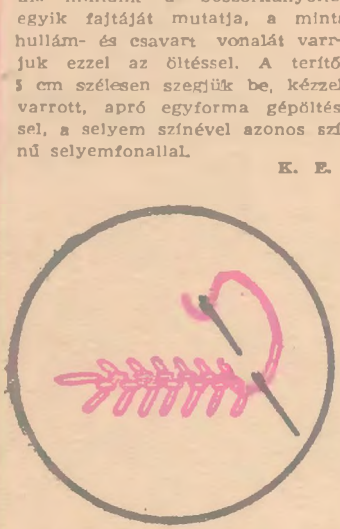

VÁSZONTERÍTŐ EGYSZERŰ MINTÁVAL, AZSÚROS SZÉLLEL

Lehetőleg olyan vásznat vegyünk, amelyből könnyen lehet szálat húzni. A szélektől befelé 8—10 centire mind a 4 oldalon kihúzunk 4—5 szálat és kiazsúrozzuk. Ezzel a szélazsúrral szegjük be a terítőt. Majd az azsúrtól befelé, a szélre merőlegesen 3 centi hosszúságban szintén szálat húzunk. Ez lesz a levél szára. A mellékelt minta után megrajzoljuk a leveleket és a megadott öltéssel — csavart láncöltés — pasztellszínnel varrjuk ki. Hangulatos a tarka hímzés, ha minden levél más színű. Ilyenkor arra ügyelünk, hogy elütő színek kerüljenek egymás mellé. Színes selyemből is készíthetjük a terítőt, fehér fonallal kivarrva.

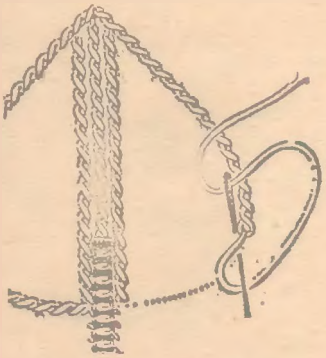

AZ
EGÉSZSÉGÜGYI FELVILÁGOSÍTÁSI KÖZPONT
TÁJÉKOZTATÓJA

A terhes nők védelmében

A terhesség természetes állapot. Bár az asszonyok legtöbbször zavartalanul viselik, mégis jelentős megterhelést jelent az anyai szervezetre, éppen ezért a jövendő édesanyáknak tudniok kell, hogy hogyan éljenek életüknek ebben a várakozással, reményekkel teli, új életet teremtő időszakában.

A gyermekét váró asszony mielőbb **jelentkezzék orvosi vizsgálatra!**

A terhesség megállapítása után rövid idővel a körzeti védőnő kopogtat a leendő édesanyáknál. Mondják el neki minden bajukat, kívánságukat. A védőnő igyekszik mindent megtenni az anya és születendő gyermeke érdekében, megfelelő tanácsokat, útmutatást ad. Látogatását megismétli, amikor a terhességet valamilyen szövődmény vagy állapot nehezíti. A veszélyeztetett terhest a nőgyógyász vagy más szakorvosok is megvizsgálják, ellátják gyógyszerekkel és megfelelő ellenőrző vizsgálatokra rendelik.

A terhes asszonyoknak **kerülni kell a súlyos terhek emelését, a megerőltető, fárasztó, nehéz testi munkát, a rossz levegőjű helyiségeket.** Munkájukat az üzemekben rendelet is szabályozza.

Naponta délelőtt és délután fél-fél órát sétáljon szabad levegőn. Könnyű sportokat is űzhet, turisztikát, úszást, de kísérővel és orvosi engedéllyel. Legmegfelelőbb a terhességi torna. A reggel és este negyed-negyed órán át végzendő gyakorlatok főként azoknak ajánlatosak, akik keveset mozognak, egy helyben álló vagy ülőmunkát végeznek.

Kerülni kell a rázó közlekedési eszközöket. Ha a dolgozó nő nem lakik munkahelyétől háromnegyed órai gyalogútnál messzebb, akkor **lehetőleg gyalog tegye meg reggel és este, szabad levegőn az utat.**

Könnyen okozhatnak vetélést a terhesség első harmadában egyes mérgező vegyi anyagok, gőzök, dohánypor s a dohányzás, amely anyára, magzatra egyaránt ártalmas. **Terhes nő ne csak csökkentse, hanem teljesen hagyja abba a dohányzást!**

A terhes nő naponta ötször-hatszor vizeljen, szoktassa rá szervezetét a mindennapos reggeli székeléshez. Székrekedés esetén fogyasszon bőven rostos ételeket: salátát, zöldségeléket, aszalt szilvát, gyümölcsöt, mézet, tűgét, héjas gyümölcsöt. Ha ez az étrendi szélrendezés nem volna eredményes: forduljon orvoshoz.

Az állapotos asszony, **lehetőleg naponta fürdőjék vagy zuhanyozzon langyos vízben, gondosan massza meg magát szappannal.**

A ruházat a terhesség alatt könnyen romlik, ezért tisztántartása, ápolása fokozott gondot igényel.

A terhes gyakran cseréljen fehérneműt. Zárt szárú nadrágot viseljen, harisnyát és nadrágot lehetőleg naponta váltson. A körkörös, térd feletti harisnyakötő, valamint térdharisnya leszorítja a gyűjtőereket, s könnyen okozhat visszértágulatot. Leghelyesebb a vállra felfüggesztett harisnyatartó, melynek csak alsó, 10—12 cm-es részlete gumi. A többit egyszerű fehér, mosható vászonból mindenki otthon is elkészítheti magának. A gumiharisnya és gumizokni — bőr alatti érszorító hatása miatt — **káros.**

Nyáron szellős saru, ősszel és tavasszal széles- és alacsony sarkú félcipő, magas szárú fűzős cipő viselése a helyes. A terhesség alatt képződő lúdtalp miatt forduljon az ortopédiai szakorvoshoz.

A terhesség első harmadában a panaszok közül leggyakrabban az émelygés, a hányinger, a hányás szerepel. E panaszok legtöbbször üres vagy telt gyomor esetén jelentkeznek.

Émelygés, hányás esetén a három főétkezésre elfogyasztott élelmet osszák szét 10—12 részre. Ilyen étkezés mellett a gyomor sohasem üres, de soha nincs tele. Ebben az állapotban a panaszok csökkennek, gyakran meg is szűnnek.

Az étrendi tanácsok mellett még természetesen a szükséges gyógyszerekkel is támogatják a betegeket. Néhány kiló fogyásnak nincs nagyobb jelentősége. Az elvesztett kilókat gyorsan visszaszerezhetik, mert a panaszok a harmadik hónap közepére rendszerint megszűnnek. Csillapíthatatlan hányás szakorvosi kezelést kíván. Mértéktelen étkezést követő hízás már a terhesség első felében is bekövetkezhet. Ezért felhívjuk a figyelmüket a helyes étrend betartására. A megengedett testsúlygyarapodás a magzat megmozdulásáig másfél—két kilónál több nem lehet.

Bármilyen, a szokásostól eltérő közérzet vagy **panasz esetén forduljon a leendő anya az orvosához.**

DIVAT ÉS EGÉSZSÉG

Bármily furcsán hangzik: az egészség is lehet divat, és nem mindig volt divatos az egészség. Nagyanyáink korában a törékeny termet, a sápkóros arc, az árnyékos szem, a fejletlen test volt az ideál. Alig néhány évtizede annak, hogy az életerős külsőt tetszetősnek tartják.

Csak örülhetünk, hogy ma a napbarnított arc, a jól formált testalkat tetszik. Ne higyjük azonban, hogy ami divatos, azt mindig jóváhagyja a Közegészségügyi Intézet. Manapság is látunk sok mindent, amit okosabb lenne mielőbb elhagyni.

A TUPIROZÁS ÉS A FEDETLEN FŐ

Valóban örvendetes, hogy a nők körében is elterjedt a rövid haj. Így könnyebb tisztántartani a fejbőrt, a laza, könnyű hajviselet lehetővé teszi, hogy a levegő, a szellő és a napfény a bőrig hatoljon, pezsdítse a vérkeringést, ezzel elősegítse a hajtermelést.

Nem nevezhető viszont egészséges divatnak a lófark-frizura. A haj leszorítása, tehát tartós rongálása káros.

Ahol a népviselet ilyen szorosan hátrafésült frizurát ír elő, gyakran a harmincas-negyvenes életév körül kiterjedt kopaszság alakul ki. Szerencsére a lófarkfrizurának már leáldozóban van a napja. De a tupírozás még makacsul tartja magát. Hiába írják a lapok, hogy divatjamúlt, sokan még ma is szívesen hordják ezt a toronyfrizurát. A tupírozás bizony rongálja a hajszálakat, felrostozódáshoz, a hajszálak letöredezéséhez, molyosodáshoz vezethet.

Nem lehet szó nélkül hagyni a hajfestést sem. A hajfestéshez használt vegyszerek között olyan is akad, amely iránt túlérzékenység alakulhat ki, és emiatt újabb festéskor az allergiás gyulladás súlyos veszélye fenyeget.

Sokan megnyugtatják magukat, hogy csak szőkítik — hidrogénezik — a hajukat, tehát festéket nem is használnak. Kellő szakértelemmel végezve, normális bőrérzékenység mellett a szőkítés általában nem is okoz bajt. Előfordul azonban, hogy a hajszálak a gyakori, vagy a helytelenül alkalmazott hydrogén-hyperoxydos kezeléstől kiszáradnak, letöredeznek, anynyira, hogy a frizura teljesen kóc-szerű jelleget ölt.

Még egy káros divat terjedt el, főképp a fiatalság soraiban. Sok fiú és lány egyaránt azzal kérkedik, hogy nem visel fejfedőt. Amennyi-

re helyénvaló jó időben levegőztetni a fejbőrt, legalább annyira káros védtelenül hagyni a hajzatot szélben, fagyban. Tudjuk ugyanis, hogy a bőrben levő erek tágassága a környező hőmérséklettől függ. A hideg hatására görcsösen beszűkülő bőrereken át alig jut tápanyag a hajhagymákhoz. Ne csodáljuk tehát, ha később az ilyen hajzat elsatnyul, megritkul.

A NAPFÜRDŐZÉST SEM KELL TÚLZÁSBA VINNI!

Ősi divat a száj- és az arcpirosító, nem is kell ellenezni. Csak arra hívjuk fel a figyelmet, hogy a rúzsban fényérzékenyítő hatású festék is van, ezért napozás előtt tisztítsuk le a szájfestéket, nehogy a napfény ajakgyulladást váltson ki. A színezésekhez számít a körömlakk is. Ne feledjük, hogy kiszárítja a körmöt, töredező lesz tőle a lemez. Túlérzékenység is kialakulhat iránta, ezért érthetetlennek tűnő bőrgyulladás jöhet létre azokon a helyeken, ahol a festett körömmel kapirgáltunk.

A napszemüveg viselése erős fényben feltétlenül szükséges, hiszen nemcsak a szemet védi, hanem a hunyorgatás következtében idő előtt kialakuló szemkörüli ráncképződését is megelőzi. Ezzel szemben: káros a sötét szemüveg tartós viselése. A központi idegrendszernek ugyanis szüksége van a szemen át bejutó fényingerre.

A napozás korunk örvendetes és egészséges divatja. Mint minden jóval, ezzel is okosan és beosztással kell élni, különben kárát látjuk. Az átmenet nélküli, hirtelen, erőteljes napozást bőrgyulladás, hólyagosodás, hámlás követi. Mindez lehet olyan mértékű, hogy maradandó nyomokat hagy maga után: festékes foltokat, sőt bőrsorvadást. Különösen azokat fenyegeti ilyen veszély, akik a divatos, napbarnított színt gyorsan szeretnék elérni, és ezért bergamottos napolajat vagy krémet használnak.

A meggondolatlan, hirtelen napozásból eredő veszélyeket a legtöbben megértik, mert hátrányát a saját bőrükön érezték. Kevesen gondolnak azonban arra,

hogy a hosszantartó napozást sem szabad túlzásba vinni: kiszárad, eldurvul és ezért ráncosodásra hajlamos lesz tőle a bőr.

Bármilyen jól is áll az élénkszínű fürdőruhához a sötétre sült bőr, ne erőltessük a napozást azért sem, mert elősegítője lehet a fokozott szőrnövekedésnek, főképp a végtagokon, de az arcon is. A szakállviselet viszont egyelőre még a fiúk közt sem általánosan bevett szokás.

A MŰSZÁLAS FEHÉRNEMŰ VISELÉSE

A divat igazi birodalma az öltözködés. Napjainkban a lábbeli terén találunk legtöbb kifogásolni valót. Akárhogy is vesszük: a lábbelinek mégiscsak hasonlítani kellene a láb formájához. A nyújtott, hegyes orru cipő tervezői sajnos nem ismerték a láb anatómiáját. Ha szegény lábunkat belekényszerítjük, az eroszak rövidesen megbosszulja magát. Nem az átmeneti jellegű lábfeltörés és a bőrkeményedés a komoly hiba. Nagyobb baj a lábfej alaki elváltozása, pl. a bütyök és a kalapácsujj kifejlődése. Ezek helyrehozatala többnyire már műtétet tesz szükségesse.

Van a lábbeli-divatnak még két veszedelmes torzszülötte: a tűsarkú és a papucs-cipő. Viselésük hatására hamarosan elterpeszkedik a talp, cammogó a járás.

A ruházkodás terén forradalmi változást hozott a műszálas fehérnemű és harisnya. Különösen a nők és az agglegények köszönhetnek ezeknek sokat, hiszen mentesültek a stoppolástól és a mosás-vasalás is lényegesen könnyebb.

Ennek az előnynek azonban ára is van: elharapódzott a gombás fertőzés; a lábujjak közt különösen gyakori, de egyebütt is sűrűn előfordul. Ennek az egyik oka: a műszálas holmit nem lehet kifőzni, vasalni, ezért nem fertőtleníthető. Ha a parányi gombák megtelepednek rajta, bármikor fertőznetik a bőrt. Legtöbbször fertőzik is, hiszen — ez a másik oka a gyakori gombásodásnak — a műszálas fehérnemű viselése a bőrt is alkalmasabbá teszi a gombak megtelepedese számára. A műszál ugyanis nem szívja fel a nedvességet, mint a gyapot, és a gyapju

Meleg időben tehát ne viseljünk műszálas holmit és az se hordja, aki általában fokozott mértékben izzad.

A műszál maga nem izgatja a bőrt, néha mégis bőrgyulladást okoz ilyen fehérnemű viselése. Ebben az esetben a textil-festékben találjuk a hibát.

Végül mondjunk valami jót is korunk divatjáról. Okos dolog hideg napokon a női pantallóviselet. Bizonyara kevesebb lesz a felfázás, és a szőrös lábszár is. A vékony selyem vagy nylonharisnyában didergő lábszár bőre ugyanis úgy segít magán, ahogy tud: fokozza a szőrnövekedést.

Szerencsére hamar elmúlt a fekete és sötét színű nyári viselet divatja. Fizikai törvény ugyanis, hogy a világosabb színek jobban visszaverik a hősugarakat, nyári melegben tehát ezekre van szükség. Helyeselni lehet viszont, hogy már több téli idényen át fennmaradt a női kucsma divatja. Jó lenne állandósítani ezt az egészséges viseletet.

Dr. Kovács László

MINDENT
EGY
HELYEN

CORVIN
ÁRUHÁZBÓL

Villanyszerelő
víz-, gázszerelő
lakatos
képkeretező
kárpitos
asztalos
parkettás
kőműves
kályhás
bádogos
festő-
mázoló
varrógépjavítás
szifonjavítás
propán-bután
gázkészülékek
javítása
lakásleválasztás
munkákat
egy helyen
rendelhet:

KIRENDELTSÉGEK ÉS SZERVIZEK A VÁROS MINDEN PONTJÁN

KÖZPONTI DISZPÉCSERSZOLGÁLAT **18-20-22**

Felvilágosítás, tanácsadás: Bp. VII., Akácfa u. 7. Tel.: 420-538

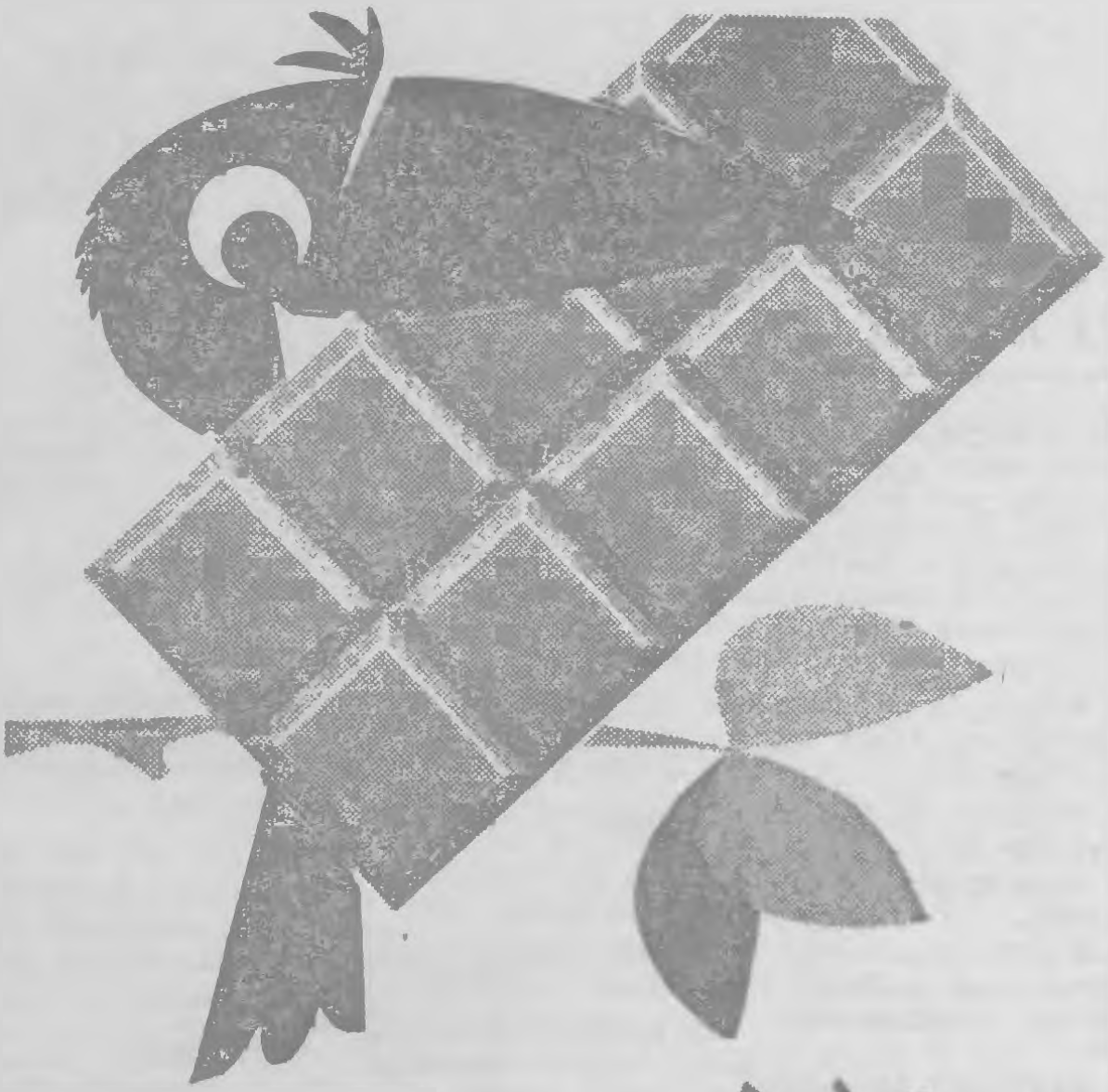

szerencsi·
boci
tibi
minőségi
csokoládé

HÁZTARTÁSI TANÁCSADÓ

Ki mit tud?

Ki mit csinál szívesen? Illetve házimunkáról lévén szó, ki milyen feladattól riad vissza a legkevésbé. Ezt kell megállapítani és ennek alapján kell a családtagok között szétosztani a feladatokat. Merthogy a feladatokat szét kell osztani, ez ma már nem is vitás. Hogy a munka minél jobban haladjon, leghelyesebb a tennivalókat önkéntes vállalások alapján szétosztani. A szervezés, irányítás amúgy is a háziasszony feladata marad. Hogyan lehet a gyerekeket munkára nevelni? Ezt nagyon érdekesen sorolta fel Makarenko egy szülők számára tartott előadáson.

1. A virágok öntözése a szobában, vagy az egész lakásban.

2. Portörlés az ablakpárkányokon.

3. Asztalterítés étkezés előtt.

4. Felelősség a könyvespolc vagy a könyvszekrény rendbentartásáért.

5. Az újságok átvevése és meghatározott helyen való rendbetevése, elkülönítve az újakat a már kiolvasottaktól.

6. A macska vagy a kutya etetése.

7. A mosdó rendbentartása, gondoskodás szappanról, fogporról, az apának borotvapengéről.

8. Egy szobának, vagy a szoba egy részének teljes kitakarítása.

9. Leszakadt gomb felvarrása saját ruhájára, s ehhez a varróeszköz állandó rendbentartása.

10. Felelősség az ebédlőszekrény rendjéért.

11. Kitisztítani saját, vagy kisebb testvérei, vagy egyik szülője ruháját.

12. Ha van otthon veteményes- vagy virágoskert, felelősség annak bizonyos részéért a vetés idején, a gondozás alatt és a termés betakarításakor.

13. Gondoskodás arról, hogy mindig legyen virág a lakásban, e célból olykor kirándulás a mezőre (ez csak idősebb életkorban).

14. Ha van telefon a lakásban, a csöngetésre elsőnek odamenni, gondoskodni otthoni telefonjegyzékről.

15. Idősebb korban önálló tervezése és elintézése a család színház- és mozilátogatásainak, gondoskodás a programról, a jegyekről, azok megőrzéséről stb.

16. Az anya vagy a nővér kisegítése egyes háztartási munkálatokban.

Aki így nő fel, teljes értékű segítője lesz a családnak.

A naponta ismétlődő feladatok elosztásánál azt is helyes figyelembe venni, hogy ki milyen munkahelyről érkezik haza. Szellemi munka után kellemes testedzésként lehet felfogni a fizikai igénybevételt jelentő főzést, takarítást. Testileg fárasztó munka után pihenés a gyerekek leckéjének ellenőrzése. Ilyenformán az otthoni tevékenység még pihentető is lehet.

Ágynemüdivat

A háztartási textíliáknak fontos tartozéka az ágynemű. Fontos — de csak belső használatra, éppen ezért szorul rendszerint a reprezentatív — és mindjárt a lakásban megfordulók szeme elé kerülő — más textilanyagok: szőnyeg, függöny, bútorkárpit mögé.

Régen az ágyneműnek fontos szerepe volt a stafirungban. A tollas párnák, dunnák, derékaljak, hímzett vászonneműek használatára néha sor sem került, mégsem hiányozhattak a kelengyéből. Vidéken a helyi szokások, hagyományok alakították ki, de városokban is reprezentatív szerepük volt. A gazdag kivarrás falun a menyasszony szorgalmának és ügyességének bizonyítéka volt, a drága díszítés városon a lányos család tehetősségét mutatta. A házasságkötéskor kapott ágyneműt egy életre szánták és sokszor el is tartott egy emberöltőn át, ha elegendő váltás volt belőle, ha szakszerűen mosták, vasalták. Divatjának eddigi történetében kevés a logika. Nem volt praktikus az arcnál szélesen lehajló huzatrész, hiszen szükségszerűen ez kopott el a leghamarabb. Nem volt célszerű a csipkés, madeirás paplanvédő, amut a brokát fölé gomboltak. A cifra kézimunkák és monogramok a párnáról rendszerint a rajtuk nyugvó arcára kerültek át reggelre.

A háború vihara elsöpörte a végnyi vásznakat, a tradíciókat. Tehát, milyen is legyen ma az ágynemű?

A pehelypaplan, a dunna hagyomány, de használata alanjában véve csak fűtetlen lakásban indokolt. Ott, ahol központi fűtés, távfűtés vagy akár csak egy jó kályha melegíti a lakást, a pelyhes takaró túl meleg. Emellett az elhelyezése sem könnyű. Kis lakásban ágynemütartóban. Nem véletlen, hogy külföldön már évek óta a meleg gyapjú és műszálas ölédek kerültek a paplanok helyébe. Ugyanúgy használható (paplan vagy dunnahuzatban), akár a paplan és melegségük szabályozható. Télen kettő kell belőlük, nyáron egy is elég, és az is legjobb, ha könnyű.

Párnából a hagyomány — és a garnitúra — szerint. Három darab jár egy ágy felszereléséhez: két nagy és egy kicsi. De vajon mi indokolja ezt a mego ztást? Kell-e két nagypárna? Egészséges-e félig ülve aludni? Nem. A mai csecsemők az orvos előírása szerint párna nélkül fekűsznek ágyukban, a kis gyerekek legfeljebb egy lapospárnát kapnak és a felnőttek túlnyomó része is csak a kis párnájához ragaszkodik. A nagypárna szerepe inkább az, hogy melegítse a hátat, a vállat (Ezért készítenek külföldön ma már sok helyen egész keskeny nagypárnákat is, hogy ne melegítsenek indokolatlanul.) Ha mindehhez hozzáfűzzük, hogy a kispárna piszkolódik legjobban, ezt két ágyhúzás között kétszer-háromszor is váltja az igényes háziasszony, úgy véljük, ehhől kellene több a garnitúrába

A korszerű ágyneműhuzat alkalmazkodik a meggyorsult életritmushoz: minimálisra csökkenti a gombok számát. A tükrös paplanhuzatba két mozdulattal bele lehet rázni a paplant, — és nem kell pótolni, rögzíteni az elveszett, meglazult gombokat. A párnák és dunnák cérnagombjaival ugyan korán sincs ennyi baj, de a jövő a megkötős, vagy egyszerűen visszahajtós párnacihák lesz. A tartósság és egyenletes kopás érdekében pedig, aki csináltatja a dunnahuzatot, oldalt helyezteti a nvílást, így mindig más része kerül felülre és egyenletesen használódik.

A korszerűsödés azonban nem jelent merev, dísztelen formákat. Egyrészt úgy tűnik, hogy most már végképp megszűnik a fehér szín, sőt, az egyszínűség egyeduralma. Csíkos, pöttyös, kockás, apró virágmintás lehet az ágynemű huzata, a színválasztók a pasztelltónusok között mozog. Hímzésdísz legtöbbször a párnahuzatok angol szélét és a paplanlepedő tükrös peremét keretezi. Lyukhímzés is lehet a dísz, ami különösen a hagyományos fehér anyagot teszi szeppé! Az ismét divatba jött monogram egyszerű, nem kidomborodó, rátét. Illik minden mintás alapanyagra.

HOGYAN? HOGYAN? HOGYAN?

őrizzük meg a tisztaságot lakásunkban?

Szőnyegnek, kárpitozott bútornak, polítúros felületnek, üvegnek megvan a maga gyárilag készített tisztítószere. Ezeknek megfelelően alkalmazni, a használati utasítást betartani gyerekjáték. Vannak azonban tárgyak a lakásban, amelyek tisztán, rendben tartásához háziszerek a legjobbak.

VIRÁGVÁZÁKAT mosogatóporos vízzel mossunk tisztára, ha vízkő rakódott rájuk, azt ecetes sóval dörzsöljük le.

EZÜST UTÁNZATÚ fémtárgyakat forró szappanos vízzel tisztítsunk és időnként ezüsttisztító porral.

KÁLYHÁKAT, FŰTŐTESTEKET a fűtés ideje alatt naponta alaposan le kell porolni, a fűtési idény előtt — és néha közben is — petróleumos vagy szalmiákszeszes vízzel ajánlatos tisztára mosni.

PARKETTÁS PADLÓ foltjait vasforgáccsal vagy durva dörzspapírral távolítsuk el.

DÖRZSÖLT NYERSFA (képkeret, bútor) finom dörzspapírral tisztítható, ha foltos lett, és utána nagyon vékonyan parafinolajjal kell bekenni.

ARANYOZOTT KÉPKERET tisztítószere spirituszos vízbe mártott tiszta ruha.

melegítsünk konzervet?

Az előírás szerint konzervet kibontatlanul kell melegíteni forró vízben. Fémdobozos készítménynek nem árt, ha már forr a víz, amikor beletesszük, üveges konzerv viszont megrepedhet, éppen ezért azt ajánlatos hideg vízben odatenni. Az ilyen melegítésnek legalább fél óra hosszat kell tartania, hogy az étel egyenletesen forróvá váljon. A forró doboz (vagy üveg) kinyitásához kifogástalan szerszámokra van szükség és egy száraz ruhára, amelyikkel szilárdan tarthatjuk, kezünk megégetésének veszélye nélkül.

Kukta-fazékban néhány perc alatt átmelegszik a készítmény, különösen akkor, ha kibontva helyezzük bele a betétre állítva, 1—2 dl vizet aláöntve. Az íze nem károsodik így, és szétfőni sem fog.

Kibontott konzervet rövid ideig se tároljunk fémdobozban, öntsük át tálba és kevés vizet aláöntve melegítsük meg. Ez csaknem olyan gyors eljárás, mint a Kuktában melegítés, de ha nem lesz elég ízletes az étel, ne a gyárat, magunkat okoljuk. A konzerv ugyanis már elkészült, puhára főtt étel, és egyetlen ételnek sem tesz jót, ha többször melegítik. Kivétel, ha kevés a mennyisége és szaporítani akarjuk.

lesz négyszemélyes ebéd egy konzervből?

Körítéssel — tojással. A konzervek és készételek legtöbbje ugyanis kétszemélyes adagban készül, ki kell egészíteni, hogy négyszemélyes család jól lakhassék vele.

A húsételekhez megfelelő mennyiségű körítés kell, ami lehet rizs, tarhonya, burgonya, mártásos húsokhoz ezenkívül burgonyaropogós vagy zsemlegombóc is. Hogy bővebb legyen a húslé, lehet egy kevés zsírt, egy kevés vizet hozzáadni, de ha ízben illik a készítmény, jellegéhez keverhetünk hozzá zsírban párolt és pirított, finomra vágott hagymát is, vagy összeforralhatjuk tejfölből és lisztből kevert habarással (1 dl tejfől, csapott evőkanálnyi liszt).

A készételeket karikába vágott kolbásszal, felszeletelt (és dekoratíven elhelyezett) keménytojással tehetjük laktatóbbá, de üthetünk rájuk tükörtojást is, vagy sűríthetjük, szaporíthatjuk a készítményt habart tojással. Ugyanezt a célt szolgálja, ha finomra vágott párolt gombát keverünk közé.

tálaljunk változatosan zöldségféléket?

A magyar konyha specialitása a rántással, habarással készült főzelék. Ebben a zöldség ízét mintegy kiegészíti az előírás szerint hozzáadagolt hagyma, fokhagyma, lepirított rántás, tej vagy tejföl. A magyar családokra pedig az jellemző, hogy egy-egy ilyen típusú étel közül alig akad, amit a család valamennyi tagja kedvel és fogyaszt. „A főzelék gyereknek való" — mondják a felnőttek, és maguk legfeljebb a tavaszi cukorborsólevest fogyasztják . . .

A zöldfélék elkészítésének nagyon sok változata van. A francia konyha csaknem valamennyit készíti sós vízben megfőzve, vajjal meglocsolva; számos fajtájuk ízletes, ha puhára főzés után vajas zsemlemorzsában megforgatjuk. Olaszos elkészítési módjuk a vajban megforgatott reszelt sajttal meghintett tálalás. Számos összeállításban lehet rakott zöldségből egytálételt készíteni, ízletesek a megfőtt és megszikkadt zöldségből készült, rendesen bepanírozott vagy palacsintatésztában forgatott sült szeletek és az apró vagy aprított főtt zöldségből készült ropogósok. És végül, de nem utolsósorban ízletesek a főtt, és értékesek a nyers zöldfélékből készült saláták.

készítsünk salátát?

Minden zöldféléből készíthetünk salátát a szokásos salátaöntetbe (1 pohár víz, mokkáskanálnyi só, csipet cukor, evőkanálnyi ecet) keverve. Ízletes így a fejes saláta, a puhára főtt zöldbab, a szemes bab, a karfiol, a sárgarépa, a paprika. Hasonlóan, de víz hozzáadása nélkül használhatjuk fel az uborkát és a paradicsomot.

Salátaöntet készülhet tejfölösen is ugyancsak só, cukor, ecet ízesítéssel, s az ízesítőkhöz csatlakozhat még némi mustár is.

Minden zöldféléhez illik a majonéz íze (1 tojás, 1 dl étolajjal sűrűre keverve, sóval, törött borssal, citromlével, mustárral ízesítve, amihez még tejfölt is adhatunk).

Vegyíthetünk a zöldfélék közé főtt húst, főtt vagy párolt gombát, almaszeleteket, apró kockára vágott főtt tojást, dúsíthatjuk a salátalét áttört tojássárgájával, keverhetünk bele kevés reszelt tormát, darabokra tört diót is.

tálaljunk alufóliás ételt?

Az alufóliás étel konyhakész. Minden benne van, megfelelően fűszerezve, előkészítve. A mi dolgunk csak az, hogy helyesen fejezzük be a főzés munkáját, szakszerűen melegítsük meg.

Csakis sütőben lehet elkészíteni, és mint minden más ételt, ezt is előmelegített sütőbe kell tennünk. A sütés a tésztához hasonló, gáz- és villanysütőben a fóliákat magasra helyezve, alsó lángot kell használni és inkább takarékon, mint túl erőset.

A celofánpapírt sértetlenül rajta kell hagyni. Az alufóliás tálak tartalmát ugyanis legtöbbször nemcsak sütni, párolni is kell. Emellett a celofánpapír jelzi azt is, hogy mikor készült el az étel, addigra ugyanis enyhén megbarnul, megpörkölődik.

A sütőből kisebb hőálló tálcára kell tenni, a celofánt lehúzni róla, és máris tálalható. Aki viszont kevéssé zsírosan szereti, jól teszi, ha először csak a celofán egyik sarkán vág lyukat, ezen át leönti a felesleges zsírt és csak azután tálalja.

PERCEK ALATT ÍZLETES EBÉDET, VACSORÁT TÁLALHAT ÉTELKONZERVBŐL

Az ügyes háziasszony manapság, finomabbnál finomabb ételeket varázsolhat az asztalra. Ételkonzervekből úgyszólván percek alatt, ízletes ebédet és vacsorát tálalhat, olyan fogásokkal, amelyek teljesen egyenértékűek a frissen készített ételekkel.

— Hogyan készíthetünk ételkonzervekből ízre és zamatra értékesebb ételeket?

Íme, néhány kitűnően bevált recept, amelyet bárki sikerrel kipróbálhat, a legkényesebb igényeket is kielégíti.

MARHAPÖRKÖLT MAGYAROSAN

Apróra vagdalt tűstölt szalonnával hagymát és tarhonyát pirítunk. Megszórjuk pirospaprikával, majd egy kevés konzervlecsót téve hozzá, forró vízzel felengedjük. Mielőtt teljesen megpuhul a tarhonya, elkeverjük benne a **konzerv marhapörköltet** és együtt készre főzzük.

Konzerv paprika- vagy uborkasalátával tálaljuk.

SZÉKELYGULYAS IZESÍTVE

Egy kanál zsíron kis tel apróra vágott hagymát pirítunk. Megszórjuk pirospaprikával és kevés vízzel felforraljuk. Kevés konzervlecsót és egy pár debrecenit teszünk bele és 5 percig főzzük.

Majd a debrecenit karikára vágjuk, visszatesszük és a **konzerv székelygulyást** beletéve együtt jól felforraljuk. Tejföllel meglocsolva tálaljuk.

SERTÉSPÖRKÖLT RIZZSEL

Párolt rizst készítünk. Mielőtt teljesen megpuhul, hozzákeverünk egy kevés konzervlecsót és a **sertéspörköltet**. Együtt puhára főzzük, és ecetes paprikával vagy uborkával tálaljuk.

TÖLTÖTT KAPOSZTA — KOLBASSZAL

Egy szál gyulai kolbászt kevés vízben megfőzzük, úgy hogy mire megfő, a levét majdnem leforr. A maradék lében a **konzerv töltött káposztát** jól felforraljuk. A felszeletelt kolbászt belekeverjük, tejföllel jól meglocsolva tálaljuk.

SERTÉSMÁJKRÉM DÚSÍTVA

A sertésmájkrémet vajjal elkeverjük, főtt keménytojást kihúlva, finomra reszelve hozzákeverjük.

Sóval, törött borssal, csipetnyi mustárral, finomra reszelt hagymával ízesítjük.

Kenyérre kenve, retekkel, újhagymával vagy zöldpaprikával fogyasztjuk.

KONZERV VAGDALT HÚS RANTVA

A vagdalt hús konzerv dobozát mindkét végén kinyitjuk és az óvatosan kitolt vagdalt húst kb. ½ cm vastag szeletekre vágjuk. A szokásos módon panírozzuk és forró zsírban kisütjük (lehet csak lisztbe és tojásba mártva is sütni). Főzelékkel vagy zsírban sült burgonya (roseibni) mellé tálaljuk.

JÓ ÉTVÁGYAT!

Mikor van ideje, türelme a háziasszonynak, hogy a szokásosnál többet pepecseljen a konyhában?

VASÁRNAP!

A hét melyik napján igényelnek a család tagjai egy-egy a szokásostól eltérő, finom falatot?

VASÁRNAP!

Reggelit is kell tálalni, ebédet is, időnként arról kell gondoskodni, hogy a kirándulásra készülő csomagba legyen mit bepakolni, de ki kell találni valamit vacsorára is. Amellett sürgető szükségként jelentkezik, hogy az asztalon „sovány" falatok is legyenek, pontosabban olyanok, amelyek nem hízlalnak. Igyekeztünk tehát

52 hétre 52 receptet

adni, amelyek között mindenfajta található. Vannak közöttük reggelihez, ebédhez, vacsorához valók és olyanok, amelyek vendégek kínálására alkalmasak.

JANUÁR

1. vasárnap

Töltött libanyak: A liba (vagy kacsa) nyakáról lehúzott sértetlen bort megmossuk, keskeny oldalán összevarrjuk és lazán megtöltjük két egész tojással elkevert darált hússal, amit szaporíthatunk párolt rizzsel, főtt gombával, fűszerezhetünk sóval, borssal, reszelt hagymával, fokhagymával. Végül bevarrjuk a széles oldalát is. Levesben megfőzzük, majd amikor kihült sütőben pirosra sütjük. Hidegen, vagy melegen tálaljuk, kolbászként szeletelve.

2. vasárnap

Sült derelye: Tojással, tejföllel rendes tésztát gyúrunk, amelyet a szokásosnál jobban sózunk. Késfok vastagságúra kinyújtjuk, egyik felére kis halmocskákban rátesszük a tölteléket (darált sülthúst, párolt gombát, juhtúrót, tojással elkevert reszelt sajtot, tetszés szerint), másik felét ráhajtjuk, mint a rendes derelyét, jól lenyomkodjuk, szétdaraboljuk és forró zsiradékban mindkét oldalán kisütjük. Paradicsommártással tálaljuk.

3. vasárnap

Burgonyalángos: A héjjában főtt burgonyát megtisztítjuk, áttörjük, fél kilóra 1 tojást és evőkanálnyi zsírt számítva annyi liszttel összedolgozzuk, amennyit felvesz. Ujjnyi vastag, tenyérnyi lapocskákat nyújtunk belőle, amelyeket forró zsiradékban (legjobb az olaj) mindkét oldalukon pirosra sütünk.

4. vasárnap

Téli vitamintál: A céklát alaposan megmossuk, megtisztítjuk, finomra reszeljük és kevés reszelt tormával, cukorral, sóval, citromlével ízesítjük; a káposztát finomra gyaluljuk, sózzuk, borsozzuk, köménymagot adunk hozzá; a sárgarépát megmossuk, megtisztítjuk, finomra reszeljük, sóval, citromlével ízesítjük; az ecetesuborkából vékony szeleteket vágunk. Mindezt külön-külön halomban egy tálra rakjuk és negyedekbe vágott keménytojással választjuk el egymástól.

5. vasárnap

Frankfurti leves: Finomra vágott hagymát zsírban lepirítunk, kevés fokhagymát adunk hozzá és vékony metéltre vágott kelkáposztát. Sóval, törött borssal, majorannával ízesítjük, csontot teszünk hozzá és a leves mennyiségének megfelelő vizet. Mikor a kelkáposzta puha, világos rántással berántjuk a levest. Tálalás előtt virslikarikákat főzünk bele és tejföllel ízesítjük.

FEBRUÁR

6. vasárnap

Sült szendvics: Zsúrkenyérből vékony szeleteket vágunk, vékonyan megkenjük vajjal, minden szeletre teszünk egy szelet gépsonkát (vagy szalámit) és rá kisujjnyi szeletet Hóvirág sajtból. A kenyérkéket sütőlapra helyezzük és előmelegített sütőben 5—6 perc alatt átsütjük.

7. vasárnap

Téli gyümölcssalátа: Almat, banánt és konzerv ananászt karikára vágunk és tálban összekeverünk. Cukorszirupot főzünk, amibe mazsolát is teszünk. Mikor kihült, meglocsoljuk vele a gyümölcsöt. Darabosra tört dióbéllel hintjük meg tálalás előtt.

8. vasárnap

Magyar saláta: Két személyre számítva kis fej reszelt vöröshagymából, apró kockákra vágott ecetes uborkából (és a leveléből) evőkanálnyi ételajból, egy csomag finomra vágott petrezselyem zöldjéből készítjük a salátaöntetet, sóval, törött borssal ízesítve, végül belekeverünk egy szelet vékonyra metélt disznósajtot.

9. vasárnap

Narancspiskóta: Piskótatésztát készítünk 4 tojás sárgájából, 10 dkg porcukorból, 8 dkg lisztből, 5 dkg darált mandulából, 1 narancs reszelt héjából, befejezésül belekeverjük 5 tojás habját. Zsírozott, papírral bélelt tepsiben sütjük ki és a következő krémmel töltjük meg: Sűrűre főzünk 2 egész tojást, 10 dkg porcukorral, belekeverjük 2 narancs levét és finomra reszelt héját, mikor kihűlt, habosra keverjük 15 dkg vajjal.

MÁRCIUS

10. vasárnap

Tojásropogós: Személyenként 2 keményre főtt tojást, fél dkg vajat, fél dkg lisztet, kevés morzsát számítunk — és a bundázáshoz lisztet, tojást, morzsát. Világos rántást készítünk a vajból és a lisztből, felereszthjük és összeforraljuk annyi tejjel, hogy sűrű pép legyen. A pépbe belekeverjük a keménytojásból vágott szeleteket, annyi morzsát, hogy könnyen formálható legyen, sót és borsot. Kis hengereket formálunk, amelyeket a rántott szelethez hasonlóan panírozunk és sütünk ki.

11. vasárnap

Tepertős pogácsa: 40 dkg darált tepertőt összemorzsolunk 10 dkg vajjal és 50 dkg liszttel. Adunk hozzá 3 dkg kevés cukros langyos tejben felfuttatott élesztőt, 2 tojás sárgáját, kevés sót, törött borsot és annyi vizet, hogy könnyen gyúrható legyen. Négyszögletesre nyújtjuk, hajtogatjuk, mint a vajastésztát szoktuk és pihentetjük estétől reggelig (vagy reggeltől estig). Ujjnyi vastagra nyújtjuk, kiszaggatjuk, tojással megkenjük és pirosra sütjük.

12. vasárnap

Zöldborsós halsaláta: Négy személyre 5/4-es üveg zöldborsókonzervet számítunk és két szelet fagyasztott tengeri halat. A halat kevés fehérborban puhára főzzük és leszűrjük, a kihűlt főzőlevet mustárral, petrezselyem zöldjével, sóval, borssal ízesítjük. Belekeverjük a leszűrt zöldborsót és a kockára vágott halhúst. Tojáskarikákkal díszítjük.

13. vasárnap

Hideg hústekercs: Nagy szelet ujjnyi vastag sertéshúst kiegyengetünk, széléről a felesleget levágjuk, a teljes mennyiségnek körülbelül egyharmadát megdaráljuk. A kiterített szeletet megsózzuk, borsozzuk, nagyon vékonyra vágott füstöltszalonna szeletekkel borítjuk, erre rákenjük a sóval, borssal, fokhagymával, majorannával ízesített nyers darált húst. A következő réteg sonkaszeletekből áll, erre egy sor megtisztított kemény tojás kerül egészben. A hússzeletet óvatosan felcsavarjuk és fehér cérnával, kötözött sonka módjára, összeköljük. Sütőben pároljuk puhára. Hidegen keskeny szeletekre vágjuk és hidegen vagy kevés saját levében felmelegítve tálaljuk.

ÁPRILIS

14. vasárnap

Kenyérben sült sonka: A szokásos módon elkészített kenyértésztát két ujjnyi vastagra nyújtjuk és kisebb puhára főtt, kötözött sonkát csomagolunk bele, úgy, hogy mindenütt beborítsa. Megkelesztjük és sütőben (vagy péknél) megsütjük. Mikor a kenyér már csak langyos, a sonka még meleg, megszeghetjük. Hidegen napokig nagyon jó.

15. vasárnap

Májgaluska (levesbe): Négy személyre egy kis májkonzervet veszünk. Tartalmát összekeverjük egy tojás sárgájával és a habbá vert fehérjével, sóval, borssal ízesítjük, felerészben lisztet, felerészben zsemlemorzsát adunk hozzá, hogy galuska keménységű legyen és a forrásban levő hús- vagy csontlevesbe belefőzzük.

16. vasárnap

Linzer torta: Habosra keverünk 25 dkg margarint 8 tojás sárgájával, hozzáadunk 25 dkg darált mandulát, 1 citrom reszelt héját, a 8 tojás habját és 20 dkg lisztet. Tortaformában megsütjük, középen kettévágjuk és barack, vagy málnaízzel kenjük meg. Tetejére ugyancsak lekvárt kenünk, rá pedig csokoládémázt öntünk.

17. vasárnap

Tavaszi gyümölcssaláta: Üvegtálba teszünk egy sor keskeny gerezdekre vágott almát, egy sor keresztben karikára vágott narancsot, egy sor kimagozott rumosmeggyet, soronként váltva, minden sort porcukorral meghintve, végül meglocsoljuk a rumosmeggy levével és meghintjük keskeny szeletekre vágott hámozott fehér-mandulával.

MÁJUS

18. vasárnap

Cseresznyés rétes: A tésztát 35 dkg lisztből, 1 kávéskanálnyi olvasztott zsírból, 1 kávéskanálnyi ecetből és kevés lan-

MODERN LAKÁSBA MODERN KISBÚTOROKAT

AZ IPARMŰVÉSZETI VÁLLALAT
LAKÁSKULTÚRA BOLTJÁBAN

VÁSÁROLJON

BUDAPEST V., KOSSUTH LAJOS UTCA 17.

DÍSZÍTSE OTTHONÁT NEVES IPARMŰVÉSZEK
KERÁMIA-, ÖTVÖS-, TEXTIL-ALKOTÁSAIVAL

Keresse fel vállalatunk

AJÁNDÉKTÁRGYAK BOLTJÁT

BUDAPEST V., KOSSUTH LAJOS UTCA 14.

OLAJFESTMÉNY

GRAFIKA

KISPLASZTIKA

IPARMŰVÉSZETI ALKOTÁSOK

A LAKÁS DÍSZEI

Keresse fel a
KÉPCSARNOK
VÁLLALAT
fiókjait!

BUDAPESTEN

Csók Galéria
V., Váci u. 25.

Derkovits terem
VI., Lenin krt. 63.

Paál László terem
VIII., Rákóczi út 57/b.

Mednyánszky terem
V., Tanács krt. 26.

Dürer terem
V., Bajcsy-Zsilinszky út 52.

VIDÉKEN

Pécs
Miskolc
Szeged
Debrecen
Szombathely
Nagykanizsa
Veszprém
Kaposvár
Békéscsaba
Szolnok

VÁSÁRLÁS RÉSZLETRE IS

gyos vízből készítjük. Jól kidolgozzuk, 10—15 percig pihentetjük, majd kinyújtjuk, megkenjük olvasztott zsírral és meghintjük 5 dkg darált mandula és 5 dkg zsemlemorzsa keverékével. Rá 1 kg kimagozott cseresznyét terítünk, amit 15 dkg cukorral hintünk meg. A rétest felcsavarjuk, zsírozott sütőlapra tesszük, olvasztott zsírral megkenjük és előmelegített sütőben kis lángnál megsütjük.

19. vasárnap

Sajtos keksz: Tésztát gyúrunk 30 dkg reszelt sajtból, 30 dkg margarinból, 30 dkg lisztből, egy egész tojásból, csipet sóból és annyi tejfölből, amennyit felvesz. Késfok vastagságúra nyújtjuk a tepsiben, majd derelyemetélővel kis kockákra vágjuk, tetejét tojással kenjük meg, köménymagot hintünk rá és előmelegített sütőben gyorsan megsütjük.

20. vasárnap

Waldorf saláta: Majonézmártásba teszünk két személyre számítva 1 megtisztított, puhára főtt, kisujjnyi metéltre vágott zellert, 1 hasonlóan feldarabolt almát, 3 dió gerezdekre tört belét, és egy mokkaskanálnyi citromlét. Salátalevélre téve, salátalevéllel díszítve tálaljuk.

21. vasárnap

Tavaszi felfújt: Fél kg különféle idényzöldséget veszünk, megtisztítjuk, illetve kockára vágjuk és külön-külön főzzük puhára, kevés sós vízben. 5 dkg vajat habosra keverünk 3 tojás sárgájával, hozzákeverünk 5 dkg lisztet és a 3 tojás habját. A masszába belevegyítjük a lecsurgatott zöldféleket. A keveréket vajjal kikent tűzálló tálba tesszük és előmelegített sütőben sütjük. Frissen tálaljuk, mert összeesik. (A zöldségek főzőlevét leves felöntéséhez használjuk fel.)

22. vasárnap

Töltött bárány: A flatal bárány húsát besózzuk, egy óraj állás után a bőre alá a következő keveréket töltjük: 25 dkg finomra vágott párolt gombát, elkeverünk 4 apróra vágott főtt tojással, 25 dkg felaprított füstölt szalonnával, 2 áztatott, kinyomott zsemlével és 2 nyers tojással. A töltelék ízesítője só, bors, majoranna. A töltőnyílást bevarrjuk, a húst állandóan locsolgatva sütőben pároljuk meg, végül zsírjára sütjük.

JÚNIUS

23. vasárnap

Ribizlileves: Felforralunk fél kg szitán áttört ribizlit fél liter vízzel. Cukorral, sóval ízesítjük, behabarjuk 2 dl tejfölbe kevert csapott evőkanálnyi liszttel és összeforraljuk. Melegen is, hidegen is tálalhatjuk.

24. vasárnap

Burgonyás rántotta: A megtisztított nyers burgonyát egészen apró kockákra vágjuk és kevés zsiradékban sütjük meg. Mikor már piros, ráöntjük az összehabart tojást és a szokásos módon készre sütjük.

25. vasárnap

Keksz: Simára gyúrunk 20 dkg vajat, 45 dkg liszttel, 15 dkg porcukorral, 3 tojás sárgájával, csipet szódabikarbónával és annyi tejföllel, amennyit felvesz. Hideg helyen pihentetjük legalább 2 óran át, majd késfok vastagságúra nyújtjuk, kiszaggatjuk és megsütjük.

26. vasárnap

Mustáros hús: Marhahúst (vesepecsenyét) megtűzdelünk füstölt szalonnával, besózzuk, borsozzuk, mustárral megkenjük, lábosba tesszük, forró zsírral leöntjük és kevés vizet aláöntve puhára pároljuk. Hidegen is ízletes.

JÚLIUS

27. vasárnap

Kaporleves: Evőkanálnyi világos rántásba kávéskanálnyi reszelt hagymát keverünk, megforgatunk benne egy nagy csomó finomra vágott kaprot, csontlével felengedjük. Tálalás előtt csurgatott tésztát főzünk bele és tejföl keverünk hozzá.

28. vasárnap

Vitamin paradicsom: A kicsi paradicsomok tetejét levágjuk, belsejét kanállal óvatosan kikaparjuk, szitán áttörjük és elkeverjük 4—5 paradicsomra számítva, 1 nyers tojás sárgájával, 3 dkg vajjal, 3 dkg juhtúróval, sóval, csipet reszelt hagymával (vagy metélőhagymával). A keveréket visszatöltjük a paradicsomokba. Hűtve tálaljuk.

29. vasárnap

Pörkölt pürében: Rendes tejes burgonyapürét készítünk, a felét kizsírozott tűzálló tál aljára és oldalára kenjük. Ráöntjük a zsírjára pirított (szokásos módon elkészített) pörköltet és beborítjuk ismét burgonyapürével. (Ha jégen tudjuk tárolni, reggel összeállíthatjuk és hazajövet fél óra alatt elkészül a sütőben.)

30. vasárnap

Csöröge fánk: 25 dkg lisztből, 3 egész tojásból, kevés rumból, csipet sóval tésztát gyúrunk, (ha kell tehetünk hozzá több tojást, vagy tejföl). Késfok vastagra kinyújtjuk, tenyérnyi lapokra vágjuk és derelyemetélővel minden darabot 2 3 helyen behasítunk. Forró zsiradékban (legjobb az olaj) mindkét oldalukat pi-

rosra sütjük. Még melegen meghintjük vaníliás porcukorral, mellé barackízt tálalunk

31. vasárnap

Sült keszeg: Az apró halakat megtisztítjuk, mindkét oldalukat sűrűn bevagdossuk, megsózzuk, paprikás lisztben megforgatjuk és kevés forró zsírban ropogósra sütjük.

AUGUSZTUS

32. vasárnap

Rizsfelfújt: Négy csésze tejben amibe csipet sót, fél rúd vaníliát és két evőkanálnyi cukrot tettünk, lassú tűznél puhára főzünk egy csésze rizst. Felverünk 4 tojás fehérjét, hozzákeverjük a sárgáját, 10 dkg porcukrot, egy marék mazsolát és a kihűlt rizst, előmelegített sütőben kis lángon addig sütjük, amíg a teteje szép piros lesz.

33. vasárnap

Nyárson sült gomba: Szép egyforma nagy sampinyongomba kalapokat válogatunk össze és hurkapálcára tűzünk váltva egy gombafejet, egy szelet füstöltszalonnát, egy karika vöröshagymát. Forró zsírban megsütjük, mindkét oldalán. Tálalás előtt sózzuk, borsozzuk, mustárt adunk mellé

34. vasárnap

Nyári gyümölcssaláta: Őszi- és sárgabarackot karikára szeletelünk, sárgadinnyét kockára vágunk, mindezt porcukorral meghintjük és Marasquino likőrrel meglocsoljuk. Jóval tálalás előtt készítjük el és jégen (vagy kútban) hűtjük. Eperrel vagy málnával díszítve tálaljuk.

35. vasárnap

Ráchal: Szép húsos pontyot megtisztítunk, mindkét oldalán bevagdaljuk, a vágásokba egy-egy szelet szalonnát teszünk. Akkora tepsit, amelyikbe a hal kényelmesen elfér, vajjal kikenünk, az alját kirakjuk karikára vágott nyers burgonyával, megsózzuk, ráteszünk néhány papálcikát és erre tesszük a szalonnával tűzdelt halat, meghintjük vékony vajszeletekkel, sózzuk, paprikázzuk. Előmelegített sütőben sütjük meg. Sütés közben tejföllel locsolgatjuk.

SZEPTEMBER

36. vasárnap

Sült krinolin: A krinolin héját lehúzzuk, hosszában két helyen végighasítjuk, keresztbe apró vágásokkal bevagdaljuk és forró zsiradékban hirtelen megsütjük. Savanyúsággal tálaljuk.

37. vasárnap

Hideg paradicsomleves: A paradicsomot áttörjük, felét hidegen félretesszük, másik felét kevés reszelt hagymát belekeverve tejföllel elkevert liszttel behabarjuk, cukrozzuk, sózzuk és felfőzzük. Hozzákeverjük a hideg paradicsompürét és az egészet jól lehűtve tálaljuk.

38. vasárnap

Fogyókúrás töltöttpaprika: A szép egyforma zöldpaprikákat megmossuk, kivágjuk magházukat és megtöltjük sóval ízesített áttört tehéntúróval. Aki fogyni akar, kenyér nélkül fogyasszal

39. vasárnap

Nyúlpecsenye: A nyúlgerincet és a combokat tepsibe tesszük, füstölt szalonnával megtűzdeljük, megsózzuk, forró zsírral leöntjük: meglocsoljuk fél citrom levével, meghintjük a reszelt héjával és két evőkanálnyi finom zsemlemorzsával. Tejföllel meglocsoljuk és saját levével öntözgetve puhára pároljuk, majd pirosra sütjük a sütőben.

OKTÓBER

40. vasárnap

Bográcsgulyás: Zsíron finomra vágott hagymát pirítunk, hozzáadjuk a falatokra vágott húst (marha apróhúst, vagy vegyeshúst, a puhulás sorrendjében), pirospaprikával, sóval ízesítjük, kevés vízzel pároljuk, mikor félig puha, zsírjára pirítjuk, fokhagymapépet és törött köménymagot teszünk hozzá, ismét felöntjük és tovább főzzük. Mikor már majdnem puha, kockára vágott burgonyát; karikára vágott paradicsomot és szeletekre vágott zöldpaprikát adunk hozzá és annyi vizet, hogy éppen ellepje. Közvetlenül tálalás előtt csipetkét főzünk bele, amit keményre gyúrt tésztából előkészítettünk

41. vasárnap

Tepertőspástétom: Minden 15 dkg tepertőhöz 1 keménytojást számítunk. Átdaráljuk kétszer-háromszor az egész mennyiséget, sóval, borssal, mustárral, kevés reszelt vöröshagymával ízesítjük. Kenyérre kenjük.

42. vasárnap

Őszi gyümölcssaláta: Puha körtéből keskeny gerezdeket vágunk; őszibarackot karikára szeletelünk; szilvát kimagozunk, felezünk, a szőlőszemeket leszedjük a fürtről. Mindezt mély tálban óvatosan összekeverjük és meglocsoljuk kihűtött cukorsziruppal, amibe egy kevés rumot is kevertünk.

43. vasárnap

Rakott karfiol: Szép nagy fej karfiolt sós vízben puhára főzünk, leszűrjük. Tűzálló tálat kikenünk vajjal, meghintjük morzsával és soronként felváltva be-

Hallgassa kedvenceit

QUALITON LEMEZEKEN!

Qualiton

lerakjuk a karfiolt rózsáira szedve, és apróra vagdalt sonkát. Két egész tojást kikeverünk evőkanálnyi liszttel, 1—2 dl tejföllel, a keverékét ráöntjük a karfiol tetejére, néhány vajdarabot teszünk rá és előmelegített sütőben megsütjük. Reszelt sajtot tálalunk mellé.

44. vasárnap

Császztatott palacsinta: Habosra keverünk 10 dkg vajat, 5 tojás sárgájával és kevés porcukorral, majd hozzákeverünk 30 dkg lisztet, fél liter tejet, végül a habbávert tojásfehérjét. Palacsintasütőben minden darabnak csak az alsó felét megsütve a szokásosnál vastagabb palacsintákat sütünk, amelyeket tálra csúsztatunk. A felső részét vaníliás, cukros kakaóporral szórjuk meg. Az így nyert torta legfelső lapjának mindkét oldalát megsütjük. Tálalás előtt sütőben átmelegítjük.

NOVEMBER

45. vasárnap

Fűszeres pecsenye: Marhahúsból kis tenyérnyi szeleteket vágunk, mindegyiket megsózzuk, és megkenjük finomra vágott zöldpetrezselyemmel és borssal ízesített reszelt vöröshagymával. Erre egy-egy szelet vékony füstölt szalonnát teszünk, fogpiszkálóval rátűzzük. A hússzeleteket fektetve lábosba rakjuk, fehérbort (vagy csontlét) öntünk alá és puhára pároljuk.

46. vasárnap

Gesztenyeminyon: Pépet készítünk a héjában főtt, meghámozott és áttört gesztenyéből, annyi cukorral, amennyi a saját súlya. (Kevés vízzel összefőzzük, majd tejjel gyúrjuk össze. De vehetünk alapnak kész gesztenyemasszát is.) 50 dekányi mennyiséghez 5 dkg finomra darált pörkölt mogyorót gyúrunk és egy pálinkáspohárnyi rumot. Z írpapíron hüvelykujjnyi vastagra nyújtjuk, mintegy nagyságú kockákra vágjuk és porcukorral kevert kakaóval meghintjük.

47. vasárnap

Német saláta: Két személyre számítva 1 karikára vágott, héjában főtt burgonyát, 1 kisebb kockákra vágott almát, 1 közepes nagyságú vizesuborkát, fél apróra vágott pácolt heringet összekeverünk, petrezselyemzöldjével, reszelt vöröshagymával; sóval, borssal, citromlével ízesítjük, végül belekeverünk 1 kockára vágott keményre főtt tojást.

48. vasárnap

Alma tejmártásban: Egy kg meghámozott almát szeletekre vágunk és kevés cukorral, fahéjjal, szegfűszeggel ízesített fehér borban puhára pároljuk, 10 dkg vajat megmelegítünk, belekeverünk 4 evőkanálnyi lisztet (mintha rántást készítenénk, de nem pirítjuk meg), tejjel és az almáról leszűrt borral felengedjük, és összefőzzük, hogy folyékony pép legyen. Ha kihűlt, belekeverünk 4 tojás sárgáját, 5 dkg porcukrot, 1 citrom reszelt héját és a 4 tojás habját. Vajjal kikent tűzálló tálba soronként almát és mártást teszünk (alul és felül mártás legyen), sütőben 20—25 percig sütjük, tálaláskor cukorral hintjük meg.

DECEMBER

49. vasárnap

Töltött narancs: Személyenként egy narancsot számítunk. A tetejét levágjuk (mintha kalap lenne), a belét kiskanállal kikaparjuk, a levét kipréseljük és sűrű krémmé főzzük, állandóan kevergetve, narancsonként 1 egész tojást és 6 dkg cukrot számítva hozzá. Ha kihűlt, keverünk hozzá tejszínhabot is. A narancs-csészéket megtöltjük, mindegyiknek a tetejére 1—1 keresztbevágott narancsszeletet helyezünk és tejszínhabbal díszítjük.

50. vasárnap

Pulykamell franciásan: A bőrétől megfosztott pulykamellet megtüzdeljük felváltva füstölt szalonnából, saját májából, erdei gombából, sonkából vágott hosszú szeletekkel. Sózzuk, borsozzuk, lábos ba tesszük és forró zsírral leöntjük, majd mindig kevés fehér bort öntve alá, megpároljuk. Mikor csaknem puha, a sütőben fejezzük be elkészítését. Levét kevés lisztte l meghintjük, felengedjük tejföllel, és külön mártásos csészében tálaljuk.

51. vasárnap

Borsos halleves: Egy kilónyi megtisztított vegyes halat szeletekre vágunk, besózzuk, lassú tűzön puhára főzzük 1 liter víz és 1 liter bor keverékében, amibe egy fej karikára vágott vöröshagymát, 2—3 babérlevelet, néhány szem törött borsot és egy petrezselyemgyökeret tet ünk. Közben habarást készítünk csapott evőkanálnyi lisztből és 1 dl tejföl ből, amit a hallével felengedünk és összeforralunk. Tálalás előtt a fűszereket vegyük ki a levesből!

52. vasárnap

Diótorta: Három egyforma kerek lapot sütünk a tésztából, ami 3 egész tojással és 2 tojás sárgájával habosra kevert 20 dkg cukorból, 10 dkg finomra darált dióból és 1 evőkanálnyi lisztből készül. Tortakrém: 2 tojás habja, amihez 10 dkg porcukrot, 10 dkg darált diót és 2 dl tejszínből vert habot keverünk.

ÍZELÍTŐ A NEMZETKÖZI KONYHÁBÓL

A magyar konyhaművészetet messze földön ismerik. Büszkék is vagyunk ízes ételeinkre, a gazdag választékra, híres szakácsainkra. De nem szabad elbizakodnunk, vannak „vetélytársaink". Ki ne hallotta volna például a francia konyha jó hírét! Az emberek szeretik a változatosságot, szívesen ízlelnek ismeretlen ételeket (ezért találhatók a nagyvárosokban különféle nemzetközi éttermek), barátkoznak más országok főztjével. Ahány ország, annyiféle az ételek elkészítési módja. Mindenütt kialakultak jellegzetes nemzeti eledelek is, úgy mint nálunk a halászlé, a paprikáscsirke, a gulyás — hogy mást ne is említsünk. Tanulnivalónk is lenne másoktól. Gyakran emlegetjük, hogy túl sok, túl „nehéz" ételt fogyasztunk, könnyű elhízni nálunk, korszerűbben kellene táplálkoznunk, kevesebb zsiradékot, lisztes ételt fogyasztani, több főzeléket, salátát ehetnénk. Azt mondják, hogy a magyar konyha „mostohagyermeke" a saláta. Sokhelyütt pedig külön fogás, szinte elmaradhatatlan az asztalról, az olasz, a francia, az orosz konyha „egyéniséget" visz ebbe a kellemes ételfajtába is. Nálunk nem elég változatosak a saláták a hétköznapi életben, pedig bőven található nyersanyag hozzá. Az ételeket nemcsak a szokások alakították ki, szerepet játszik itt az ország földrajzi fekvése és az éghajlat is. Ismeretes, hogy a trópusok környékén nagyon fűszeresek az ételek, még a mi számunkra is csípősek (az indiai konyha remekel nem egy magyart megríkattak már . .) Az angol konyhára azt mondják: egyhangú: lehet, hogy így van, de az biztos, hogy a szigetországban a háziasszonyok távolról sem töltenek annyi időt a konyhában, mint mi. A hirtelensülteket mesterien készítik el. Egy-egy ország konyhaművészetét a legjobban akkor ismerhetjük meg, ha vendégek vagyunk valahol. Több ételről már nehéz megállapítani, honnan ered. Egy nemzetközi találkozó alkalmával gyönyörű könnyű forgácsfánkot készített a szovjet háziasszony. A vendégek közül „csak" a csehszlovák, a román, a lengyel és a magyar asszony jelentette ki, hogy ez az ő hazájának a specialitása . . . Azt mondják, a süteménykészítés — torták és krémek — bölcsője Franciaország, főtt tészták készítésére a szláv népek tanították szomszédaikat, a pudding elvitathatatlanul angol származék.

Ízelítőül (sajnos, nem étel, csak írás . . .) válogattunk néhány ország receptjeiből.

AZ OLASZ KONYHA

jónéhány étele ismert és kedvelt nálunk. Az olasz asszonyok is könnyen elhízhatnak, hiszen mondhatni, naponta tésztaféléket fogyasztanak. Leveseik közül a leghíresebb a minestrone, az „asciutta" (száraz) ételek közül a rizottó, a pastasciutták (spagetti, makaróni stb.), vagy a kissé bonyolultabbak, mint a ravioli, agnolotti, cannellonni, no és a híres neves pizza. Majdnem minden ételükhöz használnak sajtot, paradicsomot.

Minestrone leves (olasz zöldségleves). Csontlében megfőzünk 2 deci rizst. Vajon megpárolunk mindenféle kockára vágott zöldséget és főzelékfélét: sárgarépát, petrezselyemgyökeret, burgonyát, kelkáposztát, zöldborsót és más idény szerint beszerezhető főzelékeket. Aprólékot — lehetőleg csirke májat és zuzáját is párolunk (természetesen darabokra vágva). Mindezt összekeverjük a rizzsel, kevés apróra tördelt, sós vízben főtt spagettival. Ízlés szerint megsózzuk és borsozzuk, majd föleresztjük csontlével úgy, hogy jó sűrű legyen, felforraljuk és reszelt sajtot tálalunk mellé.

A pastasciuták (makaróni, spagetti) főzésére a következőt ajánlják az olaszok: — sok bő sós vízben főzzük — csak akkor tegyük bele a tésztát, ha erősen forr a víz, — időnként keverjük meg a tésztát, — nem szabad megvárni, míg a tészta egészen lágy lesz.

Bolognai húsos mártás. (Rengetegféle, szinte minden városban más kitűnő mártással fogyasztják főtt tésztáikat.) Egy hagymát és egy gerezd fokhagymát finomra vágunk és olajban, vagy vajban enyhén megpirítunk. Hozzáadunk 20 deka darált marhahúst és néhány perc múlva 5 deka szeletelt gombát és egy-két felszeletelt paradicsomot, két kiskanál paradicsompürét, egy babérlevelet, sót és borsot. Míg a hús megfő, kifőzzük a spagettit, leszűrjük, forró tálba helyezzük, a ráöntjük a kész húsmártást, majd parmezán, vagy más sajttal meghintjük.

Nápolyi rizottó. 8 deka vajban vagy zsírban megpirítunk 30 deka rizst, kevés apróra vágott zöldpetrezselymet. Feleresztjük vízzel kevert fehér borral úgy, hogy egészen ellepje. Belekeverünk 25 deka zöldborsót, 15 deka kockára vágott sonkát, 25 deka kockára vágott gombát,

10 deka reszelt sajtot és körülbelül 5 deka vajat. Izlés szerint sozzuk. Addig pároljuk keverés nélkül, míg a rizs megpuhul, de szét nem fő. Ha szükségesnek tartjuk, az edényt közben rázzuk meg és pótoljuk az elfőtt levet. Tálaláskor meghintjük reszelt sajttal.

Piselli con presciutto (zöldborsó sonkával). Forró sós vízben kifőzzük a zöldborsót. Ha megfőtt, leszűrjük, forró zsírba öntjük és előre elkészített, egészen apróra vágott sonkát szórunk rá. (Háromnegyedrész borsó, egynegyed rész sonka.) Gyengén megforgatjuk és melegített tálban azonnal asztalra adjuk. Végtelenül egyszerű és finom étel.

Cassata. A fagylaltformát ujjnyi vastagon kikenjük vaníliafagylalttal. Két és feldeci tejszínt kemény habba verünk, ízlés szerint édesítjük és belekeverünk 5—6 deka apróra vágott, cukrozott déligyümölcsöt, pár szem gorombára tört mogyorót és két kiskanál finom rumot. Az egészet betöltjük a vaníliafagylalttal kikent formába úgy, hogy két-három ujjnyi hely maradjon benne. Ezt a helyet csokoládé, vagy kávéfagylalttal töltjük ki. A formát lezárjuk, 2—3 órára jégre tesszük, tálra borítva piskótával adjuk.

A FRANCIA KONYHA

ízletes és könnyű — ez a két szó jellemzi a legjobban. Gourmandoknak — inyenceknek — készül itt az étel, mert a franciák szeretik ám a hasukat, nagy gonddal, leleményességgel, tapasztalattal főznek, gazdag hagyománya van a francia szakácsművészetnek. Egész Európa tanul tőlük, számtalan kifejezés, ételnév is átvándorolt más országokba. Régi értékes szakácskönyvek bizonyítják, hogy a gallok e művészete évszázados múltra tekint vissza.

Salátát elvitathatatlanul a legjobban tudnak előállítani. Karfiol, spárga, zöldbab, articsóka, gesztenye, törökparadicsom stb. mind szerepel a salátáik között. Többféle ecetet használnak és kitűnő olajat hozzá. Híres francia mondás: fukar ecetezze, bőkez sózza és pazarló olajozza a salátát. Többnyire a házigazda dolga — pardon művészete —, az elkészítése. A jobbnál jobb ételek közül csak egyet-egyet tudunk kiragadni.

Torokparadicsom töltve (padlizsán). A törökparadicsomot megmossuk és hosszában kettévágjuk. Kivajazott tepsibe rakjuk és a sütőben egy kicsit átsütjük. Kivesszük belső, húsos részüket, kivajjuk és apróra vagdaljuk. Majd néhány kockára vágott, meghámozott paradicsommal és 5—6 deka vagdalt sonkával együtt kevés hagymás zsíron megpároljuk. Apróra vágott gombát és 1—2 kanál rizst is párolunk és ezt is hozzávegyítjük az előbbi töltelékhez. Megtöltjük vele a törökparadicsomokat, a jól kivajazott tepsibe visszarakjuk, tetejükre vajat, tejfölt és vajon pirított zsemlyemorzsát teszünk és megsütjük.

Bouillabaisse (francia halászlé). Higított fehér borban karikára vágott zöldséget, babérlevelet, szekfűszeget, fokhagymát, sáfrányt, egy-két szelet narancsot és egy szettördelt paradicsomot főzünk. Olajban hagymát, megtisztított, szeletekre vágott halat gyöngén megpárolunk, majd rászűrjük a zöldséges borlevet és 30 percig főzni hagyjuk vele. Többféle tengeri halból és rákból a legízletesebb.

Gesztenye-mártás. Egy liló gesztenyét forró vízbe dobunk, s 5—6 percig főzzük. Onnan kivéve héját lehúzzuk, megpucoljuk. Kevés hús, vagy csontlével puhára főzzük és átpaszírozzuk. Két deci tejszínt vagy tejet elhabarunk kevés liszttel. Belekeverjük az átpaszírozott gesztenyébe, hús, vagy csontlével kellő sűrűségűre felengedjük, ízlés szerint sózzuk és felforraljuk.

AZ ANGOL KONYHA

jobb, mint a híre. Igaz, hogy egyhangúbb, mint a francia, vagy az olasz, de egészséges. Az angol főzelékeket egyszerűen sósvízben vagy húslében megfőzik, a miután leszűrték, egy darab vajat dobnak rá. Kiválóak a hirtelensültjeik, a sütés módjában a titok, az angol házi-asszony arra törekszik, hogy a beefsteak és a roastbeef sütésénél a hús eredeti ízét megőrizze, célja a hús ízletesebbé piritása. A bélszín (beefsteak) sütési technikája: ha egész angolosan akarjuk, akkor erős tűzön, nyitott lángon hirtelen, mindegyik oldalán 3—3 percig sütjük, hogy kívül sült, belül egészen véres legyen, ha félangolosan, akkor mérsékeltebb tűzön, zárt tűzhelyen mindegyik oldalán 6—6 percig, ha pedig egészen átsütve, akkor a tűzhelynek azon a részén, ahol csak éppen sistereg a zsír, minden oldalán 10 percig sültjük. Albionban nagyobb becsülete van a marha, a bárányhúsnak, mint a disznóénak. Szigetország lévén, rengeteg halat készítenek. A saláták közül különösen a paradicsomé kitűnő: sós, borsos ecetben fél napig jégen állni hagyják, tálaláskor megolajozzák. A skótok, az írek, a walles-iek konyhája nem teljesen azonos az angolokéval.

Irish stew. Az ürü szegyét és combját egyforma kockákra vágjuk és forró vízben jól átmossuk. Sárgarépát, fehérrépát, zellert, krumplit, kevés hagymát felszeletelünk. A húst bő, sós vízben felteszszük, ha felforrott, habját leszedjük és a zöldségeket beletéve tovább főzzük. Amikor a hús puhulni kezd, kelkáposztát, finomra vágott zöldpetrezselymet teszünk hozzá, kevés töröttborssal ízesítjük.

Plumpudding. 37 deka megtisztított marhavesezsírt (de lehet más) apróra vagdalunk, s 37 deka liszttel összekeverjük. Hozzávegyítünk negyed liter hideg tejet, egy kupica konyakot vagy rumot, 17 deka cukrot, 4 egész tojást, 14 deka apró szőlőt, ugyanannyi mazsolát és kevés reszelt citromhéjat. Alaposan összekeverjük. Egy szalvéta közepét megkenjük vajjal, meghintjük liszttel és beleöntjük a masszát. A szalvétát jól összekötözzük, számítva azonban arra, hogy a pudding erősen megduzzad. Forrózes fazékba tesszük és két és fél, három óra hosszat főzzük, lassú forrással. Mikor kész tálra borítjuk, kis rummal leöntjük, meggyújtjuk és úgy tálaljuk, amint lobogó lánggal ég rajta a szesz. Tej, vagy borsodót adhatunk mellé

SZOVJET KONYHA

Ahány köztársaság, annyi jellegzetesség, annyi fajta íz. Az orosz konyha hírét a remekírók regényeiből is ismerjük. Invasiklandozó lakomákat írtak le, nagy ételkultuszról adtak hírt. A mi számunkra először furcsák a vajjal készült ételek, de gyorsan megkedvelik a Földiek a húsos tésztákat, a kitűnő leveseket, a nagyszerű káposztából készült ételeket, az orosz salátákat, no és a fagylaltot, sehol a világon különbet nem csinálnak

Borscs (orosz céklaleves) Fél kiló csontot, fél kiló marhahúst és egy füstölt sonkacsülköt sós vízben főzünk, míg a hús félig megfő. Két-három fej hámozott, metéltre vágott céklát, egy-egy fej szintén metéltre vágott zellert, sárgarépát, petrezselyemgyökeret, egy kis fej kelkáposztát, negyed kiló savanyúkáposztát és egy karikára vágott vöröshagymát vajon rövid ideig párolunk, aztán felengedjük a sós lével és beletesszük a félig főtt húsokat is. Borssal megízesítjük, kevés majorannát is teszünk bele. Fedő alatt főzzük, míg a húsok puhára főnek. Két-három fej nyers céklát megreszelünk és leöntjük forró csontlével, majd letakarva állni hagyjuk, míg a leves fő. Mikor a hús megpuhult, kevés vajjal és liszttel berántjuk a levest. A húsokat kiszedjük és metéltre vágva visszarakjuk a levesbe. Felforraljuk és két-három deci teifellel ízesítjük, majd a reszelt céklából leszűrt lével pirosra festjük

Orosz felsál. A felsálszeleteket finomra vágott hagymával, sóval, borssal, zsírral, kockára vágott ecetes uborkával és füstölt szalonnával puhára párolják, fedő alatt. Tálaláskor egy deci teifelt forralunk fel a levében.

Saslik, üzbég módra. Csontnélküli bárányhúst kis kockákra vágunk, adunk hozzá apróra vágott hagymát, ecetet, piros paprikát, sót. Majd ecetbe téve 3—4 órán át állni hagyjuk. Nyársakra (hurkapálca) tűzünk sorjába egy kocka bárányhúst és szalonnát. Lisztbe forgatva, izzó parázson megsütjük. A saslikot a nyárssal együtt adjuk fel, petrezselyemmel, hagymakarikákkal díszítve.

LENGYEL KONYHA

A sok nemzetközileg elismert étel között előkelő helyet foglal el a

Bigos. Hozzávaló: 25 deka sonka, fél kiló savanyúkáposzta, fél kiló kápo zta, 10 deka disznóhús, 10 deka kolbász, 10 deka szalonna, 1 fej hagyma, kis paradicsompüré, 5 deka gomba, 10 deka zsír, só, bors, babérlevél. A savanyúkáposztát leforrázzuk, babérlevelet adunk hozzá és addig főzzük, míg puha lesz. A káposztát megtisztítjuk, vékonyan felvágjuk s kevés vízben szintén megfőzzük. A felszeletelt gombát is puhára pároljuk. A disznóhúst besózzuk, majd zsírban megsütjük, amikor kihűlt, vékony csíkokra felvágjuk, a szalonnát is vékony szeletekre vágjuk és hozzáadjuk a káposztához. Addig főzzük együtt, míg a káposzta megpuhul. A hagymát vékonyra vágjuk, zsírban megsütjük, szintén hozzáadjuk a káposztához. Összeöntjük a savanyú és a főtt káposztát, a metéltre vágott sonkát és kolbászt is beletesszük, valamint a paradicsompürét. Ízlés szerint fűszerezzük, összeforraljuk. Készíthető csak savanyúkáposztából is, felhasználható hozzá a többfajta maradék hús metéltre vágva, s aki szereti, vörösbort is önthet hozzá

JUGOSZLÁV KONYHA

Déli szomszédaink ételei közül több is emlékeztet a magyar konyhára. Különösen a lecsós készítmények — talán onnan is erednek. A legismertebb ételeik közé tartozik a

Gyuvecs. 20—25 deka rizst puhára párolunk, de úgy, hogy azért lehetőleg minden szem külön maradjon. Tűzálló edény aljára teszünk 1—2 kanál zsírt és egy sort a rizsből. Erre teszünk 1 sor karikára vágott paradicsomot, 1 sor megtisztított, darabokra vágott zöldpaprikát és 1 sor kockára vágott paprikás zsíron megpirított disznóhúst. Minden sort kellően megsózunk és meglocsoljuk tejfellel, majd újra kezdjük rizzsel és rakjuk sorjában a paradicsomot, paprikát, húst. Legfelülre paradicsom kerüljön, amit jól megöntözünk tejfellel. Sütőbe tesszük és 25—30 perc alatt készen is van.

OSZTRÁK KONYHA

Is közeli rokona a magyarnak, a legtöbb étel hasonló ízű. Specialitásai közé tartozik a

Sacher torta. 15 deka vajat és 15 deka cukrot hólyagosra verünk, aztán hozzáadunk 6 tojás sárgáját, és folytonos keverés közt hozzátesszünk lassankent még 15 deka olvasztott csokoládét és 12 deka lisztet, végül pedig a 6 tojás kemény habját. Vajjal kikent tortaformában, lassú tűznél megsütjük a sütőben. Két kerek lapra vágva a tortát lekvárral megkenjük, összerakjuk és csokoládémázzal bevonjuk. Lehet vaníliás tejszínhabot is tálalni hozzá. A Sacher torta titka: pontosan be kell tartani a recept által előírt készítési módot.

TÖRÖK KONYHA

Főleg az édességeiket ismerjük, no meg azt tudjuk, hogy ott sok rizses ételt készítenek. Ezért is közlünk egy rizses csirke receptet.

Török csirke. 3—4 evőkanál rizst kevés zsírban megpirítunk, beleteszünk a csirke finomravágott zuzaját, szívét és máját, s rövid ideig együtt is pároljuk. Ezzel a keverékkel megtöltjük a csirke hasüregét, s a csirkét megsütjük. Amikor megpuhult, egy tojás sárgáját elkeverünk kevés tejtöllel, s bekenjük vele a csirkét. Így ropogósra süthetjük. A csirke belsejében párolt rizses keveréket körítésként tálaljuk.

BRAZÍLIAI KONYHA

A kávéját ismerjük — ételeit nem. Ízelítőül egy banánreceptet közlünk.

Banán édesség. 3—4 banánt hosszú szeletekre vágunk és vajban enyhén kisütjük. Tűzálló tálra szedjük és sűrű vaníliakrémmel leöntjük. 2 tojás fehérjét felverünk porcukorral (keményre) és a tetejére tesszük. Enyhe sütőben 15 percig sütjük. Friss gyümölcsszeletekkel, vagy apróra vágott, cukrozott gyümölccsel díszítjük.

HOLLAND KONYHA

Az új hering megjelenése ünnep Hollandiában. Szórakoztató látvány, amint a friss, sózott heringet — farkát, fejét természetesen levágva — „elnyelik" a hollandok. Sokféle ételt készítenek heringből. Talán a legismertebb a

Holland heringsaláta. Két-három heringet megtisztítunk, keskeny csíkokra vágunk és összekeverjük kockara vágott 3—4 főtt krumplival, egy főtt céklával, 1—2 nyers almával, 3 keménytojással, 1—2 uborkával, 1—2 késhegynyi reszelt hagymát, olajat, ecetet (citromot), sót, borsot keverünk hozzá ízlés szerint, s jól összevegyítjük. Néhány órát állni hagyjuk. Negyedére vágott keménytojással díszítjük.

Unalmas a reggeli

„Mindennap kávé!" „Mindennap tea!" „Unom már..." De miért kell naponta ilyen fantázia nélküli, sebtiben ö szevágott étkezéssel kezdeni a napot? Gondoljuk csak el: hányféle reggelit lehet rendelni étteremben, milyen változatos például az üdülőkben is a nap első étkezése.

Tejeskávé: Felerész pótkávéból és felerész finomra őrölt babkávéból készül, ízlés szerinti arányban keverhetjük tejjel.

Babkávé: Egy személyre egy duplát számítsunk (8 cl víz és 5 gr kávé), lehetőleg erre a célra szolgáló kávéfőzőben főzzük meg. Aki álmos, azt felfrissíti. Táplálóbb, ha tejjel fogyasztjuk.

Tej: Hidegen, melegen, langyosan, cukorral vagy cukor nélkül, málnaszörppel ízesítve, vaníliával felfőzve, nyers tojással dúsítva, rummal ízesítve, változatosan fogyasztható.

Kakao: Egy csésze tejhez egy kávéskanálnyi kakaót és három kávéskanálnyi cukrot számítsunk, keverjük péppé a hideg tej egy részével és öntsük forrásban levő tejhez. Finoman ízesítjük, ha egy csipet őrölt babkávét is keverünk bele.

Karamella: Egy csészére egy evőkanálnyi cukrot számítsunk. Olvasszuk fel lábosban, állandóan kevergetve, ha megpirult, öntsünk hozzá tejet, forraljunk rajta egyet és várjuk meg, amíg elolvad.

Tea: Egy csésze teához csapott kávéskanálnyi friss tealevelet számítsunk, forrázzuk le, és hagyjuk állni négy-öt percig. Citrommal, rummal, tejjel vagy borral ízesíthetjük. Ha a tealeveleket tejjel forráztuk le, **svéd teát** kapunk.

Grog: A csészébe tegyünk púpozott kávéskanál cukrot, öntsünk rá egy evőkanálnyi (3 cl) rumot és néhány csepp vanilialikőrt, és töltsük fel forró vízzel. Ugyanígy készül a **csaja**, csakhogy itt a felöntéshez forró teát használunk.

Aludttej, joghurt, kefir reggeli különösen meleg nyári napokon esik jól, de mindig egészséges. Az utóbbi kettőt legegyszerűbb készen megvásárolni, az aludttejet nyers tejből készíthetjük. Nagyon finom lesz és gyorsan megalszik, ha poharanként egy-egy kanálnyi tejfölt keverünk bele.

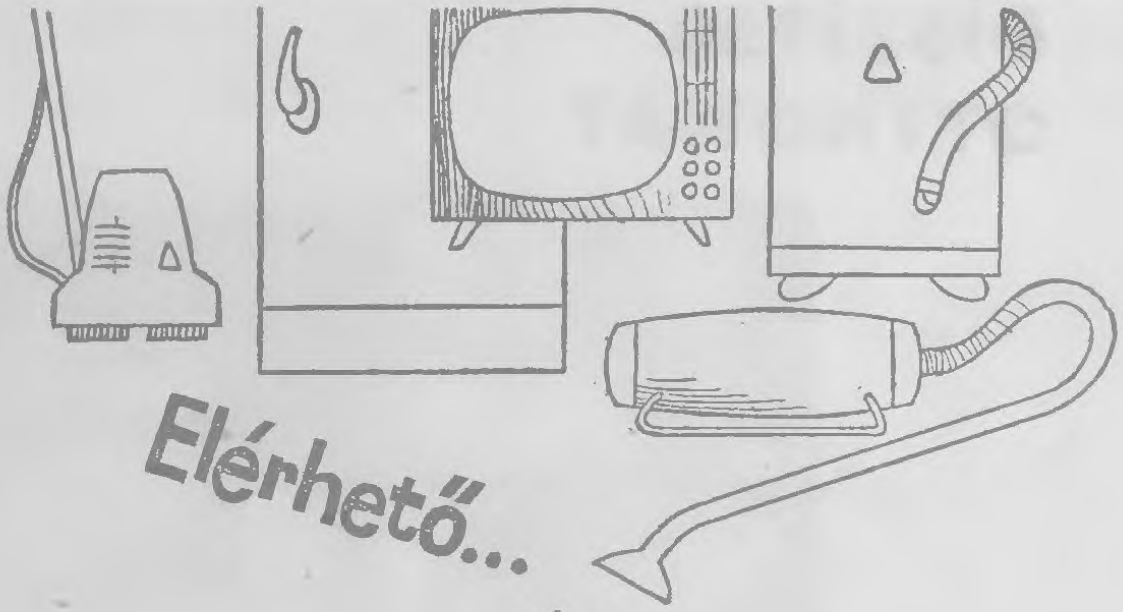

Elérhető...

takarékossággal!

Megtakarításait gyűjtse takarékbetétben

DÍSZÍTSE OTTHONÁT

MODERN KERÁMIA, ÜVEG, PORCELÁN

DÍSZTÁRGYAKKAL

Széles választékot talál
az üveg és porcelán szakboltokban

Fürdőszoba-, konyhafelszerelés

Két olyan helyisége lehet a lakásnak, ahol víz és gőz uralkodik, ahol a tisztaság csaknem patikai kell hogy legyen: a fürdőszoba és a konyha. Mindkettőnek speciális berendezési igénye van, mindkettőhöz specialis berendezési tárgyak készülnek, amelyek a lakás más berendezési és használati tárgyaihoz hasonlóan, anyagukban, formájukban, méretezésükben változnak az idők során — haladnak a korral.

Ami hagyományos a fürdőszobában és a konyhában ma is, az a meszelt fal. Ennél tisztábbat, higiénikusabbat — és olcsóbbat — még nem találtak ki. Félig már hagyományos az olajfestékkel készült lábazat, amely védi az erősen vizeződő részeket, de nem számít újdonságnak a csempeborítás sem, amely az olajfestésnél korszerűbb, tartósabb. S bár elég költséges, feltétlenül kifizetődő a használatban a fürdőkád, mosdó, mosogatósarok és tűzhely környékén, ha figyelembe vesszük, mennyi költséget (és fáradtságot) jelent ilyen helyeken a fal védelme és karbantartása.

Nemcsak azért kellemes ez a műanyag törülközőtartó, mert egyszer és mindenkorra megszabadít attól, hogy a konyharuhára akasztót varrjunk, hanem azért is, mert mindig más sarkánál fogva rögzíthetjük a törlőruhát és így nem szennyeződhet túl az állandóan lecsüngő sarka.

A nagy zománcos kádakat és a beépített mosdókat, mosogatókat még nem váltotta fel újabb gyártmány. De a gyerekek fürdető kádjai már műanyagból készülnek, éppen úgy, mint a törhetetlen és lepattogásmentes mosdótálak és mosogatóedények. *A konyha és fürdőszoba felszerelésében általában a műanyagok megszámlálhatatlan fajtája tört előre.* Az NDK-konyhabútornak például a belső része műanyagból öntött, s ez megkönnyíti tisztántartását. Műanyaglapok borítják a hazai modern konyhabútor munkafelületét

Nyeles kefék, súrolók, hosszú nyelű szivacsok könnyítik a szintetikus mosogatószerek mellett a mosogatás munkáját.

is. Asztalborításhoz különböző méretű tűzálló-, műanyaglapok kaphatók, falborításhoz kisebb felületen a csempe utánzatú műanyaglap alkalmas.

Némelyik konyhaszekrényben beépített műanyagdobozok sorában tarthatók a mindennapi főzéshez nélkülözhetetlen szerek, mint a só, a paprika, a liszt, a cukor, a fűszerfélék. És ahol nincs beépített fűszertartó, szükség szerinti mennyiségű és méretű ilyen dobozt lehet vásárolni. Az átlátszó anyag utolérhetetlen előnye, hogy nemcsak azt állapíthatjuk meg, egyetlen pillantás-

sal, *mi* van benne, hanem azt is, hogy *menynyi* a készlet.

Fürdőszobában a törhetetlen fogmosó poharak mellett elterjedt a műanyag, mint krémestégelyek, kölnis flakonok, szappantartók anyaga. S a habgumiból nemcsak mosdószivacs készül, hanem kád elé való fürdőszobaszőnyeg is. Mivel ez utóbbi az első fürdőző után annyi vizet szív magába, hogy a következő már nem használhatja, ha nem is mutatósabbnak, kellemesebbnek találjuk a színes, lyukacsos műanyagnégyszögekből összerakott fürdőszobaszőnyeget. Jó szolgálatot tesz a hagyományos gyékény is, amely az előbbieknél lényegesen olcsóbb, s amelynek egyetlen hátránya, hogy élettartama viszonylag rövid.

Konyha és fürdőszoba berendezéséhez tartozik a megfelelő világítás is. Sehol olyan hátrányát nem érezzük a hagyományosan szobaközépre akasztott világítótestnek, mint itt. Ugyanis mindkét helyiségben munkát végzünk, kényes munkát, mint a frizura elkészítése, az arckendőzés (férfiaknak a borotválkozás), illetve vágunk, aprítunk, éles késekkel dolgozunk. A kényes munkához jó világítás kell. Éppen ezért érdemes minden munkahelyen a helyi világítást megvalósítani, akár úgy, hogy a lámpatestet a szokásosnál hosszabb zsinórral a közép helyett a munkahely fölé vezetjük, akár úgy, hogy a tükör mellé, illetve a konyhaasztal, a tűzhely fölé fali világítást szereltetünk.

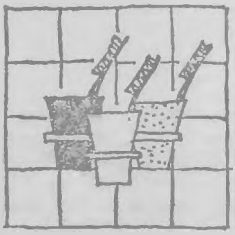

A fogmosópohár-tartó használata azért kellemes, mert akármilyen nagy a család, mindenki megjegyezheti a maga poharának állandó helyét.

Korszerű és hagyományos takarítószerek vannak segítségünkre, a konyha és a fürdőszoba tisztántartásában. A hagyományos VIM (kőpor) mellett, amely még mindig nélkülözhetetlen, ha valamint ledörzsölni kell a csempéről, a beton-, a kőpadlóról, egyre nagyobb szerephez jutnak a szintetikus szennyoldó mosogatószerek. Elszíneződött, fehér zománcfelületeket tisztít az NDK-ban készülő 00-jelű por, amelyet időnként nálunk is lehet kapni, de Hypóval is fehérre moshatók a sárguló zománcos kádak, mosogatók. Sósav használatát csak ritkán és csak nagyon indokolt esetben ajánljuk, mert nemcsak a szennyet, az elszíneződést távolítja el, hanem a zománc legfelső rétegét is.

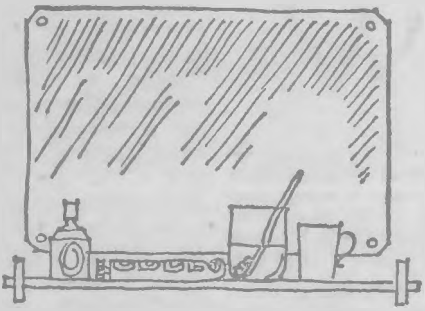

Nemcsak fürdőszobában nélkülözhetetlen a tükör és alatta a falipolc, de olyan lakásban is, ahol a szoba vagy a konyha egyik sarka pótolja a fürdőszobát.

Növények elhelyezése

Minden lakásban megvan a növények állandó helye. Egy pont, ahol elég nagy a világosság, ahol soha nincs huzat. Ezek a pontok azonban némely lakásban szentéllyé válnak.

Jó volna a karosszéket világosabbra helyezni — de nem lehet, mert bolygatni kéne a virágokat. Kellemes volna olykor az ablakon kinézni — de nem lehet, mert a virágok eltakarják a kilátást. Vannak asztalok, amelyeket nem lehet asztalként használni — növény van rajtuk. Vannak ablakok, amelyeket sohasem lehet kitárni — növény van előttük. Így válik a család egyik-másik tagjának alapjában véve nemes szenvedélye a család többi tagjának bosszúságává.

Mindenekelőtt szögezzük le, hogy a lakás elsősorban a benne élő emberekért van és csak olyan mértékben lehet benne hely növényeknek, amilyen mértékben megszépíti, kellemessebbé teszi az ember környezetét.

Virágtartó polcok, ha nem is nagy választékban, de mindig kaphatók. Barkácsoló családban az ilyen faalkotmányokra kereket lehet szerezni, így megoldható, hogy például takarításkor könnyen elmozdíthatóvá váljon, de elmozdítható akkor is, ha a bútorok ideiglenes átrendezése ezt kívánja. Állandó és zavartalan helyük lehet a növényeknek a falon. A régi ismert, falhoz simuló vesszőkosarak mellett egyre több karos megoldású fali virágtartó kapható. Ezeknél kisebb a „mellélocsolás" veszélye. Maga a virágtartó kerámia, vagy valamilyen fonott anyag. Kerámiánál ügyelni kell, nehogy túl sok víz pangjon a cserép alatt, a fonott tartóból viszont kicsepeghet a víz, ha óvatlanok vagyunk.

Növénytartók helyet kaphatnak valamilyen asztalon, pontosabban asztal sarkán, de csak olyan helyen, ahol soha nincsenek útban, és arra is gondolni kell, hogy alacsony növény kerüljön olyan helyre, ahol emberek ülnek, hogy ne zavarja a beszélgetőket. Egy-egy kevés fényt igénylő zöld növényt könyvespolcra is helyezhetünk, hogy lazítsa a könyvek szigorú rendjét.

Mind többen ismerik

lapunk olvasói közül a NŐK KÖNYVESPOLCA mozgalmat, amely több kedvezmény révén lehetővé teszi, hogy a lányok és az asszonyok széles rétege hozzájusson az őket leginkább érdeklő könyvekhez. Már megközelíti a négyezret azok száma, akik rendszeresen, folyószámlára vásárolnak könyveket — többségük a Nők Lapja olvasója —, 3300-an pedig alkalmanként, készpénzért vásárolnak.

A folyószámlával rendelkező olvasók féláron jutnak hozzá a külön listán szereplő művekhez.

Igen nagy sikerük van a különleges kiadványoknak, melyek Nők Könyvespolca jelzéssel, fűzéses kötésben jelennek meg, a hazai szerzők esetében dedikációval. Ebben a sorozatban jelent meg Tamási Áron: Címeresek, Bates: Jó széllel Franciaországba partra, Sásdi Sándor: Akit visszavárnak című munkája. A jövőben a női egészségügy különböző fontos kérdéseit tárgyaló könyvek sorakoznak majd a szépirodalmi művek mellé.

Minél többen csatlakoznak a mozgalomhoz, annál több kedvezményre nyílik lehetőség a jövőben. Csatlakozzék Ön is a mozgalomhoz — a részletes feltételeket elolvashatja a Nők Lapjában, minden hónap utolsó számában.

Cipőtárolás, cipőápolás

Viszonylag kis helyen sok cipő elfér, ha ezt a kis helyet kifejezetten cipők tárolására rendezzük be. Polcok helyett már régen rudakon helyezkednek el a lábbelik, például a cipőtároló szekrénykékben (amilyen a Varia családban is van). A rendes fehérneműs szekrénynél sokkal keskenyebb, mégis elegendő még az extra-méretű férficipőknek is, hiszen a rudakon döntve helyezkednek el a cipők. Ezt a rúdmegoldást ajánlatos alkalmazni akkor is, ha a cipőknek a ruhásszekrény aljában szánunk helyet és akkor is ha az előszoba, fürdőszoba valamelyik sarkában tudunk függönnyel eltakart cipőtároló helyet biztosítani. Modern lakásokban figyelemre méltó, cipőtárolásra alkalmas hely keletkezik, a gáz- és villanyórák alatt vagy fölött, és ezt legtöbbször még az ajtó is takarja. Ha kevés az ilyen módon található hely, akkor mindig az idénynek megfelelő cipőket tartsuk ott, a többit pedig kartonból (régi nyári ruhából) varrott zsákocskákban tegyük félre a szekrény aljában.

Akár hosszabb időre, akár csak az éjszakára vetjük le a lábbelit, gondoskodnunk kell róla, hogy üresen ne álljon. Legjobb, ha méretre készült sámfa van benne, ez azonban fényűzésnek számít, különösen az olcsó, „egyszezonos" női divatcipők esetében. Megfelel tehát a készen kapható rugós sámfa is, sok esetben azonban még ennél is jobb a közönséges újságpapír, amellyel keményre tömjük a cipőt. (A rugós sámfa hosszas használata ugyanis megnyújthatja például a laza szerkezetű hasított bőrt.)

Ha már ilyen módon ügyeltünk a cipők formájára, küllemükre is gondot kell fordítanunk. Dobozos, tubusos és folyékony kenőcsök állnak rendelkezésünkre hozzá. Az előbbi szép fényt ad, az utóbbi kettő a színt is felfrissíti. A krémet nem kefével, hanem rongyval kell a portól, sártól megtisztított (lemosott) lábbelire kenni, mert nem jó, ha túl vastagon van rajta a krém. Mivel kifényesíteni csak akkor lehet, ha a cipőkrémet beszívta, legjobb este, használat után bekenni, és reggel, induláskor néhány húzással gyorsan ragyogóra törölhető.

Lakkcipőt nyers tojással kell kezelni, így megnosszabbodik az élete.

Hasított bőrt, gumikefével és színben megfelelő krétával tisztítsunk.

Vászoncipőt időnként le lehet mosni óvatosan, hogy ne legyen túl nedves. Mosás közben újságpapírral kell kitömni, és mosás után többször váltott újságpapírbéléssel kell megszárítani.

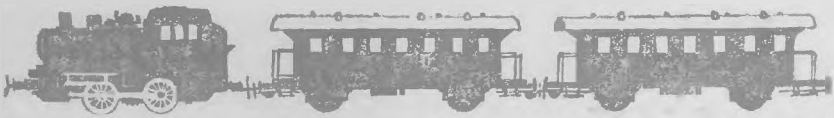

JÁTSZANI SZÉP,

JÁTSZANI JÓ!

ÖRÖM

JÁTÉK

SZÓRAKOZÁS

A MIKROLIN KISVASÚT

AJÁNDÉKOZZON!

NAGY VÁLASZTÉK!

RUHÁJA
RAGYOGÓ
TISZTA LESZ,
HA
NAGYMOSÁSHOZ

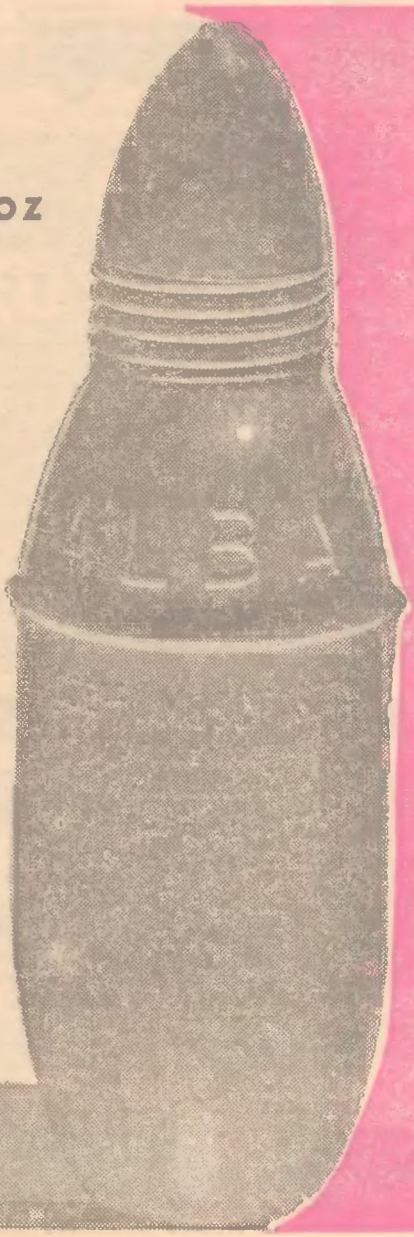

ALBÁT

VESZ

Az NDK import propán-bután háztartási gáztűzhely a legkorszerűbb műszaki tulajdonságokkal rendelkezik.

Sütőjéhez hőfokszabályozó, bimetálos gázhiánybiztosító tartozik

Ára: 2200 forint

Kapható: a gázkészülékek értékesítésére kijelölt szaküzletekben

AZ OTTHON BIZTONSÁGA

HÁZTARTÁSI BIZTOSÍTÁS

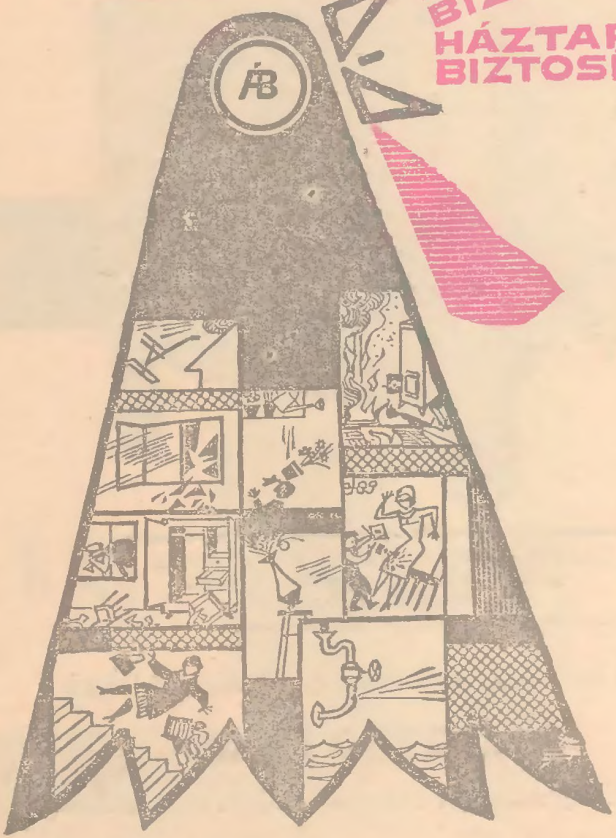

GYEREKEKNEK

W. PETROLAY MARGIT:

Szelecske

Szelecske még járni se tudott, máris futni akart. Ezért aztán minduntalan orra esett. Hiába intette őt anyja, a Szél:

— Szelecske, ne légy olyan szeleske!

Amikor háromnapos lett Szelecske, így szólt az édesanyjához:

— Meguntam már idehaza, hadd menjek ki a rétre, kicsit szaladgálni!

— Menj, ha olyan nagy mehetnéked van — felelte a Szél mosolyogva — csak ne menj messzire, és sötétedésre haza gyere!

— Először is az Óperenciás tengerhez megyek —, aztán túl az Üveghegyen meglátogatom Hetedhétország királyát.

Ahogy kifutott a rétre Szelecske tengerkék szoknyájában, megpillantotta a bóbitás Pitypangot, amint ott guggolt a fűvek között.

— Hát te ki vagy? — kérdezte csodálkozva, mert ilyet még sohasem látott.

— Én vagyok a Pitypang. Hát te ki vagy?

— Én vagyok a Szelecske és elindultam hetedhétországgá. De mondd meg nekem, mi van a fejeden?

— Hát bóbita, — felelte a Pitypang — ennyit már igazán tudhatnál!

— Honnan tudhatnám, mikor még csak háromnapos vagyok? — mondta mérgesen Szelecske és haragjában ráfújt a Pitypang fehér bóbitájára.

— Jaj te! — sikított a Pitypang és fejéhez kapott, de már akkor hol volt a bóbita? Szelecske kergette maga előtt, játszott vele, mint Marika a szép pettyes labdával.

— Most már egyenesen az Óperenciás tenger partjára megyek! — mondta Szelecske — meg sem állok odáig.

Mégis megállt a patak partján, mert megpillantott egy szomorúfűzet, amint éppen haját mosta a patak vizében.

Szelecske egyszeriben megfeledkezett az Óperenciás tengerről, még a Pitypang bóbitájáról.

— Hát te ki vagy? — kérdezte csodálkozva, mert ilyet még sohasem látott. Mire a Fűzfa így válaszolt:

— Én vagyok a Szomorúfűz. Te ki vagy?

— Én vagyok a Szelecske és elindultam hetedhétországgá. Mondd meg nekem, miért csüngenek ágaid a patak vizébe?

— Nem látod, hogy hajat mosok? — felelte a Szomorúfűz bosszankodva — És állj odébb, mert összekócolod a hajfürtjeimet!

— Hajat mosol? — álmélkodott Szelecske — Hát az ugyan mire való? És különben is én csak háromnapos vagyok, nem tudhatok mindent!

És belekapott nagymérgesen a Fűzfa hajába és össze-vissza kuszálta lecsüngő fürtjeit. Hiába sírt, sivalkodott a Fűzfa, Szelecske nem törődött vele, mert már akkor messze járt a pataktól, talán meg sem áll az Óperenciás tengerig!

Futott, futott, amíg csak a falu szélire nem ért. A szélső házban épp akkor gyújtott be ebédhez a háziasszony s a kéményből éppen akkor dugta ki a fejét egy kis szürkéskék füst-gyerek.

Erre már meg kellett állnia Szelecskének.

— Hát te ki vagy? — kérdezte csodálkozva a füstgyereket.

— Én vagyok a Füst — selypítette a a füst-gyerek és felágaskodott a kéményben — hát te ki vagy?

— Én vagyok Szelecske és elindultam hetedhétországgá. De mondd meg nekem, honnan a csudából kerültél te elő?

— Én bíz a konyhából — sziszegte a Füst. — Apám még meg sem született, és én máris a háztetőn táncolok. Sose hallottál még rólam?

— Ejnye, ejnye — csodálkozott el Szelecske — ilyesmiről bizony sohasem hallottam, hiszen még csak háromnapos vagyok. Nem is tudom, igazat mondasz-e? — Azzal odaröppent a kémény peremére, hogy bekukucskáljon a konyhába.

— Hapci! — tüsszentette el magát a füst-gyerek — Ne tréfálj, mert mindjárt megfulladok!

— Hát az meg micsoda? — csodálkozott el újból Szelecske és belefújt a kéménybe hangosan, mint a trombitás a trombitába.

Megijedt ám erre a füst-gyerek, és bújt vissza esze nélkül, amerre éppen utat talált. A gazdasszony meg elkezdett köhögni a konyhában, hogy a könnye is kicsordult beie.

Nagyot nevetett ezen Szelecske, kibújt a kéményből, lerázta magáról a kormot és futott vidáman tovább a kocsiúton. Most már aztán igazán nem áll meg az Óperenciás tengerig.

Hát amint így futott, futott, egyszer csak az Óvodához ért. Az óvodás kislányok éppen kint mosták a babaruhát az óvodaudvaron, mert éppen nagymosás napja volt. Marika, Juliska, Pannika: egyik mosott, másik öblögetett, a harmadik szappanból fújt buborékot, mert hát ez is hozzátartozik a nagymosáshoz. Erzsike meg kosárba rakta a mosott ruhát és aggódva nézegette a feje felett gyülekező fellegeket.

— Jaj, mi lesz, ha eső talál lenni? Jaj, ha megázik a babaruha!

Éppen ekkor ért oda Szelecske és bekukucskált kíváncsian a kerítésen, mert ilyet, még életében sosem látott. Nem is láthatott, hiszen még csak háromnapos volt...

— Hát ti kik vagytok? — kérdezte a kisleánytól. — És mit csináltok itten?

— Óvodások vagyunk — felelte Erzsike barátságosan — és nagymosást csinálunk, mert összepiszkolódtak a babaruhák. És te ki vagy?

— Én vagyok a Szelecske, és elindultam hetedhétországgá — suttogta Szelecske, mert még a hangja is elakadt a nagy csodálkozástól.

— Akkor éppen jó helyre jöttél! — kiáltott fel Erzsike örömmel. — Látod ott azokat a csúnya fekete felhőket? Mind itt gyülekeznek az óvodánk felett, eltakarják a napocskát előlünk. Jaj, hogyan fog megszáradni a babaruha?

— Ne búsulj, Erzsike! — nevetett Szelecske. — Ha csak ez a baj, hát elbánok én velük! — Azzal eliramodott és hipp-hopp, szétkergette a csúnya esőfellegeket. Futottak is azok, ki jobbra, ki balra, ki amerre látott. És lám, már mosolygott az ég is és fényesen-kényesen megmutatta magát a napocska.

Nem búsult már Erzsike, vígan teregette a kihúzott kötélre a hófehér babaingecskéket, rózsapiros szoknyácskákat, selyemsárga köténykéket.

— Köszönöm, Szelecske! — mondotta mosolyogva Szelecskének. — És hálából megengedjük neked, hogy te is játsszál a babaruhával.

Hej, de megörült ennek Szelecske. Nem akart már menni hetedhétországgá, hanem ott maradt egész nap az óvodások között, meg-meglengette kicsi kötényüket, összegubancolta selyem kis hajukat, meg is cirókálta piros orcájukat. Ott játszott napestig, amíg a kislányok haza nem mentek. Akkor aztán ő maga is hazaballagott szépecskén aludni, mert még nagyon kicsi kis Szelecske volt ő, olyan kis óvodás a többi szelek között, és bizony elfáradt az egész napi futkosásban.

Hogy mit álmodott az anyja ölében? Alighanem babaruhát szárítgatott, az Óperenciás tenger felett kihúzott kötélen.

BARS SÁRI:

NAGYSZÜNET

Vége az iskolának,
Hurrá, gyerünk fiúk!
A nyári nagyszünetből
Ezer csatára jut.
Lesz futballmeccs és pálya,
Hol én őrzök kaput,
Kivédek minden lasztát,
Amely hálómba fut.

Vége az iskolának,
Most senki sem felel,
Sem föciből, sem másból
És nem felejtem el
Körzőm helyett a horgot
Táskámba tenni majd,
Ha indul a pecázók
Táborában a rajt.

Pingpongot nékünk, úszást,
És biciklipedált,
Csokifagyit, hegymászást,
Mely oly sokáig várt.
Vége az iskolának,
Az egész nyár enyém!
Csak szívem mélyén buvik
Szégyenlős kis remény

Hogy viszontlátom újra
A régi falakat,
Tornatermünk nem zárja
Szigorú vaslakat.
Vége a tanításnak,
Elmúlt ez is, no lám,
Elszáll egyszer a nyár is, —
De áll az iskolám!

MAKSZIM GORKIJ:

Jevszejka esete

Egyszer egy aprócska legény, Jevszejka — igen derék ember! — leült a tenger partjára, és bevetette a horgát.

Unalmas dolog ám horgászni! Rekkenő meleg volt; elszunnyadt Jevszejka unalmában, s egyszer csak — zsupsz! — belefordult a tengerbe.

Belefordult, de meg nem ijedt — kényelmesen úszni kezdett, aztán alámerült, és nemsokára leért a tenger fenekére.

Leült egy vörös vízinövényekkel puhán beborított kőre, körülpillant — tetszik neki nagyon!

Piros tengeri csillag kúszik el lomhán mellette, nagy bajuszú langusztá k járnakkelnek méltóságosan a kövek között, rák közeledik farral; a köveken, mint megannyi óriás meggy, virágállatok duzzadoznak. Tömérdek érdekes dolog van mindenütt: itt tengeri liliomok nyílnak, imbolyognak, ott gyors kis ollótlan rákok cikáznak rajban, mint a legyek, emitt tengeri teknősbéka cammog, nehéz páncélja fölött két kis zöld testű hal csapong, játszik, hajszálra úgy, mint két lepke a levegőben. Amott meg remeterák vonszolja kagylóhéját a fehér köveken. Jevszejkának, amikor rátekintett, még a mondóka is eszébe jutott:

Jákov bátya
Nem szekeret húz — házát húzza...

Egyszer csak mintha klarinét szólalt volna meg a feje fölött.

— Kegyelmed kicsoda?

Fölpillant Jevszejka — roppant nagy hal, ezüstszürke pikkelyes hal mereszti rá szemét, vigyorog rá olyan nyájasan, mintha már megsütötték volna, és tálon feküdnék, az asztal közepén.

— Tán kegyelmed szólt? — kérdezte Jevszejka.

— É-én...

Elámult Jevszejka, aztán mérgesen kérdezte:

— Hát ez meg miféle csoda? Hiszen a halak nem beszélnek? Magában meg ezt gondolta:

„Lám csak! Németül egy kukkot sem értek, a halak nyelvét meg nyomban megértettem! Eszes legény lehetek..." Kidülleszti a mellét ültében, körültekint — szivárványszínű játékos halacskák úszkálják körül. Azt mondják nagy nevetve:

— Nézzétek csak! Micsoda szörnyeteg úszott ide — két farka van!

— Pikkelye meg egy se — pfú!

— Uszonya is csak kettő!

Egyik-másik halacska egyenest az orra elé úszott, úgy ingerkedett vele:

— Szép legény! Szép legény!

Megsértődött Jevszejka:

„Ó, az arcátlanok! Mintha nem tudnák, hogy emberrel van dolguk, valóságos emberrel!..."

És meg akarja fogni őket, de azok ki-

siklanak a markából, orrukkal oldalba döfködik egymást, úgy tolonganak egymás hegyén-hátán, s már egy nagy rákkal csúfolódnak karban:

Kövek alatt él a rák,
Halszálkát meg pikkelyt rág.
Rágós az, ne egyed!
Fogjál inkább legyeket.

A rák dühösen mozgatja a bajuszát, ollóit nyitva-csukva morogja: Fogjam csak meg valamelyiket, levágom a nyelvét!

— Milyen komoly — gondolja Jevszejka.

A nagy hal nem tágít mellőle:

— Honnan vette kegyelmed, hogy a halak nem beszélnek?

— Apám mondta.

— „Apám" — hát az ki?

— Hát... Olyasféle, mint én, csak nagyobb, és bajusza is van. Ha nem mérges, akkor igen nyájas ember...

— Szokott-e halat enni?

Megszeppent Jevszejka: hiszen jónak mondaná, hogy szokott!

Feltekintett — a vízen átderengett a halványzöld égbolt, rajta a nap, sárga, mint a réztál; gondolkodott a legényke, végül is füllentett:

— Nem szokott az! Szálkás a hal nagyon...

— Micsoda udvariatlan beszéd ez! — kiáltott fel sértődötten a nagy hal. — Nem mindnyájunk szálkás! Például az én családom...

„Másra kéne terelni a szót" — vélte Jevszejka, aztán tisztelettel tudakolta:

— Járt-e már kegyelmed odafönn, minálunk?

— Mit keresnék ott! — fújt mérgesen a hal. — Hiszen ott még lélegzeni se tudok...

— De legyek, azok vannak jókorák...

Körülúszta egyszer a hal, aztán megállt egyenesen az orra előtt.

— Legyek?... Hanem kegyelmed mit keres itt nálunk?

„No, kezdődik! — gondolta Jevszejka. — Még bekap a bolond!..." De mintha cseppet se félne, úgy felelte:

— Csak lejöttem... Sétálgatok.

— Hm!... — fújt megint egy mérgeset a hal. — Lehet, hogy kegyelmed már..., már megfulladt?

— Azt nem! — kiáltotta mérgesen a legényke. — Egy kicsit sem! Mindjárt felállok és... Megpróbált felállni, de nem tudott: mintha nehéz pokrócba bugyolálták volna, moccanni sem bírt.

— Mindjárt sírni kezdek — gondolta, de aztán nyomban belátta, hogy akár sír, akár nem, a vízben úgysem látszik a könnye. Úgy vélte hát, hogy nem érdemes sírni — talán majd valahogy másképp is kikeveredik ebből a kellemetlen históriából.

Körülötte — uramisten! — összesereglett a tenger valamennyi lakója, se szeri, se száma a sokféle állatnak.

Tengeri ugorka kapaszkodik a lábára — olyan, mint egy rosszul formált kis malac. Azt szisszegi:

— Szeretnék kegyelmeddel közelebbről megismerkedni...

Meduza ring-remeg Jevszejka orra előtt, felfújja magát, úgy pihegi:

— Szegény legény, szegény legény! Se nem rák, se nem hal, se nem moszat, ó, jaj-jaj!

— Várjon csak! Lehet, hogy repülő lesz belőlem! — mondja neki Jevszejka, de most egy languszta mászik a térdére, forgatja kocsányos szemét, nyájasan kérdezi:

— Hány óra lehet, ha szabad kérdeznem?

Szépiahal libben el Jevszejka mellett — éppen olyan, mint egy vizes zsebkendő; világító meduzák tündökölnek körös-körül, mint az üveggömbök. Ollótlan rák csiklandozza Jevszejka egyik fülét, a másikat egy kíváncsi állat tapogatja, még a fején is apró rákok sétálnak, belebonyolódnak a hajába, ráncigálják.

— Jaj,..jaj, jaj! — kiáltotta magában Jevszejka, és igyekezett gondtalan és nyájas ábrázatot vágni, mint az apja szokott, amikor rossz fát tett a tűzre, és az anyja mérges volt rá.

Körülötte csak úgy fürtösödnek a halak — tengersok hal! — megsimogatják uszonyaikkal, rámeresztik kerek szemüket, amelyeknek tekintete unalmat áraszt, mint az algebra, és azt mormolják:

— Hogy élhet valaki a világon bajusz és pikkely nélkül? Mi halak, bizony nem hasíttatnánk ketté a farkunkat! Nem hasonlít ez se rákra, se halra — mindenben más! Nem rokona-e vajon ez a szörnyeteg a csúf polipoknak?

— Ostobák! — gondolja bántódottan Jevszejka. — Tavaly orosz nyelvből két négyest is kaptam...

És olyan ábrázatot ölt, mintha nem hallana semmit, nagy hetykén még fütyörészni is próbál, de kiderül, hogy nem lehet: a víz eltömíti a száját, mint valami dugó.

A beszédes kedvű hal pedig egyre faggatja:

— Tetszik-e itt nálunk?

— Nem..., azazhogy... Igen, tetszik hát..., nálunk otthon..., ott is igen jó — felelte Jevszejka, és újra megijedt:

„Teremtőm, mit is beszélek! Hátha megmérgesednek, és nekem állnak. felfalnak?..."

De fennhangon így szólt:

— Játsszunk valamit, mert unatkozom...

Igen tetszett ez a bőbeszédű halnak. Elnevette magát, akkorára tátotta kerek száját, hogy látszott rózsaszínű kopoltyúja. Csapkodott a farkával, kivillantotta hegyes fogait, és vénasszonyhangon sipította:

— Játszani, az jó lesz! Játszani, az igen jó lesz!

— Ússzunk fel! — javasolta Jevszejka.

— Minek? — kérdezte a nagy hal.

— Mert lejjebb úsznunk már nem lehet! Meg odafönn sok légy is van.

— Légy! Kegyelmed tán szereti?...

Jevszejka csak az anyját, az apját meg a fagylaltot szerette, de azért azt mondta:

— Szeretem hát!...

— No hát akkor ússzunk! — mondta a szájas hal, és felfelé irányította a fejét.

Jevszejka nyomban belekapaszkodott a kopoltyújába, és elkiáltotta magát:

— En készen vagyok!

— Megálljunk csak! — Kegyelmed igen mélyre dugta a mancsát a kopoltyúmba!

— Nem baj az!

— Hogyne volna baj! Tisztességes hal nem élhet lélegzés nélkül.

— Istenem! — kiáltotta Jevszejka. — Mit vitatkozik folyton? Játszunk, vagy nem játszunk?...

Magában meg azt gondolta:

— Csak egy kicsit vinne följebb, onnan már kiúsznék!

Úszott a hal, kényesen, mintha táncolna, s teli torokból énekelt:

Éles uszonyával,
Iszonyú fogával
Jön a csuka, sügérre vadászik,
Ma a csuka sügért vacsorázik.

Az apróhalak körülötte keringenek, s karban harsogják:

Ebadta csukája,
Felkopik az álla!
Elúszik, elúszik
Csuka vacsorája!

Úsztak, úsztak, minél följebb, annál sebesebben, könnyebben. Jevszejka egyszer csak azt érezte, hogy kibukkan a feje a levegőre.

— Jaj!

Körülpillant — verőfényes nap van, sugarak játszanak a vízen, locsogva simogatja a partot a zöld tenger, csobog, fecseg, énekel; Jevszejka horgászbotja ott úszik a víz színén, jó messze a parttól, maga pedig ott ül azon a kövön, amelyikről lefordult a vízbe, és már meg is száradt!

— Tyűh! — azt mondta, és felmosolygott a napra — már fel is jöttem!

Rab Zsuzsa fordítása

DARÁZS ENDRE:

MÓKUSÉK

Egyik fából másik fába
Költöznek a mókusék —
Izzadnak is, mert hogy dolguk
Tengernyi van, épp elég:
Szemenként átcipelgetni
Minden kicsi mogyorót
S ezután már nehezebb jön:
Viszik, viszik a diót.

VÁRKONYI KATALIN:

CSILLAGHULLÁS

Parányi csillag, mélytüzű
Ráunt az égi rendre —
Örökké csak keringeni,
Mint fény körül a lepke...

„Merészet, újat akarok!
Szabadabb, frissebb táncot!
Járja, ki bírja, én unom
Az égi eszterláncot.

A Hold, a kedves jóbarát
Nem haragszik meg érte.
Megnyergelem egy sugarát
S kirándulok az égbe."

De jaj! A szép kirándulás —
Siralmas lett a vége,
A Földre pottyant, széttörött,
S kék csillag lett belőle.

Most már hiába keresem
A messzi kéklő égen, —
Azóta mindig ott ragyog
Anyám szelíd szemében.

IZSÁKY MARGIT:

Hogyan gyógyult meg a vén diófa?

Kertek alján, erdő közelében élt egyszer egy vénséges vén diófa. Nap megsütötte, eső meglocsolta, terjesztette, lengette zöld lombos ágait a levegőben.

Hát amint egy reggel finom szundikálás után jól kinyújtózott, tagjait ropogtatta, jaj, éktelenül belenyilall valami a derekába. Próbál óvatosabban nyújtózkodni. Jaj, megint. Szúr, fáj a dereka, mint a tűz.

Nosza, elküldte a mókuskát:

— Eredj komám mókuska, hívd ide sebesen doktor harkályt. Azt üzenem neki, jöjjön azonnal, rettenetesen kínoz az oldalam. De nehogy elkóricálj valamerre, igyekezz, mert ezt a nyilallást, jaj, én ki nem állom.

Jött azonnal a fák gyógyító orvosa, tudós harkály.

Feltette a szemüvegét, körülrepkedte a vén fát, hosszú csőrével gondosan kopogtatta a törzsét.

— Itt fáj?

— Nem, kicsit lejjebb!

— Hát itt?

— Nem, inkább oldalvást!

— Itt se?

— Nem, ez se az igazi hely!

A harkály csóválta a fejét. Nagyon mélyen fekszik a baj — dörmögte, de akárhol lappang, megkapom én. Kopácsolt, figyelt mindenfelé. Aztán egyszerre, valamit hallok, mondotta... és pikk... éles csőrével belekapott a diófa kérgébe. Sírt-rítt szegény feje nagyon, kövér gyanta csöppek peregtek végig rajta.

— Eresszen el kedves doktor bácsi!

De a harkály rámordult.

— Elhallgatsz te! Így kiabálni! Nem látod, hogy operálok? Élesebb a csőröm, mint az ember-doktorok legfinomabb kése, kiveszem én belőled a betegséget, hopp, megvan, tessék, elcsíptem már a gonoszt!

Azzal kihúzott a fa törzséből egy hosszú, csúnya férget. Az senyvesztette, betegítette a fát. Hamm, bekapta, egy pillanat alatt megette.

Aztán harkály doktor bácsi jód helyett harmatvízbe fürösztötte a sebet, jóféle virágporral behintett, gyönge levelekkel, fűszálakkal bekötözte.

Másnap reggelre kutya baja sem volt az öreg diófának.

Hálás is volt érte nagyon. Amikor eljött a dióérés ideje, két tarisznya diót küldött kicsi mókuskával kedves orvosának.

BALÁZS ÉVA:

Az elveszett gyűszű

Hogy, hogy nem, én nem tudom, de tündéréknél minden másként van. Kezdődik már azzal, hogy a tündérek — láthatatlanok. De ez még semmi. A szoknyájuk — tisztességes posztó helyett — bársonyos felhőből van. Így aztán, ha végigrepülnek az égen, az emberek csak szállongó, fehér szoknyáikat látják a magasban.

Csitt! Figyelj csak... Látod azt a csipkés felhőt ott balra? Az a tündérkirálynő ünneplő szoknyája! De az alja... az alja elszakadt, rojtos a szegélye... Talán beleakadt egy fenyőfa csúcsába... Hopp! Most eltűnt. Tudod-e, hová lett?

Megsúgom neked: a tündérkirálynő bosszús, fehér orcáján a harag pírja. Előbb arra gondol, hogy lenyakaztat minden sudár fenyőt, aki ellene tör. De aztán egyszerűbbnek tartja, ha leveti könnyű felhőszoknyáját és odaadja újjávarázsolni a Felhőtündérnek.

A Felhőtündér előtt halomba rakva hófehér felhőszoknyák várnak sorukra. Az egyik egy csillag csücskében akadt fenn, a másikat a napsugár megperzselte, a harmadikat a szél megtépte. Volt dolga elég szegény Felhőtündérnek, bánta is, hogy a tündérmesterségre adta a fejét annak idején. De most már sorsán mit sem változtathatott, és sóhajtva javítgatta tündértársainak számtalan felhőszoknyáját.

Mint mondtam már, tündéréknél minden másként van. Ki is csodálkozna ezek után azon, hogy a Felhőtündér varrótűje csillagcsillám, a cérnája szivárványszál, gyűszűje pedig — de jaj, a gyűszűje! — a gyűszűje most esett le! Hullik a gyűszű magasból a mélybe, az égből a földre, s a Felhőtündér kétségbeesetten nézi. Mert varázsszava mindenre van, de gyűszűre nincsen — ki hallott már ilyet?!

A gyűszű pedig leesett a földre, és éppen egy erdőnek a mélyébe.

Szegény Felhőtündér harmatot sírt bánatában. Mi lesz vele, szegény fejével? Mit szól majd a szigorú tündérkirálynő, ha ünneplő szoknyáját nem varázsolja

újjá? Gyűszű nélkül pedig, akármilyen tündér is a tündér, felhőt varrni nem lehet!

Mit tehetett mást, Felhőtündér lejött az égből, hogy megkeresse elveszett gyűszűjét.

Az erdő sötét volt és sűrű, a gyűszű pedig csöppnyi. Amekkora tündérujjra való.

— Nem láttátok a gyűszűmet? — kérdezte a Felhőtündér a fákat, bokrokat és a fűszálakat.

De azok csak susogtak, zizegtek és semmit sem feleltek. Ki tudja, talán nem is értettek tündérül...

A Felhőtündér már-már végképp búnak adta a fejét — amikor megpillantott a bokrok között egy aranyszínű, pici gyűszűt. Aztán még egyet és még egyet. Majd sok száz aranygyűszűcske táncolt káprázó szeme előtt a napban. Azt hitte, egy nála hatalmasabb tündér tréfálja meg. De amikor a gyűszűk közelébe ért, meglátta, hogy a sok kis gyűszű — virág csupán. Virág, mely aranysárga, s a formája, akár a gyűszűé. Gyűszűvirág.

Felhőtündér körülnézett, nem látja-e valaki. De az erdő kihalt volt. Akkor gyorsan letépett egy gyűszűvirágot, az ujjára tette és boldogan visszaröppent az égbe.

Látod, most mosolyogsz. Biztosan arra gondolsz, hogy te is ismered az erdei sárga gyűszűvirágot. Csak te ne tépj belőle és ne illeszd ujjadra, mert varrótűd alaposan megszúrna.

A gyűszűvirág csak tündérujjakra való.

Mert hogy, hogy nem, én nem tudom, de tündéreknél minden másként van!

REJTVÉNYEK

1. Számtan

Kérdező: „Mikor te leszel annyi idős, mint én most, akkor kettőnk együttes életkora 90 év lesz. Ma azonban én éppen kétszer olyan idős vagyok, mint ahány éves te voltál, mikor én épp olyan korú voltam, mint amilyen te most vagy. Ezek után mondd meg gyorsan, hány éves vagy, és azt is, milyen idős vagyok én?"

A megkérdezettnek természetesen rögtön tudnia kellett a választ — hiszen a saját életkorát csak ismerte! De vajon ti — tudjátok-e, hány éves a kérdező János bácsi és unokaöccse, Péter?

(A kérdező a kérdés feltevésekor 40, unokaöccse 30 éves)

2. Inkognitó

Júliusban indult a túra s nem hiányzott belőle némi romantika. Először is: a társaság tagjai nem emlékeztek a címre, ahová meg kellett érkezniök. Az olajos oldalú bárka csendesen siklott velük a vízen — a parton feltűnt egy időkoptatta, barna bástya. A járműből eléggé zavaros vásári danázás köszöntötte — táncdal és zsoltár vegyest. A kisfiút, aki amott, az öbölben homoktortát gyúr kaviccsal, nem látta más, csak a révész, kinek csónakja talán már az idők kezdete óta ott áll s ő nem szánja rá magát, hogy evezőjét akár csak egyszer is megmártaná. A vízitúra mégis sikerült: mire az idő letelt, frigy, eskü volt a befejezés — mert a társaság kedves szerelmes-párja összeházasodott s a többiek közül senkit sem bántott, hogy néki ezúttal csak így jut kaland.

Most pedig a kedves Olvasónak kell megmondania, hány lány és hány fiú vett részt a vízitúrán és hogy hívják őket. Ugyanis inkognitóban utaztak — de előttünk nem lehet titkolózni, mi mégis tudjuk legalább a keresztnevüket, igaz?

(A társaság 7 lányból és 9 fiúból állt: a nevek — a szöveg szerinti sorrendben: Juli, Anti, Imre, Lajos, Barnabás, Géza, Sári, Ida, Zsolt, Gyurka, Tomi, Kata, Márta, Etel, Frigyes, Jutka)

F E L E L E T E K

1. A gerinctelen állatok vére nem piros, hanem sárgás, vagy szintelen
2. Tróját.
3. George Washington
4. Orosz szó: jelentése, béke és világ
5. Felszínén kb. 6000 Celsius fok, középpontjában 20 millió Celsius fok
6. 1957 decemberében, a Szovjetunióban
7. Shakespeare „Hamlet" c. drámájából
8. Az artéria a verőér, a szívből, a véna vivőér, a szívbe szállítja a vért
9. Pablo Picasso, a nagy francia festő
10. A török felett aratott nándorfehérvári győzelem emlékére!
11. Stratford on Avon-ban
12. 150 évig
13. Deák Ferenc, meghalt: 1876-ban
14. Kölcsönös Gazdasági Segitgitség Tanácsa, megalakult: 1949-ben
15. Mákból
16. Vágotay Kálmán
17. Az 5653 méter magas, mexikói Orizaba
18. A volgográdi csata (1942 júliusától 1943 februárjáig) hozta meg a fordulatot
19. Arany János „Toldi"-jában
20. Hitel, Világ, Stádium
21. A Déli-Sark vidékét
22. Kutuzov
23. Tolsztoj Leo „Háború és béke" c. művében
24. Ybl Miklós
25. Indiában
26. A Mongol Népköztársaság fővárosa
27. Jenner
28. Szondy György
29. Teve, egypupu
30. Peskov (Alexej Makszimovics)
31. Giordano Bruno
32. Kaolin, vagy porcelánföld
33. Lesseps Ferdinánd
34. Szemiramisz
35. 363 500 kilométer
36. Hétköznapok
37. Metro
38. (Pen Club)
39. Zalka Máté, a híres Lukács tábornok
40. Az út, melyet a fény egy év alatt tesz meg: 9,46 billió kilométer
41. Álmos, Előd, Kond, Ond, Tas, Huba és Töhötom
42. A mai Peru területén
43. Philadelphia, 1776
44. Nemzetközi Demokratikus Nőszövetség
45. Munkácsy Mihály
46. Aszafjev: Párizs lángjai

K É R D É S E K

Meg tudnád-e mondani?

1. Melyik állatnak nincs piros vére?
2. Melyik várost hódították meg egy falóval?
3. Ki volt az Egyesült Államok első elnöke?
4. Melyik nyelv szava a „mir" és mit jelent?
5. Milyen meleg van a Napon?
6. Mikor és hol bocsátották vízre az első atomerő hajtású jégtörő hajót?
7. „Valami bűzlik Dániában"— Honnan származik ez a szállóige?
8. Mi az artéria és mi a véna?
9. Ki tervezte a békegalambot, mely a béke-világmozgalom emblémáján szerepel?
10. Milyen esemény emlékére szól világszerte a déli harangszó?
11. Hol született Shakespeare?
12. Hány évig tartott a török hódoltság hazánkban?
13. Ki volt a „haza bölcse", mikor halt meg?
14. Mit jelent ez a rövidítés: KGST? Mikor alakult meg?
15. Miből készül az ópium?
16. Vörösmarty Mihály írói álneve?
17. Melyik a föld legmagasabb, működő vulkánja?
18. A döntő fordulat a fasiszta Németország leverésében melyik város nevéhez fűződik?
19. Melyik magyar költő époszában szerepel a farkaskaland?
20. Széchenyi három leghíresebb művének címe?
21. A föld mely részét nevezzük Antarktisznak?
22. Napóleon egyik legyőzője: (orosz tábornok) neve?
23. Melyik világhírű regényben szerepel ez a tábornok?
24. Ki építette a budapesti Operaházat?
25. Hol terem a legtöbb tea?
26. Ulan-Bator melyik ország fővárosa?
27. A himlőoltás feltalálójának neve?
28. Ki volt Drégely várának kapitánya a török elleni harcban?
29. Milyen állat a dromedár?
30. Maxim Gorkij eredeti neve?
31. Olasz természettudós neve, akit mint „eretneket", mágiyán megégettek?
32. A porcelán alapanyaga?
33. A Szuezi-csatorna építője?
34. Függőkertjeiről híres asszír királynő?
35. Mennyi a holdnak a földtől való legkisebb távolsága?
36. Jókai Mór első regényének címe?
37. A földalatti vasút neve Moszkvában és Párizsban?
38. Az írók nemzetközi szervezetének neve?
39. Ki volt a spanyol polgárháború legendás magyar hőse?
40. Mennyi egy fényév?
41. Az ősmagyar hét vezér neve?
42. Hol volt az inkák birodalma?
43. A város, ahol az Egyesült Államok függetlenségét kimondták? Melyik esztendőben?
44. A világ haladó asszonyainak tömegszervezete?
45. Melyik híres magyar festő volt asztalosinas?
46. Melyik szovjet zeneszerző melyik balettjében szerepel a francia forradalom?

TORDON ÁKOS:

Szoknyához nőtt Katinka

EGYSZER volt, hol nem volt, volt egyszer egy kislány, aki odanőtt a mamája szoknyájához. Bizony, folytonfolyvást a mamája mellett volt, óvodának színét se látta, hírét se hallotta. A mama babusgatta nyakrafőre, s fürösztötte tejben-vajban, tejszínhabban.

— Mi lesz ebből? Mi lesz ebből??? — sopánkodott a nagymama. Az egyik is, a másik is. S a nagymamákkal a rokonság, a rokonsággal a szomszédság, a szomszédsággal a fél város: „Mi lesz ebből a kislányból, Szoknyához nőtt Katinkából?"

Csak Katinka nem törődött ezzel, s Katinka mamája. Közben teltek-múltak az évek és Katinka iskolássá cseperedett. A Nagy Nap Reggelén együtt mentek az iskolába. Szégyen ide, szégyen oda: együtt álltak be a sorba: a mamája volt a párja! Az ő kezét fogta! Mindenki megmosolyogta!

Hanem már másnap nem maradhatott a mama az iskolában. Ki kellett mennie az osztályból. Benn az osztályban szívettépően zokogott Szoknyához nőtt Katinka:

„Mama, mama! Mamácska! ne hagyj itt! Veled akarok lenni! Haza akarok menni!!!" Fel is állt vagy húszszor, hogy hazamenjen, de a tanító néni nem engedte. A déli harangszó is könnyes szemmel érte, a könnyek miatt meg se látta reá várakozó mamáját az iskolakapuban, az szaladt hozzá, s ölelte, csókolta.

A KÖVETKEZŐ napokban késve ment Katinka az iskolába, mert odahaza hol ide, hol oda búját el, és sok időbe tellett, amíg a mamája megtalálta. Az iskolában pedig egyre csak pityergett, hiába volt kedves hozzá a tanító néni. Azt se bánta, hogy a többiek mulatnak rajta, konokul hajtogatta a magáét: „Haza akarok menni! Haza akarok menni!"

Haragudott a szomszédjára, haragudott a fél osztályra, a táblára, a katedrára. Haragudott az iskolára.

Telt-múlt az idő, az osztály már a betűkkel barátkozott. Ám most nőtt meg csak a tanító néni gondja, mert a makacs kis teremtés, akinek odahaza mindig mindent megengedtek, félbeszakította a magyarázatot és ráfogta az O betűre, hogy bizony az A betű!

Máskor pedig, az óra közepén, Katinka kijelentette, hogy bizony neki elég volt az iskola mára, veszi a táskáját, sapkáját, s hazamegy a mamájához!

A tanító néni először méregbe gurult, de másodszorra, harmadszorra nem állta útját, hagyta, hadd menjen, szinte észre se vette. Közben persze a fejét törte váltig: mitévő legyen Katinkával? Addig törte a fejét, amíg egy öreg, tapasztalt tanító néni jó tanáccsal nem szolgált neki.

HOGY mi volt a jó tanács, azt nem árulom el nektek, csak annyit mondok, hogy a tanító néni nem kímélte a lábát és sorra látogatta Katinka nagyma-

máit, s a rokonait, amíg egy szép napon mamástól állított be szoknyáhoznőtt Katinka az osztályba. A tanító néni tüstént elültette mellőle a szomszédját, s ha hiszitek, ha nem, a mamája telepedett melléje az iskolapadba! Diadalmas boldogság ragyogott Szoknyáhoznőtt Katinka arcán, fénylett a szeme, mosolygott a szájacskája!

Szegény mama ott kuporgott a szűk iskolapadban, elzsibbadt a keze-lába, megfájdult a karja, dereka, válla, kékzöld lett az arca. Végre-valahára dél lett, kinyílt az iskola kapuja, kitódult a sok gyerek, de egyik se széledt el: mind Szoknyáhoznőtt Katinkára várt, aki a mamájával ült az iskolapadban! Lett nevetés, amikor meglátták!

A nagy padbankuporgástól szegény mama otthon mozdulni se tudott, lerogyott egy székre.

— Főzd meg az ebédet! — rendelkezett Katinka.

De a mama meg se moccant:

— Mit főzzek? Hiszen még nem is vásároltam! — motyogta. — Veled voltam az iskolában! Takarítanom is kellene...

— Éhes vagyok! Éhes...! — hangoskodott Katinka.

De aznap nem került ebéd az asztalra. Be kellett érje egy karéj libazsíros kenyérrel. Vetetlen volt az ágy, takarítatlan a szoba, mert szegény mama egész áldott délután a leckéjét körmölte, hiszen másnap újra iskolába kellett mennie.

Este gondterhelt arccal aludt el. Másnap reggel, amikor a mama is vette a táskáját, Katinka kérve-kérlelte:

— Édes mamám, csak az iskolakapuig kísérj el! Hagyd itt a táskádat! Inkább vásárolj be, takarítsd ki és főzd meg az ebédet!

Ám a mama a fejét rázta:

— Nem lehet, nem lehet, Katinkám! Veled kell mennem az iskolába megígértem a jó tanító néninek!

— Ne gyere, ne gyere, édes mamám! — rimánkodott Katinka — otthon a te helyed! Majd én megmagyarázom a tanító néninek, hogy nem töltheted fel eleslegesen az idődet az iskolában!

ATTÓL kezdve Katinka megváltozott, ha nem is a legjobb, de jó tanuló lett belőle, megszerette az iskolát, s fogadni merek, hogy az iskolaév végére már alig-alig fognak emlékezni iskolatársai, hogy szeptemberben minden Szoknyáhoznőtt Katinkának hívta

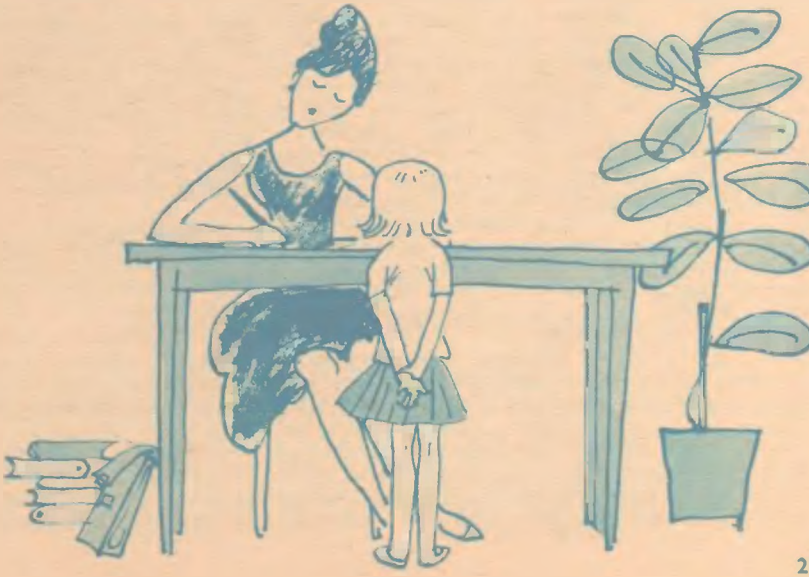

FRANCIA

órán a tanulóknak — mivel már haladó csoportba jártak — tanáruk kívánságára francia nyelven kellett mondaniok mindent, de legalábbis a fontos és rendszeresen ismétlődő dolgokat. Például a létszámjelentést, a hiányzókat, az engedélykérést erre, vagy amarra... Oktatójuk mindezt felírta a táblára s a növendékek bemásolták a füzetükbe. Mindenféle kérelem ezzel az udvarias formulával kezdődött: *„Tanár úr kérem, legyen szíves megengedni..."* Ez a mondat francia helyesírás szerint így fest:

„Monsieur le professeur, permettez moi, s'il vous plait"

A mokány, alföldi Jancsinak — akinek még idegen szavakban is jobban esett á helyett a-t mondani — majd beletört a nyelve. A baj csak az volt, hogy éppen elkéredzkedni készült az óráról s félt, hogy belesül a francia mondókába. Pajtása, Pista nagyszerű ötlettel sietett a segítségére:

— Elkéredzkezel magyar szavakkal. A tanár úr úgyis kissé nagyot hall, ha gyorsan hadarsz, mint a franciák, nem fogja észrevenni.

— Magyarul másképp hangzik — aggályoskodott Jancsi.

— Dehogyis, szó sincs róla. Hangról hangra csaknem ugyanaz. Ránézel erre a kedves, langaléta, pofaszakállas profra és már mondod is. Nézd csak a francia szöveget, ahogy olvassuk:

— *Moszjő lö professzőr, permetté mod szilvuplé* — és most mondd utánam magyarul:

— *Meszelő pofaszőr, permetezze magát szilvalé...*

Így már Jancsi fülének is ismerősebb volt a hangzás, be is gyakorolta szépen a mondókát. Az eredményt azonban, Gyerekek — bevallom —, máig sem tudom. És nem is ajánlom senkinek, hogy ilyen turpisságokban Jancsit utánozza — elvégre nem minden idegenajkú tanár nagyothalló.

ESZPERENTE...

A gyerekek szeretik az olyan nyelveket, melyeken csak ők értik meg egymást. *„Madárnyelven"* például minden kisiskolás folyékonyan cseveg: annyiból áll az egész, hogy a magánhangzók után mindenütt beékelünk egy-egy v, vagy h-betűt. Aztán megkérdezzük a barátunkat: Tu-vudsz i-vigy be-ve-szé-vél-ni-vi? Ugy-he, ho-vogy, tu-hudsz?!

A madárnyelvnél kissé több fejtörést okoz az eszperente beszéd, amely a magyar nyelv azon sajátosságán alapszik, hogy igen gyakori benne az e és é hang. Tehát ha eszperente módon akarunk beszélni, a más magánhangzójú kifejezéseket e(é) betűs szavakkal írjuk körül. Például: *83* eszperente nyelven = *kétszer negyven, meg egy, meg egy, meg még egy.*

Rendőr, ezt így mondanánk: *Fegyelem és rend embere, melyeket fegyverrel felszerelve védelmez.*

Sláger a rádióban: *Tekercsre lelkesen énekelt rémséges egyveleg.*

Borotva: *Elmés szerkezet, mely felesleget leszedve, pehelytelenné és szebbé tesz.*

Fentiekből talán úgy tűnik, hogy az eszperente nyelv csak egyes mondatok kifejezésére alkalmas. *Teljes tévedés. Eszperente nyelven legyen ehelyt egy egész gyermekmese. Fejléce ez:*

BESZÉLED, ÉRTED E NYELVET?

Egyszer egy legény elment Erdélybe. Csermely mellé leheveredve, elmerengett. Egyszerre eléje termett egy kerek, csepp emberke, szeme fekete, fehér fejének erdeje s beszédét ekképp kezdé:

— Hej, te gyerek! Merre vezet ezen tekervényes csermely?

Kevély legényke ezt rettenetes sértésnek vette. Előbb rengeteg nevetésbe kezdett:

— He-he-he! Én gyermek, én?!

Ezzel mérgében csepp emberkét tenyerébe vette, szeméhez emelte, meg-megnézegette és felemelkedvén, kezével feltette egy fehér felleg tetejére. Kerek csepp emberke meg kedvszegetten, keservesen lézeng felleg tete-

jében, esedezve néz fel kék egekbe s néz le:

— Nem nevezlek gyermeknek, kedvesem! Vegyél le, szépen kérem!

Kelletlen legényke kegyesen-begyesen levette. S mert végre megtette, nem érte el veszte. Tengermélykék este fekete lepellel hegyeket befedte. Kelletlen legényke féltében remegve ereszkedett térdre. De erre csepp, kerek emberke menten felemelte, kedvesen fedélhez vezette. Ekképpen ér véget ez a rendes mese.

Értelmét és becsét ne feledd el te se. Cselekedj helyesen, ne hetvenkedj s ne félj — és a gyengébbekkel, szentem, szépen beszélj!

OLASZUL

Dante nyelvén beszélni szép, de nem könnyű. Most, ezennel megtanítjuk az olvasót — ha nem is sokra, de legalább egy klaszszikus, nemesveretű mondatra. Aki ügyes, mondja meg, mit jelent magyarul?

Si vita mala care tenat san di tac rum plira.

(Megfejtés: olaszul nem jelent semmit, mert ez magyar szöveg és így kell olvasni: Sivít a malac a réten át, sandít a krumplira.)

ANYANYELVÜNKÖN

tud-e valaki olyan mondatot mondani, ami oda- és visszafelé olvasva is ugyanazt jelenti? Nos hát, ha nem tudnak, mi majd mondunk egyet:

Indul a pap aludni

JÓ A SZEMED?

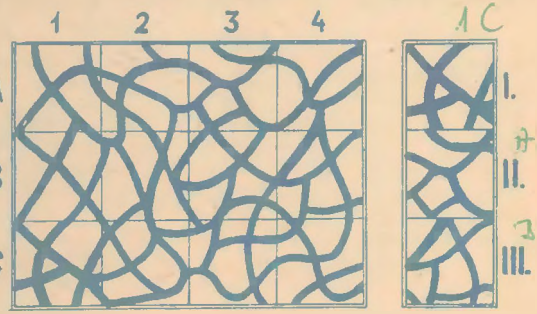

Térképhez hasonlóan, kacskaringós utakat látsz a nagy mezőben, ami tizenkét kockára van felosztva, — A, B, C szélességi és 1, 2, 3, 4 hosszúsági fokokra.

Az a feladat, hogy meg kell keresni az I. II. és III. római számmal jelzett „térképrészeket" a nagy mezőben. Állapítsátok meg, hogy ezek melyik szélességi és hosszúsági fok alatt találhatók?

Megfejtés: I. = C/1, II. = A/3, III. = B/4.

SZÍN-JÁTÉK

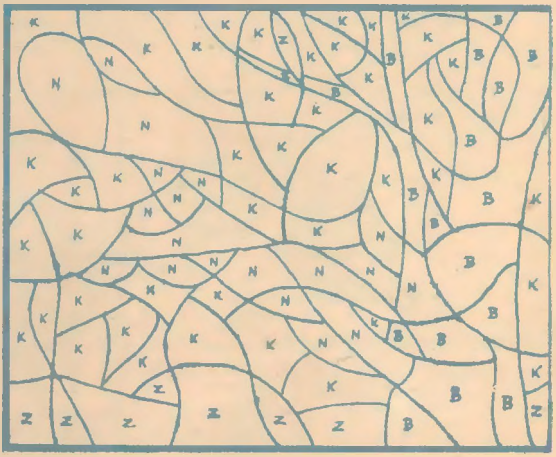

Vegyetek a kezetekbe színesceruzát és az alábbiak szerint színezzétek ki az egyes részeket.

B = barna, K = kék, N = narancssárga, Z = zöld.

Ha elkészültetek, megtudjátok, hogy mit ábrázol „festményetek"?

Megfejtés: mókus, ugrás közben.

REJTVÉNYEK KÉPBEN, BETŰBEN

(Négyszemközti beszélgetés)

Petőfi költemény hőse

János beceneve

(Kukorica Jancsi)

Felszabadulás után készült híres magyar film

(Talpalatnyi föld)

= gyalogos átkelőhely

(Zebra)

Riportregényből készült új magyar film

(Húsz óra)

Az ecet íze határozott névelő

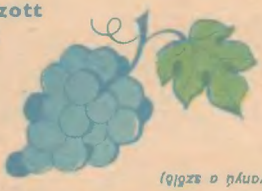

(Savanyú a szőlő)

Hol a madár ?

Megfejtés: az ábrát megfordítva. Fiú fején „gubbaszt" a madár.

Gyötör a bánat

(Morabu)

CAMPING * CIKKEK

KELLEMES NYARALÁST

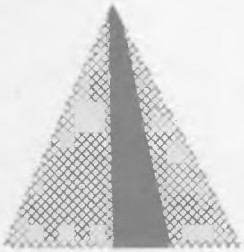

Idényüzleteink a Balaton partján
és a Velencei-tónál, Gárdonyban

Felvilágosítást adnak a
BELKERESKEDELMI KÖLCSÖNZŐ V. boltjai
Címek: a telefonkönyv 35. oldalán

Ára: 10,— Ft

MOS 6

ÁLTALÁNOS MOSÓKRÉM FINOM RUHANEMŰ MOSÁSÁHOZ